

PERSFOCUS

NEGENDE JAARGANG NUMMER 7 - JULI 1993

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

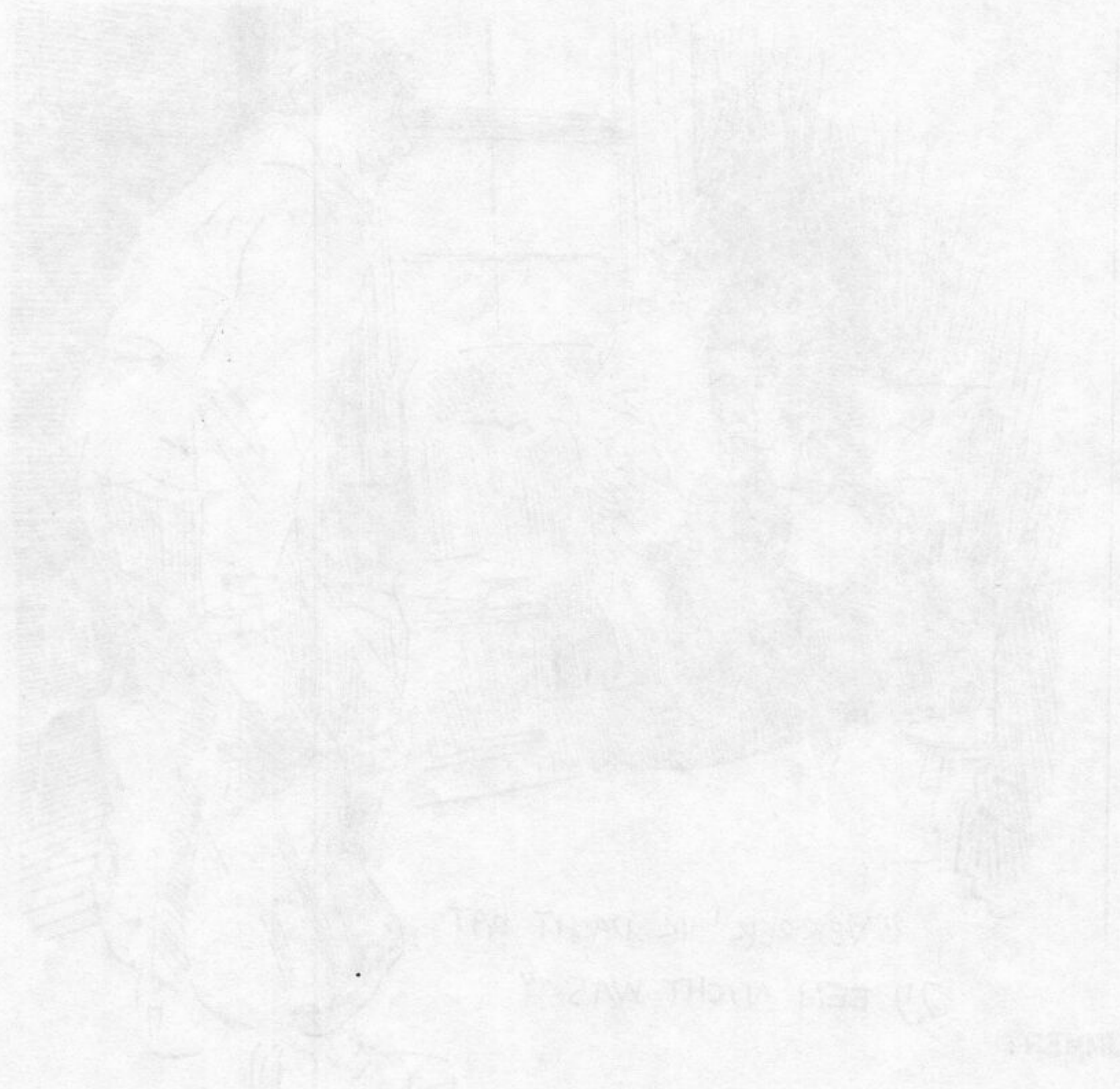

IN DIT NUMMER:

Zeer goed verborgen rituelen	pag. 2
Jongenskoren...	pag. 7
Goede zeden geschokt	pag. 9
Clintons compromietje	pag. 10
De genen of de geest?	pag. 11
Vrijzinnige homopolitiek	pag. 15
Dader(tje)s!	pag. 16
Heel veel daders in Epe	pag. 18
Ontucht van de maand	pag. 22
Pastorale ontucht	pag. 23
Gruwelijke Zwitserse kinderporno/jongetje vermist	pag. 25
Pedagogen op Dreef	pag. 27
Een boef bij de Coornhert Liga?	pag. 28
Straatkinderen	pag. 29
Seksueel bevrijd: vrouwen en kinderen eerst!	pag. 32
Achtergrond	pag. 38

FRASSTFOCUS

REINHEIT DER LEBENSWEISE WÄHREND DER
KLEBERZEIT WIRD VORZUGSWEISE
BEWERTET. VON WÄHREND DER
FRASSTZEIT WIRD VORZUGSWEISE

FRASSTZEIT WIRD VORZUGSWEISE
BEWERTET. VON WÄHREND DER
FRASSTZEIT WIRD VORZUGSWEISE

Das ist ein Beispiel für eine
Illustration, die in einem
Dokument verwendet werden kann.
Die Illustration zeigt eine Person,
die an einem Tisch sitzt und
isst. Die Person ist in einem
Kleidungsstück dargestellt, das
aus einem Hemd und einer Hose
besteht. Die Person ist in einer
Position dargestellt, die darauf
hindeutet, dass sie正在吃饭.
Die Illustration ist in einem
Rahmen dargestellt, der aus
einem Gitternetz besteht. Das
Gitternetz ist in einem
Rechteck angeordnet und
besteht aus vertikalen und
horizontalen Linien. Die
Linien sind in einem hellen
Grau dargestellt und bilden
eine Art Hintergrund für die
Illustration. Die Illustration ist
in einem hellen Grau dargestellt
und ist in einem hellen Grau
dargestellt. Die Illustration ist
in einem hellen Grau dargestellt
und ist in einem hellen Grau
dargestellt.

Das ist ein Beispiel für eine
Illustration, die in einem
Dokument verwendet werden kann.
Die Illustration zeigt eine Person,
die an einem Tisch sitzt und
isst. Die Person ist in einem
Kleidungsstück dargestellt, das
aus einem Hemd und einer Hose
besteht. Die Person ist in einer
Position dargestellt, die darauf
hindeutet, dass sie正在吃饭.
Die Illustration ist in einem
Rahmen dargestellt, der aus
einem Gitternetz besteht. Das
Gitternetz ist in einem
Rechteck angeordnet und
besteht aus vertikalen und
horizontalen Linien. Die
Linien sind in einem hellen
Grau dargestellt und bilden
eine Art Hintergrund für die
Illustration. Die Illustration ist
in einem hellen Grau dargestellt
und ist in einem hellen Grau
dargestellt.

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Het Nieuwsblad	NB
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
Brabants Dagblad	BD
De Stem	
De Groene Amsterdammer	GA
Vrij Nederland	VN
Hervormd Nederland	HN
HP/De Tijd	
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Uit Duitsland:	
Woche im Bundestag	WIB
Uit Engeland:	
The Independent	IND
Uit Zwitserland:	
Neue Zürcher Zeitung	NZZ

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.

Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 43.548
1009 NA Amsterdam

BINNENLAND

NRC HANDELSBLAD 3

Rituele mishandeling van kinderen door Justitie en WVC onderzocht

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 30 JUNI. Bewijzen voor rituele kindermishandeling in Nederland bestaan niet, verklaringen van vermoedelijke slachtoffers des te meer. Een werkgroep van de geneeskundige hoofdinspectie voor de geestelijke volksgezondheid, onderdeel van het ministerie van WVC, doet er sinds enige tijd onderzoek naar, het ministerie van justitie gaat hetzelfde doen.

De Inspectie voor de Jeugdhulpverlening wordt steeds vaker geconfronteerd met meldingen over rituele mishandelingen van onder anderen kinderen. Het gaat om slachtoffers die seksueel, lichamelijke en geestelijk zijn mishandeld, aldus L. Wiers van de inspectie in Noord-Holland.

Psychologe S. Boon zei deze week in het televisie-programma NOVA 30 à 40 patiënten in haar praktijk te hebben van wie zij ge-

looft dat ze ritueel zijn mishandeld. De patiënten spreken van rituele bijeenkomsten op afgelegen plaatsen als bossen, strand en fabrieksterreinen. Volgens sommige patiënten zijn hier ook onvoldragen baby's geofferd.

Ook kinderpsychiater Th. Compernelle, eveneens werkzaam in Noord-Holland, zegt aanwijzingen te hebben voor rituele mishandelingen, maar dat de harde feiten meestal ontbreken. Er wordt afgegaan op het verhaal van slachtoffers, dat niet per se op de waarheid hoeft te berusten. Compernelle: „Het is de lafste, gemakkelijkste, perfecte misdaad waarbij het woord van het kind tegenover

het woord van de ouder wordt geplaatst." Toch heeft Compernelle gezien de steeds terugkerende op elkaar gelijkende verklaringen waarin priesters, verkleedpartijen en kruizen voorkomen, de neiging te vermoeden dat er sekten bestaan die ritueel mishandelen. Hij pleitte voor een meldpunt waar therapeuten terecht kunnen als zij op rituele mishandeling stuiten. Boon stelde dat therapeuten grote behoefte hebben verklaringen van patiënten op feitelijke juistheid te toetsen.

M.D. Lamping-Goos, geneeskundig hoofdinspecteur voor de geestelijke volksgezondheid, adviseert therapeuten die een vermoede-

den van rituele mishandeling hebben naar Justitie te stappen. Dat geldt overigens ook voor andere vormen van mishandeling. Volgens een woordvoerder van de inspectie worden therapeuten die met aanwijzingen over rituele kindermishandeling naar de politie stappen niet altijd serieus genomen.

De werkgroep Multiple Persoonlijkeitsstoornissen van de inspectie organiseert in de loop van dit jaar een conferentie met hulpverleners, politie en justitie waarbij het fenomeen rituele kindermishandeling in kaart wordt gebracht en ervaringen worden uitgewisseld. Daar kunnen onder meer afspraken worden gemaakt

over de melding van vermoedelijke gevallen van deze vorm van kindermishandeling. Bij het ministerie van justitie was men niet op de hoogte van de werkzaamheden van deze werkgroep. Doublures zullen worden vermeden, aldus een woordvoerder van justitie. Hij wijst erop dat de werkgroep die Justitie instelt zich in tegenstelling tot de werkgroep van WVC zich volledig op rituele kindermishandeling zal richten.

In de Verenigde Staten heeft een grootscheeps onderzoek naar 'satanisch misbruik' geen concrete gevallen van rituele (kinder)mishandeling aan het licht gebracht. Van een vermeend satanisch netwerk werd geen spoor gevonden. Uit het onderzoek kwam bijvoorbeeld naar voren dat mensen met verhalen van ritueel misbruik veelal gemakkelijk hun fantasie de vrije loop laten.

Aangifte rituele kindermishandeling leidt tot arrestaties

Geld. 1/3

Door onze verslaggeefster

NIJMEGEN - De regiopolitie Gelderland-Zuid in Nijmegen heeft na langdurig onderzoek een aantal personen gearresteerd op verdenking van rituele kindermishandeling. De arrestanten maken volgens de politie allen deel uit van een kleine gemeenschap in de omgeving van Nijmegen.

Zij martelden kinderen om 'kwade krachten' af te weren. Volgens woordvoerder A. Becker van de Nijmeegse politie is de zaak bij justitie in behandeling. Het Openbaar Ministerie in Arnhem geeft voorlopig geen commentaar.

Becker: „Om de uit een aantal families bestaande gemeenschap tijdens het proces te beschermen, moeten wij vooralsnog terughoudend zijn met informatie. De ge-

beurtenissen hebben diepe wonden geslagen."

De rituele kindermishandeling is volgens Becker in deze gemeenschap van generatie op generatie doorgegeven. „De zaak is zo lang verborgen gebleven, omdat de slachtoffers tot daders werden gemaakt. Als kind namen ze deel aan de 'plechtigheden', als volwassene namen ze hun eigen kinderen mee. Er speelt, net als bij incest, een gevoel van medeplichtigheid mee. Het slachtoffertje krijgt bijvoorbeeld de opdracht het lievelingskonijn van het broertje open te snijden en op te eten. Dat kind doet dat en kijkt wel uit om het door te vertellen."

Psychische nood

Tenslotte is een van de mishandelde kin-

deren toch dermate in psychische nood gekomen, dat het tot een aangifte is gekomen. Becker: „Bijna het hele, tien man sterke team van de Nijmeegse jeugd- en zedenpolitie heeft zich na de aangifte bezig gehouden met het moeilijke werk van getuigen verhoren en naar sporen zoeken. Zulke onderzoek neemt veel tijd in beslag, het zal in dit geval zeker een jaar geduurd hebben. De verzamelde bewijzen bleken overtuigend genoeg om tot arrestatie over te kunnen gaan."

De Nijmeegse politie was bij aanvang van het onderzoek niet geheel onbekend met het fenomeen rituele kindermishandeling. De afgelopen drie jaar waren er al drie aangiften gedaan, die echter vastliepen wegens gebrek aan bewijs. „De eerste keer veroorzaakte zo'n aangifte ongeloof", aldus Becker. „Er is toen door medewerkers van

Jeugd- en Zedenzaken een studie van gemaakt. Zij hebben een rapport opgesteld met achtergrondinformatie. Andere korpsen in Nederland die met rituele kindermishandeling te maken krijgen, kloppen regelmatig bij ons aan."

Vertrouwensartsen

Elk jaar komen er tussen de tien en vijftien meldingen over rituele kindermishandeling binnen bij de vertrouwensartsen in Nederland. Dat zegt directeur B. Samsom van de Landelijke Stichting Bureau Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling (LSBVK). Samsom houdt rekening met 'ondermelding' en vermoedt dat meer kinderen rituele lichamelijke en geestelijke martelingen ondergaan om 'Satan' of 'Het Kwaad' verre te houden. Dat er zo weinig naar buiten komt, ver-

wondert hem niet. „Het speelt zich in het verborgene af, in kleine gesloten kringetjes die niet toegankelijk zijn voor hulpverleners. In groepen met het geloofsdeed dan de leden zich met hart en ziel moeten overgeven."

Politiewoordvoerder Becker spreekt van rituele offers in kleine familieverbanden op afgelegen bedrijfsterreinen, in de bossen en op stille stranden. Zij kan niet zeggen of rituele mishandeling toeneemt. „Misschien wordt er nu meer bekend." Staatsecretaris Kosto (justitie) wil een onderzoek laten instellen naar de groepen mensen die offers plengen in de vorm van het doden van (onvoldragen) baby's, of kinderen en volwassenen (seksueel) mishandelen. Een werkgroep van wetenschappers, politie, justitie en hulpverleners moet de problematiek in beeld brengen.

MELDPUNT VOOR OPSPORING EN ONDERZOEK

Kamer eist aanpak van rituele mishandeling

(Van onze Haagse redactie)

DEN HAAG - De Tweede Kamer heeft vragen gesteld over rituele mishandeling van onder meer jonge kinderen. De Kamer wil in de eerste plaats weten wanneer Justitie op het vraagstuk is gestoten en welke acties de bewindslieden hebben ondernomen. Vervolgens willen de kamerleden horen wat wvc en Justitie vinden van een landelijk meldpunt voor onderzoek en opsporing van ritueel misbruik van kinderen.

De vragen zijn gesteld naar aanleiding van het toenemend aantal meldingen van rituele kindermishandeling waarmee de Inspectie Jeugdhulpverlening in Noord-Holland en Utrecht wordt geconfronteerd. Het gaat om lichamelijke, seksuele en geestelijke mishandeling, die plaatsvindt in ceremonies met rituelen en symbolen.

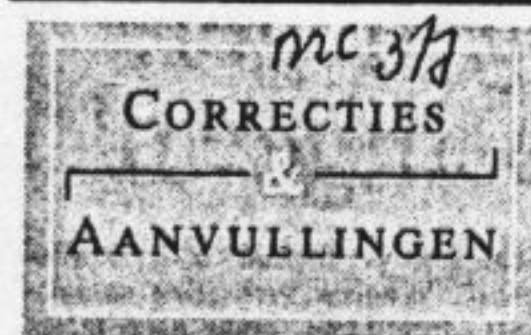
De kwestie heeft de volle aandacht van de volksvertegenwoordigers gekregen. Vanuit de Bijzondere Commissie voor het Jeugdwelzijnsbeleid zijn de vra-

gen gesteld aan de bewindslieden d'Ancona (wvc) en Kosto (justitie). „Van rituele kindermishandeling in ons land had ik nog nooit gehoord", zegt Lankhorst, die voorzitter is van de kamercommissie. „Maar het is net als met de incestzaak in Epe. Zo iets kan kennelijk in Nederland".

Tien jaar geleden is op verzoek van de Kamer uitgebreid onderzoek gedaan naar de schadelijke kant van sektes. „Maar daar kwam niet veel uit", weet Lankhorst zich te herinneren.

De Inspectie Jeugdhulpverlening durft geen uitspraken te doen over de omvang van het probleem.

Hulpverleningsinstellingen houden zich sinds 'recente datum' bezig met de gevolgen van ritueel misbruik. „Ik kan niet anders zeggen dan dat je het bestaan van ritueel misbruik niet kunt uitsluiten", reageert Kamerlid Lankhorst. „Er ligt weliswaar nog geen overtuigend bewijsmateriaal, maar de vermoedens zijn zeker versterkt".

Rituele mishandeling

In de krant van woensdag 30 juni (Rituele mishandeling van kinderen door Justitie en WVC onderzocht, pagina 3) werd ten onrechte vermeld dat psychologe S. Boon 30 à 40 patiënten in haar praktijk zou hebben van wie zij gelooft dat ze ritueel zijn mishandeld. Uit een landelijk onderzoek onder patiënten met een meervoudige persoonlijkheidsstoornis is naar voren gekomen dat ongeveer dertig patiënten aan hun eigen therapeut hebben verteld over hun ervaring 'ritueel mishandeld' te zijn.

Slachtoffers rituele kindermishandeling zwijgen uit angst

Van een onzer verslaggevers ^{AD} 3-7
UTRECHT — Slachtoffers van rituele kindermishandeling aarzelen om hulpverleners hun gruwelijke verhaal te vertellen. Ze zijn bang dat die hun zwijgplicht doorbreken en justitie op de hoogte brengen, en vrezende wraak van de ouders als die worden opgepakt. Omdat de slachtoffers vaak ook zelf tot misdrijven zijn gedwongen, vragen ze zich

bovendien af of ze zelf het risico lopen vervolgd te worden.

Begin deze week was er in het actualiteitenprogramma Nova sprake van dat hulpverleners in geval van rituele kindermishandeling vaker justitie zouden moeten inschakelen. De verhalen over (seksueel) misbruik zijn volgens de vertrouwenspersonen zo schokkend dat de ouders aangepakt moeten worden. De afgelopen

week kreeg de stichting Korrelatie 112 telefoontjes naar aanleiding van die uitspraken. De bellers, van wie er 35 melding maakten van ritueel misbruik, reageerden verontrust.

Verkrachten

Van rituele kindermishandeling is sprake als een groep volwassenen herhaaldelijk en systematisch een kind fysiek, seksueel en emotioneel pijnigt

in het kader van de Satans-verering (de duivel, het kwaad).

„De verhalen van bellers over ritueel misbruik zijn gruwelijk en haast niet te geloven”, aldus Korrelatie. Voor zover bellers al iets over hun ervaringen kwijt wilden, ging het onder meer om pijnigen met messen of glasscherven, offeren van baby's en kinderen, doden van dieren, vuur, anderen moeten ver-

krachten en het gedwongen drinken van olie en bloed. Van jongs af aan worden de berokkenen gedwongen ook zelf een actieve rol te spelen. Zij zijn daarom bang ook zelf misdaden op hun geweten te hebben.

Volgens M. Senten van Korrelatie is de angst van slachtoffers voorstelbaar. „Cliënten zijn soms geprogrammeerd om zelfmoord te plegen als ze naar buiten brengen wat er ge-

beurt”, zegt hij. „Vooral tijdens de eerste gesprekken zijn ze wantrouwend en durven ze nauwelijks wat te vertellen. Het is belangrijk dat we eerst het vertrouwen winnen en daarna contact houden.”

De belangen van het slachtoffer staan bij de hulpverleners voorop. „Wanneer die absoluut niet willen dat justitie wordt gewaarschuwd, gebeurt dat ook niet, verzekert Senten.

Deskundigen hebben twijfels

'Rituele kindermishandeling: gruwelsprookjes van en voor volwassenen'

^{PRM 6-7}
AMSTERDAM — Zou het echt waar zijn: kinderen die ritueel mishandeld en zelfs geofferd worden? De twee reportages van het NOS-programma Nova over dat onderwerp hebben veel stof doen opwaaien. In de

Tweede Kamer zijn vragen gesteld. Er komt een onderzoek en mogelijk een meldpunt. Professor Wim Wolters, hoogleraar medische kinder- en jeugdpsychiatrie weet dat de meest afschuwelijke mishandelingen van kinderen voorkomen. „Maar georganiseerde rituele kindermishandeling is nog nooit aangetoond. Het zijn gruwelsprookjes van en voor volwassenen.”

In Nova werd gesuggereerd dat er groepen bestaan die regelmatig in het geheim bijeen komen op afgelegen plekken. Ze zouden daar als onderdeel van een ritueel kinderen geestelijk en lichamelijk mishandelen en zelfs offeren. „Dit soort verhalen duikt steeds weer op”, zegt professor Wolters. „In Amerika zijn ze nu helemaal in de mode.” Door de incestzaak in Epe heeft het verschijnsel ook in Nederland opnieuw aandacht gekregen.

De gruwelijke verhalen komen meestal van psychotherapeuten en therapeuten die met hypnose werken. Wolters: „Zij baseren zich op wat hun patiënten vertellen. Maar hypnotherapie kan dit soort rituele beelden oproepen. Wat de patiënten zeggen, hoeft absoluut niet werkelijk voor te komen.”

Wolters vreest dat de ophef over rituele kindermishandeling

Lees verder op pagina 2

Rituele kindermishandeling gruwelsprookjes?

(Vervolg van pagina 1)

over rituele kindermishandeling negatieve gevolgen heeft. „Dit leidt de aandacht af van werkelijke grootschalige huis- tuin- en keukenmishandeling en van seksueel misbruik. Als straks is aangetoond dat rituele mishandeling niet bestaat, gaan mensen zeggen: dan zal incest ook wel niet echt voorkomen.”

Jeugdarts Frits Wafelbakker zegt dat hij betwijfelt of rituele kindermishandeling in ons land voorkomt. „Als het zo vaak zou voorkomen als nu wordt gesuggereerd, dertig tot veertig bekende gevallen, dan mag je verwachten dat er in zo'n groep iemand is die zich verzet, er uit loopt en er over praat. Dat is hier niet gebeurd en dat is voor mij een reden om te twijfelen dat het waar is. Er is geen enkel bewijs voor.”

Ook Richard Singelenberg schrok van de Nova-uitzendingen. Hij is cultureel antropoloog aan de Universiteit van Utrecht en heeft zich verdiept in religieuze gebruiken en rituelen in Nederland.

Hij ging zelf op onderzoek uit. Tien jaar geleden bijvoorbeeld meldde hij zich bij de hogepriesteres van de Satanskerk in

Amsterdam. Hij heeft toen voor de wetenschap in een zwarte pijl staan dansen rond een altaar waar een blote vrouw op lag. Hij stelde vast dat de 'kerk' meer een borddeel was. Van mishandeling was geen sprake. „Bij de Baghwangroep”, vertelt Singelenberg, „was het in rituele sessies geoorloofd elkaar aan te raken. Het ging erom liefde te geven. Dat had een erotische ondertoon.”

Godsdienstige bijeenkomsten zijn voor een groot deel geba-

seerd op rituelen die we allemaal wel kennen, zoals bij gebeurtenissen als doop, bruiloft of begrafenis. Maar Singelenberg heeft bij zijn onderzoek nooit ergens geheime groepen ontdekt die regelmatig kinderen offeren. Hij noemt de houding van de media en de Kamerleden „hypocriet”. „Een paar jaar geleden bracht de EO vier uitzendingen over hetzelfde onderwerp. De volgende dag werd het door de pers neergesabeld als EO-propaganda. Maar nu de Nos ermee komt, stellen Kamerleden er vragen over.”

Wolters kijkt uit naar de resultaten van het onderzoek dat de Hoofdinspectie voor de Geestelijke Volksgezondheid instelt. „Daarna kunnen we weer overgaan tot de orde van de dag”, zegt hij.

Baby gedood bij geheime rituelen ^{AD} 30-7

ST. GALLEN — In het Zwitserse kanton St. Gallen heeft een occulte groepering vorig jaar een uit Zuid-Amerika gesmokkelde baby geofferd, aldus het blad Beobachter. Naar aanleiding van het artikel heeft de Zwitserse justitie een onderzoek ingesteld naar de rituele moord. Beobachter haalde een patiënt aan uit een psychiatrische kliniek die aan de geheime rituelen zou hebben meegedaan. Verplegers en psychiaters van de kliniek zeggen dat hij zijn verhaal niet verzonnen kan hebben.

Stichting Korrelatie: Verhalen rituele mishandeling serieus ^{AC} 17.7.93

Van onze Haagse redacteur

DEN HAAG/UTRECHT — De verhalen die slachtoffers van ritueel misbruik vertellen, ogen zo betrouwbaar dat de hulpverleners van Korrelatie er niet aan ontkomen ze te geloven. Die conclusie trekt Korrelatie in een verslag van de publieksofvang naar aanleiding van de tv-uitzendingen van Nova, eind juni over dit onderwerp.

Het verslag is ter informatie naar de vaste kamercommissie voor justitie gestuurd. Zoals bekend heeft de vaste kamercom-

missie voor het jeugd welzijnsbeleid naar aanleiding van de uitzendingen vragen gesteld aan staatssecretaris Kosto (Justitie).

In de eerste dagen na de uitzendingen hebben 35 van de 112 bellers daadwerkelijk over ritueel misbruik verteld: achttien van hen zijn (ex-)slachtoffer, dertien bellers hebben een familielid of bekende die slachtoffer is of was, drie hulpverleners belden omdat zij een cliënt hebben met ervaringen rond ritueel misbruik en één beller vertelde over een duivelsuitdrijving bij een slachtoffer van ritueel misbruik.

„De verhalen van de bellers zijn gruwelijk en haast niet te geloven”, schrijft Korrelatie over wat haar hulpverleners is voorgelegd. Ritueel misbruik zou overwegend op afgelegen plaatsen of bij iemand thuis voorkomen, door een vaste groep mensen. Van jongs af aan worden kinderen door ouders meegenomen naar deze rituelen en gedwongen daaraan mee te doen. In drie gesprekken bleek het om eenmalig ritueel misbruik te gaan.

Bellers die nog steeds misbruikt worden, bleken enorm bang. Ze denken namelijk straf te krijgen als bekend wordt dat ze met anderen hebben gespro-

ken over wat zich in een cultus afspeelt.

Korrelatie beantwoordt ook de terugkerende vraag hoe groot het waarheidsgehalte moet worden ingeschat van de verhalen die zijn verteld. Zij komt — met de hulpverleners die in NOVA aan het woord zijn geweest — tot de conclusie, de verhalen te geloven 'ondanks weezin en aanvankelijke scepsis over het algemeen'. Door de samenhang in het verhaal valt er bijna niet aan te ontkomen dit voor waar aan te nemen, aldus Korrelatie.

Overigens kwamen de bellers uit alle streken van het land.

HAAR zwarte kat en witte konijnen werden geofferd aan Satan. Ze stikte bijna tijdens een duivelsuitdrijving en ze moest zich overgeven aan seksuele spelletjes. De Utrechtse Christine kan er over vertellen. Een onbekend aantal kinderen kan dat niet meer. Die zijn het slachtoffer geworden van rituele handelingen. Daar bestaan geen directe bewijzen voor. Het bestaan van sekten die in het diepste geheim de duivel aanbidden en daarbij kinderen misbruiken wordt betwijfeld. Deskundigen noemen de reportages die de tv-rubriek Nova kortgeleden over rituele kindermishandeling uitzond 'gruwelsprookjes van en voor volwassenen'.

door 6 + 6 31 -
Ton van den Berg

Een gruwel was het in ieder geval wel voor Christine. Ze is 24 jaar en kan er nu pas over praten. Dat ze tot haar 21ste levensjaar vele malen mishandeld is, voor seks werd uitgeleend en als voorwerp tijdens satanistische bijeenkomsten werd gebruikt. Twee keer heeft ze aangifte gedaan van mishandeling door haar ouders. Twee keer kon de politie niets doen.

Het was nog in de tijd dat verscheidene persoonlijkheden (alters) haar geest regeerden. De ene persoonlijkheid sprak tegen wat de ander betoogde, haar getuigenis werd daarmee waardeloos. Ze heeft vijftien zogeheten alters gekend. Opnieuw aangifte doen laat ze nu achterwege. Hoewel ze genezen is, denkt ze dat het geen zin heeft. Ze weet dat elke advocaat onmiddellijk het verschijnsel van de meervoudige persoonlijkheidsstoornis zal aangrijpen om haar verhaal als ongeloofwaardig te betiteln.

Zwarte ridder

Christine groeide met haar vader, moeder en broer op in een kleine Utrechtse provincieplaats. Haar grootouders van moederskant deden al aan satanisme en brachten het over aan hun kinderen. Christines moeder werd een actieve Satanverreder en het gezin werd daarin betrokken.

„Als kind waren het een soort spelletjes met kaarten leggen en zo. Dan was ik bij voorbeeld de zwarte ridder en werd er een heel verhaal aan verbonden. In ieder geval moest ik dan de hele week dingen doen, zoals alleen maar door het huis kruipen of bepaalde seksuele handelingen verrichten. Ik moest in ieder geval altijd een aantal opdrachten doen.”

„Ook heeft mijn moeder mij een keer opgehangen. Dat was geen spel meer. Het had met duiveluitbanning te maken. Maar ik kreeg het idee dat ik slecht was en dat dat er uit moest, hoe dan ook. Mijn moeder heeft daarom ook wel eens met de hand in mijn keel staan porren. Achteraf denk je dat is zo idioot geweest. Maar op dat moment was het voor mij echt iets dat er bij hoorde, dat was normaal”.

Toen Christine werd opgehangen en bijna stikte was ze acht jaar oud. Het gebeuren was voor haar reden een nieuwe alter aan te maken. Een persoonlijkheid die sprak met een stem alsof de keel dichtgeknepen was.

Het gezin deed ook mee aan rituele bijeenkomsten waar andere volwassenen en kinderen bij betrokken waren. Daar werden wel vaker kinderen opgehangen en in het geheugen van Christine staat gegrift dat het niet altijd goed afliep. Hoe ernstig het was en wat er met de kinderen is gebeurd weet ze niet. Wel merkte ze dat het dan een tijdje rustig was rond de bijeenkomsten.

Bloed drinken

Er waren ook nog andere mishandelingen zoals verbrandingen. Kinderen werden bijvoorbeeld op een hete kachel geplaatst. Wat de bedoeling van de handelingen was, begreep de toen

nog jonge Christine niet. „Wat ik wel begreep was dat het omgekeerde kruis een heel belangrijk teken was. Het was eigenlijk allemaal het tegenovergestelde van wat goed en lief is dat wordt zwart en slecht gemaakt”.

„Er kwam veel bloed aan te pas, zoals bloed drinken. En beesten doodmaken om boze duivels uit te drijven. Dat was voor mij altijd de essentie van die bijeenkomsten, er waren altijd boze duivels aanwezig die weg moesten of juist macht moesten krijgen. En dat ging altijd gepaard met bloed waarmee je meer potentie zou krijgen of waarmee je de macht zou krijgen. Ook werd er extreem veel met kruisen gedaan. Daar zat volgens mij niet zoveel verhaal achter, maar het was meer het ritueel op zich.

Als kind was het een spel met boze dieren wier hoofd werd afgehakt, over het algemeen nog levend en wel. Of de ogen werden op plankjes gelegd waarbij dan dingen werden gezegd die voor mij onbegrijpelijk waren. Het bloed werd gedronken en mijn kat werd gekilled. Ik heb nachten niet geslapen, dat was rampzalig: mijn kat, dat was traumatischer dan dat ik daar een keer met iemand naar bed moest”.

Tijdens de diensten ter ere van satan werden ook seksuele handelingen verricht. Dat gebeurde met de volwassenen onderling, maar ook apart met de kinderen. Christine heeft meegemaakt dat bij vrouwen klemmetjes op tepels werden geplaatst en hoe de zweep in de rondte kletste. Zelf werd ze meer dan eens verkracht, door onbekende mannen en door haar vader. Om de vernederingen te kunnen doorstaan creëerde Christine haar verschillende alters. „Die namen de boel over en die zorgden ervoor dat ik niet uit de toon viel op dat moment”.

Zwarte beesten

„De bijeenkomsten waren heel wisselend. Soms was het afhankelijk van speciale dagen zoals 30 april. Pas later begreep ik dat die dag wordt gevierd, omdat het dan even lang dag als nacht is. Op die speciale dagen wist ik al welke beesten de klos waren. De zwarte beesten waar ze extra veel kracht van konden krijgen en de witte, want dat waren de slechte. Eigenlijk was het heel simpel.”

„Mijn witte konijnen, als ik er nu nog aan denk... Ik ben nu echt iemand voor de dierenbescherming. Mij was wijsgemaakt dat ze waren weggerend en mijn ene alter geloofde dat. En in mijn andere alter maakte ik mee dat ze 's avonds opengesneden en wel op een plankje lagen onder een kruis en er allerlei gekke spelletjes mee werden gedaan. Dan lag je ergens op en kreeg je ingewanden over je heen en daar kwam dan iemand weer over heen plassen. De meest smerige seks die je maar kunt bedenken.”

„Ze zullen wel wat voorzichter zijn geworden, omdat in de loop der tijd over groepsseks en verkrachtingen in het algemeen het een en ander in de publiciteit is gekomen. Mijn ouders zijn na mijn tweede aangifte voorzichtig benaderd door de politie. Maar die kunnen niet binnenstappen en zeggen: dit is er gebeurd! Die agenten hadden toen al in de gaten dat het een hele moeilijke zaak zou worden”.

„De politie in Nederland kan flink veel vertellen over dingen die zijn misgelopen, maar die niet aangepakt worden, omdat ze niet te bewijzen zijn door de ziektebeelden van de slachtoffers. Er zijn nog steeds kinderen die overlijden onder omstandigheden waarvan superduidelijk is dat het door satanisme komt”.

De politie heeft de zaak van Christine in 1990 en 1991 uitgebreid onderzocht. Er zijn diverse gesprekken geweest met Christine en ook zocht de politie haar ouders op. Hoewel de politie niet in wil gaan op details, zegt een woordvoerder dat de verklarin-

gen van Christine niet bewezen konden worden. Uit onderzoek bleek ook dat haar verhaal op verscheidene punten gewoonweg niet klopte met de feiten die de politie aantrof. Verder heeft de politie geen bewijzen gevonden die het bestaan van een sekte zou kunnen aantonen.

De politie neemt Christine heel serieus, dat blijkt volgens de

woordvoerder uit de vele tijd die in het onderzoek is gestoken. Haar verhaal is echter niet hard te maken. Of Christine werkelijk het slachtoffer is geworden van rituele kindermishandeling wijst het onderzoek namelijk niet uit. Het onderzoek werd na bijna één jaar stopgezet, met instemming van Christine.

„Ik had niet anders verwacht”, is de reactie van Christine op de conclusie van de politie. „Aangiften lopen mis, omdat de politie niet weet waar ze naar moeten kijken. Mij hebben ze nooit verteld welke feiten dan niet klopten.

SEKTEN

Satansgekte

In Nederland worden kinderen ritueel misbruikt door geheimzinnige sekten, beweren deskundigen. Twee ministeries zijn een onderzoek begonnen. Maar wat is er nu werkelijk aan de hand?

BERT BUKMAN

Het begon allemaal met een ordelijke promotie.

Op woensdag 9 juni verdedigde Suzette Boon, psychologe en therapeute bij een Amsterdamse RIAGG, haar proefschrift over de diagnostiek van de zogeheten 'meervoudige persoonlijkheidsstoornis'. Met succes. Haar werd de doctorstitel verleend.

De meervoudige persoonlijkheidsstoornis is een fenomeen dat de afgelopen jaren sterk in de belangstelling is komen te staan. Algemeen wordt het beschouwd als een reactie op gruwelijke ervaringen in de jeugd, seksuele mishandeling veelal. De geest van het slachtoffer splitst zich in meerdere persoonlijkheden, die soms lang nadat het misbruik is afgelopen, blijven bestaan.

Van de 82 patiënten die Suzette Boon had onderzocht, rapporteerden 27 echter 'ritueel misbruik' in hun jeugd. Het zou hierbij gaan om systematische fysieke, seksuele en emotionele mishandeling door een groep volwassenen, verenigd in een sekte. Een satans-sekte.

Daar werd het interessant, meende men op de burelen van Het Parool. De zaterdag na de promotie opende het Amsterdamse dagblad de weekendbijlage onder de kop: 'Ritueel misbruik van kinderen voor Satan'. In een tamelijk verward betoog stelde de jonge doctor in de psychologie in dit artikel vast 'dat ook in

Het enige wat ik weet is dat het onderzoek definitief stopte, omdat ze een deel van mijn verhaal niet konden natrekken. Ze hadden daarom te weinig om een zaak op te bouwen. En omdat ik toen heel ziek was, kwam stopzetten van het onderzoek mij niet slecht uit". Volgens de politiewoordvoerder is er geen aanleiding het onderzoek in de zaak van Christine opnieuw te openen.

Christine ontsnapte op haar 21ste aan haar vijandige omgeving. Op school begon op te vallen dat ze ziek en verwaarloosd was. Ze werd opgevangen door mensen

die naar zover wisten te krijgen dat ze op kamers zou gaan. Haar ouders konden haar daar, door de bemoeienis van derden, niet van afhouden. Alleen was de terreur niet afgelopen. Haar vader zocht haar regelmatig op en dwong Christine tot gemeenschap. Christines nieuwe vrienden namen haar daarom op in hun eigen huis. Daar kreeg ze de liefde en

Nederland groepen actief zijn die aan satansverering doen. In die rituele bijeenkomsten, volgens de eigen satanistische kalender, worden onder meer jonge kinderen gemarteld, seksueel misbruikt en er worden dieren en baby's geofferd. (—) De groepen gebruiken historische rituelen zoals zang en dansen door het vuur, en symbolen als pentagram, omgekeerd kruis en de drie zessen, bekend als het teken van de duivel.

En zo ging het nog een tijdje door over hersenspoeling en hypnose, Walpurgisnacht, bijeenkomsten bij kaarslicht waar in satansgewaden gehulde figuren ronddoelden, en het eten van menselijke organen.

Vermoedelijk is dit opzienbarende artikel met belangstelling gelezen ter redactie van het respectabele televisieprogramma *Nova*, want ruim twee weken later, op maandag 28 juni, kwam in een extra lange uitzending — waarvoor zelfs *Den Haag Vandaag* was komen te vervallen — Suzette Boon opnieuw aan het woord. Ze vertelde ditmaal dertig à veertig ritueel mishandelde patiënten in haar praktijk te hebben. Afgelegen plaatsen als bossen, fabrieksterreinen en stranden passeerden de revue, en ook werd verhaald van onvoldragen baby's die zouden zijn geofferd. Als bewijs werd een tekening getoond waarop een vrouw was te zien, bij wie een foetus uit de buik werd gehaald.

Bij Suzette Boon aan tafel zat kinderpsychiater Th. Compennolle, algemeen bekend als een verstandig man, die aangaf dat de verhalen van slachtoffers niet per se op waarheid hoeven te berusten, maar niettemin zei te vermoeden dat dergelijke sekten bestaan, gezien de steeds terugkerende verhalen. Hij pleitte voor een meldpunt voor therapeuten die op rituele mishandeling zijn gestuit.

Inmiddels hebben twee ministeries zich op de zaak gestort. Een werkgroep van de hoofdinspectie voor de geestelijke volksgezondheid, onderdeel van WVC, organiseert nog dit jaar een conferentie waar de rituele kindermishandeling in kaart zal worden gebracht, en onafhankelijk hiervan is het ministerie van Justitie doende met een eigen werkgroep. Justitie onderzoekt bovendien de mogelijkheid de geheimhoudingsplicht van therapeuten te doorbreken.

Flauwekul? Gekte? Krankzinnigheid? In dergelijke termen wil prof. W. Wolters, psychoanalyticus, hoogleraar kinder- en jeugdpsychologie in Utrecht en een van de meest gezaghebbende deskundigen op het gebied van kindermishandeling in Nederland, zich liever niet

aandacht die ze thuis moest ontberen. Ze kreeg de gelegenheid te herstellen en ze leerde hoe ze zich in het normale dagelijks leven moest handhaven.

Gesloten gezin

Door geduld, begrip en intensieve begeleiding wist ze na een jaar haar alters te laten fuseren tot de ene Christine die ze nu is. Kortgeleden vierde ze het feit dat die fusie twee jaar geleden plaatsvond. Volgens deskundigen de periode die nodig is om werkelijk te kunnen zeggen dat iemand geen last meer ondervindt van een meer-voudige persoonlijkheidsstoornis.

„Er zijn mensen geweest die vroegen: 'Waarom ging je niet eerder uit huis?' Dat zeggen ze nu ook tegen Marokkaanse kinderen. Maar hoe moet je het dan in je eentje redden? Hoe moet dat zonder familie, zonder iemand, wanneer je door iedereen uitgekotst bent en de enigen die je

kent familieleden zijn. Want je komt uit een hartstikke gesloten gezin.”

„Daar sta je dan, ik kon niks. Ik heb alles opnieuw moeten leren, ik wist niets van sociale contacten en van normale dagelijkse zaken zoals bij voorbeeld een girorekening. En daar sta je dan, je laat je dan liever kapot slaan dan dat je in die hele wereld staat waarbij je niets kent. Het is zo gemakkelijk gezegd: dan ga je toch het huis uit! Ik kan me voorstellen hoe bijvoorbeeld Marokkaanse kinderen op de knieën terug kruipen. Mijn ouders hadden ook alles in handen, mijn collegegeld en studie-beurs kwamen op de rekening van mijn vader binnen, daar had ik de ballen verstand van”.

Christine woont nu in de stad Utrecht. Ze weet dat familieleden haar in de gaten houden. Net als de sekte waarvan haar vader en moeder belangrijke leden zijn. Aanwijzingen daarvoor zijn be-

kende auto's die geregeld in de omgeving van haar woonadres te zien zijn. Maar ook achtervolgingen wanneer ze door de stad wandelt. Is het dan niet voorbij? De reden kan zijn dat voor Christine een belangrijke rol was weggelegd, die van hoge-priesteres. Ze stond hoog op de lijst, maar wat Christine betreft blijft die plaats vacant. Christine volgt een opleiding als maatschappelijk werker en wil haar ervaringen gebruiken in de strijd tegen kindermishandeling.

HN 24 juli 1993

(De naam Christine is om reden van privacy verzonden.)

Baby-offers, rituele martelingen door duivelaanbidders, kindermishandeling. Een moderne heksenjacht.

In 1989 zond de Evangelische Omroep enkele alarmerende reportages uit over rituele kindermishandeling. Amerikaanse therapeuten en politiefunctarissen vertelden hoe kleuters op grote schaal werden misbruikt bij gruwelijke rituelen van geheime satanische sekten. Er kwamen ook Nederlandse getuigen aan het woord, maar hun onthullingen werden, zo bleek, niet serieus genomen. De angst voor satanisten, die de EO probeerde aan te wakkeren, leek niet meer dan een uitvloeisel van de fundamentalistische beginselen van deze omroep. Bovendien lag de ongegronde angst rond het vermeende seksuele misbruik van tientallen kinderen uit Oude Pekela nog vers in het geheugen. Daar had een anderhalf jaar durend onderzoek geen tastbare bewijzen aan het licht gebracht.

Hoogtepunt

Inmiddels lijkt het ongelof te zijn afgenomen. Kranten hebben uitgebreid melding gemaakt van ernstige gevallen van incest en sadistisch geweld tegen kinderen. Een schokkend dieptepunt vormden de onthullingen over een familie in Epe. Een misbruikte dochter verklaarde dat haar ongewenste babies in een bos waren begraven. Is dit slechts het topje van de ijsberg en lopen er nog meer verziende geesten rond die een ernstige bedreiging vormen voor onschuldige kinderen? De actualiteitenrubriek Nova achtte de tijd rijp om in twee uitzendingen uitgebreid aandacht te besteden aan de huiveringwekkende verhalen van patiënten met een meervoudige persoonlijkheidsstoornis (MPS). Ongeveer een kwart van hen schijnt als kind te zijn misbruikt door bloeddorstige duivelaanbidders. Paul Witteman liet de kijkers weten dat we hier te maken hebben met een 'afschuwelijk probleem'. Ook de Tweede Kamer reageerde geschokt. Het ministerie van justitie is van plan een werkgroep in te stellen die het probleem moet onderzoeken.

De psychologe Suzette Boon, die onlangs aan de Vrije Universiteit promoveerde op een studie over MPS, verklaarde in Nova dat zij al zo'n dertig tot veertig gevallen van ritueel misbruik op het spoor was gekomen. Aanvankelijk twijfelde ze aan het waarheidsgehalte van de getuigenissen.

De hevige emoties die bij het herbeleven van de trauma's vrijkomen en het feit dat de verhalen zo sterk op elkaar lijken, hebben haar er echter van overtuigd dat het geen fantasieën zijn. Zij staat wat dit betreft niet alleen. Verscheidene Amerikaanse MPS-deskundigen kwamen tot dezelfde conclusie.

Volgens getuigenissen van MPS-patiënten dragen de satanisten tijdens hun rituelen lange gewaden en maskers. Ze prevelen onverstaanbare gebeden en branden zwarte kaarsen. De kinderen die door familieleden naar de eredielen worden meegenomen, staan bloot aan vreselijke beproevingen. Ze moeten uitwerpselen eten en urine drinken; ze worden vastgebonden aan omgekeerde kruisen, gepijnigd en seksueel misbruikt; ze moeten andere kinderen mishandelen en worden opgesloten in doodskisten waarin zich slangen, spinnen of lijken bevinden. Jonge maagden worden als bruid van satan op een altaar verkracht.

Op het hoogtepunt van het ritueel worden kinderen, babies of dieren geofferd. Babyhartjes worden uitgerukt, het bloed van de slachtoffers wordt gedronken en hun vlees gegeten.

Amerikaanse therapeuten hebben sinds

uitdrukken. Maar een mening heeft hij wel. Het is niet waar.

„Ik wil benadrukken,” zegt hij in zijn spreekkamer, een sigaar in de hand, „dat er op grote schaal kinderen worden mishandeld en misbruikt, in en buiten het gezin. Er worden soms kinderen gedood, ik maak het zelf in mijn werk mee, en het bestaan van incestnetwerken is bewezen. Maar het is een heel ander verhaal of het waar is dat in verlaten fabrieken en kerkgebouwen, verspreid over het land, georganiseerde groepen bijeenkomen om hun mysteriecultussen te vieren en hun duivelse kunsten te vertonen, ten koste van kleine kinderen.

„Mijn standpunt is dat dat niet gebeurt. Of laat ik het anders zeggen: ik zit al heel lang in de wereld van mishandeling en seksueel misbruik, we hebben zeer veel contacten met politie en kinderbescherming, en in al die 25 jaar heb ik nooit een bewijs gezien. Ik heb het wel gehoord, vele malen zelfs, ook wel eens een enkele keer van patiënten, maar niemand heeft het bij mijn weten in Nederland ooit kunnen aantonen. Het is altijd bij verhalen gebleven. Het zijn gruwelsprookjes van grote mensen voor grote mensen, gevoed door horrorfilms als *The Exorcist*, en aangewakkerd door de media.

„Er is geen twijfel aan dat de maatschappelijke discussie invloed heeft op het proces zelf. Het is besmettelijk. Ik verwacht dan ook dat de komende tijd meer patiënten en hulpverleners met dergelijke verhalen zullen komen.”

Een en ander, meent Wolters, is in hoge mate op het conto van 'de media' te schrijven. Deskundigen worden

Prof. Wolters: 'Het zijn gruwelsprookjes, aangewakkerd door de media.'

gebruikt als marionetten in een spannend schouwspel, dat met de werkelijkheid niet zoveel meer te maken heeft.

„De tekeningen die in de uitzending van *Nova* werden getoond — daar klopte niets van. Dergelijke tekeningen zomaar uit hun diagnostisch verband lichten, dat kan gewoon niet. Zo'n tekening zegt van alles over het innerlijk van de patiënt, het zegt iets over zijn lijden, maar het zegt niets over feitelijke gebeurtenissen. Het gaat in dergelijke programma's niet meer om het geven van voorlichting, maar om het behalen van hoge kijkcijfers.”

Maar de hulpverleners zelf dan, die die verhalen doorgeven?

„In de psychotherapie is het niet eenvoudig waarheid en verbeelding goed uit elkaar te houden. We weten dat bepaalde therapievormen de meest bizarre fantasieën oproepen. De verhalen over ritueel misbruik komen met name uit de hypno-therapie, op zich een waardevolle therapievorm, maar wel een waarvan de verklaringen van de patiënten met de grootst mogelijke terughoudendheid moeten worden bekeken. Maar dat gebeurt niet altijd even zorgvuldig. In de wereld van de hulpverlening speelt het gerucht een grote rol, en er is vaak een grote modegevoeligheid. Iedereen herinnert zich nog de Bolderkar-affaire en Oude Pekela. In Oude Pekela, weet ik uit de eerste hand, kwamen steeds onwaarschijnlijker verhalen boven, maar van dat alles is nooit een spoor van bewijs gevonden. Op een gegeven moment is er geen controle meer en gaat het kritische vermogen geheel verloren.

„Het akelige van die gruwelsprookjes is dat het de hulpverlening in diskrediet brengt, en dat al het minder exotische leed onder tafel wordt geveegd. Al die verhalen over 'gewone' incest zullen ook wel niet waar zijn, denkt men dan.”

Rest de vraag hoe het mogelijk is dat mensen die in het vak een goede naam hebben, toch met dit soort verhalen komen. „Daarin speelt mee dat hulpverleners met de meest verschrikkelijke dingen worden geconfronteerd, en dat kan betekenen dat je emotioneel te dicht bij de patiënt komt te staan. Dat je je zo identificeert dat je geen vraagtekens meer zet.

„Daar komt bij dat we een beroepsgeheim hebben. Ik kan nooit over mijn werk praten, zelfs niet met mijn vrouw. Het zwijgen geeft aan dit beroep een lading die soms heel zwaar is, en zo kan het gebeuren dat de druk te groot wordt. Je loopt als hulpverlener tenslotte vlak langs het water, iedere keer weer.”

1980 al duizenden patiënten behandeld die zich herinnerden dat zij in hun jeugd ritueel waren misbruikt. Ook op meer dan honderd kleuterscholen en kinderdagverblijven schenen satanisten op grote schaal actief te zijn geweest. Uit dergelijke getallen kunnen we afleiden dat er vermoedelijk tienduizenden morbide satanisten rondlopen die in de loop der jaren honderdduizenden baby's en kinderen hebben geofferd.

Geen sporen

Uiteraard hebben de Amerikaanse politie en de FBI veel moeite gedaan om de geheime duivelaanbidders op te sporen, maar ze zijn daar tot nu toe niet in geslaagd. Hoewel er gigantische bedragen werden besteed aan onderzoek, kon er geen enkele satansecte worden opgevoerd. Nooit werden zij tijdens hun erendiensten betrapt en er werden evenmin sporen gevonden van rituele mensoffers. In enkele gevallen kwam men wel een geïsoleerde psychopaat op het spoor, maar meestal moesten de verdachten wegens gebrek aan bewijs weer worden vrijgelaten nadat ze soms jarenlang onrecht in de gevangenis hadden gezeten. Het leidt geen twijfel dat er religieuze secten bestaan die gewelddadige trekken vertonen. Een bekend voorbeeld was de People's Temple van Jim Jones, die in 1978 massaal zelfmoord pleegde nadat enkele leden een Amerikaans senator hadden vermoord. Dit jaar kwam de apocalyptische sekte van David Koresh in het nieuws, die uiteindelijk in vlammen opging. Deze excessen ontstonden doordat beide secten verward raakten in een heilige oorlog tegen de Amerikaanse overheid, die door afvallige sekteleiden was gealarmeerd.

Alle secten hebben afvalligen, zodat het onbegrijpelijk is waarom dit bij satansecten niet het geval is. Er zijn weliswaar enkele lieden die beweren dat zij binnen zo'n sekte een hoge positie hebben bekleed, maar zij hebben de politie nooit bruikbare informatie kunnen verschaffen. Sterker, in verscheidene gevallen kon worden aangetoond dat hun getuigenissen vals waren. Ook bestaat er een officiële 'kerk van satan', maar de leden daarvan houden zich beslist niet bezig met rituele kindermishandeling. Degenen die ervan overtuigd zijn geraakt

dat er gevaarlijke satansecten bestaan, gebruiken verschillende hypothesen om hun geloof in stand te houden. Om te kunnen verklaren hoe het mogelijk is dat er zoveel baby's en kleine kinderen zijn vermoord die door niemand worden vermist, neemt men aan dat de satanisten gebruik maken van draagmoeders uit eigen kring of kinderen importeren uit derde-wereldlanden. De afgekloven botten worden nooit gevonden omdat ze in crematoria worden verbrand. Toen de politie bij enkele crematoria een onderzoek instelde dat niets opleverde, nam men aan dat de satanisten gebruik maken van draagbare crematoria.

De satanisten laten nooit een spoor na omdat ze zo buitengewoon goed georganiseerd zijn, is een theorie. Hun leden zijn te vinden in de hoogste kringen van de samenleving, zodat ze beschikken over veel geld en macht. Er zijn onder meer dominees bij betrokken die 's nachts hun kerk ter beschikking stellen en artsen die abortussen verrichten en wonden verzorgen. De satanisten hoeven geen leden te werven, omdat ze hun geloof meestal van generatie op generatie overdragen. De doctrines van dit geloof worden zorgvuldig geheimgehouden, zodat de MPS-patiënten die door satanistische ouders zijn grootgebracht, daar bijna niets over kunnen vertellen.

Om potentiële afvalligen in bedwang te houden, worden geavanceerde vormen van hersenspoeling gebruikt waarmee psychologen en de CIA nog volstrekt onbekend zijn. De satanisten gebruiken ook allerlei misleidingstechnieken waardoor hun slachtoffers ongelofwaardige verhalen vertellen. Zo waren er kinderen die beweerden dat ze samen met een levende leeuw in een kooi werden opgesloten. Aangezien het niet gemakkelijk is om ongemerkt een leeuw als huisdier te houden, lijkt dit verhaal verzonnen. In werkelijkheid zouden we echter te maken hebben met satanisten die zich als leeuw hebben verkleed. Oudere kinderen zagen duidelijk ritsen op de voorpoten.

De bestrijders van de onvindbare satanisten verzinnen voor elk probleem een oplossing. Hun speculaties kennen geen grenzen. Het lijkt echter verstandig eerst

te onderzoeken of er geen eenvoudiger verklaringen mogelijk zijn. Als we aannemen dat er geen bloeddorstige satansecten bestaan, hoeven we alleen nog maar te verklaren waar de verhalen over deze secten vandaan komen en waarom ze zo gretig worden geloofd. Dat blijkt beslist geen onmogelijke opgave te zijn.

Niets gemerkt

Het eerste geval van satanisch ritueel misbruik werd beschreven in de bestseller *Michelle Remembers*, die in 1980 werd gepubliceerd. Michelle Smith was in behandeling bij de psychiater Lawrence Pazder, met wie ze later trouwde, toen ze zich geleidelijk begon te herinneren hoe zij in de jaren vijftig onder dwang van haar moeder had deelgenomen aan satanische rituelen. Ze beschreef zelfs een persoonlijke ontmoeting met de duivel en ontwikkelde een soort huidsflag in de

vorm van een speerpunt op de plaats waar satan haar met zijn staart zou hebben geslagen. Haar zusters, die niet in het boek worden genoemd, verklaarden later dat ze nooit iets van de rituelen hadden gemerkt. Ook haar vader en de buren wisten van niets, terwijl haar moeder in 1964 was overleden.

Bovendien bleek uit de uitgetypte verslagen van de therapie-sessies dat Pazder zijn cliënte de verhalen grotendeels in de mond had gelegd.

Al spoedig meldden zich nieuwe slachtoffers van ritueel misbruik, die de sensatiepers in actie brachten. Michelle werkte een paar jaar later als hulpverlener mee aan de oplossing van de McMartin-zaak, een kinderdagverblijf waar zich gruwelijke dingen schenen te hebben afgespeeld. Het onderzoek en de gerechtelijke processen namen zeven jaar in beslag, de totale kosten bedroegen ongeveer vijftien miljoen dollar en alle verdachten werden uiteindelijk in vrijheid gesteld. De moeder die met de eerste beschuldigingen was gekomen en daarmee een kettingreactie uitlokte, bleek psychisch gestoord te zijn.

Echtpaar Jonker

Niet alleen in Amerika, ook in Engeland kwamen verscheidene zaken in het nieuws die sterk lijken op de Oude Pekela-affaire. Deze wordt in Nederland algemeen beschouwd als een geval van massahysterie, maar talloze Amerikaanse 'deskundigen' zijn er nog steeds van overtuigd dat het hier ging om een goed gedocumenteerd geval van satanisch ritueel misbruik. Dat is mede toe te schrijven aan het artsenechtpaar Jonker, dat nauw bij de zaak betrokken was. Het echtpaar publiceerde in Amerikaanse vaktijdschriften schokkende onthullingen. Voordat Michelle haar boek uitbracht,

was rituele mishandeling volslagen onbekend, maar tien jaar later was er bijna geen Amerikaan te vinden die er nog niet van had gehoord. Evenals vele andere 'survivors' (overlevenden) van satansecten trad Michelle op in talkshows. Ze hield talloze lezingen. Politiefunctionarissen en sociaal werkers meldden zich massaal aan voor seminars over satanisme, MPS-therapeuten vormden netwerken om elkaar te leren hoe de slachtoffers het beste konden worden behandeld en vrouwen die het gevoel hadden dat ze wellicht ook door satanisten waren misbruikt, sloten zich aan bij lotgenoten om ervaringen uit te wisselen. Het hoeft dus geen verbazing te wekken dat steeds meer mensen soortgelijke verhalen gingen vertellen, die overigens in de details veel sterker van elkaar verschillen dan vaak wordt beweerd.

De angst voor satanisten leeft het sterkst onder christelijke fundamentalisten, die in de Verenigde Staten veel invloed hebben. Ze hebben organisaties opgericht die overal in het land de noodklok luiden. De fundamentalisten hebben het gevoel dat de tekenen des tijds wijzen op het naderende wereld einde. Hun kinderen tonen een ongezonde belangstelling voor occultisme, heavy-metalmuziek, horrorfilms en pornografie. Sommigen gebruiken drugs, bedrijven vandalisme, lopen van huis weg of doen een zelfmoordpoging.

Werkende moeders brengen hun peuters naar de crèche en vaders plegen massaal incest. Het is duidelijk dat er kwade krachten actief zijn waarover niemand controle heeft. De vermeende satanisten vormen een ideale zondebok voor het sluipende kwaad dat de fundamentalis-

tisch-christelijke waarden bedreigt. Bovendien is de bescherming van weerloze kinderen een thema dat de hele samenleving aanspreekt.

De strijd tegen de satanisten wordt ook gesteund door de Amerikaanse anti-sektebeweging, die bestaat uit ouders van wie de kinderen zich hebben aangesloten bij een nieuwe religieuze beweging. Omdat deze ouders zich niet kunnen voorstellen dat hun kind uit vrije wil voor een vreemde sekte heeft gekozen, nemen ze aan dat er hersenspoeling is gebruikt. De kinderen moeten naar hun oordeel uit de sekten worden bevrijd, desnoods met geweld, zodat ze kunnen worden 'gedeprogrammeerd'. Sociale wetenschappers die de religieuze bewegingen hebben bestudeerd, zijn daarentegen al lang tot de conclusie gekomen dat de verhalen over hersenspoeling niets meer dan een mythe zijn en dat de gedwongen deprogrammaties meer problemen veroorzaken dan oplossen.

Kinderbeschermers

Een derde groep die zich heeft aangesloten bij de kruistocht tegen het satanisme zijn de kindbeschermers en voorttrekkers van de 'seksuele contra-reformatie' van de jaren tachtig, die is uitgemond in een onafzienbare stroom incestbeschuldigingen. In meer dan twintig Amerikaanse staten is inmiddels de wet veranderd om

oude gevallen van incest, die pas tientallen jaren na dato worden ontdekt, voor de rechter te kunnen brengen. Van het boek *The courage to heal*, dat hulp biedt aan incestslachtoffers, zijn al meer dan 750.000 exemplaren verkocht. De auteurs menen dat een op de drie vrouwen als kind seksueel is misbruikt en ze schrijven: 'Als je het gevoel hebt dat je bent misbruikt, is dat vermoedelijk waar, ook al kun je dat nog niet herinneren.' In hun boek reiken ze methoden aan om incestherinneringen naar boven te brengen. Als reactie hierop is er inmiddels ook een organisatie opgericht van ouders die zich proberen te verweren tegen de ongefundeerde beschuldigingen van hun wraakzuchtige kinderen.

Fantasiefiguur

Een toenemend aantal psychologen en psychotherapeuten die de meervoudige persoonlijkheidsstoornis bestuderen en behandelen, vormt de meest gezaghebbende strijders tegen de satanisten. MPS werd aanvankelijk beschouwd als een zeldzame stoornis, maar sinds de jaren zeventig is het aantal geregistreerde gevallen exponentieel gestegen. MPS schijnt zich bijna uitsluitend voor te doen bij vrouwen die in hun vroege jeugd te maken hebben gehad met ernstig fysiek of seksueel geweld.

MPS-therapeuten menen dat kinderen die worden misbruikt sterk geneigd zijn hun traumatische ervaringen los te koppelen van hun normale bewustzijn om op deze wijze te ontsnappen aan de pijn en hevige emoties. Tijdens de mishandelingen identificeren zij zich vaak met een fantasiefiguur die bescherming biedt door hun bewustzijn tijdelijk over te nemen. Door deze overlevingsstrategie ontwikkelen zij zogenaamde alterpersoonlijkheden, die elk hun eigen herinneringen hebben. Deze 'alters' kunnen de controle over het gedrag tijdelijk overnemen zonder dat de betrokkene daar weet van heeft.

In hun latere leven krijgen de slachtoffers onvermijdelijk last van allerlei psychische problemen. Ze worden onder meer gekweld door depressies, angstaanvallen, hallucinaties, 'blackouts', psychosomatische klachten en zelfmoordneigingen. Doorgaans zijn ze al bij verscheidene therapeuten en psychiaters onder behandeling geweest voordat ze als MPS-patiënt worden gediagnostiseerd. De ervaren MPS-therapeut probeert met behulp van hypnose in contact te komen met de alterpersoonlijkheden (meestal meer dan tien), zodat alle trauma's kunnen worden verwerkt. In de loop van dit proces, dat vele jaren kan duren, komen er soms bij stukjes en beetjes herinneringen aan het ritueel misbruik naar boven.

Veel MPS-therapeuten geloven dat de satansecten gebruikmaken van hypnose, drugs, hersenspoeling, elektroshocks en bedreigingen om de gruwelen uit het bewustzijn van hun slachtoffers te verdringen. Ze schijnen ook doelbewust alterpersoonlijkheden te creëren. Deze kunnen het therapeutisch proces ernstig belemmeren of saboteren. Sommige al-

ters worden zo geprogrammeerd dat ze op bepaalde dagen van het jaar telefonisch contact opnemen met de sekte. Er bestaan ook alters die op speciale tekens reageren, bijvoorbeeld op een prentbriefkaart die de patiënt via de post ontvangt. Op deze wijze kunnen de alters op afstand worden geactiveerd, waardoor de patiënten in een soort zombies veranderen. Hun normale bewustzijn wordt uitgeschakeld en hun sektepersoonlijkheid voert hen automatisch naar een geheime lokatie waar rituelen plaatsvinden.

Bodemloze put

Verscheidene psychologen betwijfelen of MPS werkelijk op zo grote schaal voorkomt. Naar hun oordeel hoeven we niet alle gruwelverhalen en alter ego's letterlijk te nemen. Zij wijzen erop dat veel MPS-patiënten zeer suggestibel zijn en

kwestie van de vervolging van linksgezinden in Amerika in de jaren vijftig. Het ging allemaal om het ontmaskeren van agenten van de Sowjet-Unie en het is vrij duidelijk dat sommige Amerikanen dat inderdaad waren. Het onttaarde echter in een niets en niemand ontziende jacht op alles en iedereen die misschien ooit eens een links idee had geuit. McCarthy en zijn bentgenoten spreidden het net steeds wijder, tot en met zeer vooraanstaande personen zoals generaal Marshall en die overmoed leidde uiteindelijk tot de ondergang van zijn verbeterd kruistocht. Inmiddels had hij wel veel reputaties beschadigd, carrières geknakt en levens verwoest.

Waakzaamheid

Iets soortgelijks geldt uiteraard voor de huidige Nederlandse en buitenlandse vervolgingen van incest, verkrachting en wat dies meer zij. Het lijdt ook geen twijfel dat Justitie in de evidente gevallen van gewelddadig seksueel misbruik dient op te treden. Maar daarbij is de uiterste waakzaamheid geboden met betrekking tot het gedrag tegenover mogelijk onschuldige aangeklaagden. Dat geldt om te beginnen in algemene zin; maar het geldt nog veel sterker als zich omstandigheden voordoen die het vermoeden wekken van valse beschuldigingen. Zulke omstandigheden zijn er, als de aanklacht deel uitmaakt van een individuele echtscheidings- of voogdij- of omgangsprocedure. Ze zijn er nog veel dringender, als het gaat om kwesties die breeduit in de volksmond en in de media aan de orde worden gesteld. Het geeft daarom te denken dat een burgemeester in de zaak-Epe zegt, dat hij in normale omstandigheden overplaatsing van de betrokken agenten zou hebben geprefereerd, maar dat hij werd 'overruled' door de pers toen hem werd meegedeeld dat er een publikatie zou komen over de aangifte tegen de agenten.

Waarmee ik niet wil zeggen dat het dus allemaal aan de media ligt. Misschien hebben sommige kranten hier een wat minder fraaie rol in gespeeld, maar dat mag nooit leiden tot het maken van denken in de normale rechtsgang. Als een agent door zijn korpschef niet als verdachte wordt beschouwd, hoort hij geen enkele juridische maatregel aan zijn broek te krijgen. Als er daarentegen gegronde redenen zouden bestaan om wel verdenkingen te koesteren, dan hoort dezelfde procedure in werking te treden als voor gewone burgers geldt en dat is vaak niet mals. Zoals nu lijkt het teveel op Pontius Pilatus.

En wat te denken van de uittalingen in de media van sommige deskundigen. De seksuoloog Frenken bijvoorbeeld, wordt bij herhaling aangehaald met de uitspraak dat 'valse aangiften van seksueel misbruik' zeer zeldzaam zijn. In het licht van de literatuur is dat baarlijke nonsens. Volgens advocaat Schyns wordt zelfs in Amerika tegenwoordig 65 procent van de aangiften van incest als vals terzijde geschoven. Volgens de Amerikaanse onderzoekers Underwager en Wakefield (1990) is ruim zestig procent van de driehonderd door hen onderzochte aangiften van seksueel kindermisbruik door de rechter als ongegrond beschouwd. Dan waren er ook nog vorige week in Friesland twee gevallen van gebliken valse aangifte, waarop Frenken als commentaar gaf dat dat 'puur toeval' moest zijn. Laten we nu maar hopen dat in geen van de in Epe te onderzoeken gevallen - agent of niet - iemand zich laat pressen tot een valse bekentenis.

Marten Brouwer

M. Brouwer is hoogleraar politieke psychologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Ontknoping over uitzendverbod documentaire pedofilie nabij Iedereen vindt de film mooi, maar niemand mag hem zien

Van onze verslaggever
JAN VRIEND

AC
23-7
ALKMAAR — De film is af, de producent tevreden en de omroep enthousiast. Ja, zelfs voorzitter Adriëne Vrisekoop van het Noordhollands Jongenskoor prijst de documentaire over pedofilie die filmmaker Martin Lagestee voor de NCRV maakte. Een film waarin 'haar' zangers figureren. „Zorgvuldig gemaakt”, zegt ze. „Heel moedig gedaan”, zegt ze. En: „Het dwingt respect af”, zegt ze. Maar uitzenden? Nee. „Ik wil er geen beelden van mijn koor in hebben.” En Lagestee maar zwaaien met de schriftelijke toestemming van de Alkmaarse koordirigent. Zinloos. „Dat het gevoelig ligt, begrijp ik. Maar dat wist iedereen toen we begonnen.” Het koorbestuur dreigt de komende week een kort geding aan te spannen om de uitzending te voorkomen.

Het begint in 1987 met een idee voor een promotiefilm over het in Alkmaar gewortelde jongenskoor. De Amsterdamse filmmaker Martin Lagestee ziet hier wat in en benadert mogelijke subsidieverstrekkers. Die houden de knip dicht, tenzij de producent een maatschappelijk thema in zijn film verwerkt. Dan komt ter sprake dat het koor in 1986 een legaat van twee ton heeft gekregen van de overleden Utrechtse onderwijzer H. Sterk, die graag naar de zangers kwam kijken. Uit nagelaten brieven zou blijken dat de leerkracht een meer dan normale belangstelling voor de jongens had.

„Voor pedofielen is het bezoeken van hun concerten een manier om uiting te geven aan hun gevoelens”, weet de filmmaker. In het programma over het koor zouden pedofiele mannen daarom over hun emoties aan het woord moeten komen, zo staat Lagestee voor ogen. „Niet om een oordeel te vellen of pedofilie wel of niet mag of kan, maar om deze mensen hun verhaal te laten vertellen. De

NCRV heeft het onderwerp in Rondom Tien al eens behandeld en wil de film laten zien in hun programma Dokument.” Deze omroep, de provincie Noord-Holland, het Filmfonds en Lagestee zelf steken samen / 140.000,- in de productie.

Integriteit

„Niemand die er wat aan verdient, maar het thema is de moeite waard”, zegt de producent. Want, meent hij, de kijker zou kennis moeten nemen van

de leef- en denkwereld van een pedofiel. Dat integriteit bij de aanpak voorop moet staan, is voor alle betrokkenen de leidraad. Zo plant de NCRV voor de bewuste uitzending een programma waarbij de kijker wordt voorbereid en daarna één waarin reacties worden geïncanaliseerd.

Lagestee komt in contact met mannen uit Alkmaar, Haarlem en Amsterdam die bereid zijn om in beeld over hun pedofiele geaardheid te praten. Met het

jongenskoor maakt hij afspraken over een speciaal concert in de Haarlemse St. Bavo, in oktober vorig jaar. De drie mannen worden als publiek bij deze Bach-uitvoering gefilmd. De contacten met de zangers lopen via koordirigent H. Timmerman, die voor de camera het legaat van Sterk toelicht. „Ik heb onverstuurde brieven gelezen die in zijn kast lagen”, vertrouwt Timmerman de kijker toe. „Daaruit kon je merken dat meneer Sterk verliefd

was op een jongen.” In het veertig minuten durende programma vertellen de pedofielen over het voortdurende botsen tussen hun eigen moraal en de heersende, over hun gevecht tegen vooroordelen (‘met snoepjes lokken is onzin, je moet nooit iets onder dwang doen’) en over hun aanhoudende confrontaties met de omgeving. De kijker is zelfs getuige van een felle Alkmaarse burenruzie, waarbij de boze buurt de camera tijdelijk buiten werking weet te stellen. De zangers zijn vrijwel alleen zingend in de kerk te zien.

Bedrog

Niets lijkt het afronden en uitzenden van de documentaire in de weg te staan, tot dirigent Timmerman in april dit jaar de publiciteit zoekt om wild om zich heen te slaan. Hij beticht de NCRV van bedrog. Hij zou niet op de hoogte zijn geweest van het beladen thema. Hij wist niet beter dan dat het om een promotiefilm voor het koor ging, beweert hij. Zijn medewerking zou onder valse voorwendsels zijn verkregen, verklaart hij. „Onzin”, meent Lagestee. „Iedereen wist dat het om een programma over knapenliefde ging. Timmerman heeft de scripts gelezen. Hij heeft zelf toegezegd zijn achterban te informeren en tekende een verklaring waarin zijn medewerking omschreven staat.” Vanwaar dan opeens die omslag? Timmerman zelf wil er niets over kwijt. Lagestee wel. Hij vermoedt dat de achterban van het koor niet zo goed is geïnformeerd als was beloofd en denkt dat de ouders zijn geschrokken van het beladen thema.

Nu de dirigent de grond onder zijn voeten onbehaaglijk heet wordt, wijst hij met de beschuldigende vinger naar het produktieteam, redeneert de filmmaker.

Niet waar, zegt de dit voorjaar aangetrokken koorvoorzitter Adriëne Vrisekoop. „Er zijn verschillende scripts in omloop geweest. Dat leidde tot onduidelijkheid.” Maar dat vraaggesprek met de dirigent voor de camera's laat toch niets aan duidelijkheid te wensen over? Vrisekoop: „Timmerman heeft in zijn enthousiasme wellicht wat naïef gehandeld.” In Hilversum volgt de NCRV het gerezen conflict inmiddels op afstand. De omroep is enthousiast over wat Lagestee maakte, (‘het is ons zeer dierbaar’) noemt het resultaat 'in overeenstemming met het bestelde script' maar zet de rem

op de uitzending zolang de producent geen overeenstemming heeft bereikt met het koor. De maker en de zangers moeten het maar samen uitzoeken.

Om tafel

Om de tafel dus. En dat lukt niet erg. Timmerman houdt zich na de aanval op de filmmakers afzijdig. Vrisekoop bekijkt en prijst de film, noemt het resultaat 'respectvol', 'genuanceerd', 'zorgvuldig' en alles wat je je als maker kunt wensen, maar wil niet dat het programma in de bestaande versie wordt uitgezonden. „Ik ga alleen akkoord als Lagestee alle opnamen van de Noordhollandse zangers eruit knipt.” Dat is slikken voor Lagestee. Het verhaal is opgebouwd rond het gefilmde concert. Hij voelt zich bekocht. Er is 140 mille in het project geïnvesteerd, hij kan zwaaien met de getekende verklaring van Timmerman, maar schiet niks op. Knippen dan maar? „Nee. Als je dat doet, denkt het publiek juist dat er wat raars is met het koor.” Maar hij moet toch snappen dat het koorbestuur niet in één adem wil worden genoemd met pedofilie? „Dat begrijp ik best. En dat is ook niet de opzet. Natuurlijk ligt het gevoelig. Ons doel was daarom juist om het thema bespreekbaar te maken. Om mensen erover te laten nadenken. Dat dat nu op weerstand stuit, is kenmerkend. Maar het bestaan van pedofilie ontkennen, kan niet. Gewoon uitzenden, is daarom het beste.”

Koorvoorzitter Vrisekoop eist echter een uitzendverbod. Als Lagestee morgen niet schriftelijk belooft af te zien van zijn pogingen tot uitzending, sleept het koor hem in een kort geding voor de rechter. „Ik wacht het maar af”, reageert Lagestee lauwtes. „De rechter moet de knoop maar doorhakken.” En als het definitief niet tot een uitzending komt? „Dan eis ik een schadevergoeding van het koor. Dan moeten ze de door mij gemaakte kosten vergoeden.”

Toch gaat Lagestee ervan uit dat de NCRV de stap uiteindelijk durft te zetten. Hij verwacht dat Nederland de film binnenkort kan zien. „Natuurlijk. Wie kijkt, ziet dat het koor niet in een kwaad daglicht wordt gesteld. Ook schilderen we de jongens niet af als slachtoffers. Ze kunnen de volgende dag probleemloos naar school. Dat moet een rechter toch ook inzien?”

Jongenskoor naar rechter om rol in pedofilie-film

Alkmaar/ANP

De onderhandelingen tussen de Amsterdamse filmproducent Lagerstee en het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor over een NCRV-documentaire over pedofilie zijn vastgelopen. Het bestuur heeft de filmproducent gelast uiterlijk deze week alle passages over het koor uit zijn film te verwijderen. Lagerstee weigert dat. Dat hebben raadsman G. van Spaandonk van het koor en filmproducent M. Lagerstee meegedeeld.

De documentaire „Het Bachvirus” kwam in opspraak toen het centrale thema van de film pedofilie bleek te zijn. Het Noordhollands Jongenskoor had aan de opnamen meegewerkt omdat de documentaire het enthousiasme van jongeren voor de muziek van Bach zou belichten. Volgens Lagerstee was vanaf het begin duidelijk dat het koor zou figureren in een documentaire over pedofilie.

De producent koos het koor omdat het enkele jaren geleden een legaat van ruim twee ton ontving uit de nalatenschap van een pedofiele onderwijzer. Het be-

stuur van het koor zegt van die opzet niets te weten en gaat na een eerste bezichting van de film definitief niet akkoord met uitzending.

De advocaat van het jongenskoor heeft schriftelijk geëist dat alle opnamen van het koor uiterlijk deze week uit de film zijn geschrapt. Lagerstee weigert dat en zegt met vertrouwen het kort geding af te wachten dat het Jongenskoor heeft aangekondigd. Hij acht zijn kansen in het geding groot, omdat de medewerking van het koor schriftelijk vastligt. Ook de ouders van een koorlid dat op de voorgrond treedt en de jongen zelf, maken volgens de producent geen bezwaar tegen uitzending. „Maar het is treurig dat het zo moet lopen. Dan moet de rechter maar uitmaken of deze documentaire mag worden uitgezonden,” aldus Lagerstee.

De NCRV houdt zich afzijdig en verwijst voor commentaar naar de strijdende partijen. Lagerstee zegt zijn film pas aan de omroep aan te bieden wanneer het conflict is opgelost. De documentaire is over enkele weken gereed voor uitzending.

(11N
20/7

VRIJDAG 23 JULI 1993

□ Voorzitter Adriëne Vrisekoop.

□ Producent Martin Lagerstee.

Foto Emiel van Lint

□ Koordirigent H. Timmerman.

Overleg filmproducent en bestuur jongenskoor vast

Van onze verslaggever

ALKMAAR — De onderhandelingen tussen de Amsterdamse filmproducent Lagerstee en het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor over een NCRV-documentaire over pedofilie zijn vastgelopen. De impasse is zelfs zo groot, dat Lagerstee heeft gedreigd met een schadeclaim en dat het koor Lagerstee eventueel voor de rechter wil slepen.

De zangers figureren in het programma, maar willen er bij nader inzien niets mee te maken hebben. De leiding van het in Alkmaar gewortelde koor beweert niet op de hoogte te zijn geweest van het beladen thema van het programma.

De dirigent zegt begrepen te hebben dat het om een promotiefilm ging, maar Lagerstee meent dat iedereen van de achtergronden wist. De producent koos het koor omdat het ooit een legaat van ruim twee ton ontving uit de nalatenschap

van een pedofiele onderwijzer.

Het koorbestuur dreigt de komende week een kort geding tegen Lagerstee aan te spannen. Als de producent morgen niet schriftelijk toezegt zijn pogingen voor een uitzending te staken, sleept men hem voor de rechter. Lagerstee wil, als de uitzending niet doorgaat, zijn aandeel in de kosten terug. De NCRV, het Filmfonds, de provincie Noord-Holland en Lagerstee zelf staken geld in het project dat 140.000 gulden kostte.

Film over koor eerst te zien in filmhuizen

Van onze verslaggever

ALKMAAR — De omstreden documentaire over pedofilie waarin beelden van het Noordhollands Jongenskoor uit Alkmaar zijn verwerkt, is binnenkort in filmhuizen te zien. Volgens producent Martin Lagerstee staan deze vertoningen los van de televisieuitzending, die de NCRV 'over enkele maanden' op het programma zou hebben staan.

Het bestuur van het koor wil een uitzendverbod omdat ze geen link wil zien tussen de zangers en het beladen thema. De koorleiding zegt begrepen te hebben dat de opnamen bestemd waren voor een promotiefilm.

Om dat verbod af te dwingen dreigde advocaat B. van Spaendonck vorige week met een kort geding. Als Lagerstee niet voor het afgelopen weekeinde een verklaring zou tekenen waarin stond dat de beelden van de koorknappen eruit worden geknipt, zou hij een dagvaarding kunnen verwachten. Die kwam nog niet. Een woordvoerder van de advocaat liet weten dat hij tot 9 augustus met vakantie is. Voorzitter A. Vrisekoop wil geen commentaar geven op de filmhuis-vertoningen.

Jongenskoor wil niet in film pedofilie

AMSTERDAM, 24 JULI. Het Noordhollands Jongenskoor eist in een volgende week dienend kort geding dat de Amsterdamse filmproducent Lagerstee uit een opdracht van de NCRV gemaakte documentaire over problemen van pedofielen beelden van het Noordhollands Jongenskoor knipt omdat die zijn gemaakt zonder dat het koor wist dat de film over pedofielen zou gaan. Volgens de producent was dat echter wel het geval.

Jongenskoor wil niet in film over pedofilie

ALKMAAR — De onderhandelingen tussen de Amsterdamse filmproducent Lagerstee en het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor naar aanleiding van een NCRV-documentaire over pedofilie zijn vastgelopen. Het bestuur heeft de filmproducent gelast uiterlijk deze week alle passages over het koor uit zijn film te verwijderen. Lagerstee weigert dat.

De documentaire 'Het Bachvirus' kwam in opspraak toen het centrale thema van de film pedofilie bleek te zijn. Het Noordhollands Jongenskoor had aan de opnamen meegewerkt, omdat de documentaire het enthousiasme van jongeren voor de muziek van Bach zou belichten. Volgens Lagerstee was vanaf het begin duidelijk dat het koor zou figureren in een documentaire over pedofilie.

De advocaat van het jongenskoor, G. van Spaendonck, heeft schriftelijk geëist dat alle opnamen van het koor uiterlijk deze week uit de film moeten zijn geschrapt. Lagerstee weigert dat en zegt met vertrouwen het kort geding af te wachten dat het Jongenskoor heeft aangekondigd.

Hij acht zijn kansen in het geding groot, omdat de medewerking van het koor schriftelijk vastligt. Een koorlid dat op de voorgrond treedt en zijn ouders maken volgens de producent geen bezwaar tegen uitzending. „Het is treurig dat het zo moet lopen. Dan moet de rechter maar uitmaken of deze documentaire mag worden uitgezonden,” aldus Lagerstee.

De NCRV houdt zich afzijdig en verwijst voor commentaar naar de strijdende partijen. Lagerstee zegt zijn film pas aan de omroep aan te bieden wanneer het conflict is opgelost. De documentaire is over enkele weken gereed voor uitzending.

ANP

Jongenskoor wil niet in documentaire pedofilie

Van onze verslaggeefster

ALKMAAR

De onderhandelingen tussen de Amsterdamse filmproducent M. Lagerstee en het bestuur van het Noordhollands Jongenskoor over een NCRV-documentaire over pedofilie zijn vastgelopen. Het bestuur heeft de filmproducent gelast uiterlijk deze week alle passages over het koor uit zijn film te verwijderen. Lagerstee weigert dat. Dat hebben raadsman G. van Spaendonck van het koor en filmproducent Lagerstee gezegd.

De documentaire 'Het Bachvirus' kwam in opspraak toen het centrale thema van de film pedofilie bleek te zijn. Het Noordhollands Jongens-

koor had aan de opnamen meegewerkt in de veronderstelling dat de documentaire het enthousiasme van jongeren voor de muziek van Bach zou belichten. Volgens Lagerstee was vanaf het begin duidelijk dat het koor zou figureren in een documentaire over pedofilie.

De producent koos het koor omdat het enkele jaren geleden een legaat van ruim twee ton ontving uit de nalatenschap van een pedofiele onderwijzer. Het bestuur van het koor zegt van die opzet niets te weten en gaat na bezichting van de film niet akkoord met uitzending.

De advocaat van het jongenskoor heeft geëist dat alle opnamen van het koor uit de film zijn geschrapt. Lagerstee weigert dat.

'Ik kijk liever Mary Poppins' Beschuldigde vrouw ontkent betrokkenheid bij pornozaak

Van onze verslaggevers **N&S-7**

LOON OP ZAND - „In mijn bijzijn is in dit huis nooit een pornoband gedraaid. Daar steek ik mijn hand voor in het vuur. Mijn man kijkt wel naar die films. Meestal 's nachts. Maar pas nog zag ik ook overdag een band liggen. Die video heb ik meteen boven neergegooid. Zelf kijk ik liever naar Mary Poppins.”
De 31-jarige vrouw uit de Molenwijk in Loon op Zand is helemaal van de kaart, omdat buurtbewoners haar er van beschuldigen pornofilms aan jonge kinderen te hebben vertoond. Het echtpaar zou volgens verschillende wijkbewoners kinderen uit de buurt schokkende videobanden voorschotelen.

De zaak kwam aan het licht nadat buurtkinderen weer in bed plasten en er op school blijk van gaven seksfilms te hebben gezien. Het gaat om zeker zes kinderen. Geschrokken ouders hebben de politie ingeschakeld. De betrokken kinderen worden begeleid door maatschappelijk werk.
Volgens de beschuldigde vrouw is zij pas onlangs door veronturste buurtbewoners ingelicht. „Ik ben van die verhalen enorm geschrokken. Zeker omdat steeds gesproken wordt over

een echtpaar dat pornobanden vertoont. Ik weet van niets. Ik durf zelfs de straat niet meer op.”
De vrouw zegt niet te weten of haar man porno draait in het bijzijn van kinderen. „In ieder geval niet als ik thuis ben. Daar zorg ik wel voor. Maar ik ben vaak van huis. Mijn man heeft niet bekend, maar hij tilt niet zo zwaar aan de beschuldigingen. Als kinderen die films niet willen zien, moeten ze maar de andere kant uitkijken, zei hij nonchalant.”

Overigens heeft de vrouw besloten van haar 28-jarige man te scheiden. Dit besluit is al eerder genomen en staat los van de recente beschuldiging.

„De mate van de mentale schade bij het zien van pornovideo's is vooral afhankelijk van opvang en de begeleiding van de kinderen. Vooral ouders moeten open staan voor de verhalen van hun kinderen. Ouders moeten niet te angstig zijn.” Dit is de mening van kinderpsychiater J. van der Does, verbonden aan het Riagg in Tilburg. Hij zegt dit in zijn algemeenheid over het laten zien van porno aan kleine kinderen. Het hangt volgens Van der Does sterk van het kind af in hoeverre de vertoning indruk heeft gemaakt. □

Fotoreportage Rails door hof toegestaan

AMSTERDAM, 30 JULI. De modereportage 'Dressed to Kill' die vorig jaar in het NS-blad Rails werd gepubliceerd is niet onrechtmatig. Het gerechtshof in Amsterdam heeft gisteren in hoger beroep het oordeel van mr. B. Asscher, president van de rechtbank in Amsterdam, ongedaan gemaakt. Rails publiceerde vorig jaar augustus een fotoreportage

waarin een vrouw door een man wordt ontvoerd, vastgebonden, geblinddoekt en als lijk achtergelaten. De landelijke vereniging Blijf van m'n Lijf spande een kort geding aan tegen Rails. De rechtbank oordeelde de reportage als onrechtmatig, omdat zij zou inspireren tot geweld tegen vrouwen. Maar volgens het hof is dit criterium echter onvoldoende scherp om een beperking van de vrijheid van meningsuiting te rechtvaardigen. Blijf van m'n Lijf noemt de uitspraak van het hof „teleurstellend” en „schokkend”.

Blijf van m'n Lijf wellicht in cassatie over foto's in Rails

Door een onzer redacteurs **NRC**
ROTTERDAM, 31 JULI. De stichting 'Blijf van m'n Lijf' gaat „hoogstwaarschijnlijk” in cassatie tegen de uitspraak van het Amsterdamse gerechtshof dat een modereportage vorig jaar augustus in het blad 'Rails' niet onrechtmatig is.

Het hof vernietigde het oordeel van president mr. B. Asscher van de Amsterdamse rechtbank. De lagere rechter oordeelde dat de modereportage inspireerde tot geweld tegen vrouwen. Het hof veroordeelt Blijf van m'n Lijf tot het betalen van de proceskosten van het kort geding en van het hoger beroep. Die bedragen in totaal 5.500 gulden.

„We zijn teleurgesteld en verbijsterd over de uitspraak van het Hof”, zegt een woordvoerder van de landelijke vereniging Blijf van m'n Lijf. „De motivering om in cassatie te gaan is ruimschoots aanwezig. Maandag zullen we de beslissing nemen, wanneer we met alle betrokkenen onze kansen hebben besproken.”

Het gewraakte artikel in het blad Rails, dat gratis in alle treinen wordt verspreid, is een modereportage onder de titel 'Dressed to kill'. In een serie foto's wordt een vrouw door een man ontvoerd, vastgebonden, geblinddoekt en vermoord. De landelijke vereniging Blijf van m'n Lijf vond dat de foto's inspireerde tot geweld tegen vrouwen. Vrouwen mishandeling wordt volgens Blijf van m'n Lijf in de reportage als een aantrekkelijk en spannend

vermaak gepresenteerd. De reportage maakte volgens Blijf van m'n Lijf inbreuk op de integriteit van het lichaam van de argeloze lezeres, die onverhoeds wordt geconfronteerd met een serie schokkende, provocerende en onnodig grievende beelden.

De uitgever van 'Rails', Multi Magazines b.v. uit Amsterdam, ging tegen de uitspraak van Asscher in beroep, omdat zij bezwaar had tegen de „beknotting van de vrijheid van meningsuiting”. Volgens het Hof biedt de uitspraak dat de foto's 'inspireren tot geweld' onvoldoende mogelijkheden om onder de vrijheid van meningsuiting vallende publicaties op rechtmatigheid te toetsen. Verder is het hof van oordeel dat de foto's duidelijk maken dat het niet om een echte moord gaat, maar om in scène gezette beelden. In de teksten bij de foto's wordt voortdurend verwezen naar de kleren die worden gedragen, wat zij kosten en waar ze te koop zijn. De enkele overtreding van regels van „goede smaak” en „fatsoen” leveren volgens het hof geen onrechtmatige handelingen op.

„Wij willen dat er duidelijkheid komt over dergelijke reportages”, zegt Blijf van m'n Lijf, dat ondersteund wordt door het Feministisch proefprocesfonds van de Stichting Clara Wichmann. „Het is ons te doen om de jurisprudentie. Bewijzen kan je het nooit, maar voor ons is het aannemelijk gemaakt dat de foto's inspireren tot geweld. Dat willen we graag bevestigd zien.”

Bewoners Molenwijk in Loon op Zand geschokt Echtpaar toont kinderen porno

Van een medewerker **N&S-7**

LOON OP ZAND - In de wijk Molenwijk in Loon op Zand is onrust ontstaan over de vertoning van porno-videobanden aan jonge kinderen door een man en zijn vrouw uit de wijk. Het echtpaar, hun twee eigen kinderen en minstens vier andere kinderen uit Molenwijk, waren daarbij aanwezig. De inmiddels ingeschakelde instanties hullen zich in stilzwijgen. Over eventuele seksspelletjes is niets bekend. De betrokken kinderen zijn tussen vier en tien jaar oud.

De zaak kwam aan het rollen nadat twee kinderen van een buurtbewoonster plotseling weer in hun bed plasten en ander opvallend gedrag vertoonden. Navraag bij haar kinderen leerde dat ze bij het gezin

in de buurt waren geweest en daar op uitnodiging porno-videobanden hebben bekeken. Daarop heeft de vrouw haar bevindingen gemeld aan de politie en is ze een handtekeningenactie begonnen. Die actie moet er volgens haar toe leiden dat het gezin, dat in de buurt geen goede naam heeft, uit Molenwijk verdwijnt. De buurtbewoonster heeft ongeveer tien handtekeningen verzameld, maar uit mondelinge reacties uit de buurt blijkt dat ze meer steun kan verwachten. Behalve twee kinderen van de buurtbewoonster zijn ook nog twee kinderen van andere gezinnen bij de zaak betrokken. Maatschappelijk werk zou ingeschakeld zijn om de kinderen op te vangen en te begeleiden.

De vrouw heeft gistermorgen een gesprek gehad met burgemeester J. van Dun. De burgemeester wilde hierover niet meer kwijt dan dat er zo snel mogelijk een oplossing voor het probleem moet komen. Ook J. Waijers, directeur van de RK-basischool De Blokkendoos, waar een groot deel van de kinderen in Molenwijk naartoe gaat, onthield zich van commentaar.

De politie wil niet zeggen hoe ze de kwestie verder gaat behandelen. Volgens artikel 240 van het Wetboek van Strafrecht is het laten zien van aanstootgevende afbeeldingen aan kinderen onder de achttien jaar strafbaar. Er staat ten hoogste zes maanden gevangenisstraf of een forse geldboete op. □

Mazda laat spots openlijk kritiseren

Van onze verslaggever **UK**
Theo Stielstra
AMSTERDAM

Een brief: 'Naar aanleiding van een reclame in het Nieuwsblad van het Zuiden van 29 november j.l. met daarin afgebeeld allerlei standjes welke in een Mazda 323 uitgevoerd zouden kunnen worden, vraag ik, en velen met mij, wat de gedachten achter deze walgelijke reclame is. Daarbij is het ook nog eens verkeersonveilig als de jeugd het tijdens het autorijden zou uitvoeren.'

Frank de Veer, 'een auto-liefhebber', uit Alphen schreef bovenstaande brief aan de importeur van Mazda in Den Haag, en kreeg als reactie een telefoontje. Tot zijn verbazing vroeg het reclamebureau of hij de brief in STER-tijd wilde voorlezen. Zijn brief is deel gaan uitmaken van een serie van tien radioreclames waarin - ongecensureerd en niet voorzien van iets reclame-achtigs er voor of erna - briefschrijvers reageren op Mazda-reclames. De spots worden tot het eind van het jaar uitgezonden in het reclameblok voor het programma *De Avondspits* op Radio 3.

De reclames zijn bedacht door het Amsterdamse reclamebureau PMSvW/Y&R, dat sinds januari 1991 verantwoordelijk is voor de Mazda-reclame. Onder leiding van creatief-directeur Paul Meijer werden de Mazda-auto-reclames opzienbarend anders dan anders.

De 'polemische campagne' werd een succes, zegt account director D. de Koning van het bureau. 'Mazda was aanvankelijk een imagoloze aanbieder uit Japan, tegenwoordig

wordt de auto beschouwd als een bekend merk.' Met de advertenties en tv-filmpjes wilde de fabrikant 'de consument laten nadenken'. 'We wilden meer dan alleen maar glad reclamebehang met auto's daarop.'

Dat lukte. Op de reclames kwamen honderden reacties. Bij de Reclame Code Commissie kwamen tientallen klachten binnen, het reclamebureau werd ondergekliederd door boze vrouwen en de importeur

baar, maar als radio-spotje wel geschikt. Zo werd het onbruikbare tv-idee van de Nijmeegse student communicatiewetenschappen (baby zegt Ma, Ma, Mazda) toch nog verheven tot radioreclame. Ook de limerick van mevrouw Scholten uit Lunteren werd, via een omweg, toch nog gebruikt. A. Hogendoorn verhaalt van zijn Mazda met krukelzone die langs de Oostenrijks-Duitse grens in de prak werd gereden. 'Uit ervaring weet ik nu dat uw reclame niet overdreven is.' Leuker zijn de brieven waarin de 'de verschrikkelijke rotreclame' voor het automerk wordt afgekraakt. De makers wordt 'een gebrek aan respect voor een positieve levenshouding' verweten. En over de be kroonde 'popjesreclame': 'Ik hoop dat u voortaan rekening houdt met klanten die menen dat intieme dingen ook intiem moeten blijven.'

Het opvallendste spotje werd ingesproken door R. van de Pol van de Bond tegen het Vloeken. De bond spreekt zijn waardering uit over het afkuren van een spotje voor de waterstof-rotatiemotor. 'In het blad *Adformatie* lezen wij dat u onlangs een voorstel voor een reclame-uiting met de woorden 'Jezus Christus. Nu op de RAI: de Mazda die op water loopt' hebt afgewezen. Wij spreken onze waardering uit voor de beslissing die u in deze heeft genomen. Een dergelijke tekst zou naar onze mening een schok teweeg hebben gebracht onder Christenen die een heilige eerbied koesteren voor de naam van Christus. Hartelijk dank dat u op deze wijze rekening hebt willen houden met de godsdienstige gevoelens van gelovige medemensen.'

De meeste arm-, been- en hoofdruimte in z'n klasse: de Mazda 323.

Prijswinnende reclame van Mazda.

verzamelde drie ordners met brieven. Toen vorig jaar de poster met de testpoppen op de plakplaatsen verscheen, kreeg de firma in één week 200 telefoontjes met verzoeken om de poster. Met al die reacties moest wat gebeuren, vonden de reclamemakers en ze bedachten de radiospotjes.

De vele suggesties voor nog leukere spotjes zijn meestal onbruik-

Thailand weert Madonna

NRC
BANGKOK, 30 JULI. Popidool Madonna, die overweegt een tournee door Azië te maken, mag niet optreden in het grote nationale stadion in de Thaise hoofdstad Bangkok. Minister van onderwijs Samphan Thongsamak heeft bepaald, dat haar provocerende gedrag indruist tegen de Thaise ethiek en cultuur. Michael Jackson mag wel op 25 augustus in het stadion optreden, maar Madonna mag hooguit naar een kleinere locatie, bijvoorbeeld een theater. „Er is een groot verschil tussen een man die zingt en een vrouw die zich op het podium uitkleedt,” zei Thongsamak.

TROS verbiedt hit

NRC
HILVERSUM, 30 JULI. De TROS zal de zomerhit 'Transseksueel', gezongen door 'Ronald' niet meer uitzenden. Volgens de TROS werkt het nummer stigmatiserend en is het kwetsend voor transseksuelen. Ronald's smartlap met het refrein „hij is een transseksueel, hij werkt in een bordeel en van negen tot vijf is hij een omgebouwd wijf” is al enkele maanden populair in Amsterdamse cafe's. Alleen Veronica draait nu nog de gewraakte song.

Witte Huis laat homo's toe tot strijdkrachten

Reuter, DPA, AFP, AP VK

WASHINGTON

Homo's en lesbiennes mogen voortaan zonder dat naar hun geaardheid wordt gevraagd toetreden tot de Amerikaanse strijdkrachten, mits ze zich houden aan een strikte gedragscode. Zowel tijdens als buiten diensttijd mogen ze hun geaardheid niet in praktijk brengen, noch er uitspraken over doen. Homoseksualiteit is geen grond meer voor ontslag, homoseksueel gedrag wel.

Dit is de strekking van het moeizaam bereikte compromis over het controversiële onderwerp dat de Amerikaanse president Clinton maandag bekendmaakte tijdens een toespraak tot hoge officieren. Hij noemde het 'een echte stap vooruit' en 'een eervol compromis dat een einde maakt aan de heksenjacht'.

Clintons besluit, dat al vorige week werd verwacht, gaat minder ver dan de volledige opheffing van het verbod op homoseksuelen. De president had dat onmiddellijk na zijn aantreden aangekondigd. Maar na fel verzet van officieren en leden van het Congres stemde Clinton in met het compromis-voorstel dat was opgesteld door het Pentagon.

Belangengroepen van homoseksuelen zien het compromis als een aantasting van hun burgerrechten en vinden het ontoereikend. De leiding van de strijdkrachten was echter niet bereid verder te gaan.

Clintons compromis VK 21-7

HET 'waardige compromis' van president Clinton inzake de positie van homoseksuelen in de Amerikaanse strijdkrachten is een oplossing die ver beneden de maat is en niet overeenkomt met hetgeen Clinton tijdens de verkiezingscampagne als doel formuleerde: de opheffing van het verbod van homoseksuelen in het leger.

De instructies, die op 1 oktober (wanneer generaal Powell vertrekt als voorzitter van de chefs van staven) van kracht worden, zijn geen opheffing maar een wijziging van dit verbod. Zij tonen gelijkenis met de opstelling van sommige christelijke schoolbesturen in Nederland, die ook zeggen dat zij zich niet aan verboden discriminatie schuldig maken omdat zij homoseksuele leerkrachten niet vanwege hun homoseksuele geaardheid maar wegens hun dito gedrag ontslaan.

Mannen en vrouwen die in het Amerikaanse beroepsleger willen dienen, zullen niet langer worden gevraagd naar hun seksualiteit. Aanwezigheid in een homo-bar, het lezen van homo-bladen of het deelnemen aan een *gay rights parade* zijn op zich geen grond meer voor ontslag. Verboden is voortaan niet meer een bepaalde seksuele voorkeur maar een bepaald seksueel gedrag. Wie zich onthoudt, of koest houdt, heeft geen last. Wie voor zijn geaardheid uitkomt, bij voorbeeld door in die *gay bar* de hand van iemand van hetzelfde geslacht vast te houden, ondermijnt het moreel van het leger en vliegt er uit.

Ten gunste van de richtlijnen kan slechts worden gezegd is dat zij volgens de president een eind maken aan wat hij omschrijft als de 'heksenjacht' op homoseksuelen in het leger.

Tot dusver was de verwijdering van homoseksuelen uit het leger onderdeel van het officiële beleid. Re-

cruteringscommissies hadden opdracht deze mensen te weren en speciale onderzoekers moesten homoseksuelen die door het net waren geglipt opsporen. Tijdens de jaren tachtig werd aan deze jacht ongeveer 500 miljoen dollar uitgegeven; zeventienduizend mensen werden ontslagen.

President Clinton erkent dat de oplossing achter blijft bij hetgeen hij zelf zou wensen. Het compromis was nodig om de medewerking van de chefs van staven te verkrijgen.

Met deze erkenning raakt Clinton aan een van de voornaamste problemen van zijn presidentschap en misschien wel aan een probleem dat zich ook elders voordoet: de bestuurskracht van een democratisch gekozen regering.

Op papier is het eenvoudig. Clinton is president en opperbevelhebber en volgens de grondwet hebben de militairen het burgerlijke gezag te gehoorzamen. Zeker als een meerderheid van het Congres weigert verder te gaan dan de generaals en admiraals wensen, is de grens echter snel bereikt.

Clinton lijkt een politicus die er naar streeft zijn programma waar te maken - iets wat niet van al zijn voorgangers gezegd kan worden. Maar zodra hij zich opmaakt om de beloften waarop hij werd gekozen, uit te voeren stuit hij op een muur van verzet, opgetrokken door gevestigde belangen en een machtige, zittende bureaucratie. En begint de publieke opinie, dezelfde die hem koos, te aarzelen.

In dit geval gaat het om de structuur van het leger. Met zijn economische programma doen zich echter vergelijkbare moeilijkheden voor. Het besef dat ingrijpende veranderingen nodig zijn, begint in vele landen door te dringen. Van dit ontluikend besef naar verwerkliking loopt echter een doornig pad.

de Volkskrant

Homo's in VS woedend over leger-compromis

Van onze correspondent Oscar Garschagen VK

WASHINGTON

De Amerikaanse homo-beweging is furieus over het compromis dat president Clinton heeft gesloten over de toelating van homoseksuelen tot het leger. In de ogen van veel homoseksuelen heeft Clinton gefaald als moreel en politiek leider.

Tom Stoddard van de Campaign for Military Service verwijt de president dat hij zich bij voorbaat heeft neergelegd bij de vrijwel zekere afwijzing van een discriminatieverbod door het Congres. 'Clinton heeft het niet eens geprobeerd. Hij is een politiek gevecht uit de weg gegaan. Hij heeft geen lobby opgezet. Hij heeft niet langdurig geprobeerd Amerika en het Congres op andere gedachten te brengen. Hij heeft niets gedaan wat presidenten normaal doen als zij werkelijk iets willen bereiken', aldus Stoddard.

Homo-organisaties in het hele land noemen Clintons voorstel hypocriet, discriminerend en kleinburgerlijk en hebben demonstraties aangekondigd. Ze vrezen dat de klok wordt teruggedraaid als Clintons voorstel wet wordt. De kans om de discriminatie in het leger uit te bannen is dan voor decennia verkleind.

Organisaties als die van Stoddard, maar ook de American Civil Liberties Union, willen de beperkte opheffing van de discriminerende militaire gedragscode die Clinton voorstelt voor de rechter aanvechten. Volgens hen is Clintons plan in strijd met de grondwet.

Clintons voorstel komt erop neer dat homoseksuelen kunnen toetreden tot het leger als zij hun geaardheid maar geheim houden. De recruteringsofficieren mogen niet naar de seksuele geaardheid vragen en commandanten mogen geen 'heksenjachten' meer organiseren op grond van geruchten en anonieme tips.

Maar zodra een militair duidelijk maakt dat hij homoseksueel is, vliegt hij eruit. Homoseksueel gedrag, zowel tijdens de diensturen als daarbuiten, blijft grond voor ontslag. Een bezoek aan een homo-

bar is op zich geen reden tot ontslag, maar wie daar zoenend of hand in hand met een andere man wordt aangetroffen, maakt zich uiterst kwetsbaar. Dat blijft immers een misdrijf volgens het militaire tuchtrecht. Dit geldt uiteraard ook voor lesbiennes.

Uit de eerste reacties in het Congres bleek dinsdag dat Clintons voorstel een redelijke kans maakt te worden aangenomen. Maar de Democratische senator Sam Nunn, die Clinton van meet af aan in de verdediging heeft gedrongen, wil nog enkele wijzigingen voorstellen. Nunn is een verklaard tegenstander van de opheffing van de discriminerende bepalingen. Toch was hij het die

Powell: 'Het leger discrimineert al op ieder gebied'

met het 'Don't ask, don't tell'-compromis' op de proppen kwam.

Nunn en Clinton zijn het er niet over eens of het Congres het laatste woord heeft, of dat de president met een verordening de militaire gedragscode per 1 oktober kan wijzigen. Nunn meent dat het Congres als wetgevende instantie hoe dan ook het laatste woord heeft. Het presidentiële voorstel zal uitputtend worden behandeld tijdens de beraadslagingen over de defensiebegroting, aldus Nunn.

De meeste senatoren bewaarden hun reacties voor de debatten die dus nog zullen volgen. Het is echter duidelijk dat er in het Congres geen meerderheid te vinden is voor een volledig discriminatieverbod.

De president gaf grif toe dat het voorstel niet strookt met zijn eigen ideeën en verkiezingsbeloftes. Van meet af aan was duidelijk dat het verzet van de meerderheid in de Senaat en de strijdkrachten een radicaal discriminatieverbod kansloos maakten. Uit opiniepeilingen

bleek ook een meerderheid van de kiezers tegen de toelating van homo's in het leger te zijn.

Generaal Powell (de voorzitter van de chefs van staven), admiraal Kelso, luchtmachtgeneraal Merrill McPeak en generaal Mundy van het korps mariniers vertelden gisteren tijdens een hoorzitting van de Senaat dat zij het voorstel van Clinton zullen uitvoeren. Zij maakten echter ook duidelijk dat homoseksueel gedrag in de strijdkrachten niet getolerd kan worden.

Volgens generaal Merrill McPeak, een van de kandidaten voor de opvolging van Powell, zal de effectiviteit en de inzetbaarheid van de troepen verminderen als homoseksueel gedrag wordt toegelaten. Hij deelt de wijd verbreide opvatting dat homo's in kleine eenheden, waar de mannen dicht op elkaar leven, niet te vertrouwen zijn en ook niet vertrouwd worden.

Generaal Powell zei niet in te zien waarom er niet gediscrimineerd mag worden. 'We discrimineren in het leger op alle terreinen. We leggen de vrijheid van meningsuiting aan banden, we bepalen exact de condities waaronder mensen moeten leven en hoe ze zich moeten gedragen. We vertellen waar ze moeten wonen, hoe ze zich moeten kleden en hoe ze hun dag moeten besteden. Discriminatie is inherent aan het bestaan van een militair.'

Dat in andere legers, zoals die van Canada, Israël en Nederland, homoseksuelen niet worden gediscrimineerd, is voor de Amerikaanse chefs van staven geen argument. Generaal Mundy, de nieuwe commandant van de mariniers: 'Het grote verschil is dat Amerikaanse soldaten voorbereid moeten zijn op het uitvoeren van vaak zeer gevaarlijke missies. Dat stelt andere eisen aan de effectiviteit en de eensgezindheid van de troepen.'

Met dit soort argumenten hebben de militairen, gesteund door de Senaat, de president tot een compromis gedwongen. Senator Nunn: 'In de strijdkrachten komt de missie op de eerste plaats, de eenheid op de tweede en de persoon op de laatste plaats.'

Pagina 9: Commentaar

Overheid streeft volledige integratie na

Nederland vindt homoseksuelen in krijgsmacht vanzelfsprekend

Van onze verslaggever Wjo Joustra VK

DEN HAAG

De Amerikaanse houding ten opzichte van homoseksuelen in de krijgsmacht staat in schril contrast met de Nederlandse. De overheidsbrochure *Homoseksualiteit en Defensie* begint dan ook als volgt: 'Homo's bij defensie, kan dat eigenlijk wel? Ja, natuurlijk kan dat. Sterker nog: het is vanzelfsprekend.'

De achtereenvolgende Nederlandse ministers van Defensie hebben steeds gesteld dat de krijgsmacht een afspiegeling is van de samenleving. Dat betekent - bij naar schatting 5 tot 10 procent homoseksuelen onder de Nederlanders - dat bij defensie enkele duizenden homo's werken. Al vanaf 1974 is homoseksualiteit geen reden meer voor afkeuring.

Het huidige homobeleid dateert van 1987. Sindsdien brengt de Advies- en Coördinatiegroep Homoseksualiteit in de Krijgsmacht - bestaande uit homo's die bij Defensie werken - adviezen uit over dit on-

derwerp. Het anti-discriminatiebeleid is erop gericht dat een homoseksuele man of vrouw zichzelf kan zijn in de krijgsmacht, ook tijdens het dagelijkse werk, en volledig kan worden geïntegreerd in een traditioneel heteroseksueel milieu. Seksuele geaardheid mag niet nadelig zijn voor de ontplooiing en geen grond voor onderscheid in het personeelsbeleid.

In februari 1987 beleefde Nederland een wereldprimeur: de oprichting van de belangenorganisatie Stichting Homoseksualiteit en Krijgsmacht (SH & K). Nederland is het enige land met een dergelijke organisatie die door Defensie wordt gesubsidieerd.

J. Schaberg, voorlichter bij Defensie, is secretaris van de SH & K. Hij is teleurgesteld over het compromis dat president Clinton met de top van zijn krijgsmacht heeft afgesloten. 'Wat er nu is uitgekomen, betekent dat er in wezen bijna niets is veranderd', zegt hij.

De doelstelling van de SH & K is eigenlijk haar opheffing. Zover is het nog lang niet. Ook in Neder-

land, en dan vooral in de machocultuur van de krijgsmacht, worden homoseksuelen nog gediscrimineerd. Daarom durven in dienst veel homoseksuelen niet voor hun geaardheid uit te komen en leiden ze een geïsoleerd dubbelleven. Zeer tot ongenoegen van de huidige minister, Ter Beek, die eind vorig jaar van het COC de Bob Angelo-penning ontving wegens zijn verdiensten voor de homo-emancipatie bij de Nederlandse strijdkrachten.

Mede naar aanleiding van een rapport uit 1991 van de Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht met als strekking dat de strijdkrachten 'homovriendelijker' moeten worden, heeft Ter Beek op drie punten initiatieven genomen: speciaal instructiemateriaal voor leidinggevenden, verbetering van de hulp en meer voorlichting. Volgens Ter Beek moet er in de krijgsmacht langzaam maar zeker een mentaliteitsverandering komen met zorgvuldig overwogen, kleine stappen. Want bij al te grote stappen bestaat het gevaar van extra weerstand in plaats van begrip.

Vrouwelijk X-chromosoom onderzocht bij homoseksuelen 'Gen van invloed op geaardheid'

Van onze verslaggever

AMSTERDAM

Amerikaanse onderzoekers menen aanwijzingen te hebben dat de homoseksuele geaardheid van sommige mannen verband houdt met een gen, of een reeks genen, op het 'vrouwelijke' X-chromosoom. Ze baseren dat op een genetisch onderzoek van veertig families waarin twee homoseksuele broers voorkomden, maar geen homoseksuele vaderen of homoseksuele verwanten van vaders kant. Het onderzoeksveld wordt vandaag gepubliceerd in het Amerikaanse wetenschappelijke tijdschrift *Science*.

De vijf Amerikaanse onderzoekers, onder leiding van Dean Hamer van het Nationaal Kanker Instituut van de VS, pasten een moleculair-genetisch verwantschapsonderzoek toe op het X-chromosoom van veertig maal twee homoseksuele broers, hun moeders en hun eventuele andere broers of zusters.

mosoom dat altijd afkomstig is van de moeder.

H. Galjaard, hoogleraar in de erfelijkheidsleer, heeft in onze krant gezegd dat het kabinet snel met wetgeving moet komen om dergelijke onderzoeken te verbieden. Galjaard wil daarmee voorkomen

dat mensen een zwangerschap laten afbreken als is vastgesteld dat zij een aanzienlijke kans hebben een homoseksueel kind te krijgen.

„De technieken zijn nu zo ver dat we theoretisch kunnen gaan ingrijpen in de geaardheid van mensen. Dat is voor mij het moment om stop te roepen”, zei Galjaard.

Wet

Volgens de ministeries van justitie en WVC wordt Galjaard op zijn wenken bediend in de Wet medische experimenten, die in verregaande staat van voorbereiding is. In deze wet is vastgelegd aan welke voorwaarden medische experimenten, onder meer op het terrein van genen, moeten voldoen en hieronder valt ook onderzoek naar het homo-gen.

De genoemde politieke partijen zijn met Galjaard van mening dat dergelijk onderzoek onmogelijk moet zijn, maar verwachten weling heil van nieuwe wetgeving. Evenmin geloven zij dat onderzoeken naar het homo-gen via de Wet medische experimenten onmogelijk wordt gemaakt.

„Dat de voortschrijdende wetenschap ook nadelen heeft, zie je hier maar weer. De vraag is eigenlijk of de politiek nog greep kan houden op de wetenschap”, zegt Lankhorst (GroenLinks).

„Ik deel de terughoudendheid van prof Galjaard, maar ik betwijfel of je dit via wetgeving kunt verbieden, want het is een buitengewoon ingewikkelde materie. Over het effect van de bestaande wetgeving heb ik dezelfde twijfels. Maar als blijkt dat de Amerikaanse onderzoekers het bij het rechte eind hebben, en daar zet ik nog vraagtekens bij, dan moet het onderwerp in elk geval hoog op de politieke agenda”, aldus Lankhorst.

Kohnstamm (D66) ziet wel mogelijkheden om het betwiste onderzoek via bestaande wetten tegen te gaan, maar dan via het Wetboek van

is, maar dat ook omgeving of culturele factoren een rol spelen. Voor welk deel van de homoseksuele mannen een genetische aanleg een rol speelt, is evenmin bekend, omdat in het onderzoek uitsluitend homoseksuele broers werden betrokken.

De onderzoekers waarschuwen voor elke vorm van misbruik van de nieuw verworven kennis. Homoseksualiteit is volgens hen een 'normale variatie' van het menselijk gedrag. Naarmate het onderzoek van het menselijke genepakket voortdert, zullen nog veel meer verbanden tussen genen en gedrag aan het licht komen.

„Wij denken dat het fundamenteel onethisch is om zulke informatie te gebruiken om de seksuele geaardheid of andere karaktertrekken van mensen vast te stellen of te proberen die te veranderen, of het nu om heteroseksuelen of om homoseksuelen gaat”, aldus de onderzoekers.

Welke genen dat zijn en wat ze precies doen, is nog onbekend. Dat hetzelfde stukje X-chromosoom niet aanwezig is bij de zeven andere broers, interpreteren de onderzoekers als een aanwijzing dat homoseksuele geaardheid niet uitsluitend een kwestie van genetische aanleg

Opschudding rond de speurtocht naar 'homo-gen'

Van onze verslaggever
HENK POSTMA

DEN HAAG — Woedende homofiele, die hun belangenorganisatie om actie vragen. En een alom gerespecteerd deskundige die een test-verbod bepleit. Het nieuws dat Amerikaanse onderzoekers de sporen hebben ontdekt van een gen dat mannen een grote kans geeft homofiele eigenschappen te ontwikkelen, is her en der als een bom ingeslagen.

„Ik ben blij dat ik het niet gevonden heb”, zegt prof. H. Galjaard, hoogleraar in de antropogenetica, „Anders had ik nu aan Jan en alleman uit moeten leggen waarom ik zo'n onderzoek doe, en waarom ik er mee verder wil gaan.”

De ontdekking dat homofiele mannen in veel gevallen een 'homo-gen' op hun X-chromosoom meedragen, betekent dat hun seksuele geaardheid (mede) met erfelijkheid te maken heeft. En maakt het mogelijk zelfs nog niet geboren jongetjes op een sterk verhoogde kans op homofiliteit te testen. Het COC, de Nederlandse Vereniging voor Integratie van Homosexuele mannen en vrouwen, had de afgelopen dagen heel wat leden aan de telefoon die zich kwaad afvroegen wat er gedaan kan worden tegen wetenschappers die zich met hun seksuele voorkeuren bemoeien. COC-directeur Anja van Kooten-Niekerk noemt het wetenschappelijk speurwerk onzinnig. „Je komt er mee op heel gevaarlijk terrein. Dan moet je bij voorbeeld aan het afbreken van zwangerschappen denken, omdat ouders geen homofiel kind willen. Of aan allerlei medische keuringen. Los daarvan getuigt het zoeken naar een 'homo-gen' van een uiterst beperkte en ouderwetse visie.”

'Opgeblazen verhaal'

De COC-directeur gaat er voorsnag van uit dat de berichtgeving over het 'homo-gen' een 'wat opgeblazen verhaal' is, dat past in het boek van de eerdere 'schedelmeters', van wier wetenschappelijke kennis nu niemand meer wakker ligt. „Echt een zomerkomkommer.” Prof. Galjaard moet haar wat dat betreft uit de droom helpen. Hij noemt het *Science*-artikel, waarin de Amerikaanse onderzoekers hun bevindingen wereldkundig maken, uiterst sericus. „Het is gepubliceerd in een

heel goed tijdschrift. Ik heb het gelezen en het maakt een zeer betrouwbare indruk. Het is gewoon goed. Het is de eerste belangrijke stap in het genetisch onderzoek naar seksuele geaardheid.”

Wat Galjaard betreft mag dat onderzoek gewoon doorgaan. „We zoeken als mensen naar kennis, omdat we willen begrijpen. Daar is niets mis mee.” Maar de toepassing van de kennis over een 'homo-gen', bij voorbeeld bij medische keuringen of zwangerschapsonderzoek, is wat hem betreft taboe. „Wij voeren testen uit om te zoeken naar de kansen op ernstige ziekten of ernstige handicaps die verdriet veroorzaken. Dat is aanvaardbaar. Daar zijn we het in Nederland nu wel over eens. Maar we moeten voorkomen dat wordt getest op eigenschappen, zoals homofilie, die in onze cultuur als normaal worden ervaren. Er zijn niettemin mensen die homofilie als iets verschrikkelijks zien. Als dat tot abortussen leidt, zou ik dat verschrikkelijk vinden. Die deur moeten we dicht doen.”

Stap verder

De Amerikaanse studie werd verricht door een team van vijf onderzoekers onder de hoede van het Kanker Instituut van de VS. Bij een genetische analyse van de X-chromosomen van 40 stel homofiele broers ontdekten ze in 33 gevallen dat betrokkenen eenzelfde patroon DNA-merkers hadden geërfd. Galjaard: „Ze hebben het gen nog niet gevonden, maar als ze doorgaan met het onderzoek zullen ze het heel snel te pakken hebben. We weten al heel

□ Anja van Kooten-Niekerk

Strafrecht. „Specifieke wetgeving op dit soort terreinen is zeer gecompliceerd, maar wellicht kan dit worden aangepakt via het Wetboek van Strafrecht, want je kunt hier spreken van discriminatie naar seksuele geaardheid en dat is verboden. Ik sluit niet uit dat artsen die eraan meewerken tuchtrechtelijk zijn aan te pakken, omdat zij de medische stand in diskrediet brengen.”

Ook het VVD-Kamerlid Terpstra ziet wel kansen in de bestaande regelgeving. Zij denkt echter aan de Wet op de ziekenhuisvoorzieningen,

waarin onder meer is geregeld dat genen-onderzoek slechts in de academische ziekenhuizen mag worden verricht en uitsluitend op medische indicatie. „Homoseksualiteit is geen indicatie en mag dus geen grond voor dergelijk onderzoek zijn. Dat is via deze wet snel te regelen, terwijl nieuwe wetgeving veel tijd kost en doorgaans achter de feiten aanhobbelt.”

Zijlstra (PvdA) verwacht daarentegen meer van een nieuwe wet. „Dat moet mogelijk zijn, al weet ik nu nog niet hoe. Maar dit soort onderzoeken moet geen praktijk wor-

□ Prof. H. Galjaard

veel over het X-chromosoom bij mannen. Twee jaar geleden hebben we het gen ontdekt dat bij mannen zwakzinnigheid veroorzaakt. Daar ligt het vlak naast. Als ze over een jaartje dat gen hebben - ik denk niet dat het langer duurt - kunnen we zien wat voor eiwit het is. Dan kun je meer aan de weet komen over de functie en kom je een stap verder in het genetisch onderzoek naar het begrip seksuele geaardheid.”

Niet urgent

De hoogleraar zelf zal aan dergelijk onderzoek niet bijdragen. Hij ziet er de urgentie niet van in. Galjaard berijdt liever zijn genetisch stokpaardje dat alle mensen ongelijk zijn, en dat omgevingsfactoren ook een rol spelen. Wie daadwerkelijk met een genetische test op homofilie wil beginnen, hoeft volgens Galjaard nu niet meer op verder wetenschappelijk onderzoek te wachten. „Met het verhaal van die Amerikaanse onderzoekers kun je nu al testen uitvoeren, ook prenataal. In ons land hebben we zeven centra die de vrijheid hebben dat wel of niet te doen. We zijn nu aan de vraag toe of dat afgestoppt moet worden. De politici behoren nu de koppen bij elkaar te steken. Ze moeten nu de moed hebben daar een uitspraak over te doen.”

Politieke partijen tegen onderzoek naar 'homo-gen'

Van een onzer verslaggevers

AMSTERDAM — De meeste politieke partijen in de Tweede Kamer vinden dat voorkomen moet worden dat zwangere vrouwen via genen-onderzoek kunnen laten nagaan hoe groot de kans is dat zij een homoseksuele zoon baren.

Dat zeggen PvdA, VVD, D66 en GroenLinks in een reactie op de vorige week bekend geworden ontdekking van het 'homo-gen' in de Verenigde Staten.

Volgens onderzoekers van het Nationaal Kanker Instituut in Bethesda, wordt de aanleg voor homoseksualiteit bij mannen mede bepaald door een gen van het X-chro-

AD 20.7

YK 16-7-93

HET IS EEN GEN!

VN 24.07.93

Alles wat we altijd al over de (homo)erfelijkheid wilden weten (en nergens konden vragen)

1. Is nu bewezen dat homoseksualiteit erfelijk is?

Er zijn families waarin meer homo's voorkomen dan gemiddeld. Dat is al langer bekend. Maar een bewijs voor een biologische, erfelijke oorzaak levert die 'familiale' homoseksualiteit niet. Het kan net zo goed zijn dat het komt door eigen keuze, opvoeding, normen en waarden, kostschool, voorbeeldgedrag en cultuur. Een rijke verscheidenheid aan niet-biologische factoren kan tot homoseksueel gedrag bij mannen leiden.

Maar biologische oorzaken zijn ook niet onwaarschijnlijk. Als de ene helft van een eenzijdige tweeling homo is zal zijn broer dat vaak ook zijn.

Dr. Dean Hamer en vier collega's van het National Cancer Institute (NCI) in Bethesda, Maryland zijn twee jaar geleden begonnen met het genetisch onderzoek dat uitkwam op het homogen. Het was een zijlijn van aidsresearch: ze wilden weten welke erfelijke factoren voorbeschikten voor twee ziekten, het sarcoom van Karposi en lymfoom. Beide zijn vormen van kanker die onevenredig veel voorkomen bij homoseksuele mannen die besmet zijn met het aidsvirus (HIV).

Onder de 114 mannen van de steekproef vonden de onderzoekers aanwijzingen voor homo-overerving. Via de vrouwelijke lijn: ooms van moeders zijde en neven van dezelfde lijn waren meer dan gemiddeld homo. Broers ook. Voor zijn erfelijkheids-onderzoek richtte Hamer zich speciaal op 40 paren van homoseksuele broers. Hij onderzocht hun chromosomen. Bij 33 paren was er op het X-chromosoom een stukje dat zij met elkaar gemeen hadden. Ergens daarop moet zich de erfelijke eigenschap (een gen) bevinden die zorgt voor mannelijke homoseksualiteit. Het homogen. Of de homogenen. Want de NCI-onderzoekers weten nog niet precies waar het gen zich bevindt, laat staan hoe de erfelijke code (DNA) eruitziet.

Op het betreffende stukje chromosoom, Xq28, bevinden zich naar schatting enige honderden genen.

Het homogen is dus nog niet gevonden.

Als de bevindingen van dr. Hamer en zijn groep door andere wetenschappers bevestigd worden is een erfelijke component als 'oorzaak' van homoseksualiteit aangevoerd. Althans: bij een deel van de oorspronkelijke 114 mannen, en zelfs nog maar een deel van de 40 paren broers (want bij zeven paren vond Hamers groep geen gemeenschappelijke genetische factor). Het homogen op de regio Xq28 kan misschien ten dele familiale homoseksualiteit verklaren, maar zeker niet alle. Hamer zelf schrijft in zijn wetenschappelijke artikel over het 'bewijs dat één vorm van homoseksualiteit bij voorrang wordt doorgegeven via de vrouwelijke lijn en genetisch verbonden is met het chromosoomgebied Xq28' (*Science*, 16-7-1993).

Ook op een ander punt is Hamers steekproef niet representatief. Hij hanteerde een zeer strenge definitie van het begrip homo: mannen die vrijwel alleen en uitsluitend seksuele interesse hebben en hadden voor andere mannen; vijf of zes op de schaal van Kinsey, zoals de vakterm luidt. Maar juist uit seksuologisch onderzoek (van Alfred Kinsey zelf, bijvoorbeeld) is al decennia bekend dat de meeste mensen niet passen in zo'n strenge indeling. Een beetje biseksueel is iedereen wel, vond Kinsey, al is het maar in aanleg. Er is een hele scala van gaardheden tussen de extremen totaal hetero (een op de schaal van Kinsey) en totaal homo (zes). Die constatering is op zichzelf al een sterk argument tegen het bestaan van een homogen dat in zijn (of haar) centje de seksuele gaardheid naar de eigen sekse

richt. Hetzelfde argument bestrijdt overigens even hard het idee van een enkel heterogeen.

Dr. Dean Hamer zelf heeft tegen iedereen die het maar wilde horen verteld dat hij helemaal geen homogen gevonden heeft: 'We

hebben niet het gen gevonden voor de seksuele gaardheid; we denken ook niet dat dat bestaat.' Sommige door Hamers groep onderzochte mannen waren homo terwijl het homogen op locatie Xq28 ontbrak. En Hamer twijfelt er niet aan dat sommige mannen hetero zijn ook al hebben ze het Xq28-gen van hun moeder geërfd. Bovendien vond de NCI-onderzoeker een paar families bij wie de stambomen wezen op een overerving van homoseksualiteit via de vaderlijke lijn.

Menselijk gedrag is te ingewikkeld om het terug te voeren op een enkele locatie op een chromosoom, zegt Hamer. 'We hebben iets gevonden dat de seksuele gaardheid beïnvloedt; maar dat (gen) levert niet noodzakelijkerwijze een allesbepalende invloed.'

2. Overerfbaarheid kun je het best meten aan tweelingstudies. Wat zeggen die over het bestaan van een mogelijk homogen?

De resultaten lopen nogal uiteen. De meest geciteerde Amerikaanse studie is twee jaar oud. Daarbij is gekeken of een broer van een homoseksuele man ook homo is: bij 56 eenzijdige tweelingen (met exact hetzelfde erfelijk materiaal), bij 54 tweëiige broers (die erfelijk enigszins verschillend zijn) en 57 adoptiebroers (erfelijk geheel anders). Het 'overeenstemmingspercentage' is bij de eenzijdige broers het hoogst: 52 procent van hen heeft een homoseksuele gaardheid gemeen. Via 22 procent bij de tweëiigen daalt het overeenstemmingspercentage naar 11 procent voor de adoptiebroers. Zulke resultaten duiden op een behoorlijke erfelijke component. Maar zolang het overeenstemmingspercentage geen 100 is, zal erfelijkheid alleen geen afdoende verklaring van homoseksualiteit leveren.

De 114 homo's in dr. Dean Hamers grote steekproef hadden in 13,5 procent van de gevallen homoseksuele broers. Het vergelijkbare percentage onder de totale (mannelijke) bevolking komt uit op ongeveer 2 procent.

3. Homo's planten zich niet voort. Waarom heeft de evolutie dit gen niet laten uitsterven?

Het zijn vooral de sociobiologen die gedrag eenzijdig willen verklaren uit de genen. Ook homoseksualiteit. Maar een homogen is een probleem voor de sociobiologische theorie. Een gen handhaaft zich volgens die theorie alleen in de evolutie als het nut heeft en de biologische soort vooruit helpt. Dat gaat voor het grootste deel via selectie bij de voortplanting. Voor genen die zorgen voor gedrag dat de voortplanting blokkeert, heeft de sociobiologische theorie eigenlijk geen plaats.

Dus zijn er al jaren geleden wonderlijke redeneringen bedacht om het verwachte homogen sociobiologisch aanvaardbaar te maken. ■ **De erfelijke dienstbaarheid.** Homo's staan (dat weet toch iedereen?) bekend om hun meelevende, invoelende, dienstbare houding. Als hulp in de (uitgebreide) families van de vroege tijden van de evolutie leverde het homogen dus toch een zinvolle bijdrage aan het voortbestaan van de soort.

■ **De haremhypothese.** In een samenleving waarin dominante mannen vrouwen in een

ROB SIJMONS ■ *De verleidelijke charme van de eenvoud nam alle nuances weg: Amerikaanse geleerden hebben het nu bewezen, er is een gen dat mannen voorbeschikt voor homoseksualiteit. Van hun moeders erven homo's een speciaal X-chromosoom dat de aantrekking tot de eigen sekse regelt. De onderzoekers weten al op welk deel van het chromosoom het 'homogen' zich bevindt: aan het uiteinde dat Xq28 genoemd wordt.*

Waar of niet?

Wat is er nu precies gevonden en wat kunnen de gevolgen zijn?

harem hielden – een idee dat de sociobiologen wel aanspreekt – moesten de minder dominante typen een alternatieve strategie ontwikkelen om zich toch te kunnen voortplanten. Een homo kon dat makkelijker dan een ondergeschikte hetero: de dominante man ziet in hem geen bedreiging. Hij mag de harem in, en hij kan door zijn homogen 'clandestien copuleren met vrouwen'. Niet zo vreemd dat het ook wel de theorie van de achterbakse neuker (*sneaky male hypothesis*) genoemd wordt.

Dergelijke hypothesen komen voor in serieuze wetenschappelijke verhandelingen. Sociobioloog dr. Richard Dawkins (vooral beroemd door het boek *The Selfish Gene*) beschrijft ze in zijn bij Oxford University Press verschenen *The Extended Phenotype*. Hij noemt de geciteerde theorieën 'minder plausibel'. Zijn eigen verklaring van het fenomeen homogen zou meer plausibel moeten zijn maar is vooral vager: 'Een gen dat in onze moderne cultuur leidt tot homoseksualiteit kan een gen zijn geweest dat in het Pleistoceen tot iets totaal anders aanleiding gaf.' Tot wat dan? Dat weet Dawkins natuurlijk ook niet. Misschien bestond er in het Pleistoceen niet eens homoseksualiteit, terwijl er toch het gen was, schrijft hij.

4. Hoe lang duurt het voor er een test is op het homogen?
Elk getal tussen de twee en tien jaar is even waarschijnlijk. Kortere ligt niet voor de hand, langer is niet uitgesloten. Eerst moesten de onderzoekers nog de plaats van het gen op het X-chromosoom lokaliseren. Het NCI-team is daar mee bezig, maar moet daarvoor meer homo's in de steekproef opnemen. Na ontcijfering van de erfelijke code (DNA) en het traceren van de werking kan het werk aan een test beginnen.

De speurtocht naar het gen van de ziekte van Huntington duurde tien jaar – gerekend vanaf het moment van de grove lokalisatie op het chromosoom. Maar ook een zoektocht van zes maanden is voorgekomen. Voor de ontwikkeling van een testkit rekenen kenners in de farmaceutische industrie twee tot drie jaar. Als er bestaande technieken gebruikt kunnen worden kost dat tussen de vijf en tien miljoen gulden. Het erfelijk materiaal waarop de testkit reageert kan bloed zijn, maar ook speeksel. Vruchtwater dat door een punctie is verkregen van een zwangere vrouw leent zich in principe ook voor zo'n test. Daarmee kan de aanwezigheid van het gen bij de ongeboren vrucht worden aangetoond.

5. Hoera: het zit in mijn genen! Is er reden voor enthousiasme?
Neurobioloog dr. Simon LeVay, zelf homo, ziet grote voordelen in een test op het homogen: 'Er zijn tieners die onzeker zijn over hun (homo)seksualiteit. Ze beschikken niet over enig proefondervindelijk bewijs en hebben behoefte aan een bevestiging van hun seksuele gevoelens. Een eenvoudige bloedtest kan voor sommige mensen (dan) zeer nuttig zijn.' Dr. LeVay, geboren in Oxford, werkzaam aan het Salk Institute in Californië, heeft zelf onderzoek gedaan naar het verband tussen hersenen en homoseksualiteit.

Homo's in de Verenigde Staten zijn minder bang voor de biologische verklaring dan Europeanen. In Amerika is bij sommigen zelfs een soort opluchting te horen: het is natuurlijk, dan is het goed; niemand kan

het ons verwijten, het is niet onze vrije wil, we hebben geen keuze.

Misschien is die houding te begrijpen als je constant moet 'bewijzen' dat homoseksueel gedrag gewoon is, althans niet ongewoner dan vele andere varianten van seksueel gedrag. Maar het argument heeft ook iets gevaarlijks. In de trant van: je kunt het ze niet kwalijk nemen dat ze 'zo' zijn, maar het is nu bewezen dat het een biologische afwijking is. Dat is niet erg: als je er maar niets mee doet. Zoals president Clinton nu de toelating van homo's in het leger regelt: *don't ask, don't tell*.

Biologe prof. Ruth Hubbard, verbonden aan de universiteit van Harvard, schrijfster van het boek *Gene Myth*, kwam met het doorslaggevende argument tegen het optimisme over het 't zit in mijn genen, ik kan er niets aan doen'. Mensen denken dan 'dat het verschil zal maken, wat betreft discriminatie. Ik geloof daar niets van,' zegt Hubbard. 'Ras en geslacht zijn heel evident erfelijk bepaald; dat heeft nog nooit de discriminatie tegen zwarten of vrouwen verminderd.'

6. Dus: blijf van mijn genen?

De test waar dr. LeVay zo positief over is kan makkelijk leiden tot discriminatie. Zeker als de test deel gaat uitmaken van de routine van keuringen. Het Amerikaanse leger mag als Clinton zijn zin krijgt niet meer vragen naar de seksuele gaardheid – maar wie kan voorkomen dat er nooit tests worden uitgevoerd als die standaard beschikbaar zijn? En wat te denken van de katholieke Kerk en haar priesters?

Maar homoseksualiteit heeft zeker niet alleen een erfelijke oorsprong. Blijkt de bijdrage van het homogen klein te zijn, dan heeft de gentest helemaal weinig gezag.

7. Komen de onderzoekers nu ook met een relnichten, of een lesbogen?

Vrouwelijke managers gaan een toontje lager praten, volgens kenners, omdat ze dan meer gezag uitstralen. Omdat ze mannelijker klinken. Maar daarmee wordt een sopraan nog geen alt. Relnichten hebben hun supervrouwelijke maniertjes aangeleerd. Dame Edna klinkt als man redelijk gewoon. Dominee Gremdaat is toch echt dezelfde Paul Haenen als Margreet Dolman. Er zijn volgens de onderzoekers wel aanwijzingen voor een overerfde factor bij vrouwelijke homoseksualiteit, bijvoorbeeld uit tweelingstudies. Maar lesbische tweelingparen komen wat minder vaak voor dan homoparen. Dr. Dean Hamer heeft laten weten dat een eventueel lesbogen nog niet gevonden is. Er is zelfs nog geen mogelijke plaats op een chromosoom gevonden.

8. Moeten homo's nu tegen abortus zijn – om de voortplanting van het homogen veilig te stellen?

Ouders hebben vaak liever heterozonen, al is het maar omdat ze dan tenminste nog een kans hebben oma en opa te worden. Zodra er een vruchtwatertest op het homogen komt, kan dat leiden tot selectieve abortus: wij hebben liever een heterojongetje, haalt u deze maar weg. Als het waar is van het homogen, zouden op die manier de homo's kunnen uitsterven. De commentaarschrijver van de *Sunday Telegraph* (18-7-1993) voerde de redenering tot haar logische consequentie: 'De samenleving kan zo terecht komen op het merkwaardige punt waar de enige ouders die een homoseksueel geboren laten worden een kleine minderheid van *trendies* vormen die daar tuk op is, een grotere groep mensen die niet de moeite neemt om genonderzoek te laten uitvoeren, en al degenen die tegen abortus zijn. Rooms-katholieken worden op die manier de belangrijkste voortbrengers van toekomstige homoseksuelen.'

De conservatieve *Sunday Telegraph* ziet ook een mogelijk 'beter gevolg' van de hele kwestie: het wakker schudden van 'modieuze' opiniemakers zodat ze gaan inzien hoe 'weezinwekkend' het idee van selectieve abortus is. 'Dan zou er een bijzonder verbond gesmeed kunnen worden tussen de activisten voor Gay Rights en de lobby van Right to Life: de leeuw die zich naast het lam vlijt.'

9. Doet het er eigenlijk toe of homoseksualiteit in je genen zit?

Er is natuurlijk de fundamentele menselijke nieuwsgierigheid. Naar iets als biologische roots; naar wetenschappelijke kennis. Beide zijn goede argumenten om de zaak te onderzoeken. Maar verder is er maar één zinnig antwoord op de vraag: *nou, en?*

Onderzoek naar 'homo-gen' moet niet worden overschat

door dr. Th. G. M. Sandfort

Vorige week berichtten de kranten over de resultaten van een onderzoek naar de erfelijke basis van homoseksualiteit. Volgens de Amerikaanse geneticus Dean Hamer zou homoseksualiteit verklaard worden door een gen op het X-chromosoom. Al gauw heette het dat het 'homo-gen' - of 'gay gene' zoals de Britse Independent kopte - gevonden zou zijn.

Lezing van het oorspronkelijke wetenschappelijke artikel leert echter dat een dergelijke conclusie nogal voorbarig is. Nog afgezien van de vraag wat homoseksualiteit eigenlijk is, is er voor een afdoende verklaring van homoseksualiteit meer nodig dan een of meer genen.

Opvallend is dat het bericht vooralsnog weinig reacties heeft opgeleverd. Dat was wel even anders toen de Amsterdamse professor D. Swaab in 1988 in Het Parool vertelde dat uit een onderzoek van hem bleek dat er verschillen zijn in een gebied in de hersenen van homoseksuelen en heteroseksuelen. Dat leidde tot commentaren in de media, talloze ingezonden brieven in de kranten en een kortstondige bezetting door actievoerders van de tuin van de vermaarde hersenspecialist. Het Nos-journaal stelde hem de zeer tot de verbeelding sprekende vraag of er nu een pil tegen homoseksualiteit kon worden ontwikkeld.

Hoe komt het dat dergelijke reacties uitblijven nu homoseksualiteit opnieuw als biologische variant wordt gepresenteerd? Minder media-aandacht betekent dat verontwaardigde 'tegenstanders' vrijwel niet in beeld zijn gekomen en hun woorden ook geen eigen leven konden gaan leiden. Destijds ontstond, ten onrechte overigens, het idee dat zij van mening waren dat dergelijk onderzoek verboden moest worden. Wanneer de vrijheid van wetenschappelijk onderzoek wordt bedreigd kun je rekenen op felle reacties. De woordvoerders van de 'homobeweging' kregen er van langs. Men vond de reacties op Swaabs uitspraken absurd en overtrokken. Misschien is de homobeweging daarom nu wat voorzichtiger en past men ervoor al te boude uitspraken te doen. Een meer voor de hand liggende verklaring is dat Swaab de resulta-

ten van zijn onderzoek bekend maakte in een interview in een dagblad. Het ontbreken van een gedocumenteerde bron leidde er toe dat er in de media een zeer divers en soms ook tegenstrijdig beeld werd gegeven van waar zijn onderzoek nu precies over ging. Ook het feit dat er vrijwel niet inhoudelijk op zijn onderzoek werd ingegaan kan gezien worden als een logisch gevolg van het ontbreken van een goede bron. Hamer daarentegen publiceerde zijn gegevens eerst in het respectabele blad Science. Hij gaf daarbij zelf bovendien een aantal beperkingen van zijn onderzoek aan.

Zou ook een andere 'tijdgeest' - hoe vaag ook, altijd een dankbare verklaring - een rol spelen? Is men meer gewend geraakt aan het idee dat homoseksualiteit inderdaad wel eens een biologische basis kan hebben? Brengt het met de huidige sociaal-economische omstandigheden samenhangende sociale klimaat met zich mee dat men minder moeite heeft met biologische ver-

klaringen van gedrag? Vragen waarop antwoorden niet zo makkelijk te geven zijn.

Resultaat slechts stukje van puzzel

klaringen van gedrag? Vragen waarop antwoorden niet zo makkelijk te geven zijn.

De houding van homoseksuele mannen en vrouwen en de homobeweging ten aanzien van biologische verklaringen van homoseksualiteit is niet zonder meer eenduidig. Voor sommigen brengt biologie namelijk ook de rechtvaardiging: „Zie je wel, we kunnen er zelf niks aan doen, de natuur heeft ons zo gemaakt”. Anderen zien in biologische verklaringen niet alleen het gevaar van een verdere marginalisering van homoseksualiteit. Als er biologisch 'wat fout zit' ontstaat ook de mogelijkheid om in te grijpen; wanneer 'het' in de genen zou zitten kan dat ingrijpen in principe dus ook prenataal. Bij de ethische legitimering van homoseksualiteit zijn biologische argumenten niet op hun plaats; de tijd dat men zich voor de emancipatie van homoseksualiteit moest beroepen op het feit dat bepaalde diersoorten 'het' ook doen is voorbij.

Bij de presentatie van zijn onderzoek zei Hamer dat homoseksuali-

teit gezien moet worden als een normale variant in het menselijke gedrag. Zijn onderzoek zou niet mogen leiden tot medisch ingrijpen. Ingrijpen op basis van zijn onderzoek kan nu nog helemaal niet, maar het brengt die principiële mogelijkheid wel een stapje dichterbij. Voor de geneticus prof. Galjaard alle reden om te zeggen dat de toepassing van genetisch onderzoek gereguleerd dient te worden. De centra waar ouders genetisch onderzoek kunnen laten verrichten, hebben op dit gebied geen regels die aangeven wat wel en niet mag. De vraag is echter in hoeverre een eventuele regelgeving op dit gebied ook daadwerkelijk kan worden gehandhaafd.

Wat Nederland betreft lijkt het wat onwaarschijnlijk dat prenataal ingrijpen op grote schaal zal worden ingevoerd wanneer dat mogelijk wordt. In het land van Hamer zelf zou ik daar minder gerust op zijn.

Daar mag je in het leger weliswaar niet ontslagen worden omdat je homoseksueel bent, maar je mag er

ook niet laten blijken dat je het bent. Toch is er ook wat Nederland betreft alle reden om waakzaam te zijn. Er heerst een stemming als zou homoseksualiteit niet langer onderdrukt worden en de homoseksuele strijd hier gestreden zijn. Dat men niet discrimineert naar seksuele aardheid is (wettelijke) norm geworden. Het betekent echter niet dat iedereen homoseksualiteit als variant gevoelsmatig ook geaccepteerd heeft. In de Amerikaanse discussie over homoseksualiteit in het leger is Nederland vaak als voorbeeld opgevoerd. Recent onderzoek in onze krijgsmacht liet zien dat homoseksuele mannen en vrouwen er ook hier echter vaak de voorkeur aan gaven om 'het' maar voor zich te houden. Ook uit de wijze waarop Swaab in 1988 door collega's 'verdedigd' werd bleek dat het laagje tolerantie dun is. Zo zei de anesthesist prof. Smalhout in de Telegraaf: het resultaat van het onderzoek „sluit aan bij de al lang bestaande medische overtuiging dat homoseksualiteit als een afwijking moet worden beschouwd”.

presenteert. Maar als komende week de internationale gemeenschap van psychoanalisten in Amsterdam bijeenkomt, komt het thema homoseksualiteit niet ter sprake. NRC 24-7

Paul Schnabel

‘P’as toen ik bijna gearresteerd was en mezelf al geboeid zag weggevoerd, begreep ik dat het zo niet langer kon. Ik bevond me op zo'n typische trefplaats voor homoseksuelen, zo'n plek waar vooral getrouwde homoseksuelen op zoek naar anonieme seks graag naar toe gaan, toen de politie met een overvalwagen kwam aanzetten. Het was 1975 - toen kon dat nog. In een flits werd me duidelijk wat ik allemaal te verliezen had: mijn gezin, mijn praktijk, mijn aanstel-

ling bij de universiteit, mijn bestuurslidmaatschap van enkele belangrijke psychiatrische en psychoanalytische verenigingen. “Het liep allemaal nog net met een sissert af, maar de crisis waarin ik terecht gekomen was heb ik wel gebruikt om het allemaal anders te gaan doen. Ik besloot mijn homoseksualiteit niet langer te verheimelijken. De 'coming out' heeft uiteindelijk tot een echtscheiding geleid, maar mijn werk heb ik toch steeds kunnen doen. Ik was met mijn gezin toen al naar New York verhuisd, waar het allemaal wat gemakkelijker is en waar ik me ook vrij voelde om mijn eigen leven te gaan leiden.”

Het is 23 april, twee dagen voor de grote homo-demonstratie in Washington. Ik zit in de coffeshop van het Marriott hotel tegenover Richard A. Isay. Met zijn vriend Gordon zal hij meelopen in de demonstratie en hij verheugt zich erover op de ongecompliceerde manier die Europeanen ook in Amerikaanse presidenten altijd weer verbaast. Isay is hoogleraar

Dat het een illusie is dat homoseksualiteit hier geen probleem meer is wordt vooral duidelijk wanneer het dichterbij komt. Gevraagd wat men ervan zou vinden wanneer hun kind er later de voorkeur aan zou geven met iemand van hetzelfde geslacht te vrijen antwoordt slechts een derde van de lezers van het blad *Ouders van nu* - een waarschijnlijk toch meer vooruitstrevend deel van onze bevolking - daarmee geen moeite te hebben. Wat zouden die andere ouders doen wanneer, zonder veel moeite, die homoseksualiteit voorkomen kan worden? Maatschappelijk blijkt homoseksualiteit nog steeds een minder vanzelfsprekende uitingvorm dan we willen geloven. Onderzoek als dat van Hamer is dan ook zeker iets om alert op te blijven, in het bijzonder op de mogelijke toepassingen ervan. In die zin is het misschien wat zorgelijk dat het nieuws zo weinig reacties heeft opgeroepen.

Een interessante vraag is hoe het komt dat biomedisch onderzoek altijd zo tot de verbeelding spreekt. Biomedisch onderzoek lijkt altijd 'meer waar' te zijn. Terwijl geschiedenis en sociologie het beeld van homoseksualiteit de laatste jaren gewijzigd hebben, verwachten we van de biologie toch meer 'definitieve' antwoorden. Vergeten wordt dat biologische bevindingen daarbij als grote versimpelingen worden gepresenteerd, samenhangen worden verward met oorzaak-gevolgrelaties en alle beperkingen, misstanden en maren, worden buiten beschouwing gelaten. In dit verband moet ook de betekenis van Hamers onderzoek niet worden overschat. Het geeft geen uitsluitsel over de vraag of het bij homoseksualiteit of om biologie of om sociale invloeden gaat. Voor het begrijpen van de vele uiteenlopende manieren waarop homoseksualiteit (en heteroseksualiteit) in verschillende (sub)culturen wordt vormgegeven is meer nodig dan de wetenschap dat een bepaald gen daarbij een rol speelt. Het onderzoek van Hamer - hij wees daar zelf als eerste op - levert wat dat betreft alleen een stukje van de puzzel waarbij nog onduidelijk is welk stukje dat precies is en op welke plaats in de puzzel het hoort.

De auteur is voorzitter Interfacultaire werkgroep homostudies aan de rijksuniversiteit Utrecht.

en goed genoeg om het te publiceren. En ik wilde voor analytici schrijven. Ik ben zelf psychoanalyticus en ik vind het heel erg wat

psychoanalytici in dit land homoseksuelen aandoen.”

U verwijt de psychoanalytici dat ze ten opzichte van homoseksuelen geen neutraal standpunt innemen, maar proberen hun seksuele oriëntatie te veranderen in heteroseksuele richting.

“Zo is het bij mij gegaan in mijn eigen analyse en zo gaat het nog steeds. Mijn praktijk bestaat voor een groot deel uit homoseksuele analytici, psychiaters en psychologen, die bij mij komen voor hun tweede of derde analyse. Het komt steeds op hetzelfde neer: in de eerdere behandelingen heeft de therapeut hun homoseksualiteit niet als gegeven aanvaard, maar als probleem beschouwd. De oplossing is ook altijd hetzelfde: de heteroseksuele partnerkeuze. Vooral voor wie zelf psychoanalyticus wil worden, is die druk erg groot. Wie openlijk voor zijn homoseksualiteit uitkomt en voor een homoseksuele levensstijl kiest, wordt niet tot de opleiding toegelaten of komt niet voor het lidmaatschap van de psychoanalytische vereniging in aanmerking. Dat is een logisch gevolg van de klassieke psychoanalytische opvatting, die homoseksualiteit ziet als een vroege en ernstige stoornis in de ontwikkeling van de persoonlijkheid. Een homoseksuele analyticus kan daarom geen goede analyticus zijn: hij is zelf nog teveel patiënt.”

Toch heeft de APA, de Amerikaanse vereniging voor psychiatrie, al weer jaren geleden homoseksualiteit als psychische stoornis uit haar diagnostisch handboek geschrapt en u heeft er zelf toch voor gezorgd dat de Amerikaanse psychoanalytische vereniging homoseksualiteit nu ook officieel geen reden meer vindt om een kandidaat voor de opleiding af te wijzen.

“Het heeft heel veel moeite gekost, maar formeel zijn ze nu over de brug, ook uit angst om anders in een progressieve staat als New York de subsidie voor de opleidingsinstellingen te verliezen. In de praktijk is er echter nog heel weinig veranderd. Alle belangrijke posten worden bekleed door mensen die hun hele leven nooit iets anders hebben gehoord dan dat homoseksualiteit een ernstige

vorm van psychopathologie is. De Amerikaanse psychoanalyse is daar altijd zeer uitgesproken over geweest en ik merk aan mijn patiënten dat dit in de behandelingen nog steeds doorklinkt. Het is in Europa trouwens niet veel beter, ook niet in Nederland volgens mij. De Nederlandse Vereniging voor Psychoanalyse is altijd erg volgzaam geweest en heeft binnen de IPA, de Internationale Psychoanalytische Vereniging op dit gebied nooit een opvallend eigen geluid laten horen.”

Van 25 tot 30 juli wordt in Amsterdam het grote wereldcongres over psychoanalyse gehouden. Komt het thema homoseksualiteit daar nog aan de orde?

“Ik heb mijn uiterste best gedaan het op de agenda te krijgen en ik heb de IPA ook voorgesteld om met de Amerikaanse verenigingen en de Wereldgezondheidsorganisatie een positief standpunt ten opzichte van homoseksualiteit in te nemen. Ik ben door Joseph Sandler, de voorzitter van de IPA, al een jaar geleden gewoon afgescheept met de mededeling dat er geen tijd was om mijn voorstellen in het dagelijks bestuur te bespreken en dat bovendien alle nationale verenigingen er al voor de conferentie in Amsterdam hun oordeel over zouden moeten geven. Met andere woorden, het dage-

TR 24.07.93

Nog altijd is de psychiater Richard A. Isay er niet in geslaagd zijn vakgenoten te overtuigen van het feit dat ook een homoseksuele analyticus een goede analyticus kan zijn. Isay is hoogleraar klinische psychiatrie aan de Cornell-universiteit, psychoanalyticus, voorzitter van de homocommissie van de Amerikaanse Vereniging voor Psychiatrie, en auteur van de bestseller 'Being Homosexual. Gay men and their development', waarin hij een psychoanalytische theorie van de homoseksualiteit

lijks bestuur wil zich er niet sterk voor maken en als ikzelf mijn best doe, zullen de nationale verenigingen me nog wel pootje haken. Ik verwacht dus niets meer van de IPA op dit gebied en mij zullen ze in juli in Amsterdam ook niet zien. Ik heb er geen zin meer in." Hij kijkt uit over de zonovergoten Pennsylvania Avenue, waar overmorgen honderdduizenden homo's voor gelijke rechten zullen demonstreren. Dan zegt hij over de gevestigde analytici wat ik zoveel andere Amerikaanse homoseksuelen over hun heteroseksuele landgenoten heb horen zeggen: "They just hate me." Hij lacht een beetje verlegen en vertelt over een groot televisie-interview dat die avond zal worden uitgezonden. "Toen ik de producer vroeg waarom ze mij wilden hebben, bleek het vooral om mijn 'credibility' te gaan. Ik ben voor de televisiekijkers geloofwaardig, niet om wat ik zeg, maar om hoe ik er-

uit zie, de gewone Amerikaan kan zich met mij identificeren. Ik ben een keurige, conservatief geklede Newyorkse dokter van middelbare leeftijd, met glimmend gepoetste schoenen, een Engels tweedjasje en een praktijk aan de deftige Eastside. Ik vind dat absoluut onbelangrijk, maar helaas is het nog steeds de buitenkant die bepaalt of de boodschap gehoord wordt." Geïrriteerd: "Het is zelfs zo erg, dat sommige van mijn patiënten om dezelfde reden weigeren te geloven dat ik homoseksueel ben."

Toch maakt u er geen geheim van. In uw eerste publikaties bleef u zelf nog wat buiten beeld, maar in een recent artikel als 'The homosexual analyst' is uw eigen homoseksualiteit juist het thema en laat u zien wat dat voor uw patiënten betekent.

"Zeker, ik vlei me zelfs met de gedachte dat het de eerste keer is dat dit onderwerp op die manier in de literatuur behandeld wordt. Het aardige is bovendien dat eruit blijkt dat het op zich voor de patiënten niet eens veel uitmaakt of de analyticus homoseksueel is of niet. De fantasieën in de overdracht zijn niet anders dan bij andere analytici, hoogstens zal men passieve seksuele wensen wat gemakkelijker kunnen uiten en het is natuurlijk ook wel handig dat ik waar het typische homoseksuele dingen betreft, altijd weet waar het over gaat. Het belangrijkste blijft toch de houding ten opzichte van de patiënt. Die moet neutraal zijn, dat wil zeggen: ik moet de seksuele identiteit van de patiënt respecteren. Dat is tegelijk de grootste steun die ik kan geven."

U schrijft in vergelijking tot veel andere analytische auteurs opvallend helder en vooral ook sterk vanuit de praktijk van de behandeling. U denkt volstrekt analytisch, maar u blijft tegelijkertijd heel dicht bij de leefwereld van uw patiënten...

"Dat 'maar' is niet goed, een analyticus hoort dicht bij zijn patiënten te blijven. Maar u hebt gelijk, in de moderne psychoanalyse is er veel aandacht voor allerlei ingewikkelde conceptuele nuances. Daar kan ik niets mee en mijn patiënten ook niet."

Uw artikelen bevatten veel, vaak ook uitvoerige gevalsbeschrijvingen. U hebt nu zeker enkele honderden homoseksuelen in de stoel of op de divan gehad. Zijn er bij alle individuele verschillen toch ook duidelijk gemeenschappelijke problemen?

"De erkenning van de eigen homoseksualiteit is tegenwoordig

nauwelijks meer een probleem. Ik zie vooral de problemen die daarna komen en die denk ik typisch zijn voor homoseksuelen, die toch in de eerste plaats blanke mannen uit de Amerikaanse middenklasse zijn. Wat mij elke keer weer opvalt, hoeveel haat en minachting

zij voor zichzelf voelen, hoe laag hun zelfwaardering is en hoe fragiel hun gevoel van zelfrespect. Vlak onder de oppervlakte zit nog zoveel angst, maar vooral ook nog zoveel agressie die dan weer tegen de eigen persoon gericht wordt. Je ziet intelligente en rationele mensen, die alles over aids weten en toch bijna bewust de grootste risico's lopen. Dat is zelfhaat. "Ik denk ook dat de opvallende voorkeur van veel homoseksuele mannen voor seks met een agressief karakter, seks waarbij pijn en onderwerping een rol spelen, veel meer te maken heeft met zelfverachting dan met lust of seksuele bevrijding. De haat en de minachting die de homoseksueel zijn hele leven lang van zijn omgeving gevoeld heeft, verandert in een seksueel gestileerde minachting van de homoseksueel ten opzichte van hemzelf. Zijn lichaam moet ontgelden wat hem zelf is aangedaan. "Homoseksuele vriendschappen kunnen best heel langdurig zijn, maar het valt toch op dat zelfs samenlevende mannen juist met elkaar vaak geen seksueel contact meer hebben. Ik heb er niets op tegen dat ze vreemd gaan, maar ik vind het geen goed teken dat juist de meest intieme relatie seksloos wordt. Veel vriendschappen lopen daar uiteindelijk op stuk. Het is ook niet gemakkelijk voor mannen, zeker niet voor Amerikaanse mannen, om met elkaar een redelijk stabiele en bevredigende paarrelatie op te bouwen. Ze hebben geleerd competitief te zijn, andere mannen zijn altijd concurrenten, tegenstanders zelfs. Ze zijn bang voor afhankelijkheid en passiviteit, ook al verlangen ze ernaar."

Hoe word je homoseksueel?

"Dat weet ik niet en ik vind het ook niet zo belangrijk, omdat je er toch niets aan kunt veranderen. Er zijn steeds meer aanwijzingen uit hersen- en familie-onderzoek dat homoseksualiteit op zijn minst ten dele genetisch bepaald is, maar ik heb te maken met mensen die homoseksueel zijn, dat waren zolang ze zich kunnen herinneren en dat meestal ook willen blijven. Zelfs als ze dat niet zouden willen, zou ik ze misschien nog wel kunnen leren zich heteroseksueel te gedragen - ik heb het per slot van rekening zelf ook geleerd -, maar de seksuele verlangens en fantasieën zullen altijd homoseksueel blijven. Ik vind dat een psychotherapeut juist die verlangens moet respecteren en de patiënten zeker niet moet afhouden van de realisering daarvan, dat hebben genoeg anderen al gedaan. Ik ben ervan overtuigd dat het gewoon schadelijk is voor de gezondheid en het geluk van een homoseksueel wanneer hij niet homoseksueel kan of mag zijn. Een psychotherapeut die de seksuele oriëntatie probeert te veranderen, maakt een ernstige professionele fout en zou eigenlijk voor de tuchtrechter gedaagd moeten worden. Hij beschadigt een meestal toch al behoorlijk gemaltraiterde patiënt."

De aanvaarding van de homoseksualiteit van de patiënt als uitgangspunt voor een behandeling die ook gericht is op de acceptatie van de homoseksualiteit door de

patiënt zelf is in Nederland sinds het proefschrift van de psychiater Wijnand Sengers 'Homoseksualiteit als klacht' (1969) algemeen aanvaard. Wat biedt u meer dan hij?

"Van Sengers' werk heb ik pas gehoord toen ik twee jaar geleden in Nederland op bezoek was. Meer dan Sengers heb ik me gericht op de noodzaak van een ver-

andering in de officiële houding van de psychoanalytische wereld en anders dan hij bied ik niet alleen een uitgangspunt voor behandeling, maar ook een theorie om te begrijpen wat er in de homoseksuele man als kind gebeurd kan zijn. Ik ben en blijf analyticus en wil binnen het kader van de psychoanalyse werken en denken. "Veel van wat ik schrijf over de gevoelens, fantasieën en ervaringen van mijn patiënten is ook terug te vinden in de oudere psychoanalytische literatuur over homoseksualiteit. Het grote verschil is dat ik alle akelige, of als je wilt pathologische en perverse trekjes, die je bij volwassen homoseksuele mannen kunt aantreffen, niet beschouw als onderdeel van de homoseksualiteit zelf, maar als gevolg van de manier waarop het kind dat zich later als homoseksueel zal herkennen, omgaat met de afwijzing die hij al heel vroeg beleeft. Vrijwel elke homoseksueel heeft als vroegste herinnering 'anders' te zijn dan andere kinderen en op dat anderszijn wordt vooral door de vader afwijzend gereageerd.

"De problemen ontstaan in de oedipale fase, als het jongetje zo'n drie jaar oud is. Het jongetje dat later homoseksueel zal blijken te zijn, wordt niet verliefd op zijn moeder, maar op zijn vader. Dat is voor het jongetje de natuurlijkste zaak van de wereld, maar voor de vader uiteraard niet. Die voelt zich ongemakkelijk, al wordt hij zich dat uiteraard niet echt bewust. Hij merkt dat er iets niet klopt en reageert afwerend, corrigerend of afwijzend. Om vader als liefdespartner te winnen, identificeert het jongetje zich met zijn moeder, met als gevolg dat de relatie met vader alleen nog maar verder verstoord raakt. In het verleden is vaak gedacht dat afwezige vaders of overheersende moeders homoseksualiteit zouden kunnen veroorzaken, maar naar mijn mening is de 'homoseksualiteit' er zelf de oorzaak van dat de vader zich van zijn zoon verwijderd en in sommige gevallen de moeder tot een soort overbescherming komt. Zeker als het jongetje niet erg geneigd is tot typisch jongensachtig gedrag en duidelijke tekenen van artistieke en sensitiviteit vertoont - en dat is bij 'homoseksuele' jongetjes nu eenmaal opvallend vaak het geval - is de kans groot dat de relatie met de vader slecht en met de moeder hecht wordt.

"Ik draai de klassieke psychoanalytische opvatting dus om. Ik ga er vanuit dat de ontwikkeling van het 'homoseksuele' jongetje normaal verloopt tot het punt waarop wat voor hem de normaalste zaak van de wereld is - onbewust en niet anders denkbaar - botst met wat voor zijn vader de abnormaalste zaak van de wereld is. Dat gebeurt al vrij vroeg en met verstrekkende gevolgen voor de verdere psychische ontwikkeling van het kind. Het gevoel afgewezen en verstoten te zijn wordt deel van zijn persoonlijke bagage. Het is allemaal uiteraard veel ingewikkelder, en bij iedereen ook weer een beetje anders, maar het valt mij altijd weer op hoe de eerste

echte homoseksuele ervaringen als adolescent of volwassene altijd als een hervinden van eigenheid worden beleefd, een thuiskomen na een lange zwerftocht. Het is alsof de onbewuste draad van vroeger weer wordt opgepakt.

"Het voordeel van mijn theorie is dat hij eenvoudiger, eleganter, neutraler en meer in overeenstemming is met de resultaten van wetenschappelijk onderzoek naar de oorzaken van homoseksualiteit en de kenmerken van homoseksuelen dan de traditionele psychoanalytische opvattingen. Bovendien blijft mijn theorie zuiver analytisch en leidt hij in de praktijk tot betere behandelingsresultaten."

Het gaat steeds om homoseksuele mannen. Hoe zit het nu met homoseksuele vrouwen?

"Dat is zeker anders dan bij homoseksuele mannen, omdat ook de heteroseksuele ontwikkeling van vrouwen anders verloopt dan die van mannen. Ik kan daar weinig over zeggen, omdat ik me vooral op de problematiek van homoseksuele mannen heb gericht en ik ook in mijn praktijk alleen met homoseksuele mannen te maken heb. Ik ben niet zo geïnteresseerd in vrouwen."

Richard A. Isay: Being Homosexual, Gay Man and Their Development. Penguin, ISBN 0 14 017488 5. J 21.95

ROTTERDAM - De race om het lijsttrekkerschap van Groen Links is in volle gang. In oktober kunnen de leden middels een referendum beslissen wie de opvolger wordt van 'grand old lady' Ria Beckers. Er hebben zich maar liefst negen personen (onder wie twee duo's) in de strijd geworpen. Een van hen is de bij het grote publiek (nog) onbekende Herman Meijer. Hij was als openlijk homoseksueel actief bij de Rode Flikkers, betrokken als onderhandelaar bij de totstandkoming van Groen Links en actief in Roze Links. Sinds acht jaar zit hij in de gemeenteraad van 'zijn' Rotterdam. Een kennismaking met een man bij wie de term non-conformisme een sleutelrol blijkt te spelen.

POLITIEK

GK 24-7

Want Herman Meijer houdt er niet van om zich aan te passen. Niet in z'n werk, niet in de politiek en zeker ook niet in zijn privé-leven. "Ik voel me daarom erg thuis in de nachtenwereld. Homoseksualiteit is een kwestie van vormgeven, iets waar je heel veel verschillende dingen mee kan doen. Je hebt het romantische type dat helemaal niet van plan is de dingen uit te spreken, maar houdt van de stille hunkering, het uitgesteld verlangen en het lijden daaronder. De tegenpool daarvan is bijvoorbeeld de relicht. Dat zijn allemaal posities die zelfs één persoon al naargelang de omstandigheden kan innemen. Dat is de mooie uitvinding van de homogeenschap. Als persoon kan je in verschillende gedaanten bestaan."

Om die reden vindt Meijer dat politici niet per se en plein publique hoeven te verkondigen dat ze homo of lesbienne zijn. "Dat vind ik helemaal niet interessant. Ze moeten wel de standpunten innemen die ze behoren in te nemen als het om politiek belangrijke zaken gaat, maar hun persoonlijk leven gaat in principe niemand een donder aan. In de Rotterdamse gemeenteraad hebben we wat dat betreft overigens weinig te klagen. Met mij erbij zijn er vier raadsleden, onder wie een wethouder, van wie iedereen weet hoe de vork in de steel zit. Alleen bij het CDA zit iemand die er niet echt duidelijk over is. Moet-ie zelf weten."

DROOGKLOOT

Ook alweer vanwege het non-conformisme voelt hij zich thuis bij Groen Links. "Het is niet de meest aangepaste club in de politiek. Niet echt gezagsgetrouw en zo. Ik zie mezelf daarom als lijsttrekker op de juiste plek. Ik wil die ideeën verkondigen. Iedereen moet het recht op anders zijn hebben, dat geldt ook in de politiek. Er zijn bepaalde waarden te verdedigen. Vrijheid bijvoorbeeld, maar ook het opzoeken van solidaire verbanden. Samen actie voeren, elkaar opvangen. Dat zijn wezenlijke dingen. Mensen verwachten dat soort 'boodschappen' ook van Groen Links. Men wil van ons niet alleen technische verhalen en financiële beschouwingen horen. Al moet ik toegeven dat de neiging tot aanpassen en 'normaliteit' zo af en toe wel opduikt in de partij. Dat komt ook, doordat het politieke bedrijf de laatste jaren steeds meer geïsoleerd is geraakt. Vooral in Den Haag hebben ze daar last van. Onze Tweede Kamer-fractie heeft het vrij moeilijk gehad om een levendige verhouding te hebben met de achterban. Dat kan beter." Zelf is hij niet bang om, als hij gekozen wordt, door het Haagse circuit 'bedorven' te raken. (Schateren:) "Ach, hou toch op zeg. Je bedoelt dat ik net zo'n 'droogkloot' als al die anderen zal worden? Echt niet, dat lijkt me niet waarschijnlijk. Daar ben ik al veel te oud (hij is 46 jaar) voor. In de gemeenteraad heb ik me ook nooit aangepast. Daar wordt je alleen maar zelf het slachtoffer van en bovendien is het beledigend voor de menselijke waardigheid." Meijer heeft zich vanaf het begin van z'n politieke 'carrière' ("bah, vies woord") sterk gemaakt voor de homobeweging. "Ik was al lid van de CPN toen ik betrokken raakte bij de Rode Flikkers. Met de CPN-flikergroep heb ik er alles aan gedaan om homoseksualiteit tot een thema te maken. Niet om mezelf te manifesteren, maar om het seksuele systeem als een politieke kwestie te behandelen. Alles was en is eigenlijk nog steeds op de combinatie man/vrouw gericht. Gezin, huwelijk, allemaal ongelegd gedrag. Dat wilden we veranderen. Gaandeweg is echter het parlementaire politieke deel minder groot geworden. Er is nu eenmaal, moet je toch toegeven, in Nederland veel gerealiseerd. Op het gebied van de wetgeving is er niet krankzinnig veel meer te doen. Al wil ik daarmee niet zeggen dat de wereld nu zo verschrikkelijk leuk is. Da's weer wat anders."

"Wat mij overigens nog wel opvalt is dat de situatie voor pedoseksuelen in de afgelopen vijftien jaar

De 'blijde boodschap' van Groen Links'er Herman Meijer

Herman Meijer: "Op het gebied van de wetgeving is er niet meer krankzinnig veel te doen." Foto: De Jong en Van Es

alleen maar verslechterd is. Voor een deel is dat merkwaardig genoeg de keerzijde van de homo-emancipatie. Het werd altijd zo gepresenteerd van 'homo's doen het alleen met elkaar en volwassenen en zeker niet met kinderen'. Nogal wat emancipatoren hebben dat zo voorgesteld, omdat dat nu eenmaal eerder geaccepteerd wordt. Ik heb dat altijd wat vals gevonden. Ik kan ook wel op een knaapje vallen. Men gaat ervan uit dat je met een kind geen erotische verhouding kan hebben, zonder het te benadelen. Kinderen zouden minder verstandig zijn en niet goed duidelijk kunnen maken wat ze wel of niet willen. Onzin. Alle leeftijdsgrenzen moeten gewoon uit de zedelijkheidswetgeving worden

villa in het centrum van de havenstad, waar hij samen met twaalf anderen in een soort woongroep leeft.)

Milieu is, hoe kan het ook anders bij Groen Links, het derde item in het programma van Meijer. "Je kunt milieupolitiek bedrijven op een manier die tegelijk een aantrekkelijk maatschappij-perspectief binnen bereik brengt. Nu wordt er veel verboden. Je mag geen asbest gebruiken, geen tropisch hardhout in je woning verwerken, dat soort dingen. Het is allemaal van 'mag niet, mag niet, mag niet'. Op zichzelf is dat geen aantrekkelijke boodschap. Maar het is wel nodig als je wil dat dit land in de toekomst doordraait. Ik denk echter dat er behoefte is aan een cultuurverandering. Je moet ervan uitgaan dat we ook nog gewoon plezier kunnen hebben met wat minder energie- en grondstoffengebruik. Namens Roze Links heb ik twee jaar geleden al een motie ingediend waarin ik ervoor pleitte dat de nadruk meer komt te liggen op zingen, dansen en vrijen, weet je wel. Daar werd eerst lacherig op gereageerd, maar het is toch aantrekkelijk om daar eens over door te denken. Voor alle luxe die we wellicht moeten inleveren moet iets in de plaats komen. We moeten proberen het zelscheppend vermogen van mensen te stimuleren." Vindt Meijer niet dat hij nu wel erg idealistisch klinkt? "Nee hoor, dat valt best wel mee. Zeker als je ziet dat in minder ontwikkelde landen mensen onder uiterst armoedige omstandigheden zich wel degelijk kunnen vermaken met mooie feesten en verhalen en zo. Dat moeten we hier opnieuw leren. (Barst wederom in schaterlachen uit, slaat zich op de knieën van plezier.) Maar ik denk inderdaad dat mensen dit verhaal niet klakkeloos zullen accepteren. Je moet er zelf in geloven, pas dan kun je de boodschap aantrekkelijk maken. Je kunt niet zomaar zeggen: 'Mensen, dat en dat gooien we weg en dan gaan we een dansje maken.' Dat werkt niet. Ik zie voor mezelf een taak weggelegd om erover na te denken hoe het wel kan."

"Ik kan ook wel op een knaapje vallen"

geschrap. Als er geweld wordt gebruikt dan is dat gewoon geweld of misbruik en dan zijn weer genoeg andere wegen om daar iets tegen te doen." Hoe z'n partijgenoten denken over dit toch omstreden standpunt weet de kandidaat-lijsttrekker niet. "Haha, daar heb ik eerlijk gezegd nooit zo over nagedacht. Ik denk dat veel mensen mijn redenering wel zullen volgen. Ongetwijfeld zal er een aantal zijn dat het nogal griezelig vindt. Daarom wil ik dit punt ook niet aanvoeren op mijn lijstje van 'strijdpunten' waarmee ik mij in de strijd om het lijsttrekkerschap wil gooien. Ik wil hier eerst een brede discussie over aangaan."

ALLOCHTONEN

Wat zijn die 'strijdpunten' dan wel waarmee Herman Meijer de kar wil gaan trekken? Als eerste noemt hij een 'fatsoenlijke immigratiepolitiek'. "Ook allochtonen moeten de mogelijkheid krijgen om 'anders te zijn'. Die mensen moeten goed opgevangen en begeleid worden. Daarnaast zouden we een ruimer toelatingsbeleid in Nederland moeten voeren. Nu wordt er maar een zeer beperkt aantal vluchtelingen toegelaten. Maar er zullen er steeds meer komen. Kijk maar naar alle brandhaarden in de wereld. Daar kan je je ogen niet voor sluiten. De oorzaak van alle problemen die we hier nu hebben, is dat er niet voldoende vooruitgepland is. Je moet kijken naar wat je kan realiseren aan huisvesting en uitkeringen en dergelijke. Daar is hier van tevoren nooit goed over nagedacht."

Een tweede punt waarvoor de Rotterdammer in hart en nieren zich sterk wil maken, is volkshuisvesting. Jarenlang een van z'n specialiteiten in de gemeenteraad. "Het gaat helemaal verkeerd op dat gebied in Nederland. Allerlei subsidies zijn teruggetrokken. Betaalbaar wonen is in ieder geval in nieuwbouw niet meer te realiseren. En dat terwijl de grote steden juist een toevloed van mensen krijgen die op goedkope woningen zijn aangewezen. Ik zou het subsidiestelsel weer in ere willen herstellen. Want dat heeft altijd voorkomen dat we hier van die vreselijke toestanden als in Antwerpen of Birmingham hebben gekregen." (Zelf woont-ie in een vervallen

Die hele huwelijkswetgeving zou kunnen worden afgeschaft wat mij betreft. Het is niet goed dat staat zich op zo'n ingrijpende manier met mensenke verhoudingen bemoeit. Uiteraard voorziet het huwelijk nog steeds in een behoefte. Dat merk bijna dagelijks als ik voor het stadhuis door een berg rijst en confetti heen moet waden. Van mijn het. Maar het is toch vreemd dat er een staat achter staat die allerlei gevolgen aan zo'n verbint verbint waaraan mensen nooit hebben gedacht. Daar komen ze pas achter als ze gaan scheiden. Dat ontdekken ze wat ze allemaal moeten doen regelen om ervan af te komen. Da's toch vreemd. Moet de homobeweging dan zeggen 'dat willen we ook?' Ik denk het niet." (Meijer zelf heeft op moment geen vaste partner. "Ik zoek de seksuele gezelligheid buiten de deur", zegt-ie.)

VERSTARRING

De kandidaat-lijsttrekker ziet in de toekomst wat in een paarse coalitie met VVD, PvdA en D66 "Dat zou ik best wel willen, al zou het een hele discussie geven in de partij. De VVD erbij is te een netelige kwestie. Op het gebied van de zedelijkheidswetgeving hebben we misschien wel wat te zeggen, maar de Algemene wet gelijke behandeling en euthanasiewet zijn er al. Verder zijn er niet zoveel punten waarbij je de liberalen nodig hebt. De PvdA is een beetje een probleem. Ik zou graag willen weten hoe ze nu echt over bepaalde zaken denken. Op dit moment is dat erg onduidelijk. Bijvoorbeeld wat ze daar een bestaansminimum vinden. Groen Links heeft daar duidelijke ideeën over. Voor D66 geldt precies hetzelfde. Die heb ik helemaal nog over dit soort zaken gehoord. Ondanks deze 'bezwering' zeg ik niet dat ik niet met ze wil samenwerken. Het is een open vraag. Alles is echter beter dan nu het CDA regeren, denk ik. Tot nu toe was de partij altijd de horizon. Als zij eens een keer in de oppositiebankjes zouden terechtkomen, zou dat hopelijk de verstarring die er nu in de politiek is, doorbreken. Erg gezond lijkt me dat."

Over zijn kansen op het lijsttrekkerschap duurt Meijer niets zinnigs meer te zeggen. "Toen er nu sprake was van drie kandidaten was het allemaal wel duidelijker. Maar zeven.... Ik denk van mezelf wel dat ik een goed uithangbord voor de club kan zijn, ben niet slecht in het debat. Anders had ik natuurlijk niet verkiesbaar gesteld. Ik vrees alleen dat de kandidaten die nu ook al in de Tweede Kamer zitten een belangrijke voorsprong in bekendheid hebben. Rosenmuller bijvoorbeeld. Die heeft zo aantrekkelijke kanten, maar aan een combinatie met Leonie Sipkes had niemand gedacht. Het duo Brouwer/Mohammed Rabbac is natuurlijk ook interessant. Dat voegt een nieuw element toe. In de partij moeten immigranten een prominente plek hebben. Dat zijn we aan onze stand verplicht. Onlangs begon voorzichtig de campagne van de Steungroep Herman Meijer om hem wat bekend bij de Groen Links-leden te maken. In de Marck Bakker-zaal (hoe toepasselijk met Meijers CPN-verleden) werd een boekje aan fractievoorzitter Peter Lankhorst uitgereikt met daarin een groot aantal artikelen over de meest uiteenlopende onderwerpen die in de loop der jaren van de hand van Meijer zijn verschenen. "Ik vind dat zelf wel een aardige manier om me te 'promoten'. Ik hoop dat wanneer mensen dat boekje lezen, ze denken 'Die moeten we hebben'. Willen ze me niet, dan is dat jammer. Dan kan ik nog schrijver worden. Dat ben altijd al mijn grootste wens geweest."

• Peter van der Vor

Advocaat signaleert meer beschuldigingen uit angst kind te verliezen

'Incest als wapen in voogdijzaken'

Door Ans Bouwmans

moeder — volgens de moeder heel logisch en volgens Prinsen en zijn cliënt volkomen onrecht — duidt de man met zijn dochter onder. "Hij zal emotioneel klem gezeten hebben. Hij heeft misschien gedacht, dat hij haar nooit meer te zien zou krijgen, maar dat is mijn bedoeling nooit geweest", zegt de moeder, die nog steeds vindt dat haar ex-man de gelegenheid moet krijgen het kind te zien, ook al heeft zij het voogdijschap.

Wie hier ook het gelijk aan zijn zijde heeft, de situatie is gigantisch uit de hand gelopen. En dat had niet hoeven, vindt Prinsen. Volgens hem kunnen veel conflicten in voogdijzaken vermeden worden. Zijn oplossing: heet co-ouderschap; de beide gescheiden ouders delen dan het ouderlijk gezag. Op dit moment kan dat alleen op verzoek van beide ouders.

ling blijft gehandhaafd. Tot zover lopen de verhalen synchroom. Maar dan verandert de toon.

Vader praat met zijn broer, begint te twijfelen en gelooft niet meer in het psychologisch rapport waarin het seksueel misbruik wordt aangetoond. Ook advocaat Prinsen heeft geen goed woord over voor het rapport. En als de moeder aankondigt het dochtertje een weekend thuis te houden, omdat het weer last heeft van spanningen, neemt de vader haar mee en staat haar niet meer af. De voogdij is nog niet officieel geregeld, dus hij is nog steeds ouder. De vader en advocaat Prinsen gaan ervanuit dat de beschuldiging van seksueel misbruik vals is en schakelen een psycholoog in die concludeert dat het kind geen trauma heeft opgelopen.

Als de rechter het ouderlijk gezag voortlopig toewijst aan de

ter had het dochtertje voorlopig toegewezen aan de moeder. Prinsen behartigt de zaken van de vader en heeft een herziening van de voorlopige beslissing aangevraagd. De moeder heeft een kort geding aangespannen, om haar ex-man via dwangsom en gijzeling te dwingen het kind terug te geven. Het conflict begint met een "beetje seksueel getinte" opmerking van het 3-jarige meisje. De moeder neemt de zaak serieus als haar dochtertje vaker zo iets begint te zeggen en stap na stap een psychologisch instituut. De conclusie van de onderzoekers: de broer van vader heeft zich aan het meisje vergrepen. Beide ouders zijn geschokt, hun kind gaat in therapie en de bezoeken aan oma waar het zich allemaal zou hebben afgespeeld, gaan voortlopig niet meer door. De mondeling tussen de gescheiden ouders overeengekomen omgangsrege-

nig tegenin brengen, meent Prinsen. Harde bewijzen voor incest of seksueel geweld hoeven volgens hem in civiele zaken niet geleverd te worden. "Liever het zekere voor het onzekere in het belang van het kind", Prinsen vindt echter dat de wettelijke grondslag om in te grijpen ontbreekt als er geen deugdelijke bewijzen zijn en dat er onvoldoende rekening wordt gehouden met de gevolgen voor het kind. "Het kind gaat verder zijn leven door als incestslachtoffer".

Prinsen kan uit zijn eigen praktijk verschillende voorbeelden geven van hoog opgelopen voogdijzaken, waarbij seksueel misbruik een rol speelt. Een zeer actueel voorbeeld speelt op dit moment in Brabant en Limburg, waar een moeder en grootouders (klein)kind al twee maanden niet hebben gezien. De vader is met het kind gevluht. De rech-

Den Haag
Een beslissing over het ouderlijk gezag trekt diepe sporen in het leven van ex-echtelieden. Angst het kind te verliezen doet de strijd tussen ouders soms hoog op slaan. Om de voogdij of een omgangsregeling van de grond te krijgen of te saboteren, worden dan allerlei beschuldigingen geuit aan elkaars adres. Volgens mr. ir. P.J.A. Prinsen komt het daarbij steeds vaker voor dat ouders het onderwerp incest of seksueel geweld in de strijd werpen.

De Haagse advocaat signaleert dat het aantal incestbeschuldigingen is gegroeid naarmate de aandacht voor het omgangsrecht serieuzer werd. Dat is nog geen bewijs voor valse beschuldigingen, maar het zet volgens hem wel aan tot denken. Nu is incest een onderwerp waarvan je verwacht dat ouders er — in het belang van hun kind — niet onbezonnen mee zullen om springen. Toch gebeurt dat wel, zegt Prinsen. "Het gaat hier niet

Incest

Met belangstelling las ik het artikel over de visie van mr. Prinsen op het uit de hand lopen van echtscheidingszaken. (deze krant 29 juni) Opvallend in dit artikel vind ik dat er een discrepantie is tussen de visie en het handelen van deze advocaat.

Als mr. Prinsen vóór co-ouderschap is en als hij wil voorkomen dat echtscheidingszaken escaleren, moet hij zijn cliënten vooral niet adviseren met hun kind onder te duiken.

Dit soort rigoureuze acties doet zoveel schade aan de relatie tussen de ouders dat je een co-ouderschap verder wel kunt vergeten.

De genoemde vader had, als zijn vrouw hem de omgang zou hebben ontzegd, de normale juridische weg moeten volgen. De actie die hij nu heeft ondernomen, is over het hoofd van het kind, dat al twee maanden lang haar moeder niet mag zien.

Wanneer deze vader en zijn advocaat vinden dat de moeder het contact tussen vader en kind niet mag verstoren, hoe kunnen zij dan rechtvaardigen wat zijzelf op dit moment doen?

Als alle scheidende ouders zich zo gaan gedragen als de cliënten van mr. Prinsen, loopt er binnenkort in Nederland geen kind meer rond zonder echtscheidingstrauma.

Dat is wat ik mis in het betoog van mr. Prinsen: het belang van de vader komt ruimschoots aan de orde, maar waar is het kind in zijn verhaal?

Ik heb alle begrip voor de angst van de in het artikel genoemde vader, want die angst heb ik zelf ook, en met reden. Ook ik heb door toedoen van een cliënt van mr. Prinsen mijn zoon eerst twee en daarna zes weken niet gezien. Angst om je kind te verliezen is voor iedere ouder begrijpelijk. Maar is dat een goede reden om dan maar met je kind onder te duiken en het kind en de moeder het contact met elkaar te ontzeggen?

Een redelijk mens laat zijn handelen niet afhangen van angst maar van zijn verstand en zijn principes. En in dit geval ook nog van de liefde voor zijn kind.

In het voorbeeld uit dit artikel is geen sprake van verstand, van opvoedkundige principes, en ook niet van onzelfzuchtige liefde waarbij het belang van het kind voorrang zou krijgen boven vaders belang.

Iedere advocaat in echtscheidingszaken dient zich naar mijn mening op te stellen als bemiddelaar en buffer naar de andere par-

tij, en niet zoals mr. Prinsen als een aanvoerder van de strijdende troepen.

Pas wanneer beide ouders en hun advocaten zich beschaafd weten te gedragen, is co-ouderschap mogelijk.

T. Hummeling
Woerden

Incest 2

In het artikel 'Incest als wapen in voogdijzaken' signaleert de advocaat mr. Prinsen valse incestbeschuldigingen in echtscheidingszaken.

Het is goed dat dit onder de aandacht wordt gebracht. Maar er zit ook een andere kant aan de zaak. Zo gemakkelijk als het voor een vrouw schijnt te zijn om met 'incest als wapen' de kinderen toegewezen te krijgen, zo gemakkelijk krijgt een vader die de voogdij van de kinderen vraagt, deze ook toegewezen.

Iedere man die wel eens een bord haversmoutpap in elkaar heeft geknutseld krijgt de voogdij van zijn kroost in sneltreinvaart toegewezen, om de emancipatie vooral niet in de weg te staan. Dat die man zelden een hand heeft uitgestoken om voor welk kind dan ook te zorgen, is niet van belang.

In dat licht ziet de verleiding om 'incest als wapen' te gebruiken, er wel wat anders uit. Uiteraard is het niet goed te praten, maar het wordt wel begrijpelijker. Een vrouw doet zoiets meestal niet eens in haar eigen belang, maar in dat van de kinderen: als hij toen nooit voor de kinderen kon zorgen, kan hij het nu ook niet (heus, ik weet dat er ook vaders zijn die het wel heel prima doen!).

Wat wil mr. Prinsen nu eigenlijk? Wil hij met 'incest als wapen' een serieus probleem aan de kaak stellen? Of wil hij 'incest als wapen' gebruiken om kinderen nog meer psychische schade toe

te brengen dan al gebeurt tijdens een scheiding? Kijk nu eens naar het voorbeeld van de echtscheidingszaak in Brabant en Limburg: Waarom vinden Prinsen en zijn cliënt het onterecht dat de moeder het kind heeft toegewezen gekregen? De reden kan niet zijn dat zij zich inzetten voor co-ouderschap. In dat geval zou de vader de dochter niet van haar moeder weghouden. Tenzij de moeder aantoonbaar een slechte moeder zou zijn. Maar dan zou hij weer niet streven naar co-ouderschap... mag je aannemen.

Was mr. Prinsen op de hoogte van de onderduikplannen van de vader of heeft hij ze misschien zelf bedacht? In het eerste geval had hij er beter aan gedaan de angst van zijn cliënt (dat deze het kind nooit meer zou zien) proberen weg te nemen. Een belangrijke taak van hem is om een goede overlegssituatie tussen de vader en de moeder te bewerkstelligen. Hij wil immers naar co-ouderschap toe? In het tweede geval werkt hij met een dubbele- en tegengestelde - moraal en dan hangt er om de zaak een vreemd luchtje.

De beslissende vraag blijft: is er wel of niet sprake van incest? Daar kan alleen een zorgvuldig onderzoek antwoord op geven. Er ligt dus een gouden taak voor de Raad van Kinderbescherming! Laten de sociale werkers zich daar alsjeblift bewust van zijn.

De zorgvuldigheid van een goed onderzoek is in het grootste belang, voor de kinderen en hun toekomst. Laten ze toch vooral beseffen dat psychische schade zich vaak pas manifesteert als het kind geen kind meer is. En dat dit verstrekkende gevolgen kan hebben is bekend.

Het kind uit het artikel lijdt psychische schade door de voor haar onbegrijpelijke scheiding van haar moeder en door te leven in een ongezonde onderduiksituatie in gezelschap van een panisch angstige vader!

De enige - zeer verontrustende - duidelijkheid die het artikel mij verschaft heeft, is dat mr. Prinsen niet veel op heeft met kinderen.

A. van Dijk,
Utrecht

UN 15/h

Zedendrama rond zoontje jaagt gezin uit woning

TEL 1/2

door Jan-Kees Emmer
en Paul Neijens

PURMEREND, donderdag De buurt rondom de Saffierschool in Purmerend is radeeloos. Voor zover nu bekend zijn minimaal elf kinderen het slachtoffer geworden van de seksuele handelingen van de 10-jarige Dennis U. De jeugdige verdachte en zijn ouders zijn inmiddels verhuisd naar een geheim adres.

„Zijn er toch nog niet meer kinderen het slachtoffer geworden van de 'spelletjes' van Dennis?” vragen de bezorgde ouders zich af.

De slachtoffertjes, die variëren in de leeftijd van drie tot tien jaar, zijn inmiddels onder behandeling van het RIAGG.

Dennis zou volgens verschillende moeders van de slachtoffertjes samen met zijn zusje Melanie een waar schrikbewind hebben uitgeoefend. Melanie (7) was een van de eerste slachtoffers van haar broertje. Volgens de moeders hielp zij later haar broer, door klasgenootjes van de Saffierschool uit te nodigen om te komen spelen in hun ouderlijk huis in Purmer-Noord. Daar zouden zij dan het slachtoffer van de 'spelletjes' van broer Dennis zijn geworden.

Het jongste slachtoffertje van Dennis is volgens de verontruste moeders de 3-jarige Lindsey. Haar huisarts zou na onderzoek ernstig inwendig letsel hebben vastgesteld.

Jongen (10) beticht van misbruik

S+E 1/2

PURMEREND (GPD) - Een 10-jarige jongetje is ervan beschuldigd dat hij de afgelopen twee jaar in Purmerend minstens tien kinderen in de leeftijd van drie tot tien jaar seksueel heeft mishandeld.

De Raad voor de Kinderbescherming heeft de zaak in behandeling. Een aantal ouders van de vermeende slachtoffertjes heeft dit voorjaar bij de politie aangifte gedaan van seksuele handelingen gepleegd door de jongen. Volgens de officier van justitie kan de jongen niet strafrechtelijk vervolgd worden omdat hij nog geen twaalf jaar is. De kinderbescherming wil geen commentaar geven.

Tienjarige gepakt voor ontucht

A 1/2

• In Purmerend is een 10-jarige jongen aangehouden, die wordt verdacht van seksuele mishandeling van meer dan tien kinderen in zijn woonplaats. De verdachte kan niet worden vervolgd, omdat hij nog geen 12 jaar oud is; daardoor kon hij ook maar maximaal 6 uur worden vastgehouden. Het kind is overgedragen aan de Raad voor de Kinderbescherming in Alkmaar.

Kind misbruikt andere kinderen

PURMEREND - Een 10-jarig jongetje is ervan beschuldigd dat hij de afgelopen twee jaar in Purmerend minstens tien kinderen in de leeftijd van drie tot tien jaar seksueel heeft mishandeld.

Een aantal ouders van slachtoffertjes heeft aangifte gedaan van seksuele handelingen gepleegd door de jongen.

Na overleg met de politie en de Raad voor de Kinderbescherming is besloten de jongen onder toezicht van de kinderbescherming te stellen. De reden hiervoor is dat het strafrecht nauwelijks mogelijkheden biedt een kind van onder de twaalf jaar te verhoren, terwijl vervolging helemaal is uitgesloten.

Nadere details wilde de officier van justitie niet bekend maken.

N.V./M 1-3-93

Meer meldingen van seksueel misbruik kinderen Purmerend

TEL 3/2

door Jan-Kees Emmer
en Paul Neijens

PURMEREND, zaterdag

Bij de politie van Purmerend komen nog steeds meldingen binnen van ouders die verklaren dat hun kinderen slachtoffer zijn geweest van seksuele handelingen rondom de Saffierschool in Purmerend. De politie sluipt al deze aangiftes door naar de officier van justitie in Alkmaar.

De mogelijk bij de seksspelletjes betrokken 10-jarige Dennis U. is volgens zijn ouders Ben en Tiny zelf het slachtoffer van een zedenmisdrijf. In december 1991 is Dennis door een 12-jarige buurjongen aangezet tot onzedelijke handelingen met zijn jongere zusje. Van dit feit hebben de ouders aangifte gedaan bij de politie.

Dennis is volgens zijn ouders het slachtoffer van een hetze. „Het is bij die ene keer in december 1991 gebeven. Dit hebben we destijds keurig op de school gemeld. De vertrouwensarts, die we hebben ingeschakeld, zei toen dat we goed met die zaak zijn omgesprongen.”

In maart 1993 kreeg het gezin U. bezoek van een vertegenwoordiger van de kinderbescherming. Vader Ben ver-

klaart vanuit zijn onderduikadres: „Er werd ons verteld dat er nieuwe aantijgingen tegen Dennis waren gedaan. Hij werd er van beschuldigd andere kinderen seksueel te hebben misbruikt.”

Het gezin U. besloot op aandringen van de kinderbescherming mee te werken aan een uitgebreid onderzoek. Op 14 juni jongstleden werd hierover rapport uitgebracht bij de ouders. De conclusies zijn positief. De maatschappelijk werkster van de kinderbescherming spreekt zich lovend uit over de houding van de ouders ten op zichte van hun zoon. Verder is de onderzoekster voor zover ze kan bekijken niets gebleken van nieuwe activiteiten van Dennis op seksgebied.

'Ontucht door kind is onzinverhaal'

UN
3/2

Purmerend/ANP

De commotie die in Purmerend is ontstaan over seksueel misbruik van kinderen door een broertje en een zusje van circa tien jaar, berust louter op verhalen en geruchten. Dat verklaarde wethouder C. Bogaardt van Purmerend gisteren na afloop van een besloten bijeenkomst voor de ouders van alle leerlingen van basisschool De Saffier.

Twee leerlingen van deze school zouden een onbekend aantal kinderen tussen drie en elf jaar seksueel hebben misbruikt. Bogaardt zegt geen enkele persoon of instantie te hebben gevonden die „de verhalen” kan bevestigen. De door hem en door het schoolbestuur geraadpleegde instanties als de Raad voor de Kinderbescherming en het Bureau Vertrouwensartsen hebben volgens de wethouder geen aanleiding gezien maatregelen te treffen. De seksuele handelingen zijn daarvoor te onschuldig, aldus Bogaardt.

Directeur A. Bijleveld van de Alkmaarse Raad voor de Kinderbescherming zegt dat de opvatting van de wethouder haar „niet bevreemdt”. De Raad zegt gedegen onderzoek te hebben verricht, „maar wij zijn geen recherche en onderzoeken niet de aangiften.”

Alle betrokken kinderen en hun ouders worden door hulpverleners begeleid waarbij extra aandacht aan het „verdachte” jongetje wordt geschonken, aldus Bijleveld.

Een aantal ouders heeft bij de politie aangifte gedaan van seksueel misbruik. Het jongetje is daarop door de politie verhoord en weer huiswaarts gezonden. Gezien zijn leeftijd ontbreekt de mogelijkheid van dwangmaatregelen. De wethouder wijt de commotie aan „een klein groepje dat het roddelcircuit opstookt, de kranten belt en zich afzet tegen de school, de gemeente en andere ouders. Men wil kennelijk bloed zien.”

Opzienbarende onthulling in incestdrama

Ruim 200 mensen bij zaak-Epe betrokken

TEC 12/7 door Martijn Koolhoven

EPE, maandag
Uit het politie-onderzoek naar de gruwelijke Epese incestzaak blijkt nu dat meer dan 200 mensen bij deze affaire betrokken zijn.

Politie-woordvoerder Spijkstra heeft dat dit week-einde desgevraagd tegenover deze krant bevestigd.

Spijkstra kwam met deze opzienbarende bevestiging nadat hij informatie waarover dit dagblad beschikt, had doorgesproken met het recherche-team.

Gruweldaden

Het gaat om meer dan 200 mensen die direct of indirect betrokken zijn geweest bij de gruweldaden en perverse sekspraktijken die zich afspeelden in de huizen in Vaassen en Epe, waar de familie Van B. heeft gewoond. De beide dochters Jolanda en Evelien moesten het daarbij vanaf hun achtste levensjaar veertien jaar lang ontgelden.

Alle betrokkenen komen uit het gebied direct rond Epe, met plaatsen als Elburg, Heerde, Nunspeet en Vaassen.

De woordvoerder van het politieteam dat de Epese zaak onderzoekt, benadrukt dat het zowel om verdachten als getuigen gaat. Hij wil niet zeggen hoeveel verdachten onderdeel uitmaken van de groep van meer dan 200 mensen.

Gigantisch

„We hebben inmiddels meer dan 200 mensen gesproken, die met deze zaak te maken hebben”, aldus de politie-woordvoerder.

„U moet niet denken dat we 200 verdachten hebben, maar het zijn mensen tegen wie we in het kader van het onderzoek aangelopen zijn. Het onderzoek gaat voorlopig gewoon door en ik sluit zeker niet uit dat er nog het een en ander gaat gebeuren. Het is zo'n gigantische zaak.” De verdachten worden ervan beschuldigd betrokken te zijn geweest bij ontucht of incest, het afbreken van zwangerschappen en het vermoorden van foetussen en baby's.

Met de nieuwe onthullingen over de omvang van de zaak wordt hoe langer hoe meer het dagboek van incestslachtoffer Jolanda bewaarheid. Uit dit dagboek, waaruit deze krant vorige maand al passages citeerde, bleek direct al dat het niet bij de eerste drie arrestaties (de vader, moeder en ex-schoonzoon) zou blijven. Volgens dit dramatische verslag hebben heel veel mensen uit

de regio Epe/Elburg/Nunspeet tegen betaling meegedaan aan de perverse sex in het huis van bosarbeider Arie van B. Onder hen zijn onder meer buschauffeurs, zakenlieden en een dominee uit een nabijgelegen streng gereformeerde gemeente.

Inmiddels zijn nu in totaal zes mensen in voorlopige hechtenis genomen, Jolanda's vader en moeder, hun ex-schoonzoon en twee 'familievrienden', Ronald van Z. en zijn buurman Ad H. Naar dit weekeinde bekend is geworden, is de zesde verdachte, die afgelopen week werd opgepakt, de 28-jarige Gerrit van Z., de oudere broer van Ronald.

Twee weken geleden verklaarde Gerrit kort na de arrestatie van zijn jongere broer tegenover de verslaggever van deze krant: „Ik kan niet geloven dat hij schuldig is, maar als hij het wel is, zullen ze hem flink moeten aanpakken, dan moet hij zijn verdiende straf krijgen. Hij hoopt dat hij mag zitten in een gevangenis waar niemand hem kent, want hij schaamt zich dood. Hij is bang dat hij onder handen zal worden genomen.”

Twee weken later werd Gerrit zelf in de boeien geslagen wegens vermeende betrokkenheid bij de zaak. De moeder van Ronald en Gerrit zit zwaar aangeslagen thuis in Vaassen, overigens in de woning naast de mentaal ingestorte buurvrouw Sofie, wiens echtgenoot Ad in verband met dezelfde zaak ook in voorlopige hechtenis is genomen. En getuige de mededelingen van de politie zullen de komende weken nog meer gezinnen in Epe en omgeving uiteen worden gerukt door dit gruwelijke seksdrama.

In incestzaak Epe 200 mensen gehoord

EPE, 12 JULI. De politie van Epe heeft in totaal 200 personen gehoord die indirect of direct betrokken zouden zijn bij de geruchtmakende incestzaak in die plaats. Dat heeft een woordvoerder van de politie maandag meegedeeld. Tot dusver zijn zes mensen aangehouden op verdenking van betrokkenheid bij de affaire. De politie wilde niet zeggen of er onder de 200 mensen die het recherche-team heeft gesproken nog meer verdachten zitten. In de zaak gaat het onder meer om illegale abortussen en baby'smoord. Twee zussen uit Epe, die veertien jaar lang seksueel mishandeld en misbruikt werden, deden daarvan aangifte.

Arts verdacht van betrokkenheid bij Eper incest-affaire

Van een onzer verslaggevers

EPE UN 13/7
Een van de twee slachtoffers in de Eper incest-affaire heeft een arts beschuldigd van betrokkenheid bij het laten verdwijnen van tenminste één pasgeboren baby. De arts zou ook hebben deelgenomen aan het seksueel misbruik van de meisjes. Het recherche-team van Epe dat de incest, illegale abortussen en baby'smoorden in onderzoek heeft, wil geen commentaar geven op de aangifte.

De jongste van de twee misbruikte zusjes heeft al eerder gezegd dat veel mensen uit haar omgeving op de hoogte waren van het misbruik dat zich veertien jaar lang in de ouderlijke woning afspeelde. Zij beschuldigde in een interview onder meer 'een arts' die het allemaal had geweten, maar niets had gedaan.

Hoewel er de laatste maand, sinds de aangifte van de moord op enkele pasgeboren baby's zes verdachten zijn gearresteerd, heeft de arts zich nog niet op het politiebureau hoeven verantwoorden. De politie wil, in verband met de zwaarwichtige van de medicus, eerst meer zekerheid alvorens hem te verhoren.

Onrust in Epe over verdenking tegen arts in incestzaak

Van onze verslaggeefster

EPE UN 14/7 Vp
De inwoners van Epe willen snel duidelijkheid welke huisarts in hun gemeente betrokken is bij de geruchtmakende incestzaak. „Iedereen vraagt zich af wie het zou kunnen zijn”, aldus een woordvoerder van de gemeente.

In Epe is grote opschudding ontstaan nadat bekend werd dat een huisarts wordt verdacht van deelname aan de 'sekspelletjes' in de incestzaak. Ook zou hij betrokken zijn bij het laten verdwijnen van tenminste één pasgeboren baby.

Twee zusters in Epe zijn jarenlang seksueel misbruikt door hun ouders en anderen. Een van de twee vrouwen heeft een half jaar geleden aangifte gedaan van illegale abortussen en moord op tenminste twee pasgeboren baby's. De bewoners in Epe willen duidelijkheid. Ze maken zich zorgen of hun huisarts zich eventueel heeft schuldig gemaakt aan de gruwelijke praktijken.

OP PAGINA 3:
Verhoor arts altijd moeilijk.

Verdenking gesprek van de dag Verhoor arts altijd moeilijk

Vervolg van pagina 1

Epe

Artsen in Epe reageren terughoudend op de nieuwe ontwikkelingen in de incestzaak in die plaats. „Het is een ernstige kwestie. Het gesprek van de dag”, vertelt huisarts Andeweg. Andere artsen laten via hun assistenten weten dat ze „geen mededelingen mogen doen over deze zaak”.

Eén huisarts heeft zich voor langere tijd ziek gemeld. De regionale inspectie voor de volksgezondheid is niet bij de zaak

betrokken. De politie heeft de verdachte huisarts nog niet aangehouden.

Artsen verhoren is extra moeilijk, omdat ze een medisch beroepsgeheim hebben. „Maar ze mogen dat natuurlijk niet misbruiken om zich achter vreselijke wangedrag te verschuilen”, benadrukt een woordvoerder van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter Bevordering van Geneeskunst. Levert het verhoor niets op, dan kan de ver-

dachte arts in het uiterste geval door de rechter als getuige worden opgeroepen om onder ede een verklaring af te leggen.

De politie heeft half juni alle artsen in de omgeving gevraagd of ze iets afwisten van illegale abortussen. Dat onderzoek leverde niets op. Door een verklaring van één van de slachtoffers is de politie op het spoor gekomen van de arts die bij de incestzaak betrokken zou zijn geweest.

Eper incestzaak NRC

EPE, 7 JULI. In de Eper incestzaak is opnieuw een aanhouding verricht. Een 28-jarige inwoner van Apeldoorn is gisteren gearresteerd op verdenking van het plegen van ontucht. Dat heeft de politie bekendgemaakt. Volgens de politie is niet gebleken dat de man uit Apeldoorn betrokken is geweest bij het afbreken van zwangerschappen en het doden van pasgeboren baby's.

Voorarrest verlengd in Eper incest-zaak

(door Carine Neefjes)

DEN HAAG (GPD) - Het voorarrest van de drie hoofdverdachten in de geruchtmakende incestzaak in Epe is verlengd. Het gaat om de ouders van de twee zusjes die jarenlang seksueel zijn misbruikt en de ex-man van een van de slachtoffers. Het politie-onderzoek staat momenteel op een laag pitje. Door afwezigheid van de rechter-commissaris zijn drie weken lang geen getuigen gehoord. In deze complexe affaire is het onmogelijk om een andere rechter-commissaris in te schakelen.

R. Schuldink, advocaat van de ex-man die alle betrokkenheid bij de incest-zaak ontkent, is in dit stadium afhankelijk van verhoren van de rechter-commissaris. „Natuurlijk kan ik nu zelf met getuigen praten. Maar een verklaring tegenover een onafhankelijke rechter-commissaris geeft veel meer status. Daarna kan ik eventueel nog apart met de getuige gaan praten.”

Schuldink heeft niet de indruk dat het onderzoek opzettelijk wordt gerekt. „Maar het is nu vervelend stil. Ik heb wekelijks contact met mijn cliënt. Hij voelt zich machteloos en gaat door een hel. Al een paar keer is hij overgeplaatst naar een ander huis van bewaring, omdat bewakers hem herkenden van foto's uit kranten en weekbladen. Mijn cliënt werd door sommigen aangesproken op zijn vermeende zedendelict. Dat is vreselijk.”

Volgende week wordt de jongste vrouw, die als eerste aangifte heeft

gedaan van illegale abortussen en moord op tenminste twee pasgeboren baby's, opnieuw gehoord. Zij is al meerdere malen voor de rechter-commissaris verschenen. De oudere zus, die later aangifte deed, is nog niet op verzoek van de verdediging gehoord. De advocaten van de drie hoofdverdachten werken nauw samen.

Advocaat Schuldink wil eind dit jaar de zittingsdatum weten. „Zo niet, dan ga ik actie ondernemen. Dan zit mijn cliënt namelijk te lang zondere enige rechtsgrond vast en dat mag niet.”

De advocaten van de drie hoofdverdachten hebben nog geen contact gehad met de raadsman van de drie andere verdachten, twee broers en hun buurman uit Vaassen, waar de familie enige tijd heeft gewoond. In totaal zijn er nu zes mensen aangehouden.

Woordvoerder A. Spijkstra van het rechteam Noordwest-Veluwe, dat met de Eper incestzaak is belast, erkent dat het onderzoek enige vertraging oploopt. Enkele rechercheurs van het team, dat officieel uit negen man bestaat, zijn met vakantie. Spijkstra: „We voeren voortdurend gesprekken met de zes verdachten. Ik verwacht voorlopig geen nieuwe aanhoudingen.” De politie heeft nog geen onderzoek ingesteld naar een huisarts die volgens een verklaring van één van de slachtoffers heeft deelgenomen aan de 'sekspelletjes' en betrokken zou zijn bij het laten verdwijnen van tenminste één pasgeboren baby.

Bewijzen incest Epe hele toer door ontbreken stoffelijke resten

Door Carine Neefjes en Theo Haerkens

Den Haag

De politie Noordwest Veluwe heeft twee nieuwe aanhoudingen verricht in de geruchtmakende incestzaak in Epe, maar de bewijzen op grond waarvan de verdachten kunnen worden veroordeeld zijn nog lang niet rond. Een groot probleem is dat er geen stoffelijke resten zijn gevonden van vermoorde baby's of illegaal afgebroken zwangerschappen. De bewijzen moeten voornamelijk geleverd worden door verklaringen van de slachtoffers, getuigen en deskundigen, want materiële bewijsstukken zijn er niet.

Pogingen van de politie om artsen of verloskundigen te vinden die betrokken zijn geweest bij de bevallingen of illegale abortussen, hebben niets opgeleverd. Politie en justitie zijn voor het grootste deel aangewezen op verklaringen van de twee vrouwen zelf en mensen uit hun omgeving. Prof. W. Wagenaar, expert op het gebied van de menselijke waarneming en het geheugen, is inmiddels benoemd als getuigedeskundige.

De politie is optimistisch en verwacht de puzzel compleet te krijgen door een groot aantal brokjes informatie, afkomstig van evenzovele getuigen, aan elkaar te passen. „De bewijzen liggen niet hoog opgestapeld, maar het is in principe mogelijk mensen te veroordelen uitsluitend op grond van verklaringen. We verwachten niet dat de getuigen het predikaat twijfelachtig krijgen”, aldus

woordvoerder B. Top. Deskundigen zien echter wel bezwaren. „Gegevens op papier vormen altijd 'harder' bewijsmateriaal dan mondelinge verklaringen, die zijn immers gebaseerd op het menselijk geheugen”, aldus de advocate A. van Bon-Moors, die gespecialiseerd is in incestzaken. „Uit onderzoek blijkt dat geheugens niet perfect werken”. Stel dat een slachtoffer direct na een abortus haar verhaal heeft gedaan aan een vertrouwenspersoon, dan kan die nu iets vertellen over de emoties van toen. Dat helpt om bewijzen rond te krijgen. Maar in deze zaak is dat natuurlijk al wel heel lang geleden, aldus Van Bon.

Een ander probleem, waar het gaat om de betrouwbaarheid van het geheugen van de slachtoffers zelf, kan zijn dat na traumatische ervaringen fantasie en werkelijkheid door elkaar heen gaan lopen. Volgens psycholoog dr. P. van Koppen van het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, kunnen alleen tastbare bewijsmiddelen en verklaringen van getuigen helpen om werkelijkheid en fantasie te onderscheiden. Van de andere kant merkt hij op dat de rechter in de praktijk bij dit soort zaken snel genoeg neemt met het hem voorgelegde bewijsmateriaal.

Zelfs medisch onderzoek bij de slachtoffers kan nu geen bruikbare bewijzen meer opleveren. Volgens gynaecoloog M. Kloosterman uit Nijmegen zijn de gevolgen van eigenhandig en on-

deskundig uitgevoerd abortussen tien jaar na dato niet meer zichtbaar. Hij benadrukt echter dat het gebruik van breinaalden en andere scherpe voorwerpen onvermijdelijk leidt tot ontstekingen en onvruchtbaarheid. „Als de zwangerschappen indertijd op die manier zijn afgebroken, moeten de vrouwen zwaar ernstige infecties hebben opgelopen en daar zo ziek van geweest zijn dat ze in het ziekenhuis zijn behandeld”.

Geruchten als zouden de zwangerschappen zijn afgebroken door de meisjes op de buik te slaan, ontzenuwt hij. „Een vrucht is in de buik zo goed beschermd, dat dit echt niet kan”. De politie bevestigt dat „de ziekenhuizen bij het onderzoek zijn betrokken”.

Inmiddels zijn tientallen mensen gehoord. Verdere verhoren van de drie hoofdverdachten en de twee mannen die nu zijn aangehouden, moeten meer informatie opleveren over de gebeurtenissen. Uit de opzet van het onderzoek valt af te leiden dat de twee mannen die nu zijn opgepakt, niet worden gezien als hoofdverdachten. De mannen worden verdacht van betrokkenheid bij de abortussen en de moord op de pasgeborenen. „De term betrokkenheid is erg ruim. Het kan ook betekenen dat je in de marge behulpzaam bent geweest”, aldus Top. „Wie bijvoorbeeld werktuigen levert of zorgt voor transport, valt al binnen die termen”.

'Daders bereiden incest goed voor'

Parool 7/9

De politie heeft gisteren een zesde verdachte in de Eper incestzaak aangehouden. Het gaat om een 28-jarige man uit Apeldoorn, die wordt verdacht van ontucht maar niet betrokken zou zijn geweest bij het afbreken van zwangerschappen en het doden van pasgeboren baby's. Het profiel van de zes verdachten bevestigt het beeld van 'de' incestpleger, zoals naar voren komt uit onderzoek van seksuoloog Joel Staffeleu. „Het punt is dat ze zo verschrikkelijk gewoon zijn.”

door LOES DE FAUWE

AMSTERDAM - „Het meest opvallende aan de Eper incestzaak vind ik nog dat het de daders jarenlang is gelukt het stilzwijgen van hun slachtoffers te garanderen. Gezien vanuit de daders is het dus al die tijd 'goed' gegaan: de dochters zwegen, evenals de daders. Sterker: de zwangerschappen uit incest zijn verborgen gebleven.”

Voor de klinisch psycholoog en seksuoloog Joel Staffeleu (40) bevestigt de Eper incestzaak wat jarenlang werken met incestdaders hem leerde. Staffeleu: „Voor de rechter roepen incestdaders altijd: 'Het gebeurde in een opwelling'. Welnee: we weten inmiddels dat ze alles precies plannen. Het begint met seksuele fantasieën die een blauwdruk vormen voor een plan. Fase twee is de uitvoering en daarvoor hebben ze allemaal hun eigen strategie: de één doet lief en stoeit wat, de ander koopt het kind om, de derde bedreigt. Als ze zijn klaargekomen, is alle interesse acuut weg. Dan gaat meteen de knop om, fase drie: de afbouw. Kleren aan en zorgen dat het slachtoffer zo snel mogelijk weer in normale doen geraakt. Dus wordt er gepaaid - 'dit is ons bijzondere geheim' - of gedreigd.”

Staffeleu begon destijds met

therapie aan slachtoffers van seksueel geweld. Later ging hij onderzoek doen voor het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (Nisso) en behandelde hij incestplegers. Zo werd Staffeleu een expert in 'daders'. Staffeleu: „Slechts een beperkt aantal daders is alcoholverslaafde, psychiatrische patiënt of de klassieke huistiran. Het verontrustende is juist dat de grootste groep incestplegers zo verschrikkelijk gewoon is. Het zijn doorsnee-mannen, die sociaal goed zijn aangepast.”

„Er is sowieso iets met mannen aan de hand”, verklaart Staffeleu. „Ze zijn meer met sex bezig dan vrouwen zich ooit kunnen voorstellen. Want wie koopt de porno, wie belt de 06-lijnen, wie gaat naar de hoeren, wie masturberen het meest, wie zijn de pedofielen, de exhibitionisten, de incestplegers? Dat incestdaders zelf slachtoffers zouden zijn geweest van seksuele mishandeling, is ook een mythe. Drie van de vier slachtoffers zijn vrouwen. Vrouwelijke daders zijn er bijna niet. En als ze er zijn, zoals in Epe, blijkt vaak dat een man de leiding had.”

„Mannen”, concludeert Staffeleu, „zijn geobsedeerd als het om sex gaat. Ze zijn voortdurend op zoek naar allerlei prikkels. Incest is daar een voorbeeld van. Echt

niet alle incestplegers hebben seksuele belangstelling voor kinderen. Nee, die kinderen zijn er gewoon, ze zijn toegankelijk en te manipuleren. Ze zijn in de buurt, zoals vroeger het dienstmeisje dat was. Zoveel andere mogelijkheden zien deze mannen vaak niet. Soms ligt het seksleven met hun partner stil, of vinden ze het ingewikkeld iemand buiten de deur te zoeken.”

„Geen enkele dader staat stil bij de gevolgen van zijn handelen voor het kind”, vervolgt Staffeleu. „Daar sluit hij zich voor af. Want dat kind zal er verward bij liggen met grote schrikogen, of gaat huilen. De meesten zijn niet zo sadistisch dat ze daar op kicken. De dader denkt in eerste instantie aan zichzelf en bouwt garanties in dat het stil blijft, met opmerkingen als 'je wordt toch niet geloofd' of 'dan moet papa in de gevangenis en kom jij in een gesticht’.”

Uiteindelijk wil een kind niet dat papa de cel in moet. Staffeleu: „Daders misbruiken die loyaliteit, of dwingen haar af met fysiek geweld. Hoe langer het misbruik duurt, des te meer gaat het gepaard met dwang en geweld. De dader laat het kind geloven dat het medeschuldig is. Hun eigenwaarde wordt zo uitgehold, dat ze niets vertellen. Want daarvoor moet je stevig in je schoenen staan. Dus praten veel slachtoffers pas als ze volwassen zijn.”

De behandeling van incestplegers en daders van ander seksueel geweld staat in Nederland nog in de kinderschoenen. In de VS is er veel meer ervaring op dit gebied. „Daar is inmiddels wel bewezen dat behandeling herhalend kan voorkomen. Maar in de

VS heeft de behandeling al plaats in de gevangenis, met therapie van één tot acht uur per dag, soms zeven jaar achter elkaar, waarbij extreme methodes als electroshocks worden gebruikt. Met zo'n intensieve therapie heb je resultaat. Maar hier komen de daders er gemakkelijk vanaf.”

In Rotterdam loopt een project van Riagg, reclassering en justitie, waar bepaalde incestdaders verplicht worden behandeld. De dader kan kiezen tussen behandeling en celstraf. Staffeleu: „Natuurlijk laat zo'n dader zich onmiddellijk behandelen. Maar die mannen vinden zelf meestal niet dat ze een probleem hebben. Hun enige probleem is eigenlijk dat hun daad is uitgekomen. Dus je mag er niet te veel van verwachten. Bovendien zijn de meeste daders grote manipula-

tors, die al snel in de smiezen hebben wat de therapeut wil horen. 'Ik zie nu dat ik haar pijn heb gedaan', roepen ze dan en huilen er ook nog bij. Vervolgens komt in het rapport te staan dat er sprake is van 'emotionele doorleving'. Want die therapeut is meestal niet gewend te werken met dit soort daders. Daar heb je ervaren specialisten voor nodig die argwanend en cynisch zijn.”

Naast individuele therapieën bestaan er ook zogenaemde 'dadergroepen'. Staffeleu: „De kracht van groepstherapie is dat de incestdaders elkaars smoezen doorprieken. Maar je moet realistisch zijn: een uurtje therapie per week zal niet dezelfde resultaten opleveren als de intensieve therapie in de VS. De behandeling hier is nog minimaal. Maar zij komt in elk geval op gang.”

ERDER deze maand werd de seksuoloog Joel Staffeleu in *Het Parool* geïnterviewd over de Eper incestzaak. Hij deed enkele opmerkelijke uitspraken over incestplegers die mij in tegenspraak leken met wat zijn collega Jos Frenken heeft gezegd. Volgens Staffeleu is slechts een klein aantal daders gestoord: 'Het verontrusten is juist dat de grootste groep incestplegers zo verschrikkelijk gewoon is. Het zijn doorsnee mannen die sociaal goed zijn aangepast.'

Staffeleu noemt de theorie dat daders zelf vaak in hun jeugd seksueel zijn misbruikt 'een mythe.' Echter, volgens de seksuoloog Frenken heeft eenderde van de mannen die hun kinderen seksueel misbruiken vroeger onaangename seksuele ervaringen met volwassenen (meestal familieleden) gehad. Ze hadden ouders die hen emotioneel verwaarloosden en zo zijn ook de gezinnen die ze later zelf stichtten.

Waar Frenken de bijzondere ach-

tergrond van incestplegers benadrukt, probeert Staffeleu juist de overeenkomst tussen hen en andere mannen aan te tonen. 'Er is sowieso iets met mannen aan de hand', verklaart hij. Ze 'zijn geobsedeerd als het om sex gaat. Ze zijn voortdurend op zoek naar allerlei prikkels'. Incestplegers hebben geen speciale belangstelling voor kinderen; die zijn gewoon in de buurt, 'zoals vroeger het dienstmeisje.'

Net als Frenken zegt Staffeleu dat incestdaders, die voor de rechter altijd roepen dat alles in een opwelling gebeurde, in werkelijkheid zeer bewust te werk gaan. Hun fantasie is de 'blauwdruk' voor een plan, dat ze op strategische wijze trachten uit te voeren; door met het kind te stocieren, het om te kopen of door het te bedreigen. Zodra ze zijn klaargekomen, verdwijnt de interesse 'acuut' en 'gaat meteen de knop

DRINGENDE VRAGEN

Bernadette de Wit

om.' Dan moet het slachtoffer met behulp van paaien of chantage weer zo snel mogelijk in haar gebruikelijke doen geraken, om te voorkomen dat het gebeurde aan het licht komt.

Incestdaders zijn, kortom, meesters in manipuleren. Het zijn figuren die niet stilstaan bij de gevolgen van hun handelen. Net als andere mannen denken ze alleen aan zichzelf, ze sluiten zich af voor de gevoelens van het kind en hollen door hun machinaties het zelfrespect van het kind uit.

Die opzettelijkheid en de strategische aanpak lijken me op zich niet schokkend, evenmin als de hevige gerichtheid op sex. Het komt me voor dat menigeen die op het versierderspad gaat een zekere techniek ontwikkelt om te krijgen wat

hij of zij verlangt. Zo lang dat vreedzaam gaat, is er weinig aan de hand. Maar dan nog roept het betoog van Staffeleu enkele dringende vragen op.

Als het mannen koud laat of hun sexpartner een van hen afhankelijk kind is of een niet-verwante volwassene, hoe valt dan te verklaren dat ze niet *en bloc* hun dochters verkrachten? En als bij de mannelijke sekse het geweten ontbreekt, is dan het verschil tussen het enigszins sturen van een seksuele ontmoeting en regelrechte dwang puur toeval?

Staffeleu lijdt als incestonderzoeker wellicht aan de zelfde beroepsdeformatie als de radicaal-feministen die in de jaren zeventig onopzettelijk riepen dat meisjes en vrouwen wereldwijd door mannen

worden getiranniseerd. Mannen heetten vanaf dat moment potentiële verkrachters te zijn.

Met dien verstande dat veel feministen daaruit de conclusie trokken dat de heteroseksuele liefde grondig was verziekt door 'patriarchale structuren.' Er restte vrouwen geen andere uitweg dan zich af te wenden van dit intrinsiek onderdrukkende geslacht.

Staffeleu trekt die conclusie niet. Maar als het werkelijk zo is dat mannen een weeffout vertonen, wat moet de samenleving daarmee aanvangen? Dan biedt zelfs het pleidooi van Staffeleu voor intensieve, jarenlange gedragstherapeutische behandeling van incestdaders geen soelaas.

Immers, als de kwaal zo wijdverbreid is, blijft dat water naar de zee dragen. Alleen toevallige omstandigheden - het voorhanden zijn van

andere mogelijkheden tot seksuele bevrediging - zou mannen weerhouden van onheilspellend gedrag.

Het heeft me verbaasd dat niemand heeft gereageerd op het doemdenken van Staffeleu. Ik ben geneigd om de zienswijze van Frenken hoger aan te slaan. In een interview uit 1988 zei hij: 'Voor deze mannen is sex een uitlaatklep voor allerlei innerlijke conflicten. (...) Lichaamlijk genot is voor hen niet het belangrijkste. Verder boosheid om wat hen vroeger is aangedaan.'

Incestplegers onderscheiden zich volgens Frenken van andere mannen doordat ze hun jeugdtrauma's nooit hebben verwerkt. Bij hun dochters zoeken ze wat ze zelf hebben gemist. Een vrouw kan hen niet bevredigen, omdat ze als jongetje door volwassenen in de steek zijn gelaten.

De incestpleger als spiegelbeeld van een gepareteerd kind is een hoopgevender beeld dan de incestpleger als normale man.

door Martijn Koolhoven

EPE, zaterdag

Het politieteam dat de geruchtmakende Epese incestzaak onderzoekt, heeft weer nieuwe aangiftes binnengekregen.

De kinderen Lisanne (6) en Remco (14) van wasserij-chauffeur Ad H., verdachte in de Epe-zaak, blijken vier jaar lang te zijn misbruikt door de inmiddels 23-jarige buurjongen Ronald van Z.

Zowel Ad als Ronald werd eind juni al opgepakt wegens betrokkenheid bij de Epe-zaak. Voor Ronald komt daar nu nog de verdenking van verkrachting van zijn buurmeisje en buurjongen bij.

Aangifte

De moeder van Lisanne en Remco heeft aangifte gedaan van het seksueel misbruik van haar kinderen door de buurjongen. Tragische omstandigheid is nog dat buurjongen Ronald jarenlang verkering had met de andere dochter, Claudia.

Op aandrang van de Kinderbescherming zijn Lisanne en Remco inmiddels voorlopig uit huis geplaatst. Om tot rust te komen zijn de twee kinde-

ren ondergebracht bij hun oudere zus Carla, die zelf overigens bij de politie werkt.

'Remco was de laatste tijd erg stil,' vertelt moeder Sofie aan De Telegraaf. 'Ik heb hem herhaaldelijk gevraagd wat er loos was, maar er kwam niets uit. Mijn oudste dochter heeft hem apart genomen om met hem te spreken en toen heeft Remco alles verteld.'

Geen keus

Sofie zit alleen nog met dochter Claudia thuis in Vaassen. Ze vindt het verschrikkelijk dat haar andere kinderen zijn weggehaald. 'Maar ik had geen keus,' zo zegt ze.

'De kinderbescherming zei: of ze gaan naar uw oudste dochter of naar een pleeggezin. Ik zei: als u ze naar een pleeggezin brengt, hang ik mezelf op.' De moeder mag geen contact meer met haar kinderen hebben omdat zij hen volgens de Kinderbescherming zou hebben verwaarloosd.

Zelf bestrijdt ze dat. Om wat afleiding te vinden, zetten moeder en overgebleven dochter de afgelopen week hun hoekhuisje van binnen opnieuw in de verf. Politiewoordvoerder Spijksma wil in belang van het onderzoek niet op de zaak ingaan.

De zes verdachten, die tot nu toe in de Epe-zaak zijn aange-

houden, zitten allen nog in voorarrest. Behalve Ronald van Z. en Ad H., zitten ook Ronalds broer Gerrit van Z., bosarbeider Arie van B., zijn vrouw Dinie W. en hun ex-schoonzoons Wouter S. vast.

Het politieteam verwacht nog geruime tijd nodig te hebben om het gehele Epe-drama te ontrafelen. Punt van onderzoek vormt ook nog steeds de

mogelijke betrokkenheid van een huisarts bij de seksuele gruwelpraktijken, waarbij baby's zijn vermoord.

Incest-slachtoffer Jolanda heeft in één van haar verklaringen expliciet de naam van een huisarts genoemd. Bij de Epese burgerbevolking heerst ongerustheid over de vraag welke dokter op de verdachtenlijst staat.

● Ronald van Z. (23)

● Remco (14) en Lisanne (6). (Om de kinderen niet nodeloos te belasten zijn hun gezichten op de foto onherkenbaar gemaakt). Foto's: Hans Peters

Nieuw hoofdstuk in Epese incestzaak: FEL 31/7 Ronald misbruikte ook buurkinderen

Behandeling van dader incest is ^{Geld. 3/7} zaak voor Justitie

In antwoord op vragen van de D66-senatoren Soetenhorst, De Savornin Lohman en Glastra van Loon, heeft de minister van WVC (mede namens staatssecretaris Kosto van Justitie) laten weten dat Justitie géén financiële verantwoordelijkheid hoeft te dragen voor de behandeling van plegers van seksueel misbruik. Deze zogenaamde incestdaderbehandeling hoort tot het takenpakket van de Riagg's en moet gefinancierd worden uit de AWBZ. Hiermee wordt een slag toegebracht aan de bestrijding van seksueel geweld in het algemeen en seksueel misbruik van kinderen in het bijzonder, meent J.J. van Leeuwen.

Door J.J. van Leeuwen

Hoofddoelstelling van de behandeling van plegers van seksueel misbruik is het voorkomen van recidiverend gedrag als vorm van secundaire preventie van verder seksueel misbruik. Tevens wordt dit gezien als een vorm van primaire preventie: een bijdrage om minder kinderen in seksuele contacten met volwassenen te betrekken. Daderbehandeling kan zo uitwerking zijn van bestrijding van seksueel geweld.

Uit onder meer Amerikaans onderzoek, maar ook op grond van ervaringen in het inmiddels uit financiële motieven stopgezette Incest-Dader Project Rotterdam, weten we het volgende over plegers van seksueel misbruik.

Het gedrag van plegers is erop gericht: 1) kinderen in seksuele activiteiten te betrekken; 2) de mogelijkheden te scheppen het seksueel misbruik te continueren zo lang het kind seksueel aantrekkelijk blijft voor de dader.

Binnen die relatie spelen drie elkaar beïnvloedende processen een rol: a) de geleidelijke seksualisering van de relatie; b) de rechtvaardiging van het seksuele contact; c) het bewerkstelligen van de medewerking van het kind (meer of minder onder dwang).

Door middel van het exploiteren van de gevoeligheden en kwetsbare kanten van het kind kan de plegger relatief 'geweldloos' overheersen.

Zo overtuigt de plegger er zich van dat het kind 'instemt' met het seksuele contact, en kan de plegger zijn eigen verantwoordelijkheid voor het misbruik bagatelliseren of ontkennen. Er is steeds meer grond voor de veronderstelling dat er sprake is van een 'systematische' opbouw van het seksuele contact. Er is sprake van een meer of minder langdurig voorbereidingsproces, waarbij het kind door een scala aan dadergedrag geleidelijk tot het seksueel contact wordt gebracht.

Om tot seksueel misbruik met kinderen te komen is het noodzakelijk dat de plegger: 1) denkt/fantaseert over seks met kinderen; 2) aan seks met kinderen wil doen en seks met kinderen gaat 'plannen'; 3) tot uitvoering overgaat van zijn wens of plan. Er zijn, kortom, nogal wat 'keuzemomenten' die de plegger heeft, en evenzovele mogelijkheden om verantwoordelijkheid te dragen.

Deze 'noodzakelijke' factoren kunnen versterkt worden door zogenaamde 'bijdragende' factoren: problematische jeugdervaringen (waaronder zelf misbruikt zijn), situatieve omstandigheden (ziekenhuisopname echtgenote en dan 'troost' zoeken bij het kind).

Bij de behandeling van plegers van seksueel misbruik wordt iedere keer opnieuw duidelijk, dat de plegers onder hun verantwoordelijkheid uit willen, die van zich afschuiven, feitelijk, psychologisch en moreel.

Omdat het in de Nederlandse strafwetgeving pas tot veroordeling komt bij wettig en overtuigend bewijs, lopen aangiftes van seksueel misbruik niet zelden uit op een moeizaam proces van 'waarheidsvinding' over een zeer complexe interactie-keet tussen volwassen plegers en kinderen en botsen twee 'werkelijkheden' op elkaar: die van de plegger die ontkent dat hij heeft misbruikt, en die van het slachtoffer dat verklaart dat misbruik heeft plaatsgevonden (met alle angst, schaamte, pijn en verdriet die inherent zijn aan dergelijke ervaringen).

Geen lijdensdruk

Door dit ontlopen van hun misbruikgedrag en het niet willen ne-

men van de verantwoordelijkheid daarvoor, zijn plegers van seksueel misbruik moeilijk te behandelen. Ze zijn niet vanuit zichzelf gemotiveerd, er is vaak geen echte lijdensdruk. Als er al zoiets bestaat, komt het meer van buitenaf: dreigende echtscheiding, verlies van baan/reputatie, of dreigende aangifte door het slachtoffer.

Juist omdat de gevolgen voor slachtoffers vaak zo immens zijn op alle levensgebieden, en vaak langdurige psychotherapeutische hulp nodig is bij het verwerken van misbruikervaringen, is het uitermate cynisch dat het aan de plegger zelf wordt overgelaten zich al dan niet te laten behandelen in het circuit van de geestelijke gezondheidszorg.

Vanuit de samenleving als totaliteit, en vanuit de positie van het slachtoffer bezien, geldt dat er principieel sprake is van schending van fysieke, psychische en morele grenzen. Handhaving daarvan is eerst en vooral een justitiële aangelegenheid. Dit zou moeten impliceren dat waar plegers van seksueel misbruik zo aantoonbaar 'bewijzen' dat ze zich niet als verantwoordelijk voor hun morele gedrag zien, Justitie hen dwingt tot het onder ogen zien van hun gedrag, door verantwoordelijkheid te nemen voor de financiering van hun noodzakelijke behandeling en dit primair te zien als hulpverlening in justitieel verband.

Nu vallen de plegers 'alleen maar' onder de AWBZ. Wanneer 'ambulante GGZ hulpverlening als voorwaarde is gesteld bij een voorwaardelijke schorsing van voorlopige hechtenis, een voorwaardelijk sepoet, een voorwaardelijke veroordeling, dan wel op grond van een aanwijzing bij een ter beschikkingstelling zonder last van verpleging' hoeft Justitie niet te betalen omdat 'kenmerkend voor deze situatie is, dat de verantwoordelijkheid voor de uitvoering niet ligt bij de Minister van Justitie of bij een van de justitiële organen, maar primair bij de betrokkene zelf' (brief Min. WVC d.d. 27-05-1992). Betrokkene heeft 'recht op Riagghulp'.

Het effect van deze Justitie/WVC-opvatting is dat de feitelijke en morele schuld van plegers van seksueel misbruik zo gemaakt wordt

tot een individueel probleem van de plegger, dat door de Riagg's 'behandeld' moet worden. In het slechtste geval kan dit leiden tot 'verpsychiatrisering' van plegers van seksueel misbruik. Plegers worden zo tot 'patiënt' gemaakt, die moeten 'genezen' van hun gebrek aan verantwoordelijkheid jegens kinderen.

Onder deze condities is de toegedachte behandelingstaak van Riagg's per definitie tot mislukken gedoemd, en brengt deze beslissing het zogenaamde meerspoorbeleid bij seksuele kindermishandeling, waar daderbehandeling deel van uitmaakt, een ernstige slag toe.

Het niet mee willen financieren van 'voorwaardelijke' daderbehandeling, gericht op het voorkomen van recidive, is politiek gezien ook een slechte en dure oplossing. Gedwongen daderbehandeling kan de

kans op nieuwe slachtoffers op korte en lange termijn verkleinen (de ervaringen bij het Incest-Dader Project Rotterdam waren hoopvol) en daarmee vermindert mogelijk ook het beroep op psychotherapeutische hulp van bij voorbeeld Riagg's. Ook kan gedwongen daderbehandeling de behoefte aan celcapaciteit doen afnemen als de strafgedwongen behandeling is.

Al met al hoop ik dat de Eerste Kamerleden die de vragen over deze materie stelden aan de minister, géén genoegen zullen nemen met het antwoord. WVC en Justitie moeten principieel tot het inzicht komen dat Justitie primair medeverantwoordelijk is voor gedwongen daderbehandeling, die ook financieel gedragen moet worden, uitgevoerd door bij voorbeeld Re-classering én Riagg.

Appelleren aan eigen verantwoordelijkheid van plegers die zich vrij-

willing door een Riagg laten behandelen, is tot mislukken gedoemd, en in het gunstigste geval een uitkomst van gedwongen behandeling.

Seksueel misbruik van kinderen/jongeren, zeker als dat plaatsvindt in ouder-kindrelaties, veelal binnen gezinsverband, tast in ernstige mate de geloofwaardigheid aan van het gezin 'als hoeksteen' van de samenleving. Voor alle betrokkenen wordt het tot een loodzware 'molensteen', waaronder alle betrokkenen, maar vooral ook kinderen het meest kwetsbaar zijn, en niet zelden ernstig bechadigd raken.

In nog extremere situaties (Epe) wordt het zelfs toegedekt met 'grafstenen', althans afgaande op perspublicaties.

De auteur is verbonden aan het Riagg Oost-Gelderland.

Jongen (16) verkracht bij Hengelose recreatieplas

TEL 6/2

Van onze correspondent

ENSCHEDÉ, dinsdag

Een 16-jarige jongen uit Hengelo, die aan het vissen was bij de recreatieplas Het Rutbeek in Enschede, is verkracht door een tot nog toe onbekende man.

De jongen was er het afgelopen weekeinde alleen op uitgetrokken en wilde zich na verloop van tijd in de nabije bosjes omkleeden. Terwijl hij daarmee bezig was, werd hij plotseling vastgegrepen door een circa 50 jaar oude man, die zich vervolgens aan hem vergreep. De politie, die het incident gisteren bekendmaakte, wil nu in contact komen met een groepje jongens dat eveneens in de buurt aan het vissen was en vermoedelijk het een en ander moet hebben gehoord.

Vorig jaar werd in het Volkspark ook al een jongen verkracht. Het slachtoffer woonde nog niet zo lang in de Twentse stad en was er niet

van op de hoogte dat dit park bekend staat als ontmoetingsplaats voor homoseksuelen. Toen hij daar wandelde, werd hij de bosjes ingesleurd en seksueel misbruikt.

Man uit Enschede (60) bekent verkrachting van 16-jarige jongen

Van onze correspondent

TEL ENSCHEDE, woensdag

Een 60-jarige inwoner van Enschede heeft zich bij de politie van zijn woonplaats gemeld als de dader van de verkrachting van een 16-jarige jongen uit Hengelo.

Het slachtoffer was aan het vissen bij de recreatieplas Het Rutbeek in Enschede. Toen hij zich even in de bosjes wilde omkleeden, werd hij plotseling vastgegrepen, waarna hij seksueel werd misbruikt.

De Enschedeër wandelde bij het politiebureau binnen met de mededeling dat hij verantwoordelijk is voor het misdrijf.

Jong slachtoffer ontucht krijgt tijd voor claim

Van onze verslaggever VK

DEN HAAG

24-7

Minderjarige slachtoffers van seksuele delicten krijgen meer tijd om een schadevergoeding van de dader te eisen. De verjaringstermijn voor het instellen van een civiele vordering wordt net zo lang als de strafrechtelijke verjaringstermijn. Dit staat een wetsvoorstel dat de minister Hirsch Ballin van Justitie naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

Hirsch Ballin beoogt een betere bescherming te geven aan jeugdige slachtoffers van zedendelicten. Achterliggende gedachte is dat zij veel tijd nodig hebben om het gebeurde te verwerken.

Hirsch Ballin wil ook dat voor een zestien- tot achttienjarige dader van seksuele delicten bij minderjarigen, de volledige verjaringstermijn zal gelden.

Court of Appeal criticises judge for his unacceptable comment about girl, nine

IND 30.07.93

'No angel' sex abuse case man jailed

BABYSITTER freed on probation by a judge who described his nine-year-old sex attack victim as "no angel", was jailed for four months by the court of Appeal yesterday.

The crown court judge concerned as criticised by the appeal court and his comment was described as "unacceptable".

But Lord Taylor, the Lord Chief Justice, also condemned the media for taking Judge Ian Starforth Hill's comment out of context.

"We wish to stress that it does not assist the administration of true justice for a campaign to be mounted on the basis of a phrase ripped out of context and used to vilify a judge," he said.

The case of Karl Gambrill, the 18-year-old babysitter who tried to have intercourse with the child after climbing in her bed, provoked a storm of public protest last month — and outraged the child's parents — when Judge Starforth Hill freed him on probation after making his remark about the child. The comment had apparently been provoked by a social services report of the girl having previously been the object of an older boy's sexual interest.

Gambrill, now 21, had denied attempted rape, indecent assault and incest with a child, but admitted attempted unlawful sexual intercourse with a girl aged under 13 — a plea accepted by the court.

Although the offence happened three years ago, it only came to light last September after the girl told a friend's mother. Until then she had only hinted at what had occurred and her parents failed to appreciate what she was trying to tell them.

Yesterday, John Nutting, counsel for the Attorney General, made no

HEATHER MILLS
Home Affairs Correspondent

reference to the judge's comment, but argued that probation for an offence on such a young child by someone in a position of trust was "unduly lenient".

The appeal judges agreed, saying the offence was so serious it merited a prison sentence. But Lord Taylor said because it was an isolated offence by a young man of previous good character, and because of the ordeal he and his family had faced because of the publicity — they had been forced to move house and both Gambrill and his father had lost their jobs — the prison sentence would be restricted to four months. That will almost certainly enable Gambrill to take up his place at Cardiff University.

Of Judge Starforth Hill, 71, Lord Taylor said: "The comment that this nine-year-old was no angel herself should never have been made." However, said Lord Taylor, the trial judge had also said that did not provide any excuse for Gambrill and that the girl could in no way be blamed for what had been done to her.

Lord Taylor said he had not seen either of these comments reported anywhere. "While the judge's remark was unacceptable we have to say that the way it was seized upon by the media, extracted from its context and emblazoned in headlines, was regrettable."

Outside court, Gambrill's parents refused to comment. But the girl's mother, who cannot be named to protect the victim's identification, said: "We still do not feel justice has been done. We are still not happy."

Earlier comments that caused public outrage

THE JUDGE in the "no angel" case, Ian Starforth Hill, is no stranger to controversy.

The 71-year-old judge was criticised for his handling of another alleged child sex case when he presided over a pre-trial review.

On that occasion he decided not to go ahead with the prosecution of a babysitter accused of assaulting seven children.

He said: "These are frightfully shy children, totally unlikely to be able to persuade a jury that anything happened, even if it did, and secondly, there is no corroboration and thirdly, no damage that I can see, fortunately, was done to the children."

The families were outraged.

In 1976, as a county court judge, he refused to give a wife suing for divorce a court order that her husband's mistress should be evicted from the marital home.

His refusal, made on the condition

that the husband and mistress put themselves in sexual "quarantine", was overturned when the case came to appeal.

In 1978, he said of an unemployed man who, he was told, spent his benefit money on drink: "I think it is time we cut off their cars to make them realise that when they get benefit it is for their families and not to go down their throats."

Later in the same year he told five youths who had tied up a 14-year-old boy to use him as a target for their catapults: "The best sentence for you really would be to have you tied to a tree and everybody throw stones at you."

In 1988 he told an Iranian found guilty of using a forged rent book and of assault causing grievous bodily harm that in his own country he would have had one of his arms chopped off "or something similarly spectacular".

BD 20-7-93

11

Bel-actie tegen kinderlokkers blijkt succesvol

Van onze correspondent

TILBURG — De telefoon-actie van een aantal verontruste bewoners in de Tilburgse wijk Goirke-Hasselt lijkt een succes te worden. Begin juni stak een vijftiental buurtbewoners de koppen bij elkaar, nadat twee kinderen van drie en vijf jaar seksueel lastig waren gevallen. Zij spraken af elkaar voortaan te bellen, mochten zij nog meer onverkwikkelijke zaken signaleren in de buurt.

Initiatiefnemer H. Schellekens (30): „Het kan ook door het slechte weer komen, maar de afgelopen maand is er niets gebeurd. Het is echt rustig. De jeugd met haar brommers zie je niet meer in de onderdoorgangen.“

Voor die tijd zijn de ouders, na elkaar telefonisch te hebben gewaarschuwd, een stuk of vier keer met een man of acht uitgerukt. Schellekens: „Eén keer is nog een kind lastig gevallen, maar dat rende heel goed gillend naar huis. De kinderlokker was toen wij kwamen al gevlogen. Verder zijn we een paar keer bij een speeltuin geweest. De beheerder had toen geen moeite om de grote jeugd eruit te krijgen. Alleen aanwezig zijn en kijken bleek voldoende. Echt ingrijpen is in feite ook een zaak van de politie.“

Gezondheidsdienst

Zwolse docent bekent ontucht met leerlinge

Van onze correspondent

ZWOLLE, zaterdag

Een 50-jarige docent van de Thomas à Kempis-scholengemeenschap in Zwolle heeft tegenover de politie bekendgedurende geruime tijd een seksuele relatie te hebben onderhouden met een minderjarige scholiere.

De zaak kwam aan het rollen nadat de ouders van het 14-jarige kind onlangs aangifte deden tegen de leerkracht, die afkomstig is uit Hattem.

De man biechtte op dat hij vorig jaar enkele maanden lang seksueel misbruik had gemaakt van het meisje dat in zijn functie als leraar aan hem was toevertrouwd. De docent is inmiddels ingesloten in het Huis van Bewaring. Justitie en politie weigeren nadere mededelingen over de ontucht-affaire te doen.

Seksueel misbruik door vrome mannen Gods in kaart gebracht

Help! De dominee komt voorbij

Door Tonny Meijerman

Velen hebben een hoge dunk van de geestelijkheid. Pastoor, Kerk en God liggen in elkaars verlengde. En omdat God goed is, moet zijn pleiter het ook wel zijn. De praktijk is dikwijls anders. Een gezegde luidt: wie dominees wil eren, moet er niet mee verkeren. Zo is 't maar net. In ons land worden honderden mensen, vooral eenzame vrouwen, seksueel misbruikt door pastores. Een gegeven waar niemand blijkbaar over durft te praten, omdat het zo afstotend is.

Den Haag
Af en toe druppelen de berichten binnen. Een pastor in Eindhoven misbruikt een aantal vrouwen in zijn gemeente. Een Hilversumse theoloog pleegt ontucht met jongens in Twente. Een pater misdraagt zich in Lievelede.

Ver weg, in Amerika, is het zelfs een maatschappelijk probleem geworden. Paus Johannes Paulus II kondigt maatregelen aan tegen priesters die zich schuldig maken aan seksuele agressie. Hard nodig ook. Want een onderzoek van de predikante Marie Fortune wijst uit dat 12,7 procent van de Amerikaanse pastores volgens eigen zeggen kerkleden heeft misbruikt. Een op de acht erkent in de fout te gaan!

Da's Amerika. Ver van ons bed. Maar is het bij ons zo veel beter? Daarnaast is weliswaar geen onderzoek gedaan, maar vast staat dat het beeld van de 'vrome, kuise man Gods' niet klopt voor alle pastores. Naar aanleiding van veel klachten is vorig jaar door de gezamenlijke kerken - rooms-katholieke, Nederlands hervormde, gereformeerde, de re-monstrante en doopsgezinde broederschap - een netwerk opgericht van vrouwenspersonen ten bate van de misbruikten. De groep, bestaande uit tien vrouwen en mannen, luistert naar de klachten en probeert waar mogelijk te helpen. De Ikon-radio en het KRO-omroepgestuurd zijn dagelijks voor klachten bereikbaar. Uit de reacties blijkt dat het probleem niet weg te stoppen valt onder de Amerikaanse vlag.

Coördinator Leon van der Meer uit Utrecht is dan ook de laatste die de geestelijkheid de hand boven het hoofd houdt. "Bij de start, in november vorig jaar, besteedde de KRO in Kruispunt aandacht aan het netwerk. Dit leidde tot een vloed van telefoontjes. Binnen enkele dagen 250, waarvan driekwart te kennen gaf ooit seksueel misbruikt te zijn door de pastor. En nog steeds komen reacties binnen. In totaal zijn het er honderden".

Veluwe

"Eigenlijk wil je er niet aan. Je zoekt uitvluchten. Je maakt jezelf wijs dat dit probleem bijna uitsluitend voorkomt bij de zwaardere gelovigen. Op de Veluwe bij voorbeeld, of in Brabant/Limburg. Het diepvrome rk-priester, maar ook bij de vrijzinnig hervormde dominee".

In Amerika geeft een op de acht pastores toe gemeentelieden misbruikt te hebben. Omdat lang niet iedereen zijn overtreding zal erkennen, ligt het werkelijke aantal ongetwijfeld veel hoger. En hier, in de calvinistische landen? Van der Meer: "Ik durf niet te zeggen dat seksueel misbruik onder pastores in Nederland veel minder voorkomt. Als op een tv-uitzending waar naar slechts tweehonderd duizend mensen kijken honderden klachten volgen, is het ernstig, choquerend zelfs".

Volgens de 40-jarige Utrechter behoort de pastor tot de categorie van hulpverleners. "Hij past in de groep van

artsen, psychiaters, psychologen. Heeft dus een ongelijkwaardige relatie met de hulpvragende. Seksueel misbruik heeft te maken met macht. Bij de pastor wordt die nog versterkt door het aureool van hulpgever namens God".

Van der Meer onderscheidt twee soorten plegers. De man die op seksuele relaties uit is en hij die in een ongewenste situatie verzeild raakt. Bij de eerste categorie blijkt dat de dader zorgvuldig het slachtoffer uitkiest. Hij maakt feilloos gebruik van de wanhoop van de ander. Van der Meer: "Uit een onderzoek in de Verenigde Staten blijkt dat het dikwijls niet bij één keer blijft. Diverse pastores houden er soms drie à vier vrouwen gelijktijdig op na. En nogmaals, ik durf er mijn hand niet voor in het vuur te steken, dat zo iets in ons land minder vaak voorkomt".

Begrip

Een veel voorkomende situatie ziet er als volgt uit. Een vrouw heeft seksuele problemen met haar man. De predikant of priester toont begrip. "En toch ziet u er heel aantrekkelijk uit". In een tweede en derde gesprek gaat de hulpgever stapje voor stapje verder. Hij vraagt naar het seksleven van de ander en geeft eigen ervaringen weer ("Ik heb het ook moeilijk"). Er ontstaat een steer van vertrouwen, intimiteit, waarin de pastor tegen de vrouw zegt verliefd op haar te zijn. En zovoort, enzovoort.

Van der Meer: "Je ziet dan vaak dat de vrouw in verwarrring raakt. Aan de

ene kant het respect voor de bezoeker. Per slot van rekening is het de dominee. Anderzijds besef, ze dat, hoe prettig soms ook, het niet klopt. Ook vragen komen op als 'waar was God', toen ik met hem in bed kroop. Kon God dat niet voorkomen? Meer dan eens raken de misbruikten in een geloofs-crisis".

Soms is de grens van het pastoraat moeilijk te trekken. "Je ziet het ook bij artsen die verliefd worden op hun patiënt. Dat is legaal, maar ze moeten dan meteen de arts-patiënt-verhouding beëindigen. Die ongelijkheid past niet; de vrouw moet dan een andere dokter kiezen". Maar dikwijls zijn zielzorgers niet voor het uitkiezen. Van der Meer: "Een dominee zou dan naar een andere gemeente overgeplaatst kunnen worden, al is dat geen garantie dat het dan goed gaat. Er zijn voorbeelden van priesters die in vier verschillende gemeenten seksueel misbruik van de vrouwen maakte".

Incest

Waarom komt nu pas het 'wangedrag' van pastores aan het licht? Van der Meer: "Ik geloof dat dit al heel lang aan de gang is. Ik werd gebeld door een vrouw van 82 jaar, die vertelde over iets dat zich zestig jaar geleden afspeelde. Ze heeft er nog nooit met iemand over gepraat en wil dat ook in de toekomst niet doen. Ze vertelde mij het verhaal, was het kwijt en daar wil ze het bij laten".

Van der Meer vergelijkt de kerk met

een gezin waar incest wordt gepleegd. "Al misbruikt een vader zijn dochter jaren achtereen, dan nog blijft het kind hem loyaal. Het is en blijft haar vader. Kinderen kunnen tot het uiterste loyaal blijven. Zeggen anderen 'wat heb je een rotpa' dan zal het meisje haar vader verdedigen. Zo ligt het ook bij het seksueel misbruik van de dominee bij gemeentelieden. De man houdt mooie praatjes, kan het zo goed vertellen en zegt dat God man en vrouw geschapen heeft om elkaar lief te hebben. Daarop lever je geen kritiek, want als je hem afvalt dan val je eigenlijk God af, wordt gedacht. En de kerk, ook daarover zeg je geen verkeerde dingen. Je hangt de vuile was tenslotte niet buiten. En als je het doet, wie geloof je?"

Aardig

Die reserve blijkt ook uit de reacties. De helft van de mensen die seksueel misbruikt zijn, geeft geen naam van de dader op. Al hebben ze de vreseijkste dingen meegemaakt. "Want", zeggen ze bovendien, "hij is zo aardig". Dat beeld klopt, meent Van der Meer, exact.

"De daders zijn meestal heel aardige pastores. Zeer geliefd. Ze kunnen mooi preken, een gevoelige snaar raken. Zeer geëerd zijn door gemeente of parochie. En dan is het extra moeilijk om zijn misdragingen aan de kaak te stellen. Niemand geloof je immers, en het effect is dat je jezelf buiten de gemeente zet waarbinnen je zoveel doet". Dus mondje dicht. De dominee komt voorbij!

Verdoezelen priesterlijke ontucht schokt Amerika

door Marcella van der Wiel

NEW YORK, dinsdag

Opnieuw is de katholieke kerk in Amerika opgeschrikt door een seksschandaal. De 54-jarige priester Edward Pipala uit de staat New York is gearresteerd op verdenking van het plegen van ontucht met en zelfs verkrachting van jonge jongens.

De priester heeft inmiddels bekend seksuele handelingen te hebben verricht met ten minste elf jongens in de leeftijd van 14 tot 16 jaar. Maar volgens sommige schattingen zijn het er meer dan vijftig geweest.

Pipala is niet de enige katholieke kerkdienaar die zijn handen niet kan thuis houden. Meer dan vierhonderd pedofiele priesters en bisschoppen zijn de afgelopen jaren in Amerika tegen de lamp gelopen voor soortgelijke vergrijpen.

Hoe ernstig daardoor het vertrouwen in de kerk is geschaad, bemerkte vorige week tot zijn verbijstering een priester in New York toen die een winkel binnen liep en een moeder onmiddellijk haar kind vast greep en waarschuwde: „Pas op, een priester”.

Het incident is symbolisch voor de gevoelens van katholieke Amerikanen, die van de kerk eisen dat er schoon schip wordt gemaakt.

Zelfs de paus erkent inmiddels (voor het eerst) dat sommige priesters zich schuldig maken aan seksuele handelingen met minderjarigen of vrouwelijke parochianen.

In een onlangs voor publikatie vrijgegeven brief aan de Amerikaanse bisschoppen, die de paus om hulp hadden gevraagd, schrijft de paus dat dit een probleem is dat de hele kerk raakt en serieus genomen dient te worden. Maar daarmee is de kous nog niet af.

Dwaling

Wat slachtoffers van ontucht door priesters het meeste steekt, is dat de kerk het nog steeds ziet als dwaling en

niet als misdaad. De Newyorkse kardinaal O'Conner, die zover is gegaan om al zijn 1200 priesters bijeen te roepen voor een tweedaags congres over het seksprobleem, vindt dat de kerk gezuiverd moet worden van priesters die ontucht plegen.

Kardinaal O'Conner
„geen onderzoek politie..”

Maar de vuile was mag niet buiten worden gehangen. In een recent interview zegt dezelfde O'Conner: „Slachtoffers moeten het rapporteren aan de kerk en niet aan de politie”.

Dat advies krijgt iedereen die ooit door een priester onheus is bejegend. Zelfs als het gaat om kinderen die regelrecht zijn verkracht. En gehoorzaam volgde men meestal dit advies op. Maar nu het ene schandaal na het andere de kop opsteekt, durven steeds meer parochianen toch de politie er bij te betrekken.

Die kwam de nu gearresteerde priester Pipala op het spoor dank zij een van zijn jonge slachtoffertjes die zijn verhaal durfde te doen. Pipala bekende, meteen en

vertelde schokkende details over zijn escapades met jongens, die hij volgens eigen zeggen „ritueel inwijdde” voor een seksclub die hij in 1983 oprichtte.

Hij nam ze mee naar motels of naar een privé-adres waar hij zich vergreep aan de jongens die niet wisten wat voor soort club de priester leidde.

Kuuroord

De vraag die Amerika thans bezighoudt is waarom de kerk deze priester zo lang z'n gang heeft laten gaan. Naar nu bekend is geworden is Pipala in de jaren zeventig al een tijdlang onder behandeling geweest bij een psycholoog in een speciaal 'kuuroord' van de katholieke kerk voor priesters met seksuele afwijkingen.

En toch bond men daarna de kat weer op het spek door de priester toe te staan een clubje voor jongens te beginnen. Een ander slachtoffer van ontucht door priesters, Steve Richards, noemt dit de wortel van het probleem.

„Het wordt onder de tafel geveegd. Door het stil te houden en de priester niet uit zijn ambt te zetten, is de kans op herhaling levensgroot en de kerk weet dat”, aldus Richards, die met andere lotgenoten een vereniging heeft opgericht om slachtoffers van priesterlijke ontucht bij te staan en de kerk te wijzen op haar verantwoordelijkheid.

„Kinderverkrachting komt overal voor in de samenleving en dus ook bij priesters. Dat op zich is niet beschamend voor de kerk. Een grof schandaal wordt het pas als de justitie er buiten wordt gehouden.”

Beschuldiging verzonnen

Twee vrouwen die de Amerikaanse bisschop O'Keefe ervan hebben beschuldigd dat hij zich tussen 1961 en 1966 aan hen heeft vergrepen, blijken hun aanklacht te hebben verzonnen.

Nadat een van de twee vrouwen eerder al had toegegeven dat zij en haar psychotherapeute de beschuldigingen hadden bedacht, legde de tweede vrouw een soortgelijke bekentenis af. Bovendien konden de advocaten van de bisschop bewijzen dat de vrouwen eerder al ten onrechte familieleden van seksueel misbruik hadden beschuldigd en dat O'Keefe in de tijd waarin hij zich aan de vrouwen zou hebben vergrepen, in Rome aan het Tweede Vatikaans Concilie deelnam.

O'Keefe (75) stelt de advocaat van de vrouwen, Jeffrey Anderson, voor de gang van zaken verantwoordelijk. Anderson, die vele, door priesters misbruikte

vrouwen heeft verdedigd, is volgens O'Keefe een fanatieke anti-papist. „Zonder dat hij althans het fatsoen had mij op te bellen, heeft hij mij in het openbaar aangevallen en alles vernietigd wat ik in vijftig jaar als priester heb gepresteerd”, aldus de bisschop.

De Amerikaanse bisschoppen stelden vorige maand een commissie in voor pastorale hulp aan minderjarigen die door priesters zijn misbruikt. De laatste jaren zijn tientallen gevallen bekend geworden van priesters die zich aan seksueel misbruik schuldig hebben gemaakt. Ook paus Johannes Paulus II heeft zijn bezorgdheid daarover laten blijken. Hij heeft een commissie van deskundigen uit het Vaticaan en de Verenigde Staten ingesteld die onderzoekt hoe de normen van het kerkelijk wetboek op deze priesters kunnen worden toegepast.

N v/h N 14-7-93

Excuses voor seksueel misbruik

Sydney - De congregatie van de Christelijke Broeders in het westen van Australië heeft in kranteadvertenties haar verontschuldigen ervoor aangeboden dat sommige broeders zich aan kinderen hebben vergrepen. De congregatie betuigt „haar hartgrondige spijt over de fouten in het verleden”. Sommige broeders is verweten dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan seksueel misbruik en mishandeling van kinderen in de vier weeshuizen die de congregatie tot 1983 beheerde. Volgens de congregatie zijn in deze tehuizen tussen 1901 en 1983 ongeveer 4000 kinderen opgevangen. Zij zegt niet te weten hoeveel kinderen het slachtoffer van seksueel misbruik of mishandeling zijn geworden.

Kinderen misbruikt

SYDNEY - De congregatie van de Christelijke Broeders in het westen van Australië heeft in kranteadvertenties haar verontschuldigen ervoor aangeboden dat sommige broeders zich aan kinderen hebben vergrepen in de vier weeshuizen die de congregatie tot 1983 beheerde.

Eis zes en vijf jaar tegen Zwitsers in zaak kinderporno

UN 29/6

Amsterdam/ANP

Officier van justitie mr. Dekking heeft gisteren voor de Amsterdamse rechtbank zes en vijf jaar gevangenisstraf geëist tegen de Zwitsers R.O. (38) en diens Zwitserse vriendin A.S. (22). Ze zouden eind vorig jaar op de Veluwe hebben geprobeerd een kind te ontvoeren. Ook wordt hun heling van kinderporno, verboden wapenbezit en deelname aan een criminele organisatie ten laste gelegd.

Op 18 januari trof de politie in hun Amsterdamse woning banden met kinderporno aan en wapens. Op een aantal banden is te zien hoe O. twee minderjarige kinderen misbruikt. De man moet daarvoor nog in Zwitserland terecht staan.

In Nederland kocht O. voor 2.000 gulden 14 banden met harde kinderporno. In zijn huis werden wapens, opname-apparaat, een bak piranha's en medische apparatuur aangetroffen. Een deel van die apparatuur had voor O. "een erotische uitstraling".

Begin november ging het stel meer dan eens naar de Veluwe om daar een kind op te pikken. Volgens O., vader van drie kinderen, was hij echter niet in staat tot ontvoering. S. verklaarde dat O. het kind wilde misbruiken, martelen en doden, en dat zij ontvoering had voorkomen. Volgens de officier mislukte de ontvoering door de komst van omstanders.

Politie zoekt vermist Marokkaans jongetje

ANP

NIJMEGEN

Politie, buurtbewoners en familie hebben in de nacht van dinsdag op woensdag urenlang gezocht naar de zevenjarige Nasr-Eddine Achouitar uit Nijmegen. Het jongetje wordt sinds dinsdagmiddag vijf uur vermist.

Het jongetje ging dinsdagmiddag na het eten buiten spelen. Een getuige heeft hem een uur later nog in de buurt van zijn ouderlijk huis op straat gezien. Sindsdien ontbreekt van hem ieder spoor.

Jongetje (7) mogelijk ontvoerd

NIJMEGEN — De Nijmeegse politie gaat er van uit dat het zevenjarige jongetje Nasr-Eddine Achouitar, dat dinsdag verdween, is ontvoerd. Het tien man sterke recherche-team van de Nijmeegse politie dat naar de jongen zoekt, is vanochtend uitgebreid met tien man van het Recherche Bijstands Team (RBT).

Op grond van verhalen van kinderen, met wie het jongetje tot kort voor zijn verdwijning speelde, gaat de politie er vanuit dat de knaap met een onbekende man is meegegaan.

Bij de politie zijn inmiddels uit het hele land 55 tips binnengekomen. Een aantal daarvan wordt serieus onderzocht.

1/1/81 2.4.93

Stoffelijk overschot Nijmeegs jongetje in kanaal gevonden

Door onze verslaggever

Geld. 3/7

NIJMEGEN — In het Maas-Waalkanaal in Nijmegen is gisteren, even na het middaguur, het stoffelijk overschot gevonden van de 7-jarige Nasr-Eddine Achouitar. Het jongetje was dinsdagmiddag om zes uur voor het laatst gezien bij zijn woning in de Nijmeegse wijk Heseveld.

Sectie door een patholoog-anatoom zal vandaag moeten uitwijzen of er sprake is van een ongeluk of een misdrijf.

Het stoffelijk overschot werd omstreeks kwart over twaalf in het midden van het kanaal opgemerkt door een schipper. Een paar minuten na de melding werd het kind door de politiebuit gevonden.

Uit verklaringen van speelkameraadjes, met wie Nasr dinsdagmiddag nog had gespeeld op een veldje vlakbij zijn woonhuis op het Pieter

Postplein, was bij de politie het vermoeden gerezen dat het kind was meegelokt door een onbekende man. Het verdere onderzoek richt zich nu allereerst op de vraag of er sprake is van een misdrijf of een verdrinking. De politie hoopt met name dat schippers, of sportvissers dinsdagavond bij het kanaal iets hebben gezien en zich melden bij het recherche-team.

Rechercheteam

Sinds gistermorgen zijn twintig rechercheurs full time bezig met de zaak. Kort na de vermissing werd door de Nijmeegse politie al een Intern Bijstands Team geformeerd, bestaande uit tien mensen. Die kregen gisterochtend versterking van tien collega's van het Recherche Bijstands Team Gelderland.

Tot die uitbreiding was donderdagavond besloten, na overleg met Justitie in Arnhem. Justitie was op dat moment van mening dat de verdwijning van Nasr 'alles in zich heeft van een ernstig misdrijf'.

Het uitgebreide team ging gistermorgen aan de slag. De rechercheurs die er bijkwamen, waren afkomstig uit de hele provincie Gelderland. Ze zouden zich met name gaan bezighouden met het verhoor van een groepje buurtkinderen. Dit in de hoop dat uit die verhoren een signalement van 'de onbekende man' zou rollen.

Vanmiddag legt de buurt om half vier een krans op het Pieter Postplein, ter nagedachtenis aan Nasr.

'Stemmingmakerij' in Zwitserse kinderpornozaak

AMSTERDAM — „Stemmingmakerij”, zo luidde gisteren het verwijt van advocaat mr. J.P. Plasman aan het adres van de officier van justitie bij de rechtbank in Amsterdam mevrouw mr. J. Dekking. De raadsman van de Zwitser die wordt verdacht van poging tot ontvoering, heling van kinderporno en verboden wapenbezit, stelde dat er onterechte insinuaties aan het adres van zijn cliënt zijn gemaakt. Tegen de Zwitser en zijn 22-jarige vriendin werd afgelopen maandag respectievelijk zes en vijf jaar cel geëist.

De 38-jarige verdachte zou eind vorig jaar samen met zijn vriendin op de Veluwe hebben rondgereden op zoek naar een kind. De vrouw heeft verklaard dat haar vriend het kind wilde ontvoeren, misbruiken, martelen en doden. In de Amsterdamse woning waar het stel sinds augustus 1992 verbleef, trof de politie begin dit jaar tijdens huiszoekingen wapens en videobanden met kinderporno aan. Op een aantal van de banden is te zien hoe de verdachte twee minderjarige kinderen misbruikt. Verder zijn in de woning gynaecologische instrumenten, injectiespuiten, knevelmateriaal en een bak met piranha's gevonden. Volgens officier van justitie mr. Dekking leek de woning op 'een vesting'. Overall

waren tralies aangebracht, vermoedelijk met het doel om iemand die binnen was de kans op ontsnappen te beletten. Advocaat mr. Plasman, die dit als een van de voorbeelden van stemmingmakerij gaf, sprak van normale beveiliging tegen inbrekers. Hij wees de rechtbank op de vele waardevolle goederen die in de woning aanwezig waren. Zo lang in de kluis een horlogecollectie met een waarde van meer dan twee ton. Ook bezat zijn cliënt een kunstcollectie ter waarde van 60.000 gulden en kostte zijn televisie 15.000 gulden.

„In de visie van de officier zijn de piranha's bedoeld om kinderlijkjes aan te voeren”, merkte mr. Plasman op. De vissen zouden echter pas zijn gekocht nadat de verdachte zijn ritten naar de Veluwe was gestopt. De raadsman benadrukte dat zijn cliënt zijn fantasieën niet tot uitvoer heeft gebracht. De Zwitser zou opgewonden zijn geraakt bij de idee dat hij een kind ging ontvoeren, maar zag van zijn plannen af bij de gedachte aan zijn drie eigen kinderen, aldus de advocaat. De Zwitser is naar eigen zeggen ernstig ziek. Uitgebreide behandeling zou noodzakelijk zijn om te voorkomen dat in de toekomst slachtoffers vallen. Uitspraak op 16 juli.

Toerekeningsvatbaarheid onderzocht

Rechtbank stuurt Zwitsers paar naar observatiekliniek

AMSTERDAM — De rechtbank in Amsterdam heeft bevolen dat de 38-jarige Zwitser en diens 22-jarige vriendin in het Pieter Baan Centrum (PBC), de justitiële observatiekliniek, moeten worden onderzocht. Gisteren oordeelde het college dat het paar zich heeft schuldig gemaakt aan pogingen tot ontvoering van kleine kinderen en bezit van vuurwapens en bijbehorende munitie.

Tot een strafoplegging kon de rechtbank niet komen, omdat zij het onderzoek wat betreft de persoon van de verdachten onvolledig acht. In het PBC zal het tweetal worden onderworpen aan een onderzoek van circa zeven weken. Deskundigen bekijken in hoeverre de twee toerekeningsvatbaar zijn. In het geval van ontoerekeningsvatbaarheid volgt veelal een terbeschikkingstelling (tbs). Officier van justitie mr. J. Dekking eiste twee weken geleden zes jaar cel tegen de man en vijf jaar tegen de vrouw.

De advocaat van de Zwitser, mr. J. Plasman, kon gisteren nog niet zeggen of zijn cliënt - die als hoofdverdachte geldt - bereid is zich in het PBC te laten observeren. Tot dusver is zijn detentie in de Bijlmerbajes hem slecht bevallen. Enkele weken geleden uitte hij zijn ongenoegen daarover door middel van een inmiddels beëindigde hongerstaking.

De rechtbank achtte bewezen dat het tweetal - ten tijde van hun arrestatie in januari woonachtig in Amsterdam - heeft geprobeerd in Nederland kinderen te ontvoeren. In november van het vorig jaar maakte het stel meerdere strooptochten over de Veluwe, op zoek naar een geschikt kind. In de kofferbak van zijn auto had de man daartoe een speciale koffer met luchtgaten aangebracht. Het was de bedoeling dat hij de kinderen na hun ontvoering seksueel zou misbruiken en vervolgens doden.

Het feit dat het paar na het

treffen van voorbereidingen in de auto is gaan rondrijden, is voor de rechtbank voldoende geweest om de ontvoeringspogingen bewezen te verklaren.

De bewezenverklaring staat haaks op het oordeel van de uitleveringskamer van de Amsterdamse rechtbank, die eerder dit jaar bepaalde dat het paar aan Zwitserland mag worden uitgeleverd, op verdenking van tal van gruwelijke, in Zwitserland gepleegde feiten. De uitleveringskamer liet destijds in het vonnis doorschemeren dat de pogingen niet bewezen verklaard zouden kunnen worden.

Bij hun arrestatie werden in de woning van het Zwitserse duo veertien banden met kinderpornografie aangetroffen, door de Zwitser in Amsterdam aangeschaft. De officier van justitie legde dit bezit als heling ten laste. Volgens de rechtbank kan die vlieger niet opgaan, omdat de banden uitsluitend bestemd waren voor eigen gebruik. ANP

BD 17-7-93

'Als de politie langskomt, is het even licht in huis'

Nijmeegs gezin Achouitar houdt rekening met 'het ergste' na verdwijning van zoon

Geld. 2/7

Door Dorine Steenbergen
NIJMEGEN - In de woning van het gezin Achouitar aan het Pieter Postplein in de Nijmeegse wijk Heseveld heerst grote droefenis. De verdwijning van zoon en broertje Nasr-Eddine is inmiddels ruim twee dagen en drie nachten oud. En nog steeds is er geen spoor van het Marokkaanse kind, dat dinsdag op klaarlichte dag verdween voor de deur van zijn ouderlijk huis.

Daar speelde hij, zoals zo vaak, op het veldje op het plein. Hij is dol op voetballen en knikkers, vertellen zijn broers en zussen. En heeft veel vriendjes. In Heseveld wonen een hoop kinderen. Ook veel buitenlanders, want de wijk heeft een kleurrijke bevolking.

Het Pieter Postplein ligt in het midden van Heseveld, waar de straten allemaal vernoemd zijn naar Zuidafrikaanse historische figuren. De lage flatjes zijn van na de oorlog en -toeval - de architect zou zich hebben laten inspireren door de Marokkaanse bouwstijl. Zo ontstond een speels buurtje, waar je poorten aantreft, gedragen door pilaren, die je van de ene straat naar de andere brengen. De buurt wordt verder doorkruist door tientallen achterommetjes. Ideaal om verstopperij te spelen.

Hier woont het gezin Achouitar al sinds het ruim tien jaar geleden naar Nederland kwam. Hier verdween de zevenjarige Nasr-Eddine deze week.

Emoties

Vader Mohammed Achouitar (45 jaar) houdt zich groot. Moeder Mimout (40) laat

haar tranen de vrije loop en de zeven broers en zusjes hebben rode ogen. De jongste van twee, uit z'n doen door de regelmatig aanloop van politie en familie, loopt krijsend rond. Zijn grote zus Fathima (18) heeft er de handen aan vol om hem te bedaren.

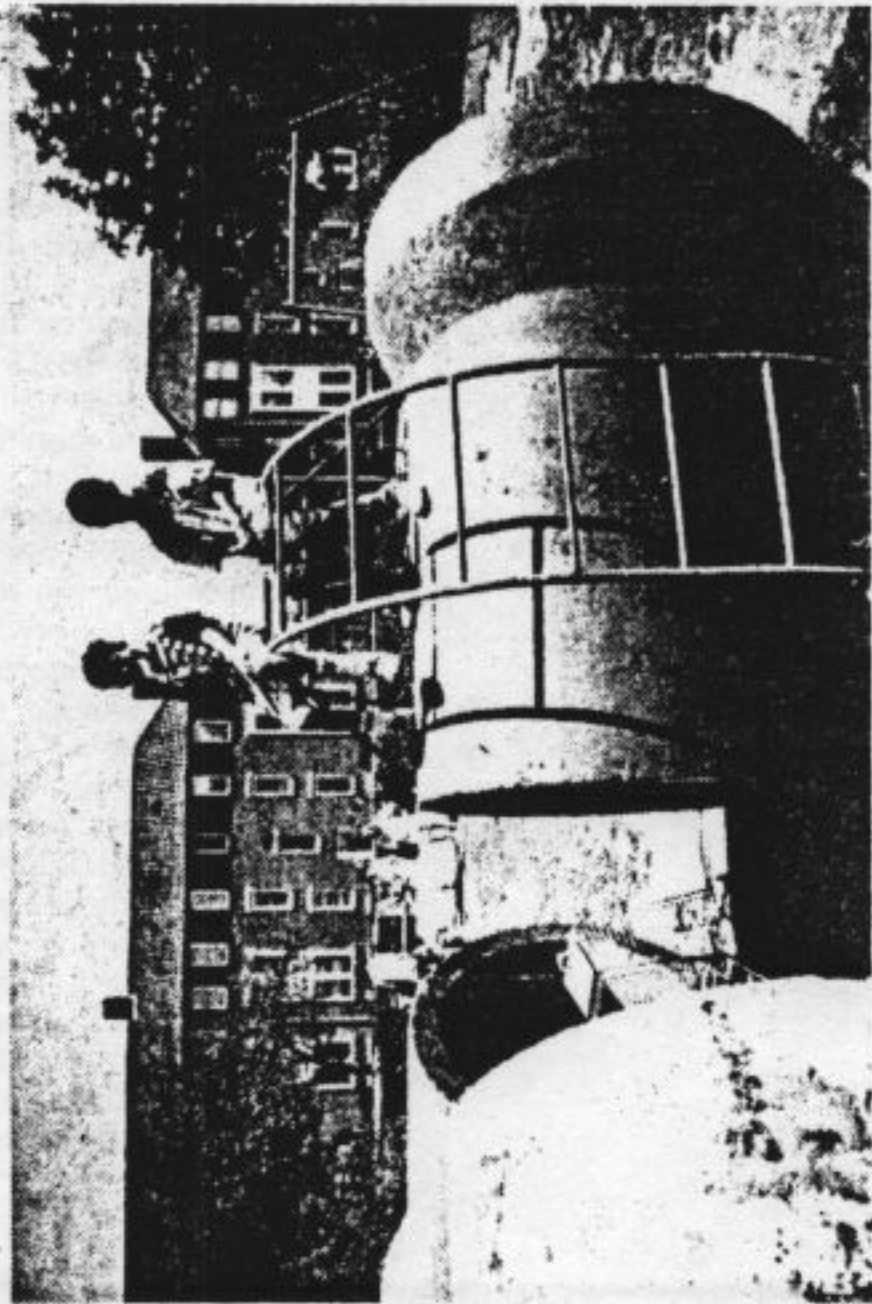
"Zo gaat het al vanaf dinsdagavond", vertucht vader Achouitar. "De kinderen zijn allemaal overstuur door de verdwijning van hun broertje. We houden ze deze week voor de vakantie en van leren komt nu toch niets meer. Slapen en eten kunnen we geen van allen."

Alle gezinsleden spreken Nederlands, maar die taal is voor de ouders niet toereikend om hun emoties in uit te drukken. Fathima en haar broer Maid (17), die Marokkaans en Nederlands even goed beheersen, springen daarom regelmatig bij om het verhaal van hun ouders te vertalen.

Mensenvriend

"Hij is zo lief", zegt Maid. "Bij het bededen de af. Maar wel een grote mensenvriend. Als hij je één keer heeft gezien, komt hij de volgende keer al bij je zitten." Hij slikt even. "Juist dat grote vertrouwen dat hij in mensen heeft, moet hem fataal zijn geworden."

Het gezin twijfelt er niet meer aan dat Nasr-Eddine is meegelokt. Een buurmeisje met wie hij dinsdagmiddag buiten speelde, heeft verteld dat hij op het Pieter Postplein is weggegaan met een vreemde man die de kinderen snoep had aangeboden. Maar vader en moeder Achouitar kennen hun zoon en zoonnetje goed genoeg om te weten dat

Kinderen op het speelveldje op het Pieter Postplein waar de kleine Nasr-Eddine verdween.
 Foto: Theo van Zwam

hij niet zonder meer kan zijn meegegaan. Hij is dan wel een mensenvriend, maar goedgelovig is hij zeker niet, vertaalt Fathima. "Mijn moeder heeft ons altijd op het hart gedrukt, geen snoep aan te nemen van vreemden en al helemaal niet met ze mee te gaan. Nasr-Eddine weet dat heel goed."

Degene met wie hij dinsdagmiddag is meegegaan, moet hij volgens zijn zus zodoende 'een klein beetje' hebben gekend. "En dan bedoel ik niet dat hij hem goed kent, maar

Maar daar willen we zo min mogelijk aan denken. We gaan er nog steeds vanuit dat hij in leven is, dat hij ergens wordt vastgehouden in een huis. Maar waar? In Nijmegen, ergens anders in Nederland, of is hij mee de grens over genomen?"

Haar moeder heeft toch gehoord wat Fathima vertelde en barst weer in hullen uit. Treurig zegt ze iets in het Marokkaans. Fathima: "Ze zegt dat ze het zo verschrikkelijk vindt, te denken dat hij misschien wel mishandeld wordt, en dat zij hem niet kan helpen."

Donker

Als de bel gaat en er twee mensen van de politie binnenkomen, verstomt het gehuil. Verwachtingsvol worden de agenten aangekeken. Maar er is geen nieuws. De wijk is inmiddels twee maal door de ME binnenste buiten gekeurd; het lijkt alsof de jongen in de lucht is opgelost.

De agenten komen de stand van zaken van het onderzoek doorgeven. Dat de uitzendingen op tv 55 tips hebben opgeleverd. Dat daar, zoals gewoonlijk, een paar onbruikbare tussen zaten van mensen die interessant willen doen, maar dat de rest uitvoerig wordt uitgepluisd.

Als ze opstappen herinnert vader Achouitar zich dat hij zijn gasten nog niets te drinken heeft aangeboden. "Ach", zegt hij haperend, "terwijl we steeds zo bij zijn als de politie komt. Dat brengt weer even hoop, dan is het weer even licht in huis. Als jullie weggaan, wordt het weer donker. Donker, donker", zegt hij nogmaals en maakt met zijn handen een gebaar alsof hij de gordijnen dichttrekt.

misschien dat hij er eerder deze week al een keer mee gepraat heeft."

Scenario's

Op fluitertoon, om haar ouders niet opnieuw overstuur te maken, vertelt ze dat de afgelopen dagen en nachten tal van scenario's over hetgeen Nasr-Eddine kan zijn overkomen, de revue zijn gepasseerd. "Alle nare verhalen van wat er met ontvoerde kinderen kan gebeuren, kennen we van tv. Ja, we hebben ook over het ergste gesproken: dat hij misschien al dood is.

Politie denkt aan misdrijf bij dood van Nasr-Eddine

Van onze correspondent
 5/2 NIJMEGEN, maandag
 Het Regionaal Bijstand Team Gelderland, dat zich afgelopen week bezig heeft gehouden met de plotselinge vermissing en verdrinking van de Marokkanische Nasr-Eddine uit Nijmegen, blijft voorlopig op volle sterkte draaien.

"Hoewel sectie op het Marokkaanse jongetje, dat afgelopen vrijdag levenloos in het Maas-Waalkanaal werd aangetroffen, geen conclusie opleverde over de doodsoorzaak wordt een ernstig misdrijf niet uitgesloten", aldus de Nijmeegse politiewoordvoerder Annemieke Becker gisteravond.

Buurtonderzoeken hebben uitgewezen dat het kind mogelijk is meegelopen met een onbekende man, die een fiets bij zich had.

Het Gerechtelijk Laboratorium zal een vervolgonderzoek uitvoeren. De politie in Nijmegen wil graag in contact komen met binnenschippers of pleziervaarders, die mogelijk iets is opgevallen tussen het tijdstip van de verdwijning en de vondst van het lichaam in het Maas-Waal kanaal. •

'Klappen werden toegejuicht'

De directeur van de De Dreef is vorige week gearresteerd op verdenking van ontucht met bewoners. Niet de eerste affaire in deze jeugdinrichting. In 1991 werd al bekend dat er door groepsleiders veel en hard werd geslagen. Volgens ex-medewerker Jongmsa werden klappen zelfs toegejuicht. 'Goed zo jongen. Het zijn beesten en zo moet je ze behandelen.'

VK 3-7

door Ineke Jungschleger

TEGENOVER Chinees restaurant Panda het bos in, luidt de routebeschrijving. Het weggetje leidt naar een aantal lage gebouwen rond een grasveld met twee voetbaldoelen. Een bewoner - zo worden de 12- tot 21-jarigen genoemd die op last van de rechter hier verblijven - jongleert een beetje met een schommel. Vier andere jongens zitten in tuinstoelen te doen wat de meeste pubers op een warme namiddag doen: hangen.

Het gesprek van de dag is de tijdelijke directeur die donderdag kwam kennismaken. Het ministerie van Justitie heeft mr A. Draaisma, organisatie-adviseur, voor acht maanden aangesteld om orde op zaken te stellen nadat de man die 25 jaar de inrichting leidde vorige week werd gearresteerd. Hij wordt verdacht van ontucht. Een 52-jarige medewerker die twintig jaar bij De Dreef werkte, is vorige week veroordeeld tot drie jaar.

De aanklachten zijn gedaan met de hulp van Steunpunt Zetten, de groep voormalige bewoners van het kinderschermingshuis in Zetten, waarvan de directeur twee jaar geleden werd veroordeeld. De directeur pleegde onder het mom van therapie jarenlang ontucht met meisjes die aan zijn zorg waren toevertrouwd.

In De Dreef werd naar aanleiding van deze gerucht makende zaak gepraat over het gevaar van 'over de schreef gaan' in de omgang met bewoners. 'Maar eigenlijk alleen in de zin van: dat kan hier niet gebeuren want hier zijn geen meisjes', zegt adjunct-directeur H. Vos. Toch werden er openlijk grappen gemaakt als de directeur een jongen meenam op vakantie, zeggen ex-medewerkers. 'Ja, flauwe grappen' geeft Vos toe. 'Maar wat zegt dat?'

De justitiële jeugdinrichting de Dreef, 25 jaar geleden ontstaan uit een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen, was in de jaren zeventig beroemd om wat er werd bereikt met jongens die overal el-

ders waren afgeschreven. 'Het vuilnisvat van Nederland' zoals het in kinderschermingskringen heette, speelde het klaar jongens met een strafblad binnen een open inrichting niet alleen vast te houden, maar ook nog aan werk te krijgen en als zelfstandige jonge volwassenen af te leveren. De sleutel tot het succes vormden spannende bezigheden: boten bouwen, bergbeklimmen, vissen op zee.

Motor achter deze projecten was adjunct-directeur J. Alers, onderwijzer uit Amsterdam. Ervaren in het onderwijs met moeilijk opvoedbaren ging hij de uitdaging aan om de school in de Veluwe bossen bij Wapenveld om te bouwen tot een tehuis voor weglopers en drugsverslaafden. Samen met directeur K., die nu in voorarrest zit, en met een inmiddels overleden pedagoog vormde hij het driemanschap dat het nieuwe tehuis runde.

Alers: 'Niemand wist hoe je zoiets eigenlijk moest doen. De gezagsverhoudingen waren aan het schuiven, het was de tijd van Provo, er liepen dus meer kinderen van huis weg. Van drugs was nog weinig bekend, het experimenteren begon. We waren voornamelijk bezig met stoffer en blik de bewoners van De Dreef bij elkaar te vegen. Met het autootje het land door, om ze overal van politiebureaus te halen. Op een gegeven moment merkten we dat er veel minder weg liepen als we met ze op kamp waren.'

Zo kwamen ze op het idee het kamperen niet meer alleen als vakantiebezigheid te beschouwen. 'We gingen druiven plukken in Frankrijk, boten bouwen en daarmee vissen. Resocialisatie, daar ging het om. En dat lukte bij 70 procent.' Binnen een paar jaar was de bevolking van De Dreef uitgegroeid tot vijftig jongens en het personeel tot zestig man. Een mannengemeenschap, met harde wetten en harde confrontaties. 'De mensen hadden er schik in en bleven of ze zagen er niks in en dan waren ze snel weg.'

De 'afgebrande groepsleider', bekend verschijnsel in de kinderscherming, kende De Dreef niet. Ook de zes werknemers die in het najaar van 1991 werden ontslagen nadat zij in een uitzending van Avro's Televisier verteld hadden dat er te veel en te harde klappen vielen onder het motto van 'een pedagogische tik', werkten er tien tot

'Het zijn beesten, en zo moet je ze behandelen'

'Ik sloeg ook, ik dacht dat het zo hoorde'

vijftien jaar.

Adjunct-directeur Alers was toen al weg. Het bestuur stuurde hem in 1990 de laan uit na een aantal conflicten met de directeur en collega's die niet langer zijn 'alles of niets' opvatting accepteerden. Alers is nu directeur van een basisschool in Geldermalsen.

R. Bruijn, sectormanager justitiële jeugdinrichtingen, werd na de onthullingen in de uitzending van Avro's Televisier in september 1991 aangesteld als waarnemer op De Dreef namens justitie. Hij was de tweede die deze opdracht kreeg. Het jaar daarvoor was oud-regionaal directeur Nijborg van het gevangeniswezen al door het departement naar Wapenveld gestuurd, onder andere naar aanleiding van klachten van kinderrechtvaarders over het gebruik van geweld.

Bruijn kwam tot de conclusie dat de manier van werken van De Dreef, die in de jaren zeventig toonaangevend werd voor de jeugthulpverlening in heel Nederland, nog steeds waardevolle elementen bevatte. 'Maar de pedagogische klap, zoals het inmiddels in de openbare discussie was geen heten, kon voor ons niet tot de behandelingsmethode horen. Plus: de behandeling en de privé-sfeer moesten gescheiden blijven. Groepsleiders moeten pupillen niet mee naar huis of mee op vakantie nemen. Dat heb ik toen voor alle justitiële inrichtingen verboden.'

Dat laatste was naar aanleiding van klachten over ontucht, waarvoor de directeur van De Dreef twee jaar geleden twee dagen in voorarrest zat. De zaak werd toen geseponeerd. 'De gebeurtenissen waarover de aanklachten gaan en waarvoor nu dus een medewerker van De Dreef veroordeeld is, speelden zich af rond 1985', zegt Bruijn. 'In die jaren hoorde het tot de cultuur van de hulpverlening dat privé-sfeer en werk door elkaar heen konden lopen.'

Hij wil met die uitleg niet goedpraten dat mensen over de schreef gingen. 'Integendeel. Ik ben zeer geschokt over wat er nu, blijkens de uitspraak van de rechter, in De Dreef gebeurd moet zijn. Ik ben er stellig en hard in dat het niet mag. Het gaat om jongeren die daar niet vrijwillig zijn. Ze zijn strafrechtelijk veroordeeld of de kinderrechtvaarders heeft hen daar geplaatst omdat zij niet bij hun ouders kunnen wonen. Ze zijn er onvrijwillig en ze zijn afhankelijk van de volwassenen die er werken. Daarom moet er hard worden opgetreden bij ontucht.'

Het onderwerp is de laatste jaren regelmatig aan de orde en er is een wet in voorbereiding voor onafhankelijk klachtrecht, maar leren de mensen die in de jeugdinrichtingen gaan werken in hun opleiding nu ook hoe ze moeten omgaan met de seksuele wisselwerking die onderdeel is van het vak? Bruijn: 'Ik ben zelf orthopedagoog en psychotherapeut. Ik kan me niet herinneren dat ik daar in mijn studie iets over gehad heb. Maar ik ben afgestudeerd in 1973, dus het kan heel goed dat daar in de tussentijd jaren aandacht voor gekomen is.'

Psychologiestudenten leren nu meestal wel iets over seksualiteit in machtsrelaties, maar geldt dat ook voor de mensen in de beroepsopleidingen, die straks als groepsleider

dag en nacht met bewoners van inrichtingen zullen omgaan? Bruijn vraagt het na. 'Nee. In de interne opleidingen voor personeel van rijksinrichtingen wordt hier niets aan gedaan. Het zou goed zijn als dat wel gebeurde want het kan ook dat mensen de situaties in dit soort werk juist zoeken omdat ze er problemen mee hebben.'

Het voert te ver om hier nu dieper op in te gaan, zegt hij, want het gesprek gaat over de problemen van De Dreef. De aanklachten gaan voornamelijk over het gebruik van geweld 'en die zijn nog onder de rechter'. De rechtzittingen zijn uitgesteld tot september. Dat het ministerie van justitie 'de pedagogische klap' niet accepteert als onderdeel van een behandelingsmethode in een voor honderd procent gesubsidieerde jeugdinrichting, staat vast. Toch is, op grond van de waar- mingen van Nijborg en Bruijn, de subsidie niet ingetrokken. 'Justitie toert niet zo maar iets uit de mouw voor vijftig zeer moeilijk te plaatsen jongeren', zegt Bruijn.

Wat zich op De Dreef afspeelt, komt maar moeizaam naar buiten. De geslotenheid komt zowel naar voren uit de bevindingen van waarnemers Nijborg en Bruijn als uit het onderzoek van het onafhankelijk bureau dat het ministerie er vorig jaar voor inhuurde.

En overigens ook nog uit een onderzoek dat het ministerie niet kent, maar waarvoor het bestuur waardering heeft uitgesproken: dat van de pedagoog T. Dingelhoff-Leer echtgenote van een van de zes groepsleiders die in het najaar van 1991 ontslagen werden nadat ze achter de klachten van een aantal jongens over het gebruik van geweld waren gaan staan.

Bruijn: 'Het geeft de geslotenheid aan dat de klachten van die zes personeelsleden nooit naar buiten kwamen. Niet alleen de inrichting, maar ook het bestuur was gesloten. De Dreef is een particuliere inrichting, dus het bestuur is de gesprekspartner voor ons, de overheid. Ik zeg al heel lang tegen bestuur en medewerkers dat zij sektarische trekken vertonen. Helaas zijn er verschillende bestuurswisselingen nodig geweest voordat we de condities hadden voor een opener sfeer, waarin het bespreken van beleids-

Ex-directeur De Dreef verdacht van seksuele misdrijven

ON 29/6 VP.

Zwolle/ANP

De ex-directeur van De Dreef in Wapenveld is aangehouden op verdenking van seksuele misdrijven tegen pupillen van dit instituut. In De Dreef zitten jongens die met justitie in aanraking zijn geweest. Tegen de man zijn zes klachten ingediend. Het Openbaar Ministerie in het arrondissement Zwolle heeft dit gisteren meegedeeld.

In belang van het onderzoek en de gevoeligheid van de zaak wil justitie geen nadere mededelingen doen. De verdachte trad als directeur van De Dreef terug nadat tegen hem aangifte was gedaan. In mei werd een staf lid van De Dreef in verband met seksueel misbruik van pupillen veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie jaar.

veranderingen mogelijk is.'

Voorzitter van het bestuur is sinds een paar maanden J. Steffen, directeur van het Centrum voor Alcohol- en Drugsbestrijding in Zwolle. De ironie wil dat enkele van de ontslagen medewerkers hem al drie, vier jaar geleden hadden willen onderzoeken. Steffen had toen nog niets met de Dreef te maken. S. Jongmsa en K. Dingelhoff, twee van de zes medewerkers die in 1991 werden ontslagen, kenden hem niet. Er kwam een golf van gokverslaafden in inrichting en ze stelden voor om daarover raad te vragen bij het centrum in Zwolle.

Jongmsa: 'Het werd weggehoond. Je hoorde alles zelf te weten en zelf op te lossen.' Klappen werden toegejuicht, cursussen belachelijk gemaakt. 'Ik heb meegemaakt dat een nieuwe groepsleider geprezen werd omdat hij de eerste klap had uitgedeeld', zegt Jongmsa. 'Goed zo jongen, nou weet je hoe het moet. Het zijn beesten en zo moet je ze behandelen, de wetten van de jungle, laten merken dat je de baas bent, anders verlies je.'

'Het ging om de beheersbaarheid', vat pedagoog T. Dingelhoff samen. Haar man was twintig jaar groepsleider bij De Dreef, zij deed op eigen initiatief een onderzoek onder het personeel naar de communicatiepatronen. 'Wie op de Dreef werkte, moest de zaak in de hand houden, hoe dan ook. Twijfel tonen mocht niet. Als je het ergens niet me eens was, dan was dat jouw probleem.'

S. Jongmsa: 'Ik heb er zelf aan meegedaan, aan het slaan. Ik dacht dat het zo hoorde. Toen ik op de Dreef begon was ik midden dertig en ik had allerlei soorten werk gedaan. Portier, vrachtwagenchauffeur. Ik keek op tegen Alers, die de toon aangaf, en tegen de anderen die De Dreef gemaakt hadden tot wat het was. Je was er eigen baas en dat beviel prima. Totdat ik drie jaar in mijn eentje in de bollenstreek zat, met een groep van telkens acht jongens, voor het project bollenpellen.'

'We hadden daar een huis gehuurd, we verdienden geld, het liep prima. Op De Dreef kwam ik nog maar weinig. Maar uiteindelijk was dat toch de plek waar uitgemaakt werd wat er verder met de jongens moest gebeuren. Je moest op de leiding daar terug kunnen vallen. Dat ging niet goed, alles was gericht op de projecten buitenshuis. Toen ben ik me steeds meer gaan afvragen of het klopte, wat er op De Dreef gebeurde om problemen op te lossen.'

'Toen een paar jongens naar me toe kwamen met dat hele pak klachten dat ze hadden doorgegeven aan het steunpunt Zetten, heb ik niet anders gedaan dan bevestigen wat ik wist dat klopte. Zaken waar ik zelf bij was en andere waarvan ik wist dat het gebeurde was. Ik ben er wel van geschrokken hoeveel het er waren. Je weet alleen wat er in je eigen paviljoen voorvalt, van de andere drie hoor je het niet.'

Hij is nu 52 en werkloos sinds zijn ontslag in het najaar van '91. 'Ik mis het werk iedere dag. Maar ik heb er geen spijt van dat ik de zaak naar buiten heb gebracht. Het heeft me mijn baan gekost, maar het moest. Het gaat niet alleen om De Dreef. Deze problemen met macht spelen in alle jeugdinrichtingen.'

Met nog zes medewerkers van De Dreef zal deze groepsleider waarschijnlijk ook nog voor de rechter moeten verschijnen wegens mishandeling van pupillen. De behandeling van deze zaken is op verzoek van de raadslieden voor onbepaalde tijd aangehouden om getuige-deskundigen te horen. Het zou in deze gevallen gaan om het te hardhandig toepassen van de zogenoemde pedagogische klap.

Mr. A. Draaisma - voor een periode van acht maanden benoemd tot interim-manager van De Dreef - zoekt uit waarom het mis kon gaan bij de instelling.

JAN BLOKKER

Intellect en ervaring

VK 31-7

Ik zie hem als een intellectueel met tien jaar bajeservaring', zei de secretaris van de Coornhert-Liga over Alan Reeve, waaraan je maar weer eens ziet dat het in die kring van ethische weekdieren (Du Perron over het tijdschrift *De Stem*, 1933) blijft wemelen van snobs.

Want mij maken ze niet wijs dat ze na enige zoeken niet iemand hadden kunnen vinden - ik noem maar wat: een tasjesdief, een kleine dealer, een man (of desnoods een vrouw) die ooit een oud wijfje heeft beroofd, maar zonder het eerst met een hamer de hersens te hebben ingeslagen - die er dan desnoods maar vijf jaar op had zitten, en in de gevangenis was geslaagd voor de akte MO Technisch Tekenen.

Maar nee, een naam moesten ze hebben, en minstens een doctorandus in een pluizige wetenschap - want hoe waren ze anders in de krant gekomen? En nog stom dat ze niet tot oktober hebben gewacht: dan hadden ze het volksgericht van Sonja gehaald (altijd kijkdichter dan dat van *De Telegraaf*), en die had vast ook lager opgeleid ex-gedetineerden uitgenodigd die nog nooit door de Liga waren benaderd voor een bestuurszetel.

Wereldverbeteraars - het zet zel-

den zoden aan de dijk.

Als ze het bij Coornhert mondiaal voor het zeggen zouden hebben, was Boutros Ghali allang vervangen door Milosevic en Karadzic in duobaan: en intellectueel en ervaring - en wat zou het voormalig Joegoslavië er beter van geworden zijn?

Even beter als van ons kamerdebat, dat heel waardig was, en heel eloquent ('als we nu niet iets doen', zei Blaauw van de VVD, 'dan kunnen we onze kindskinderen niet meer in de ogen kijken', maar daar had ik, als je het een beetje ruim neemt, toch al geen illusies over), en allemaal teruggekomen van vakantie - Relus uit Coevorden: dan zou ik ook naar Den Haag snakken - en GroenLinks voorop.

Zouden die nu ineens, na een ernstige periode van *die Waffen nieder*, de generaal b.d. Huyser hebben omhelsd? Die liet er in *Vrij Nederland* geen twijfel over bestaan waarvoor hij had doorgeleerd:

'Binnen een week alle oorlogsacties staken', had hij de bestuursleden van de Coornhert-Liga aangezegd, 'anders worden alle militaire installaties en militaire eenheden gedurende een systematisch bombardement van veertien dagen uitgeschakeld.'

Die man heb ik altijd graag gemogen, maar tien jaar geleden moest je toch altijd nog tweemaal slikken vóór je dat durfde toegeven - en nu hij bij Coornhertlinks salonfähig is geworden, begin ik weer te twijfelen of ik toen al gelijk kan hebben gehad, en of zijn gelijk in die dagen al wel deugde.

'Pappie, wat deed jij tijdens de oorlog in Bosnië?'

'Ik was er fel tegen, jongen.'

'Maar verder?'

'Ik heb nog vijftig gulden gestort in die pot voor moslimwapens, en dat zouden er wat mij betreft wel honderd geweest zijn, als ik die ochtend niet was bestolen door een bestuurslid van de Coornhert-Liga.'

'Maar kun je mijn kind in de ogen kijken?'

'Gôh, is ze in verwachting?'

Het blijft moeilijk.

Biesheuvel kan de *binnenschippers* niet eens tot rede brengen - wat kan Kooijmans dan anders dan aan Justitie en Binnenlandse Zaken vragen of ze nog een regiment ME tegen de Serven over hebben? Wat dus ook niet kan helpen, omdat de beurtvaart intussen onder de rechter der Belgen zit.

Volgens mij moet die Reeve Delors opvolgen.

Reeve's boek hoort op nachtkastje minister

VK 4-8

En aantal commentatoren meent dat de Coornhert Liga door de benoeming van de politicoloog en ex-gedetineerde Alan Reeve tot lid van haar bestuur plat stuntwerk heeft bedreven met de bedoeling de krant weer eens te halen. Wie de Liga enigszins kent, weet echter dat deze club niet zo opereert.

Reeve heeft mij, oud-voorzitter van de Liga, gevraagd wat ik van zijn kandidatuur vond. Zijn werk en positie kennende heb ik hem gezegd dat ik het buitengewoon belangrijk voor de vereniging zou vinden als hij in het bestuur zou komen. Op 11 juni is hij tijdens de algemene ledenvergadering, tegelijk met een aantal anderen, bij acclamatie benoemd. De Liga pleegt geen persberichten aan de formatie van nieuwe besturen te wijden en heeft dat ook in dit geval niet gedaan.

Wie, opgeschrikt door het lawaai van commentaren met een hoog Crime Time-gehalte, meer over Reeve wil weten, kan in de bibliotheek diens boek *Notes from a waiting room; anatomy of a political prisoner* (Londen, 1983) gaan halen. In deze autobiografie geeft de door zijn ervaringen met justitie sterk gepolitiseerde Reeve een onthutsende analyse van de strafrechtelijke repressie. Daarnaast zijn zijn werk naast dat van Brendan Behan (*Borstal Boy*) en de door Norman Mailer ontdekte Jack Henry Abbott (*In the Belly of the Beast*) op de nachtkast-

jes van Hirsch Ballin, Kostjo en Wilting te staan. Opdat zij nimmer rustig slapen.

Sommigen vragen zich af of de Liga niet een wat minder zware jongen in het bestuur had kunnen opnemen (Blokker) of suggereren dat Reeve het beter eerst eens in het bestuur van een klaverjasclub had kunnen proberen (Lebesque). Daartegen kan maar één ding worden ingebracht: zolang het resocialisatiebeginsel niet uit onze wetgeving is geschrapt, dienen veroordeelden na afloop van hun vrijheidsbeneming weer als *volwaardig* lid van de maatschappij te worden bejegend. Wie daar niet aan wil, pleit in feite voor de burgerlijke dood-verklaring van (ex)gedetineerden, de *mort civile*, die in Frankrijk nog tot in 1854 als bijkomende straf kon worden uitgesproken.

Ons beschavingspeil is ondanks alles intussen zodanig gestegen dat reclassering van veroordeelden een fundamenteel recht is geworden, neergelegd in artikel 10 lid 3 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en in artikel 26 van de Beginselenwet Gevangeniswezen. Zolang een aantal opiniemakers daar nog niet van doordrongen is, ligt er nog veel werk op de Coornhert Liga te wachten. Dat werk zal tot mijn grote genoegen onder meer door Reeve worden verzet.

BUNDE

Gerard de Jonge

PROVOCERENDE BENOEMING

VK 30-7

EEN sterveling wordt in de bajes een beter mens. Deze stelling is immer uitgedragen door de Coornhert-Liga, een vereniging die pleit voor humanisering van het strafrecht. Het was stil geworden rond de Coornhert-Liga. Met de benoeming van de Engelse politicoloog drs A. Reeve tot bestuurslid heeft de vereniging gekregen wat zij al een hele tijd ontbeert: aandacht.

Reeve is een crimineel. Hij is in het bestuur gekozen omdat hij beschikt over 'waardevolle praktijker-ervaring'. Voorwaar! Reeve heeft er zo'n dertig jaar lik opzitten. Twintig jaar in Engeland voor twee moorden en tien jaar in Nederland voor het doodschieten van een Amsterdamse politieregner. De Brit staat op de nominatie om als ongewenst vreemdeling naar Engeland te worden uitgezet, waar hij in 1981 uit de gevangenis ontsnapte en nog een strafrestant tegood heeft.

De Coornhert-Liga werd in 1971 opgericht door onder anderen de criminologen Huilsman en Bianchi.

Justitie, zijn op de vingers van een hand te tellen...

In dat veranderde klimaat werd de Coornhert-Liga een roepende in de woestijn, met een steeds zwakker wordend stemgeluid. Niettemin leverde de liga nog lange tijd commentaar op strafrechtelijke beleidsvoornemens. 'De Coornhert-Liga is tegen', luidde stevast de openingszin van de voorspelbare, met cynisme doorspekte kritiek. De laatste jaren hoorde je de Coornhert-Liga niet meer. De club doet alleen nog van zich spreken in het *Crimineel Jaarboek*, waarin zij zich uitlaat over wat er allemaal is aangericht onder het mom van justitiebeleid. Voor de eerste commentaren werden de media zich tegenwoordig tot de heer Dijkstal van de VVD. 'De heer Dijkstal is voor'.

Deze week was de Coornhert-Liga door de benoeming van Reeve weer eens in het nieuws. Woord-

voerders sloofden zich uit om te verklaren dat ex-bajesklanten, dus ook Reeve, recht hebben op een volwaardige plaats in de samenleving. Zeker. Maar het maakt wel verschil of Reeve toetreedt tot het bestuur van een klaverjasclub of van een vereniging die zich inzet voor hervorming van het strafrecht en als serieus gesprekspartner geaccepteerd wil worden.

Dat er altijd al ex-gedetineerden in het bestuur zaten, is geen excuus voor de provocerende benoeming van een meervoudige moordenaar, die zijn strafrechtelijke rekening nog niet geheel heeft vereffend. De benoeming van Reeve is niet handig, niet tactvol en tast de geloofwaardigheid van de Coornhert-Liga aan. Is de benoeming van Reeve immers niet het levende bewijs dat gevangenisstraf toch helpt?

De Coornhert-Liga heeft zich met de benoeming van Reeve gedragen als het lulletje van de klas dat niet met de anderen mag meespelen en daarom zijn gulp opent om de aandacht te trekken.

sen raakten weer vol, gesloten inrichtingen gingen weer open en de hysterische roep om steeds meer cellen klonk steeds luider.

Met het aantreden van de kruisridder tegen normvervalving Hirsch Ballin, werd het er niet beter op. Hij laat de strafrechtelijke repressie nog verder escaleren. De rechtsbescherming van verdachten kalft af, omdat die in het managersdenken van de beleidsmakers de efficiëntie van het strafrechtsbedrijf zou belemmeren.

Voorheen spraakmakende kritische, progressieve strafrechtsgelcerden zitting tegenwoordig in commissies die de minister adviseerden over het doeltreffender afknijpen van criminelen, over cellenbouw en over dehumanisering van het gevangeniswezen. De rechtsgeleerde critici van het no-nonsens-beleid op

vingen door geldboetes of dienstverlening, werden gevangenisgesloten en kwam er meer aandacht voor de rechtspositie van verdachten en gedetineerden.

Soms ook maakte de Coornhert-Liga zich belachelijk door het debiteren van juridische onzin. Zoals toen zij stelde dat plaatsing van kruisraketten in Nederland de regering in de cel zou kunnen doen belanden wegens medeplichtigheid aan poging tot genocide.

Het tijt keerde in de jaren tachtig. Misdaadbestrijding werd een geliefd politiek onderwerp, waarmee kiezersgunst te behalen viel. Minister Korthals Altes van Justitie gaf leiding aan de restauratie van het oude strafrechtssysteem. Hij zette de beuk erin met een lawine van voorstellen voor een hardere aanpak van criminelen. De gevangenis-

Victor Lebesque

Nieuw bloedbad lokt ondermeer controversie uit over rol hulporganisaties

Ontzetting in Rio over kindermoorden

Van onze correspondenten
Ineke Holtwijk

RIO DE JANEIRO

'Als vader, Braziliaan en president' is Itamar Franco diep geschokt. De aartsbisschop van Rio de Janeiro spreekt van 'een laffe daad'. Een linkse parlementariër verklaart woedend: 'We hebben vorig jaar onthuld dat er een doodseskader actief was. De regering doet niets'. Een commentator: 'Ik schaam me dat ik Braziliaan ben'.

Nog nooit heeft een moordpartij op straatkinderen in Brazilië zoveel reacties opgeroepen. Vrijdagochtend in alle vroegte werden zeven jeugdige zwervers in Rio de Janeiro geëxecuteerd. De meesten waren veertien jaar.

Vijf werden beschoten in een zuingalerij waar ze met elf kameraden sliepen. Twee anderen werden samen met een jonge bedelaar van straat opgepikt en kregen in de auto een revolver tegen hun hoofd. De 22-jarige bedelaar overleefde het.

Met de kogel nog in zijn schedel ligt deze kroongetuige in een ziekenhuis in Rio, met een half dozijn bewakers voor de deur.

In het journaal van TV-Globo duren grote onderwerpen hooguit anderhalve minuut. Vrijdag kregen de zeventig miljoen kijkers twintig minuten lang verikkelingen te zien rond het bloedbad. Alle media hadden emotionele commentaren. De daders werden monsters en barbariërs genoemd. Maar er klonk ook een mea culpa. 'We zijn allemaal medeverantwoordelijk' en 'Een land dat zijn kinderen kogels te eten geeft, is moreel failliet'.

Bloedvlekken op de stoep en kogelgaten in een krantenkiosk in het centrum van de stad verraden waar het drama zich heeft afgespeeld. Op het trottoir staan brandende kaarsen, witte bloemen en zeven metalen borden met patroonhulzen. Het beeld bij de fontein waar de kinderen zich baadden, heeft een rouw-wimpel gekregen. Bij de in de paniek achtergelaten kleren en dekens

is een houten kruis geplaatst. Naast de fontein houden honderden mensen vrijdag en zaterdag een demonstratie. Driehonderd studenten architectuur protesteren zwijgend met een sit-in.

Liquidatie van straatkinderen is niets nieuws in Brazilië. Een parlementair onderzoek wees vorig jaar uit dat er de afgelopen drie jaar gemiddeld per dag vier jeugdige zwervers werden vermoord. In Rio werden vorig jaar 424 slachtoffers geteld. Maar volgens de *Juizado do Menor*, de kinderrechtters, zit de strandstad inmiddels op een gemiddelde van bijna twee per dag. De meeste moorden krijgen niet meer dan drie regels in de plaatselijke sensatiekrant.

Deze keer niet. Waarom? De slachtoffers waren jong; het waren er veel in een keer en het drama voltrok zich midden in de stad, voor de kerk waar rijk en slijk in het huwelijk treedt. Meestal hebben de bloedige afrekeningen plaats in de honderden sloppenwijken waar

drugshandelaren de wet uitmaken en niemand ooit iets heeft gezien of gehoord, om het eigen hachje te beschermen.

De moorden van vrijdag hebben een debat over drie gevoelige thema's uitgelokt. Het eerste is de reorganisatie van de politie. Zowel binnen de militaire politie, een korps dat Brazilië erfde van de militaire dictatuur, als binnen de *polícia civil* (burgerpolitie) opereren bendes. In de deelstaat Alagoas, van oud-president Collor, heeft het leger daarom ingegrepen en de controle van de politie overgenomen. Daar wordt tachtig procent van de misdrijven op het conto van agenten geschreven.

Thema twee is de doodstraf. Steeds meer rechtters, politici en gewone burgers willen invoering van de doodstraf. 'Wie een slapend kind doodschiet, is een beest en zal nooit verbeteren', aldus Carlos Chagas, een gerespecteerd commentator.

Zie verder pagina 4, kolom 1

Reacties uit hele wereld op moorden in Rio

Vervolg van pagina 1

Het derde debat, waarin de minister van Sociale Zaken zich vandaag mengt, gaat over de opvang. Binnen 48 uur kan de stad het straatkinderenprobleem oplossen, meent kinderrechtter Liborni Siqueira. Een kwestie van met een busje door de stad rijden en de kinderen ophalen. Volgens een telling van vorig jaar zijn er minder dan duizend kinderen die dag en nacht op straat verkeren. 'Er is geld te over' om de kinderen op te vangen en ze een opleiding te geven. Dit jaar krijgt de deelstaat acht miljoen dollar van de Inter Amerikaanse Ontwikkelingsbank (IDB) voor straatkinderen. Maar 'de politieke wil ontbreekt', meent de rechter.

De hoofdschuldige van het probleem is volgens de rechter 'de industrie van de minderjarigen' noemt: de tientallen organisaties - volgens de burgemeester van Rio zelfs 620 - die straatkinderen tot hun doelgroep hebben gemaakt. Zij zijn faliekant tegen verplichte opvang en hebben de maatregel weten terug te draaien. 'Zij willen helemaal niet dat de kinderen van de straat verdwijnen. Dan krijgen zij geen dollars, franken en marken meer'. Zolang er kinderen op straat

zwerven, zullen er executies zijn, meent rechter Siqueira.

De kinderen zelf zijn bang daarvoor. Zondag waren hun slaapplekken bij de Hamburgertenten en onder luifels en in passages van winkels leeg. Met hun dekens meldden tientallen jeugdige zwervers zich vrijdag en zaterdag bij inloophuizen en instellingen.

Dat het vrijdag om een weloverwogen actie ging, lijkt geen twijfel. De kinderen die konden wegrennen, vertelden dat de daders de nummerplaten van hun auto's met plastic zakken hadden afgedekt. Twee van hen droegen een bivakmuts. Volgens de overlevenden waren het agenten van de militaire politie die in de buurt patrouilleren en hen regelmatig bedreigen.

Kolonel Carlos Magno Nazareth Cerqueira, hoofd van de militaire politie, gelooft niet in de schuld van zijn mannen. 'De daders waren in burger', zegt hij. De hoofdschuldige is volgens hem 'de economische crisis waardoor het aantal daklozen toeneemt' en het geloof dat 'boeven moeten sterven en geweld met geweld moet worden bestreden'.

Hij heeft geen ongelijk. Veel inwoners van Rio zijn bang voor de *pivetes*, zoals de stelende en bedelende straatkinderen genoemd wor-

den, en scheren allen over een kam. Op het telefoonnummer dat de deelstaat vrijdag instelde voor anonieme tips, belden het eerste uur twee mensen met tips en vier om hun vreugde uit te drukken over de slachting. Er waren commentaren als 'Ze hadden ze allemaal moeten doden', 'Pivetes moeten sterven' en 'Dit was nog niks. Ze hadden hun hoofd moeten afhakken'.

Een radioprogramma kreeg ruim twintig telefonische reacties toen de presentatrice haar afschuw uitsprak. Alle bellers vonden de slachting een goede zaak. Een moeder vertelde hoe haar enige kind was overvallen en vermoord. Vermoedelijk door straatkinderen. 'Ze verdienen de dood'.

Het onderzoek naar de daders is volgens vice-gouverneur Nilo Batista, die justitie in zijn portefeuille heeft, ver gevorderd. Drie verdachte politieagenten zijn weer vrijgelaten, omdat de kinderen hen niet herkennen. Batista sluit evenwel betrokkenheid van militaire agenten niet uit. Er is ballistisch onderzoek aangekondigd. Agenten die donderdag op vrijdag dienst hadden moeten daartoe hun wapens inleveren. Ook bewakers van banken en winkels uit de buurt staan onder verdinking.

Zelden is een onderzoek zo energiek ter hand genomen. President Itamar Franco had voor zaterdagavond al een bezoek aan Rio op zijn programma staan, maar nam vanwege het bloedbad zijn minister van Justitie mee. De minister van Sociale Zaken arriveert vandaag om samen met gemeente en gouverneur te kijken hoe de zwervers van de straat kunnen worden gehaald.

In Brasilia maakt men zich grote zorgen over het imago van het land. Vrijdag werden protesttelegrammen ontvangen van Amnesty International, het Amerikaanse Human Rights Watch, landen van de Europese Gemeenschap en Unicef. Amnesty en de Amerikanen hebben waarnemers naar Rio gestuurd.

In Acari, een gemeente op zestig kilometer van Rio, verdwenen drie jaar geleden negen pubers. Ze hadden een barbecuefeestje en werden volgens ooggetuigen door de militaire politie meegenomen. De zaak is nooit opgehelderd. Hetzelfde geldt voor het bloedbad in de sloppenwijk Nova Jerusalem in 1991, waarbij zeven straatkinderen vermoedelijk door huurmoordenaars werden gefusilleerd. En vorig jaar werden zes jongeren vermoedelijk door de politie doodgeschoten in een andere sloppenwijk.

Drie arrestaties na kindermoorden

RIO DE JANEIRO, 26 JULI. Drie Braziliaanse politiemannen zijn zondag aangehouden voor de moord op zeven straatkinderen, die vrijdagochtend werden doodgeschoten terwijl ze lagen te slapen bij de Candelariakerk in het centrum van Rio de Janeiro.

De 22-jarige Wagner dos Santos, een overlevende van de moordpartij die zelf ernstig gewond raakte, herkende de drie uit een reeks mannen die hem voorgelid werd. Twee kinderen zijn inmiddels begraven, de anderen moeten nog geïdentificeerd worden.

Volgens een vertegenwoordiger van de militaire politie hadden de kinderen bij de Candelariakerk één dag voor de moordpartij stenen naar een politiewagen gegooid nadat agenten een man ge-

arresteerd hadden die hen lijm verkocht om te snuiven. Verscheidene kinderen hebben getuigd dat de agenten dreigden later terug te keren.

Elke dag worden in Brazilië gemiddeld twee straatkinderen vermoord, terwijl de daders zelden gepakt en vervolgd worden. Meestal hebben de moorden plaats in de krottenwijken en krijgen ze weinig aandacht in de media. Dit keer werden ze gepleegd in het financiële centrum van Rio de Janeiro. Nationale verontwaardiging was het gevolg. De grote landelijke kranten wezen al voor de aanhouding van de agenten beschuldigend in de richting van de politie. Volgens het *Jornal do Brasil* is de politie betrokken bij allerlei vormen van georganiseerde misdaad, van huurmoorden tot

ontvoeringen en van drughandel tot autodiefstal. 'Maar als de slachtoffers kinderen zijn is de grens bereikt', schrijft de krant.

De circa 3.000 zwerfkinderen in Rio stelen en bedelen om in leven te blijven en snuiven lijm om enigszins van het leven te genieten. Vooral door middenstanders worden ze gezien als ongewenste lastpakken. De mensenrechtenorganisatie Amnesty International en de Nationale Beweging van Straatkinderen beweren al jaren dat er doodseskaders bestaan, die door de winkeliers worden ingehuurd om straatkinderen te elimineren. De doodseskaders zouden zijn samengesteld uit lijfwachten, drughandelaren en politieagenten.

(Reuter, AP, AFP)

Daders moord op kinderen herkend

Rio de Janeiro - Een overlevende heeft drie officieren van de Braziliaanse militaire politie herkend die betrokken zouden zijn geweest bij de moordpartij op een groep straatkinderen. De drie officieren worden vastgehouden op het hoofdbureau van politie in Rio de Janeiro. Vrijdag doodden gemaskerde mannen zeven slapende kinderen nabij een kerk in Rio.

'Politie vermoordde straatkinderen'

Van onze redactie buitenland

RIO DE JANEIRO — Een overlevende heeft drie officieren van de Braziliaanse militaire politie herkend die betrokken zouden zijn geweest bij de moordpar-

tij op een groep slapende straatkinderen. Dat heeft Inaldo Santana, de kabinetschef van het departement voor gespecialiseerde politie in Rio de Janeiro, gisteren bekendgemaakt.

De drie officieren worden vast-

gehouden op het hoofdbureau van politie in Rio de Janeiro. Verwacht wordt dat er een arrestatiebevel tegen hen zal worden uitgevaardigd.

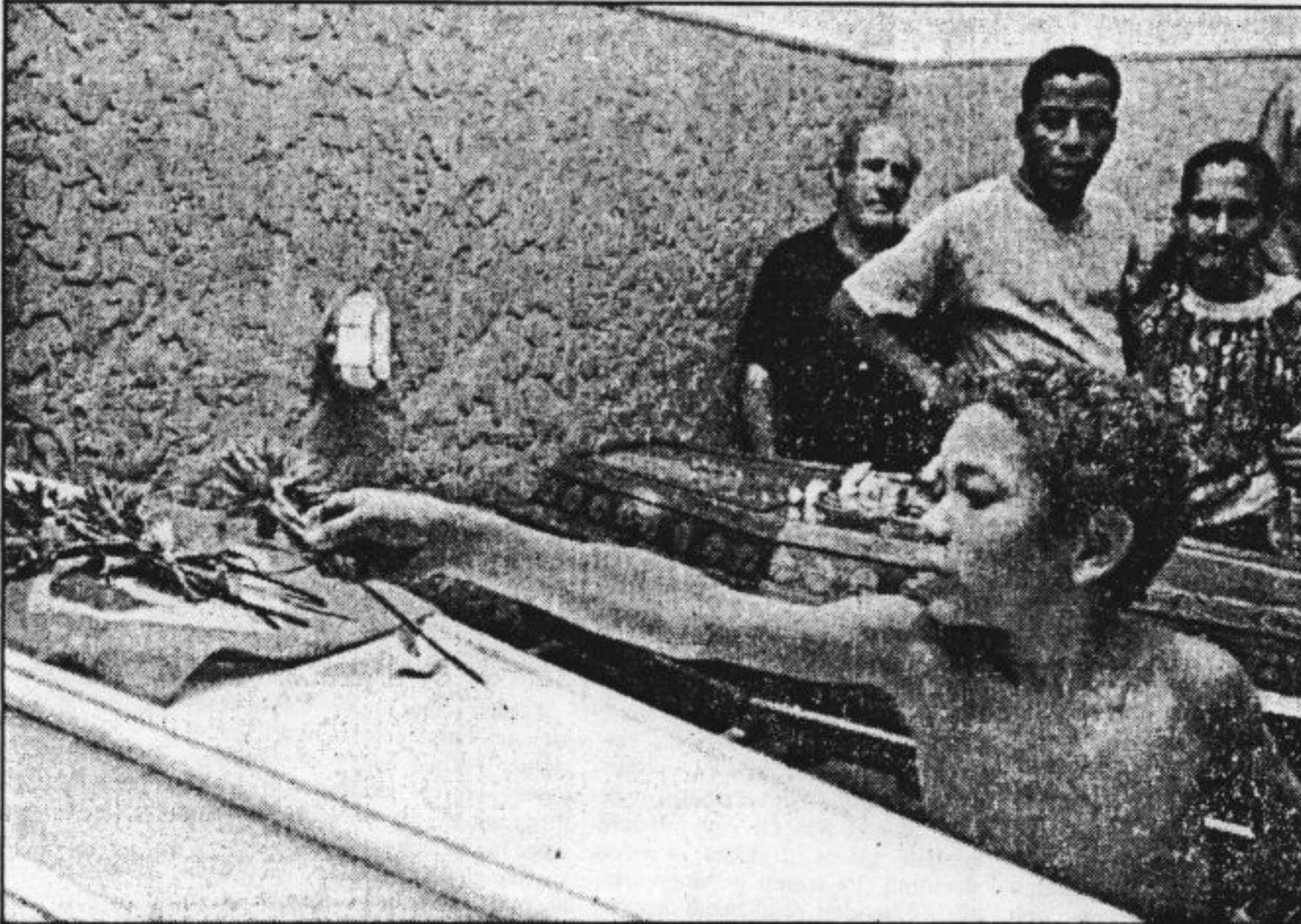
Afgelopen vrijdag openden gewapende, gemaskerde mannen

het vuur op een groep slapende kinderen bij de kerk Candelaria in het hart van de financiële wijk van Rio de Janeiro. Daarbij werden zeven kinderen gedood.

De drie officieren werden herkend door de 22-jarige Wagner dos Santos, die de slachtpartij overleefde. Hij mocht gisteren even weg uit het ziekenhuis om de vermeende daders te identificeren. Vrijdag werden al drie politiemensen voor verhoor opgepakt, maar zij werden later vrijgelaten.

Twee slachtofferjes, Marcelo Candido de Jesus (14) en Paulo Roberto de Oliveira (11), werden gisteren begraven. Zes kinderen van de Candelaria-groep die afscheid kwamen nemen van hun kameraadjes raakten slaags met fotografen, die koste wat kost hun foto wilden nemen. De kinderen, van wie sommigen kroongehuigen zijn in de moordzaak, beschermden hun gezicht met t-shirts om te voorkomen dat zij herkend zouden worden.

De moord op de Braziliaanse straatkinderen heeft in en buiten Brazilië tot grote opschudding geleid. De Braziliaanse president Itamar Franco verklaarde "geschokt" te zijn en heeft beloofd de zaak tot op de bodem te laten uitzoeken. De EG gaf een verklaring uit waarin zij haar "diepe verontwaardiging" uitlette over de moordpartij.

■ Een straatjongen legt een bloem op de kist van een van zijn zeven vermoorde vriendjes.

© AP

N^v/h N/26.7.93

PATER LUTE OVER ZWERFKINDEREN

Recht in eigen hand

(Van onze verslaggever Evert van Tijn)

KORTENHOEF - „De moorden op Braziliaanse zwerfkinderen zijn natuurlijk verschrikkelijk, maar het ligt allemaal niet zo eenvoudig als het van hieruit lijkt. De situatie is veel gecompliceerder dan de meeste buitenstaanders zich realiseren. De meeste kinderen om wie het gaat zijn verstrikt geraakt in jeugdbenden, die winkels en bedrijven plunderen. De politie staat vaak machteloos, omdat er te weinig manschappen zijn om effectief op te treden”.

De uit Kortenhoef afkomstige pater Anton Lute werkt met zwerfkinderen in de Braziliaanse havenstad Vitoria. Hij is nauw betrokken bij onderwijs- en werkgelegenheidsprojecten voor deze kinderen.

„In de wijk waar ik werk zijn vorig jaar ruim 50 kinderen vermoord. Zowel in bende-oorlogen als door moordenaars die opdracht krijgen van zakenlieden

FOTO: TON KASTERMANS

• ANTON LUTE

en winkeliers. Ik ken de geschiedenis van al deze kinderen,” aldus Lute, even terug in Nederland.

De discussie in Brazilië over de positie van zwerfkinderen is hevig opgelaaid nu in Rio de Janeiro

afgelopen weekeinde acht kinderen tegelijk zijn doodgeschoten, vermoedelijk door leden van de militaire politie. Drie mensen zijn inmiddels gearresteerd.

De moorden zijn uiteraard niet te rechtvaardigen, maar Lute wijst ook op de andere kant van het probleem. „De kinderen zijn zonder uitzondering criminelen. Met misdaad wordt tenminste geld verdiend. En de winkeliers kunnen geen kant uit. Wat moet je doen als je voortbestaan wordt bedreigd door diefstal en plundering. De politiemacht is beperkt. Bij mijn post werken drie agenten op 60.000 inwoners. En de politie mag ook pas optreden bij concrete beschuldigingen en harde bewijzen. Het recht wordt dus in eigen hand genomen.”

Lute wijt veel van de problemen aan wat hij 'de wet van de stilte' noemt. „De mensen zwijgen, want aangifte doen en later een getuigenis afleggen over een misdaad kan je je leven kosten. Dat hangt als een dreiging boven zo'n wijk.”

'Kindermoorden op zeer grote schaal'

Rio de Janeiro. — De eerste zes maanden van dit jaar zijn in Rio de Janeiro 298 straatkinderen gedood, een stijging van zeventig procent vergeleken met vorig jaar. In het hele land sneuvelen per dag gemiddeld vijf kinderen onder het geweld van doodseskaders. De betrokkenheid van de militaire politie bij de moorden staat 'onomstotelijk vast', aldus vice-gouverneur van Rio de Janeiro, Nilo Batista.

HC 29/7

Den Strafraamen für Kinderpornographie erhöhen

Bundestag verabschiedete einen entsprechenden Gesetzentwurf - Sextourismus den Kampf angesagt

Der Bundestag hat dem sogenannten Sextourismus den Kampf angesagt. Die Strafbarkeit wegen sexuellen Mißbrauchs von Kindern soll auch auf Tathandlungen Deutscher an im Ausland lebenden Mädchen und Jungen ausgeweitet werden, beschloß das Parlament am 17. Juni. Eine entsprechende Regelung hatten die Abgeordneten in dem von der Bundesregierung vorgelegten Gesetzentwurf (12/3001) zur Bekämpfung von Kinderpornographie eingefügt. Die Initiative wurde auf der Grundlage einer Beschlußempfehlung des Rechtsausschusses (12/4883) mit einigen Änderungen befürwortet.

Nach dem Votum der Abgeordneten soll der Strafraamen für die Verbreitung kinderpornographischer Darstellungen auf eine Freiheitsstrafe von drei Monaten bis zu fünf Jahren angehoben werden. Darüber hinaus ist vorgesehen, für die Verbreitung solcher kinderpornographischer Darstellungen, in denen ein tatsächliches Geschehen wiedergegeben wird, in Fällen gewerbs- oder bandenmäßiger Verbreitung einen Strafraamen von sechs Monaten bis zu fünf Jahren anzuordnen.

Außerdem soll das Verschaffen des Besitzes von kinderpornographischen Darstellungen, die ein tatsächliches

Geschehen wiedergeben, ebenso wie der Besitz selbst unter Strafe gestellt werden. Geplant ist, hier den Strafraamen auf eine Freiheitsstrafe bis zu einem Jahr oder Geldstrafe festzulegen.

Die Bundesregierung hatte in ihrer Initiative darauf hingewiesen, daß sich in den letzten Jahren durch den Videomarkt eine neue Form des sexuellen Mißbrauchs von Kindern entwickelt habe. Dieser Markt bestehe zu einem großen Teil aus Amateurfilmen, die „häufig von Vätern und anderen Verwandten mit Kindern aus der eigenen Familie aufgenommen und privat getauscht oder geschäftsmäßig verwertet“ würden.

WIB 23.07.93

Nieuwe definitie en zeer regionale toename Child rape cases on the rise

The Pioneer
(Lucknow, India) 13/7

UNI

New Delhi

CASES of paedophilia (rape of children below ten years of age) showed an alarming increase of more than 278 per cent during 1991, with the year recording 1,099 cases as compared to 394 in the previous year.

According to the Crime in India 1991 publication of the National Crime Records Bureau, a total of 10,425 rape victims were recorded during the year and 10,410 cases registered. More than half of the victims fell in the 16-30 age group, with 51.7 per cent of the victims being from this group.

However, according to the publication, the total figure for 1991 has shown a 10.8 per cent decrease over the previous year.

The report says that the 16-30 years age group accounted for 5,377 cases in the year, with over 20 per cent of the victims being from madhya pradesh. Delhi accounted for a highest of 89 among the Union Territories. Another 25 per cent of the victims, a total of 2,630, fell in the 10-16 years group, with Madhya

Pradesh having the dubious distinction of leading the figures again with 923 victims. Delhi accounted for 78 such victims.

A total of 1304 victims were found to be in the 30 years and above category, with Madhya Pradesh and Delhi again heading the state and Union Territories lists with 245 and 15 cases respectively.

According to the publication, of the 1,099 cases of paedophilia, Uttar Pradesh accounted for 540 victims, recording a stupendous 1284.6 per cent increase. Madhya Pradesh, with 232 cases, recorded a 186.4 per cent increase.

Delhi, recorded 32 cases of child rape during the year, while it had not recorded a single case between 1988 and 1990.

Manipur was the only state not to record any such case during the year. The Union Territories of the Andaman and Nicobar islands, Dadra and Nagar Haveli, Daman and Diu and Lakshadweep also were free from the menace.

Among the major cities, apart from Delhi, Bombay reported 114 rape cases, 46 in the 16-30

years group, 45 in the 10-16 year group, while 13 were children below ten years.

Nagpur reported 51 cases, followed by Hyderabad (38), Pune (36), Lucknow (28), Madras and Ahmedabad (26 each), Bangalore (25), Kanpur (23), Jaipur (22), and Calcutta (17).

The publication has, however, observed that the incidence of rapes per 100,000 of population in India ranged between 0.6 and 0.7 between 1975 and 1980, the lowest in the world excepting Bangladesh.

The incidence of rapes in Bangladesh per 100,000 of population ranged between 0.2 to 0.3 during the period.

The United States of America recorded the highest incidence of rapes, ranging between 26.0 and 36.1 during the five year period. It was followed by Sweden where the related figures were between 9.4 and 10.7.

The incidence of rapes in the United Kingdom per 100,000 population ranged between 2.1 and 2.5 while for France the relevant figures were 3.0 and 3.05.

Wassenaar steunt dakloze kinderen

Wassenaar - Burgemeester en wethouders willen 20.000 gulden beschikbaar stellen voor een opvangtehuis voor dakloze kinderen in de Braziliaanse stad Belo Horizonte. Dit tehuis wordt geleid door de Wassenaarse pater Frans Gijsen (72) die voor zijn werk kort geleden een koninklijke onderscheiding kreeg. Het college stelt de gemeenteraad voor om de subsidie over te maken aan de stichting Run for Rio. Vanuit Wassenaar en via allerlei acties steunt deze stichting pater Gijsen. Van het geld wordt inventaris voor het opvangtehuis gekocht.

HC 6/7

Regering schat het aantal prostituées op 200.000

Thailand voert strijd tegen prostitutie op

NB 15-7

BANGKOK (AFP/ANP) - Thailand wil met een strengere wetgeving de kinderprostitutie hard aanpakken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een wet voorbereid die voorziet in strenge straffen voor „cliënten“ en souteneurs van kinderen beneden de achttien jaar.

Dat is deze week in regeringskringen in Bangkok vernomen.

De wet, die nog moet worden goedgekeurd, vervangt die uit

1960. Op seksuele omgang met tieners onder de achttien jaar staat een straf van maximaal acht jaar en een boete van ruim 4.500 gulden. In gevallen waarbij kinderen onder de vijftien betrokken zijn, kan de gevangenisstraf oplopen tot tien jaar en de boete tot bijna 16.000 gulden. Voor souteneurs die kinderen jonger dan vijftien jaar aanbieden, geldt een gevangenisstraf van vijftien jaar en een boete van 32.000 gulden. Officieel is prostitutie verboden.

De Thaise regering wil het welig tierende sekstoerisme aan banden leggen. Premier Chuan Leekpai beloofde vorig jaar na zijn aantreden strenge maatregelen tegen kinderprostitutie en kinderarbeid. De regering schat het aantal prostituées, die vooral buitenlanders grieveden, op 200.000. Maar volgens sociale activisten is het werkelijke aantal veel hoger. In de afgelopen tijd werden steeds meer jongens en meisjes onder de achttien door bendes tot prostitutie ge-

dwongen of door hun ouders aan souteneurs worden verkocht. Begin dit jaar kwam de overheid met maatregelen tegen de verkoop van minderjarigen aan bordeel-eigenaars. Op de verkoop van kinderen aan souteneurs staat twintig jaar gevangenisstraf. Ook worden tegenwoordig vaker invallen gedaan in bordelen om minderjarigen op te sporen en vrouwen die tegen hun wil in de seksindustrie werken.

AFP/ANP

Britse uitgever haalt omstreden woordenboek van Thaise markt

daaraan te voldoen. Het woordenboek wordt in Thailand uit de verkoop gehaald en de omstreden passage over Bangkok zal in een volgende editie worden gewijzigd. „Wij houden rekening met de gevoelens van het Thaise volk“, aldus Longman.

de IRA-aanslagen? We ontkennen niet dat het probleem van de prostitutie bestaat, maar je moet het niet gebruiken als typering voor de stad. Thaise regeringsleden drongen er bij Longman op aan het boek uit de handel te nemen. Gisteren liet Longman vanuit Londen weten

brandden studenten voor de Britse ambassade exemplaren van het woordenboek. „Het doet geen recht aan het Thaise volk, de Thaise cultuur en in het bijzonder aan de Thaise vrouwen“, stelt de regeringszeggeman Abhijit Vejjajiva. „Je omschrijft Londen toch ook niet als de stad van de voetbalvandalen

boek, beschrijft in de editie van 1992 Bangkok als een stad die bekend staat om zijn boeddhistische tempels en als 'een plaats met veel prostituties'. De kwestie werd opgevoerd door een Thaise krant die vrijdag over de inhoud van het woordenboek berichtte. Afgelopen weekende ver-

zaken) was als gevolg daarvan woedend uitgevallen en had gedreigd met een handelsboycot tegen Groot-Brittannië als 'de imago-schaden' de passage over Bangkok niet uit het lexicon zou worden geschrapt. De 'Longman Dictionary of English Language and Culture', een uitvoerig woorden-

BANGKOK - Na het dreigement dat Britse producten in Thailand zouden worden geboycot, heeft de Britse uitgever Longman in het land de verkoop stilgelegd van een omstreden woordenboek dat Bangkok omschrijft als 'stad van de prostitutie'. De Thaise minister Pra-song Soonsiri (buitenlandse

Reuter

Der Mythos der «freien Liebe»

Das schwierige Verhältnis der Gesellschaft zur Sexualität – am Beispiel Amerikas

Von Corinne Scheibert

AUF DER SUCHE nach Manifesten und Manifestationen der sexuellen Revolution im Amerika der sechziger Jahre, die es in der Sicht ihrer Kritiker gar nie gab (die Spuren der «freien Liebe» seien schon im Schlammbaum von Woodstock versunken, sagen sie), habe ich in Büchern von damals geblättert. In ihnen wurde die neue Permissivität und Toleranz, wie es sich für eine nachviktorianische Gesellschaft gehört, mit äusserstem Ernst gefordert, mit einem Hang zu extremen Formulierungen und Behauptungen auch. Da gab es, als extreme Form des umgekehrten Puritanismus sozusagen, das Forscherteam Masters und Johnson, das in seinem Labor in St. Louis über Jahre hinweg Paare (verheiratete notabene) kopulieren und masturbieren liess und deren physiologische Reaktionen sekundenbruchteil- und millimetergenau festhielt.

Es gab Alex Comforts Lehrbuch «Joy of Sex», das für die in Erotik nicht sonderlich versierte junge Generation zur Sexibel wurde und bei Tausenden auf dem Nachtschisch oder zumindest neben der Matratze lag. Und da waren, neben den bald zur Pflichtlektüre avancierten feministischen Studien von Betty Friedan, Germaine Greer, Kate Millet, Shulamith Firestone, T-Grace Atkinson und anderen, die Verkünder und Kommentatoren des Zeitgeistes wie Marshall McLuhan, Tuli Kupferberg, Norman Mailer, Parker Tyler, die in Essays mit Titeln wie «The Future of Sex» oder «What Sex Really Is» die Hindernisse, Rückzugsgefechte und «bürgerlichen Mythen» des Establishments notierten. Ihre Texte wurden zu Manifesten der Hoffnung, sprachen sie doch von einer Revolution, die «eigentlich eine Revolution der Liebe» ist, die nicht aufgehalten werden kann und deren «Ergebnisse uns alle überraschen werden» (McLuhan), denn «wenn der Sex sein schönes Haupt erhebt» (Kupferberg)...

Parker Tyler mokierte sich über die «heilige Dreifaltigkeit Heterosexualität-Homosexualität-Bisexualität», welche die konservative Gesellschaft «bis zum letzten Atemzug wie einen Schatz hüten» werde, auch wenn zuletzt «über deren Zusammenbruch sich niemand wün-

Niemand, weder die Traditionalisten noch die Avantgardisten, konnte damals freilich ahnen, wie schnell dem promiskuitiven Verhalten, sprich der freien Liebe, ein Ende gesetzt sein würde. Der Aids-Schock der achtziger Jahre, der auf so entsetzliche Weise den «casual sex», dieses harmlose Freizeitvergnügen, in ein Todesurteil umwandeln konnte, liess vergessen, dass schon in den frühen siebziger Jahren mit dem (Wieder-)Aufkommen der Geschlechtskrankheiten und der Herpesinfektion der Sex seine Unbeschwertheit jäh verloren hatte. Noch bevor der konservative Rückschlag einsetzte und die religiöse Rechte mit ethisch-patriotischen Argumenten jedes von der Norm abweichende Verhalten und jede von der Norm abweichende Neigung zu geisseln begann, war sexuelle Freizügigkeit in Misskredit geraten.

So war denn die «Revolution der Liebe» an ihren Komplikationen gescheitert.

«Die Freiheit des Anderseins ist nicht auf Dinge beschränkt, die eher unwesentlich sind. Dies wäre nur der Schatten von Freiheit. Ihre Substanz zeigt sich daran, dass das Recht auf Abweichung auch dort besteht, wo es ins Herz der bestehenden Ordnung zielt.» Dies schrieb 1986 einer der neun höchsten Bundesrichter der USA in seiner abweichenden Stellungnahme zum Urteil des Obersten Bundesgerichts im Fall Bowers vs. Hardwick, in welchem ein gewisser Michael Hardwick aus Atlanta, Georgia, im Bett mit einem anderen Mann erwischt und wegen Verstoßes gegen das Sodomiegesetz verurteilt worden war. (Sodomie umfasst in den USA anale und orale Praktiken und wird strafrechtlich verfolgt.) Nachdem der Berufung eingelegt worden war, befand das Oberste Bundesgericht, das eigentliche Verfassungsgericht, dass jeder Bundesstaat Gesetze und Verordnungen zum sexuellen Verhalten erlassen könne, im öffentlichen wie im privaten Bereich; mit der Implikation, dass bestimmte Personen, etwa Homosexuelle, kein verfassungsmässig garantiertes Recht auf Privatsphäre haben.

Das Sodomiegesetz, wenngleich nicht allzu häufig angewandt, ist der Stolperstein für unliebsame Andersartige, es funktioniert als «Homosexuellenparagraf». Auf Lesbierinnen, die kaum eine Gefahr bedeuten für eine Gesellschaft, die gleichgeschlechtliche weibliche Erotik primär als Reizhandlung für Männer wahrnimmt, werden sie denn auch nie angewandt. Wenn Schwule heute explizit einen Bürgerrechtskampf führen, ist dies nur logisch in einem Staat, in dem der einzelne von der Mehrheit, die von Sexualität ebenso fasziniert wie abgestossen ist, durch sein sexuelles Verhalten definiert und ausgegrenzt wird. In einer Nation auch, in der in den sechziger Jahren die sexuelle Revolution lautstark ausgerufen wurde und ihre Verfechter und Verfechterinnen sich zu Massenbewegungen formierten.

Die rechtlichen Errungenschaften der sexuellen Toleranz werden nun Stück für Stück wieder abgebaut. Erwa indem das Oberste Bundesgericht Entscheide und Zuständigkeiten im sexuellen Bereich – Schutz vor Diskriminierung für gleichgeschlechtlich Orientierte, weibliches Recht auf Entscheidung über den eigenen Körper – zurück an die Einzelstaaten delegiert. Dort werden,

oft per Bürgerinitiativen und Interventionen fundamentalistischer religiöser Gruppierungen, fortschrittliche (Schutz-)Massnahmen und Verordnungen rückgängig gemacht oder aufgehoben.

So sehen denn die Homosexuellen angesichts dieses Rückschlags ihr Heil und ihre Rettung nur noch in der Aufnahme in die «Civil Rights Act», den Verfassungszusatz, der 1964 – nach langem Bürgerrechtskampf der Schwarzen – die Diskriminierung auf Grund «unveränderlicher Charakteristiken» wie Rasse, Ethnie und Geschlecht für verfassungswidrig erklärte. Die regionalen Massnahmen, die darauf abzielen, die Toleranz gegenüber Homosexuellen zu unterbinden, sind vielfältig: Sie umfassen etwa die Streichung öffentlicher Gelder für Schulen, Universitäten, Bibliotheken, Radiostationen und Filmfestivals, die sich mit dem Thema Homosexualität befassen oder «positive Referenzen» dazu enthalten.

Dadurch wird diese Minderheit, die sich ja oft nur in den gesellschaftlichen Mainstream eingliedern und unfällig ihr Leben leben will, auf ihre sexuelle Neigung als einziges und unverrückbares Charakteristikum zurückgeworfen. Sie wird gezwungen, sich als stammesähnliche Minorität zu betrachten, sich als auffällige Gruppe mit Sonderrechten, sogenannten «gay rights» anstatt ganz normalen Menschenrechten, in der Gesellschaft zu placieren. In einer Gesellschaft, die die Wandelbarkeit der diffusen Kategorien von Hetero-, Bi- und Homosexualität partout nicht wahrnehmen will.

In dieser zutiefst viktorianischen und gewalttätigen Gesellschaft, welche Sexualität stets mit Gewalt assoziiert und ihr lustvoll-angeekelt eine immense Bedeutung beimisst, geht die liberale Toleranz eng mit Bigotterie einher. Die Homophoben sind mehrheitlich im rechten extremen Spektrum zu finden, wo sowohl biblisch wie patriotisch-traditionalistisch mit dem Bewahren von «family values» argumentiert wird; bereits wurde ein «nationaler Schlachtplan» zur Bekämpfung von «gay rights» entworfen. Während dieses Lager sich im Grunde nur ehrlich und konsequent verhält mit der Behauptung, Schwule könnten keinen legalen Schutz beanspruchen, solange ihr Verhalten in einer Mehrheit der Staaten als kriminell eingestuft wird, reagieren die Liberalen ausgesprochen hypokritisch. So soll nun in Sachen Schwule und Militär – wo analog zum Zivilrecht Sodomie als strafbares Vergehen und die per Anmeldeformular eruierte Homosexualität als «nicht kompatibel mit dem Militärdienst» gewertet wird – ein höchst fauler Kompromiss ausgearbeitet werden. Nachdem die von Präsident Clinton geplante Aufhebung des Homosexuellenverbots auf massiven Widerstand des Generalstabs und auch des Senats stiess, soll nun einfach nicht mehr danach gefragt werden, nach dem Motto «Don't ask, don't tell». Öffentlich sich zu ihrer Neigung bekennende und sich ungebührlich benehmende Soldaten und Soldatinnen können weiterhin entlassen werden, bleibt doch Homosexualität ein strafbares Vergehen.

Der konservative, von der damaligen puritanischen moralischen Mehrheit getragene Rückschlag in den späteren siebziger und achtziger Jahren bedeutete auch für

gewillt ist. Die militante «Operation Rescue»-Gruppe etwa scheut sich nicht, Kliniken zu bombardieren und in Brand zu setzen sowie Klinikpersonal und abtreibungswillige Frauen physisch zu bedrohen. Für Frauen lebensbedrohliche Formen angenommen haben auch Phänomene wie die ausufernde Pornographie; die Mode, die weibliche Erniedrigung und Masochismus glorifiziert; die neuerdings grassierende Schändlichkeit des «date rape», der Vergewaltigung bei harmlosen Rendez-vous und Parties, auch oder sogar vor allem auf dem Universitätsgelände.

Wie sehr eine früde Gesellschaft zu Extremen neigt, zeigte sich auch an den hysterischen Hexenprozessen der achtziger Jahre, als nach Jahrzehnten des Schweigens über Inzest und Kinderschändung eine Welle satanischen Treibens über das Land hereinbrach. Hunderte von Kindern in Hunderten von Städten berichteten alle etwa zur selben Zeit von rituellem Missbrauch, Teufelsanbetung, Kannibalismus, Nekrophilie und sexuell pervertierten Handlungen seitens ihrer Lehrer, Kindergärtner und Babysitter – bis die auffallende Ähnlichkeit der Zeugenaussagen mit den im Bestseller «Michelle Remembers» geschilderten Erlebnissen an deren Wahrheitsgehalt zweifeln liess. Es gab denn auch keine einzige Verurteilung in diesen Prozessen. Dafür wurde dank einer sensationsgierigen Presse vom sehr realen Tatbestand der Kindsmishandlung abgelenkt.

Mit einem gewissen Neid betrachten wir aus der Ferne die amerikanische Opposition, die Basisbewegungen, die «direct-action groups», welche Tausende, ja Hunderttausende für Protestaktionen, Paraden, Märtsche aufbieten können. Die Frauen, die Schwulen, die ethnischen Minderheiten, die Friedensbewegten, die Umweltschützer: sie alle sind radikaler und entschlossener, dünkt es uns, besser organisiert, militanter, politischer auch. Sie haben eine Lobby in Washington, sie veranstalten Geldsammlungen, sie fallen auf. Die momentan aktivste Gruppe, die Schwulen, geht betont in die Offensive; und mit ihr auch die der radikalen Frauen (nicht zufällig steht an der Spitze der grössten Frauenbewegung, der «National Organisation for Women» eine deklarierte Lesbierin). Sie erklären sich – wie die Schwarzen der frustrierten Assimilationsbestrebungen müde – zur «Queer Nation». Nonkonformismus und Separatismus sind angesagt.

Auch werden junge Menschen, so argumentiert die Feministin Naomi Wolf («The Beauty Myth»), mit einer «massenproduzierten, unmenschlichen und entmenslichten Sexualität imprägniert». So wird eine Generation herangebildet, «die Sexualität mit Gewalt verwechselt und bei der «date rape» verbreiteter sein wird als Linkshändigkeit, Alkoholismus oder Herzinfarkte».

Vom Love-in zum Rape-in: Das Woodstock in den Herzen und Köpfen ist nur noch eine ferne Erinnerung, eine, so scheint es heute, lächerliche Utopie.
.....
Corinne Schelbert ist Redaktorin der «WochenZeitung» und lebt in Zürich.

ziger Jahren in einer unheiligen Allianz mit den Sittenwächtern.

ten. Die Linke witterte denn auch schnell eine Bedrohung des «Fifth Amendment», des Rechts auf freie Meinungsäusserung, und distanzierte sich von diesem Feldzug.

Minderheiten und Oppositionsbewegungen werden zu zunehmender Radikalität gezwungen. Ist doch jeder Fortschritt, jede demokratische Errungenschaft von einer Gegenreaktion der gut organisierten, disziplinierten «Christian Right» (mit rund 175 000 zahlenden Mitgliedern) begleitet. Diese sorgt dafür, dass als «Feminazis» verschriene Frauenrechtlerinnen zurückbuchstabieren müssen, und hat am letztjährigen Parteitag der Republikaner gezeigt, wie weit sie mit ihrem offensiven Traditionalismus und ihrem «religious revival» zu gehen

die Frauen einen Rückschritt. Noch immer kämpfen sie um das «Equal Rights Amendment», um den in die Verfassung aufgenommenen Gleichberechtigungsartikel. Was für die Homosexuellen der Hardwick-Entscheid, war für die Frauen 1989 der Webster-Entscheid, in welchem das zunehmend mit konservativen Richtern bestückte Oberste Bundesgericht das 1973 verfassungsmässig zugestandene Recht auf Abtreibung zur Farce werden liess. Dieser Grundsatzentscheid kann nun jederzeit umgestürzt werden: im Fall Webster vs. Reproductive Health Services wurde dem Staat Missouri das Recht zuerkannt, in öffentlichen und staatlich unterstützten Einrichtungen «nichttherapeutische» Abtreibungen generell zu verbieten.

Die liberalen «Pro-Choicers» und eine neue Generation von Feministinnen sehen sich nunmehr gezwungen, einen defensiven «Abtreibungskampf» gegen die aggressiven und militanten «Pro-Lifers» zu führen. Statt sich auf soziale Forderungen und neue Fragen zu konzentrieren – bezahlter Mutterschaftsurlaub und Tageshorte, pränatale Diagnostik, Sexuallaufklärung in den Schulen, Safe-Sex-Praktiken, Adoptionsrecht für Lesbierinnen usw. –, müssen sie sich auf absurde Debatten einlassen – wann beginnt das Leben? –, nur um von einer in der Abtreibungsfrage zutiefst gespaltenen Bevölkerung der Militanz und des Fanatismus bezichtigt zu werden.

Auch Probleme wie sexuelle Belästigung am Arbeitsplatz, Vergewaltigung und sexuelle Handlungen an Kindern werden in diesem von Prüderie und Hypokrisie beherrschten Land stets in der Konfrontation extremer Gegenpositionen abgehandelt. So soll die 1980 ins Leben gerufene staatliche Kommission «Equal Employment Opportunity Commission» (EEOC) Frauen vor sexueller Anmache schützen, indem gegen das Bürgerrechtsgesetz verstösst, wer «sexuelle Aktivität zur Bedingung für Einstellung oder Beförderung» macht. Doch erst sechs Jahre später kam es zu einem aufsehenerregenden Gerichtsurteil; die meisten Frauen hürten sich, in einem kleiner oder härter werdenden Arbeitsmarkt offiziell Klage zu erheben. Wie wenig Gewicht weibliche Vorwürfe haben, bewies vor zwei Jahren der Skandal um Clarence Thomas und Anita Hill, als die schwarze Juristin Hill ihren früheren Vorgesetzten, den stockkonservativen, seiner Bestätigung als Oberster Bundesrichter durch den Senat harrenden Thomas massiver sexueller Belästigung bezichtigte. Als der Kandidat mit dem Vorwurf konterte, man begehe «high-tech-lynching» mit ihm, war der allmännliche Senat so erschrocken, dass er Thomas zu glauben bereit war. Rassismus ist in den USA alleweil eine schlimmere Sünde als Sexismus.

In einem Land, in dem es Sodomieparagrafen, ein Prostitutionsverbot, Obszönitätsgesetze und eine verlogene Kinzensur durch den mächtigen Filmverband Motion Picture Association of America gibt, der bei jeder erotischen Frivolität ausländischer Filme rote Warnlichter aufblitzen lässt, in einem Land, wo es keine Oben-ohne-Strände und keine Büstenhalter-

reklame am Fernsehen gibt, darf es nicht verwundern, wenn die Extreme sich touchieren. So mussten (und wollten) die feministisch inspirierten Pornogegnerinnen in den siebziger Jahren bei ihrem Feldzug eine unheilige Allianz mit den neuen Sittenwächtern eingehen, um einen Gesetzesparagrafen in einzelnen Staaten einzubringen, der Pornographie zur «strafbaren diskriminatorischen Praxis gegenüber Frauen» deklariert hätte. Den Sittenwächtern lag nicht so sehr der Schutz der Frau vor beleidigender, erniedrigender und die Gewalttätigkeit schürender Pornographie am Herzen, sondern sie ergriffen die Gelegenheit zu Säuberungsaktionen wie der Schliessung von Oben-ohne-Bars, zur Flurbereinigung von Rotlichtdistrikten und zum Verbot obszöner Schrif-

Die Frauen im Kampf: Feministische Pornogegnerinnen fanden

Groene-essay

De vrouw als hamer en aambeel

'The rules have changed, and nobody let you know', zegt Bella vol medelijden tegen de dikke zweetende, opmerkelijk onbehaarde doctor in de psychologie Norman als zij op het punt staat hem te vermoorden. Hij heeft haar met vanzelfsprekende mannelijke arrogantie benaderd, haar met zijn dure wetenschappelijk-medewerkeresschoenen een harde klap op de mond gegeven en daaraan toegevoegd dat ze het gevolg daarvan, een bloedende gezwollen lip, verdiende. Ze had het dan ook gewaagd Percy, zijn beste vriend en penis, uit te lachen toen deze weigerde zich te

verheffen. Maar Bella pikt het niet langer, zij laat zich niet meer door mannen terroriseren, ze heeft zich voorgenomen elke mannelijke bedreiging en vernedering genadeloos af te straffen. En zo plakt ze, 'als naspel', een plastic zak over het bolle varkenshoofd van Norman en bedekt ze uiterst nauwgezet de luchtgaten: 'Toodlepip, old bean.'

Norman is maar een van de zeven mannen die Bella, de energieke hoofdpersoon van Helen Zahavi's veel besproken roman *Dirty Weekend*, in twee dagen om het leven brengt. Hamer, mes, pistool, plastic zak of auto - Bella schrikt nergens voor terug nu ze heeft besloten voortaan geen zwak lammetje meer te zijn. Voor de getergde Bella een kleine stap, zo verzekert de alwetende verteller van *Dirty Weekend*, 'maar een kolossale sprong voorwaarts voor het vrouwelijk geslacht'.

'The rules have changed.' Niet alleen Bella heeft de grote stap vooruit gezet, de schietende, stekende of hakkende vrouw, de

wrouw als onverschrokken dader, is een nieuw Hollywood-cliché geworden. Waren 'slechte' filmheldinnen vroeger nog heimelijke gifmengsters of zetten zij met vals raffinement hun verborgen minnaar tot doodslag aan, de laatste jaren hanteren ze met het grootste gemak revolver, slagersmes of ijsprijem. En ze hoeven niet eens per se slecht te zijn. In *Thelma and Louise* richt Louise haar revolver op de vulge verkrachter van haar vriendin Thelma, in *Nuts* doodt de *call-girl* Claudia Draper haar belager om zichzelf te verdedigen, en ook Heather, de heldin van *Final Analysis*, lijkt haar brute echtgenoot aanvankelijk louter uit noodweer met een van zijn halvers het schedeldak in te slaan.

De fictie vol vrouwelijke daadkracht, en dan vooral het toenemende aantal Hollywoodfilms met schiet- en steekgrage dames, lijkt, zeker in Engeland en de Verenigde Staten, brandstof te leveren aan het heersende idee dat tegenwoordig meer vrouwen dan ooit naar de moordwapens grijpen. Zonder meer heeft de populaire gedachte postgevat dat de westerse maatschappij de laatste decennia een 'nieuw' soort gewelddadige en agressieve vrouwelijke crimineel kent. De grenzen tussen feit en fictie, tussen werkelijkheid en verbeelding zijn daarbij vloeïend. De pers drukt met graagte opgeblazen, flink vertekende verhalen af over vrouwen die met een keur aan wapens hun echtgenoten en geliefden afmaken, en bevestigt bij voorkeur de stereotiepe angst dat heden ten dage versmade vrouwen de meest gewelddadige wrekers zijn. En een verzinsel als de fictionele *rape-revenge*-film *Thelma and Louise* is koren op de molen van de werkelijke vrees en was dan ook onderwerp van een heuse controverse in de Amerikaanse en Britse media. Een debat waarin de voorspelbare noties 'gevaarlijk rolmodel voor vrouwen' en 'onheilspellende invloed op de werkelijkheid' als pasmunten werden uitgewisseld. Waren beide wraakengelen feministische martelaars of *bitches from hell*, vroeg het toch respectabele tijdschrift *Time* zich opgewonden af. Het sensatieblad *Daily News* wist zonder meer dat de film kleinerend was naar mannen en dat de vrouwelijke misdadigheid zelfs met een warme glimlach werd aangemoedigd: 'De film rechtvaardigt gewapend verzet, doodslag en chronisch dronken rijden als oefening in *consciousness-raising*.'

Overigens wordt in de vurige debatten over het fictionele vrouwelijke moorden en de suggestieve berichten over daderessen het verband tussen feminisme

en geweld vrij klakkeloos gelegd. Allicht omdat voor de vooringenomen beschouwer geweld sowieso niet vrouwelijk is - volgens *Time* gedroegen Thelma en Louise zich als mannen - en gewelddadigheid tegen mannen nergens anders voor kan staan dan voor de bittere strijd tegen de patriarchale wereld. Sommige Engelse critici van *Thelma and Louise* waren er dan ook van overtuigd dat het feminisme vrouwen gewelddadiger maakt. Dezelfde criticasters noemden de toch zo ironisch getoonzette roman *Dirty Weekend* 'schadelijk voor de vrouwenzaak door het propageren van geweld'.

Nu lijkt het vaste verband tussen feminisme en geweld een onuitroeibare mythe. In 1975 publiceerde de Amerikaanse criminoloog Freda Adler het invloedrijke boek *Sisters in Crime*, waarin zij de alarmerende conclusie trok dat de wedergeboorte van de vrouwenbeweging in Amerika hand in hand ging met een fenomenale toename van vrouwelijke misdadigheid. De escalatie van criminaliteit van vrouwen was, zo stelde zij zelfverzekerd, een van de schaduwzijden van de vrouwenbevrijding. Want vrouwen waren niet langer vastgeklonken aan hun aanrechten, kinderwagens en babyledikantjes, en konden zich vol overgave in de wereld van het werk storten. Uiteraard maakten veel vrouwen volop gebruik van de gelijke kansen op de legale arbeidsmarkt, een deel van hen zou zich echter, daar was zij stellig van overtuigd, een toegang forceren tot de duistere wereld van de misdaad. De stijging van de vrouwelijke misdaadcijfers kon ze dan ook niet anders dan uit de nieuwe vrouwelijke onafhankelijkheid verklaren.

Latere studies over vrouwen en misdaad hekelden unaniem de drogredenen van Adler. Er waren weliswaar wat meer misdadigsters, maar dat was te wijten aan de bevolkingsgroei. Percentueel viel er nauwelijks een rimpeling in het rustige beekje van de vrouwelijke criminaliteit op te merken. Juist omdat er nog steeds van zo weinig vrouwelijke delinquenten sprake was, waren Adlers cijfers zo misleidend. In feite was het zelfs omgekeerd: het opkomende feminisme zorgde voor een acute angst voor vrouwelijk geweld. In haar breed historisch opgezette studie *Women Who Kill* (1980) benadrukt Ann Jones dat actievoeren voor vrouwenrechten gepaard gaat met grote benauwdheid omtrent de geëigende plaats van vrouwen in de maatschappij. En omdat het 'nemen' van de een helaas onvermijdelijk het 'geven' van de ander impliceert, heerst er dan ook ongerustheid over de veiligheid van de samenleving. Vrouwen zouden zich, bevrijd van hun knellende banden, tot ongebreidelde kwaad, ruw geweld en moord bekeren. De benauwdheid is, stelt Lenore Walker in haar boek *Terrifying Love* (1989), terug te vinden in de paniek in de pers als het om mannenmoord door vrouwen gaat en de gestrengheid waarmee het justitiële apparaat vrouwen aanpakt. In perioden dat vrouwen luidruchtig meer rechten eisten, werden de moordenaressen strenger gestraft dan in 'tammere' tijden zou zijn gebeurd. Niet het percentage doodslagen neemt dan toe - sommige cijfers geven aan dat door de hele geschiedenis onveranderlijk tien tot vijftien procent van de moord- en doodslagen voor rekening van een vrouw komen - maar het aantal vrouwen dat door justitie wordt gestraft.

Het doden door vrouwen, beklemtoont Ann Jones, heeft meer met de plaats van vrouwen in de maatschappij dan met het feminisme van doen. Anders dan mannen zijn vrouwen nog steeds niet geneigd om in dronken razernij een willekeurige vreemdeling neer te steken of om in blinde drift een ruzie met een impulsief pistoolschot te beslechten. Nee, hun wapens treffen vooral partners, ex-partners en kinderen, waarbij dikwijls sprake is van een danig uit de hand gelopen relatie. Het verhaal van dodende vrouwen is het verhaal van vrouwen in het algemeen, verklaart Ann Jones met veel feministisch pathos. Vandaar dat zij haar historische belangstelling eerder op hen dan op de 'grote vrouwen' in de geschiedenis richt. Want: 'Er zijn meer vrouwen die hun kinderen doden dan er worden benoemd bij de rechtbank. Er zijn meer vrouwen die hun man vermoorden dan er in de regering zitten. Een meisjesbaby die morgen wordt geboren, groeit op met de kans dat zij een keukenmes in haar mishandelende echtgenoot steekt; maar haar kansen om president te worden zijn te mager om statistisch significant te zijn.'

Het lijkt me dat deze verhoudingen waar Jones in haar inleiding retorisch mee goochelt eveneens misleidend zijn, ze geven echter tegelijk aan wat de inzet van haar vuistdikke studie is: vrouwen zijn slachtoffers, zelfs als ze

moorden. Neem bijvoorbeeld Francine Hughes, de Amerikaanse vrouw die in 1977 van haar *business college* terugkeerde naar haar huis in Dansville, Michigan, waar zij een diepvriesmaaltijd voor haar man in de oven schoof. Hij houdt niet van kant-en-klardinners en slaat haar, als zo vaak, tot moes, verkracht haar en dwingt haar haar schoolboeken en aantekeningen te verbranden. De politie, door de twaalfjarige dochter Christy te hulp geroepen, kalmeert hem wat, als zo vaak, maar verzuimt hem te arresteren. Als hij zijn roes uitslaapt, besprenkelt Francine hem met benzine en steekt hem in brand.

Binnen de kortste keren vormen feministen en anderen het Francine Hughes Defense Committee om de van moord beschuldigde Francine vrij te pleiten. Natuurlijk, het comité wilde geen pleitbezorger van moord zijn, maar aan de andere kant veroordeelde het het doden niet, want vrouwen die met geweld worden geconfronteerd, hebben het recht zichzelf te verdedigen. Francine Hughes moest dan ook van straf ontslagen worden omdat zij een van de vele mishandelde vrouwen is. Vrouwenmishandeling, die wijdverspreide, onderbelichte en onvoldoende gestrafte vorm van huiselijk geweld tegen vrouwen, was eind jaren zeventig een steeds belangrijker feministisch item aan het worden. Voor Francine Hughes betekende de groeiende belangstelling voor vrouwenmishandeling vrijspraak: volgens de jury was zij tijdens het plegen van de daad tijdelijk ontoerekeningsvatbaar als gevolg van de jarenlange terreur van haar echtgenoot. De zaak werd een *cause célèbre* voor het feminisme omdat zij een van de eerste vrijspraken betekende voor geslagen vrouwen die terugslaan. Francine Hughes' geschiedenis werd nog bekender door het boek en de film die eraan werden gewijd: *The Burning Bed: The True Story of an Abused Wife*.

Francine Hughes had weliswaar haar man door vlammen laten verslinden, eerder dan dader was ze echter slachtoffer. In feite was ze zelfs *dubbel* slachtoffer, namelijk van de losse handen van haar echtgenoot en van de tijdelijke krankzinnigheid tijdens de moord. Net als het relaas van Hughes zijn de verhalen van veel van de mishandelde vrouwen werkelijk ten hemel schreiend en is hun plotselinge daadkracht uitermate voorstelbaar en verdedigbaar. Niettemin is het verwonderlijk hoezeer in de verschillende vertogen hun daderschap in de schaduw wordt gedrongen van hun slachtofferschap. Ook in de steeds dikkere stapel boeken over geslagen vrouwen, die vooral de laatste tien jaar in de Verenigde Staten het licht hebben gezien, staat het slachtofferschap onverminderd voorop. In haar boek *The Battered Women Syndrome* (1984) schetst de psychologe Lenore Walker het typerende klachtenbeeld van de mishandelde vrouw. De belangrijkste kenmerken: een verregaande apathie, waardoor zij in de gewelddadige situatie gevangen blijft zitten, extreme gevoelens van hulpeloosheid en chronische angst voor het geweld van de partner. Het mishandelingsyndroom wordt door de experts steeds vaker met succes in de rechtszaal aangewend.

Zelfs de scrupuleuze Bella is aanvankelijk het prototype van het eeuwige slachtoffer, het slachtoffer dat zo weinig mogelijk ruimte inneemt om door eventuele agressors onopgemerkt te blijven. Maar haar buurman ziet haar al lang en bespiedt haar en dringt bij haar binnen door de telefoon. En Bella laat zich lastigvallen, want ze is nu eenmaal het soort vrouw dat 'men want to dig into', het soort vrouw dat zich niet kan verdedigen omdat ze klein is en zwak en een lieve-meisjesstem heeft en een slachtofferblik in haar ogen. Er bestaat geen begerlijker prooi voor het verkeerde soort mannen dan het gedweeë slachtoffer en Bella is een wandelende verlokking. Tot ze, gesteund door een Iraanse helderziende, de rollen rigoureuus omdraait. Meisjes als jij, kleine meisjes, hebben geen keuze, verzekerde hij haar, ze kunnen dader of slachtoffer zijn, hamer of aambeel, lam of slachter. Bella weet wel waar ze voor moet kiezen.

En ook de vermetele filmheldinnen zijn nooit zomaar dader. Thelma is slachtoffer van haar bullebak van een echtgenoot en een gewelddadige cowboy; Louise haalt de trekker over omdat ze in het verleden slachtoffer van een verkrachting is geweest. Laura, de heldin van de romantische thriller *Sleeping with the Enemy*, is een mishandelde vrouw die haar ex-man uit noodweer neerknalt, en ook moordenaar Heather uit *Final Analysis* lijkt in aanvang slachtoffer van de intimidaties van haar maffiose echtgenoot en de ontoerekeningsvatbaarheid door haar alcoholallergie.

Onlangs verscheen de door Helen Birch samengestelde essaybundel *Moving Targets: Women, Murder and Representation*, waar de verhouding tussen dader- en slachtofferschap als een rode draad doorheen loopt. De zeer actuele essays bewegen zich nadrukkelijk op het grensvlak tussen feit en fictie, realiteit en representatie. Zij becommentariëren de manier waarop moordenaressen normaliter in beeld worden gebracht en proberen daarbij oog te hebben voor de complexe gelaagdheid van de werkelijkheid. Juist als het om dodende vrouwen gaat, lijkt men over het algemeen behoefte te hebben aan een verregaande eenduidigheid: heeft ze het gedaan of niet, is ze goed of slecht. Omdat de moorddadigheid hevig botst met de van nature zachte, tedere, verzorgende en geweldloze vrouwelijkheid van de daderes, moet er een doorzichtige ontsnappingsroute zijn. De moordenaar is eigenlijk slachtoffer, de slachter eigenlijk lam. Als de vluchtroute versperd is, als van de dader met de beste wil van de wereld geen slachtoffer valt te maken, treedt er een tegengesteld mechanisme op. Over de moordenaar kan niets verzachtends worden gezegd, ze is louter slecht, een *she-devil*, geen vrouw maar een onmens.

Zo is het beeld van de Engelse kindermoordenaar Myra

Hindley, stelt Birch in haar beschouwing over haar, gebruikt om de verschrikking over te brengen van ontspoorde vrouwelijkheid, van vrouwelijkheid die hopeloos is losgeraakt van haar natuurlijke verloop. In 1965 werden de drieëntwintigjarige Myra Hindley en haar minnaar Ian Bradey gearresteerd wegens gruwelijke moorden op verscheidene kinderen. De moorden waren voorafgegaan door seksuele uitpattingen en martelingen, die gedeeltelijk op foto's en geluidsbanden waren vastgelegd. Ian werd schuldig bevonden aan drie moorden, Myra aan twee; beiden werden tot levenslange gevangenisstraffen veroordeeld. Terwijl Ian Bradley naar de achtergrond verdween, werd Myra Hindley de verzinnebeelding van het vrouwelijke kwaad. Die verzinnebeelding werd nog versterkt door een foto die van haar in omloop was, waarop haar uitdrukkingloze ogen bijna geheel verborgen gingen onder een dikke, helblond geverfde pony. Haar uiterlijk paste naadloos in het verraderlijke imago van de perverse blondine, die in de fictie van na de Tweede Wereldoorlog een populair cliché was geworden. Tijdens het proces maakte zij bovendien een afgestompte, onbewogen, weinig boetvaardige indruk: zij was zeker geen slachtoffer.

Myra Hindley zit nog steeds achter tralies. Inmiddels heeft zij zich ontegenzeggelijk verbeterd en afstand genomen van het verleden. Ze ziet nu in dat ze iets afschuwelijks heeft gedaan, dat ze geobsedeerd was, verblind door verliefdheid op de gestoorde Ian Bradley. Elke keer echter als haar invrijheidstelling ter sprake komt, laaien de discussies in de sensatiebeluste pers weer op. Birch concludeert dan ook dat zij bovenal gevangen is in twee extremen die de beoordeling van moordenaressen bepalen: er wordt haar elke bewuste activiteit ontzegd: zij is een 'onschuldig slachtoffer', of zij is door en door slecht. Aangezien Hindley het ene niet is, namelijk een overtuigend slachtoffer, is zij automatisch het andere.

Ook in het tumult rond Tracey Wigginton, de lesbische vampier die in Australië de Golfoorlog bijna van de voorpagina's verdreef, werd er een verbeterd steekspel gespeeld: was Wigginton hamer of aambeeld? Samen met drie ruige vriendinnen – zij droegen Doctor Martens-schoenen, tatoeages en zwartgeverfd haar – iokte zij de dronken Edward Baldocks mee met de belofte van seks. In plaats daarvan doodde Tracey Wigginton hem met messteken in de nek en dronk zij, volgens haar vriendinnen, zijn bloed. De medeplichtige vrouwen beweerden dat ze ervan overtuigd waren dat Baldocks dood noodzakelijk was om Wigginton te voeden. In de media streden het dader- en slachtofferschap om voorrang: Wigginton had in koelen bloede een willekeurige man omgebracht, ze was echter ook een verwaarloosd kind met een incestverleden; ze was een gewetenloze moordenaar, maar ze was kennelijk ook een ondervoede vampier met een onstilbare behoefte aan voedsel. Die door de pers opgeworpen opposities pasten wonderwel bij Wigginton toen bleek dat zij een ernstige persoonlijkheidsstoornis had en ervan overtuigd was dat zij verschillende personages in zich verenigde.

De auteurs van *Moving Targets* pleiten stuk voor stuk voor het afbreken van de hoge muur die tussen dader- en slachtofferschap loopt. De beestachtige moordenaressen zijn niet allemaal *she-devils*, pure verzinnebeeldingen van het kwaad. En de vrouwen die door emoties, irrationaliteit, angst of hun hormonen (premenstruele spanningen of postnatale depressies) tot doden overgaan, zijn natuurlijk zonder meer óók daders. Het beeld van de vrouwelijke agressor als verdrietig en verward slachtoffer past beter bij de traditionele ideeën over vrouwelijkheid. Maar hoe waarachtig dat beeld misschien soms ook is, het is uiteindelijk nogal reductionistisch. De Nederlandse sociaal-wetenschapster Renée Römkens hoopt, in een artikel in het tijdschrift *Nemesis* over mishandelde vrouwen die terugslaan, dan ook evenzeer dat het of/of-denken wordt losgelaten: 'Op die manier wordt vaak een schematische tegenstelling gecreëerd tussen enerzijds vrouwen die als een soort "willoos slachtoffer" en anderzijds vrouwen die als een weloverwogen opererende "wreckende dader" te werk zouden gaan. Waarschijnlijk is het in beide gevallen een versimpeling van de gelaagde werkelijkheid.'

Bella is uitbundig slachtoffer én dader, de ene stereotiepe rol doet zij als een versleten jas uit om vervolgens de andere aan te trekken. Ook in *Final Analysis* wordt een spel met gemeenplaatsen gespeeld: de hoogblonde Heather maakt uiterst geraffineerd gebruik van het cliché van de vrouw die uit noodweer haar schoftige man vermoord – en wie trapt niet in dat cliché? Totdat blijkt dat Heather haar slachtofferschap koelbloedig in scène heeft gezet om haar hand te leggen op het immense kapitaal van haar echtgenoot.

Hoe dan ook is er ongetwijfeld veel voor te zeggen om moordenaressen niet in de eerste plaats als al dan niet schuldloze vrouwen te behandelen, maar als complexe mensen. Alles wijst er ook op dat vrouwen lang niet altijd *vrouwelijk* moorden: ze laten immers steeds vaker het gif in de medijnkast staan om gebruik te maken van onvrouwelijke middelen als messen, knuppels en revolvers. En ze richten hun wapens heus niet alleen op hun terroriserende partners. Zoals Lee Wuornos, de liftende prostituee die zeven mannelijke klanten in hun auto neerschoot en in Amerika als de eerste vrouwelijke seriemoordenaar bekend staat.

Misschien heeft het feminisme wel degelijk invloed op vrouwelijke gewelddadigheid...

Helen Birch (red.), *Moving Targets: Women, Murder and Representation*. Virago Press, 302 blz., £8,99

De Amerikaanse Becca zit sinds 1984 een gevangenisstraf uit wegens moord op haar man Don. 'Dat hij mij sloeg was tot daar aan toe, maar hij had niet de kinderen te na moeten komen.' Voor het fotoboek 'Living with the Enemy' van Donna Ferrato poseerde zij met de contactafdrukken van de politiefoto's die na de moord zijn gemaakt.

Interview Frits Wafelbakker

Seksuele (r)evolutie en verwaarlozing

Het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek in Utrecht voert onderzoek uit naar seksualiteit in de meest brede zin van het woord. Eén van de projecten is getiteld 'De seksuele ontwikkeling van kinderen en jongeren'.

Erik Den Oude interviewde de jeugdarts Frits Wafelbakker, die deel uit maakt van de begeleidingscommissie van dit project.

Drs Frits Wafelbakker was Geneeskundig Inspecteur Jeugdgezondheidszorg. Thans werkt hij als senior-adviseur bij het NISSO, was 6 jaar be- stuurder van het AIDS-fonds en bekleedt het voorzitterschap van de Commissie 'Richtlijnen voor Handelen bij Vermoeden van Seksueel Misbruik van jeugdigen', de commissie SMJ. Daarnaast schrijft hij een column voor het N'SH-organ 'Seksstant' en het jongerenblad 'Primeur'.

Er is tot nu toe weinig onder- zoek verricht naar de seksuele ontwikkeling van kinderen. Hoe komt dat ?

"Kinderen zijn over het algemeen als seksloze wezens beschouwd. Niet helemaal. Freud heeft bij het kind wel degelijk seksuele gevoelens onderkend, en hij onderscheidde een orale, anale en genitale fase. Tevens veronderstelde hij een latentiefase zo tussen het 4e en 10e levensjaar en een groot aantal mensen heeft die ge- dachte overgenomen. In veel literatuur wordt dan ook nog gesproken van het latentiekind. Ten onrechte, want we weten door o.a. opnamen met ver- borgen camera's op speelterre- nen, dat kinderen helemaal niet zo seksloos zijn en wel degelijk bezig met wat we noemen 'reticarsal play', oefeningspel, waarbij soms een complete coitus wordt nagebootst. Dus de gedachte dat er een latentiefase is, waarin het kind geen seksuele

door ERIK DEN OUDE

OPHEF (PERIODIEK VAN)

4

JUNI

Foto: Erik den Oude

lijke pogingen onderneemt.

Verder hebben Peggy Cohen-Kettenis en Theo Sandfort recente- lijk ouders gevraagd naar de seksuele beleving van hun kinderen. Daarover is een publicatie in voorbereiding met gegevens die voor nu vrij nieuw zijn. In dat onderzoek zijn ouders aangemoedigd om te rapporteren wat ze bij hun kinderen waarnemen.

Tevens stelde men vragen over wat zij zich konden herin- neren uit hun eigen jeugd."

U heeft zich wel eens laten ontvallen seksueel verwaarloosd te zijn geweest in uw jeugd. Kunt u dat toelichten ?

"Sinds de vijftiger jaren weten we dat er zoiets bestaat als kindermishandeling, zoals men dat in Amerika 'Child abuse' noemt en in het begin vatte men dat geheel in de actieve steer op. Later onderkende men ook een passieve vorm van mishande- ling, en sprak in dat geval van 'neglect' oftewel verwaarlozing. De laatste tien jaar is ook de aandacht voor seksueel misbruik enorm toegenomen, de hulpver- lening daaromheen is een ware industrie geworden.

Maar men dient zich ook

bewust te zijn van de passieve pendant van seksueel misbruik, die bestaat uit seksuele verwaar- lozing. Ik denk dat op de hele wereld kinderen seksueel verwaarloosd worden.

Terugkijkend op mijn eigen jeugd, kan ik mij niet herinneren ooit actieve seksuele voorlich- ting te hebben ontvangen, niettegenstaande het warme milieu waarin ik opgroeide.

Ik wist dan ook absoluut niet wat er gebeurde toen de eerste zaadlozing plaatsvond, en ik probeerde die zo goed mogelijk verborgen te houden. Van mijn christelijke buurjongens leerde ik in ieder geval wel, dat het zeer zondig was en dat je zeker in de hel belandde, dus ik schaamde me dood en hield mijn bevleete hemdjes goed uit het zicht. Pas veel later heb ik ervaren dat het een doodnormale zaak was om nachtelijke ejaculaties te hebben en te masturberen. In die zin heb ik mij zeker seksueel ver- waarloosd gevoeld.

Dat is ook de reden geweest, waarom ik daar later als arts over geschreven heb in mijn eerste artikelen, later gebundeld tot het boekje 'Hygiëne voor jonge mensen'. Ook masturbatie werd in dat boekje behandeld. We spreken dan over zo'n 20 tot

30 jaar geleden. Collega-artsen vroegen mij of dat nou wel nodig was, en beschouwden dat als de kat op het spek binden, kinderen aanzetten tot mastur- beren en dat soort 'verschrikke- lijke' dingen. Dat is ook het begin geweest van mijn carrière in de seksuele voorlichting. Waarom moeten dat soort dingen onbesproken blijven en zo veel moeilijkheden voor kinderen opleveren, als dat ook anders kan ? Daar ligt mijn motivatie."

In onze cultuur luidt de gangbare opvatting, dat de seksuele ontwikkeling van kinderen op gang komt tijdens de puberteit. Is dat zo ?

"Seksuele opvoeding begint eigenlijk al in de wieg. Je moet daarbij denken aan lichamelijke- heid, je thuis leren voelen in je lichaam, je lekkere plekjes leren herkennen, geen verbod ervaren op het aanraken van je genitalia, warmte van huidcontact voelen, bloot leren waarden van jezelf en anderen. Dat valt voor mij onder seksuele opvoeding. In het verlengde daarvan is het gemakkelijk om over een eerste menstruatie te spreken of over de eerste zaadlozing. Erecties zijn dan al als zodanig herkend door kinderen en vormen in dat geval geen onbekend fenomeen. Aldus hoeft seksualiteit niet in het verborgene te bestaan, maar kan men daar open over zijn."

Zijn er nog jongens en meisjes, die worden overvallen door een eerste menstruatie of zaadlozing ?

"Ik denk dat menstruatie beter bespreekbaar is geworden, omdat het je overkomt, terwijl een zaadlozing vaak actief wordt bewerkstelligd door jongens en meer seksuele lading heeft.

Jongens blijken nogal eens te blozen, als je hen er naar vraagt, terwijl vragen m.b.t. menstruatie bij meisjes weinig schaamte

OPHEF

5

doen over onze cultuur.

Tijdens mijn jeugd merkte ik van de jongens die in Indonesië opgroeiden en later naar Nederland kwamen, dat zij veel gemakkelijker met hun lichaam omsprongen dan wij, die hier waren grootgebracht. Tijdens gymnastiek keken wij gedurende het verkleeden wat schichtig om ons heen, terwijl zij nauwelijks gêne toonden. In die zin bestaat zeker een houding t.a.v. lichamelijkeheid en seksualiteit, die cultuurgebonden is."

Heeft in Nederland een seksuele revolutie plaatsgevonden ?

"Daarover vindt een discussie plaats, is het nou een revolutie of een evolutie. Ik denk dat er kolossaal veel veranderingen zijn geweest en in die zin kun je spreken van een revolutie. Anderzijds hebben die veranderingen zich geleidelijk, over een periode van jaren voltrokken. Anti-conceptiva bijvoorbeeld zijn pas na jaren uit wetgeving geschrapt, en het heeft ook jaren geduurd voordat de porno-grafiewetgeving kon verdwijnen. Je zou dus ook van een evolutie kunnen spreken."

Is er sprake van een Amerikaanse invloed op ons seksuele klimaat ? Voor het leren herkennen van signalen van seksueel misbruik wordt hier veel gebruik gemaakt van Amerikaanse expertise.

"De Amerikaanse invloed t.a.v. de vrijwording hier is zeer gering. In dat opzicht liggen de Amerikanen achter. Wat mij altijd weer opvalt, is de dubbelzinnigheid, die je kunt zien in Amerikaanse films. Prikkelende scènes komen veel voor, maar onverhulde beelden zijn taboe.

In Nederland baseren wij ons vooral op het onderzoek van Nel Drijter naar seksueel misbruik, waarbij haar cijfers over het voorkomen ervan, redelijk overeenstemmen met Ameri-

kaanse bevindingen. Een belangrijk verschil met Amerika geldt de aanpak van de pleger. Hier voelt men veel minder voor een louter strafrechtelijke aanpak en zoekt men eerder naar oplossingen in de hulpverleningsfeer, waarbij plegers in een justitieel kader hulp krijgen aangeboden."

Is de toegenomen publiciteit rond seksueel misbruik mogelijk van invloed op de wijze waarop men kijkt naar de normale seksuele ontwikkeling van kinderen ?

"Seksualiteit heeft ook haar schaduwzijden, dat is een lering die je mag trekken uit onderzoek naar seksueel misbruik. Maar ook het bestaan van AIDS dat nu zo'n 11 jaar bekend is, beperkt het proces van seksuele vrijwording aanzienlijk. Deze verschijnselen hebben de bloei van seksualiteit zeker geremd, en trouwens niet alleen AIDS, maar ook andere seksueel overdraagbare aandoeningen stemden tot nadenken."

Wordt er op scholen voldoende voorlichting over deze aandoeningen gegeven ?

"Door AIDS is de noodzaak ontstaan om op scholen seksuele voorlichting te geven en dat gaat nu ook wel wat verder dan het verhaal over het zaadje en het eicelletje, omdat ook de riskante seksuele handelingen expliciet verteld moeten worden. Een enquête naar de inhoud van seksuele voorlichting zou daarover duidelijkheid kunnen verschaffen.

In het algemeen denk ik dat nu overal in het voortgezet onderwijs wel voorlichting plaatsvindt. Je zou natuurlijk ook over zaken moeten spreken als lust, klaarkomen, masturbieren, homoseksualiteit e.d. en in een dergelijke discussie ook de sociale context waarin seksualiteit plaatsvindt moeten betrek-

"Lust bestaat zeker bij kinderen"

Ik ben bang dat veel scholen daar nog erg makkelijk aan voorbij gaan."

U sprak net over lust, is die ook bij kinderen al aanwezig of beperkt hun seksualiteit zich tot nieuwsgierigheid ?

"Ik herinner mij als jeugdarts, dat wij al vroeg in de opleiding hoorden van kinderen, die zogenaamd een epileptische aanval kregen in de wieg, maar in werkelijkheid een orgasme beleefden en dan zeer lustvol schoksgewijs tot ontlading kwamen. Een hoofdzuster was daar nogal onthutst over. Lust bestaat zeker bij kinderen."

Komt seksueel gedrag voort uit een drift, of is het vooral resultaat van een leerproces ?

"Ik denk dat seksueel gedrag berust op beide. De sfeer waarin je opgroeit, bepaalt sterk je gedrag, het socialisatieproces beïnvloedt de wijze waarop je seksualiteit vorm geeft, maar dat er een aanleg is, een biologische evidentie, daar ben ik van overtuigd. Ik merk dat bijvoorbeeld in een tijd, waarin ik vragenrubrieken en daarin een verscheidenheid aan vragen beantwoord. Daar heb ik veel seksuele behoefte zich kan opdringen, die om bevrediging vraagt, bijna onafhankelijk van de wil. In die zin is er toch wel sprake van een drift, waarbij de manier van ontladen cultureel en sociaal bepaald is."

Wetenschappers die onderzoek naar seksualiteit bij kinderen verrichten, treft nogal eens het verrijft een veradeld soort hobby.

isme te bedrijven. Heeft dergelijk onderzoek nu eigenlijk wel belang ?

"Ach, dat vervijft wordt bijna alle seksuologen gemaakt, onlangs nog tijdens een interview voor de radio overkwam mij dat. De gedrevenheid van bijvoorbeeld een natuurkundige of een sterrenkundige staat vrijwel nooit ter discussie, ik denk dat het gewoon te maken heeft met het onderwerp seksualiteit in het algemeen en dat men zeker t.a.v. kindersexualiteit een argwanende houding aanneemt.

Het belang van onderzoek bestaat voor mij toch uit de invloed van de kindertijd op het verdere leven, en dat de seksuele ontwikkeling ook in die kindertijd plaatsvindt. Als je in je jeugd niet met allerlei remmingen hebt te kampen, kun je daar de rest van je leven de vruchten van plukken, en plezier aan seks beleven. Seksualiteit kan immers bijdragen aan het welzijn van mensen, dat wordt toch nog weinig onderkend in dit verband.

Nogmaals, als ik terugdenk aan de remmingen uit mijn eigen jeugd, zou ik willen voorkomen dat kinderen diezelfde hindernissen moeten nemen."

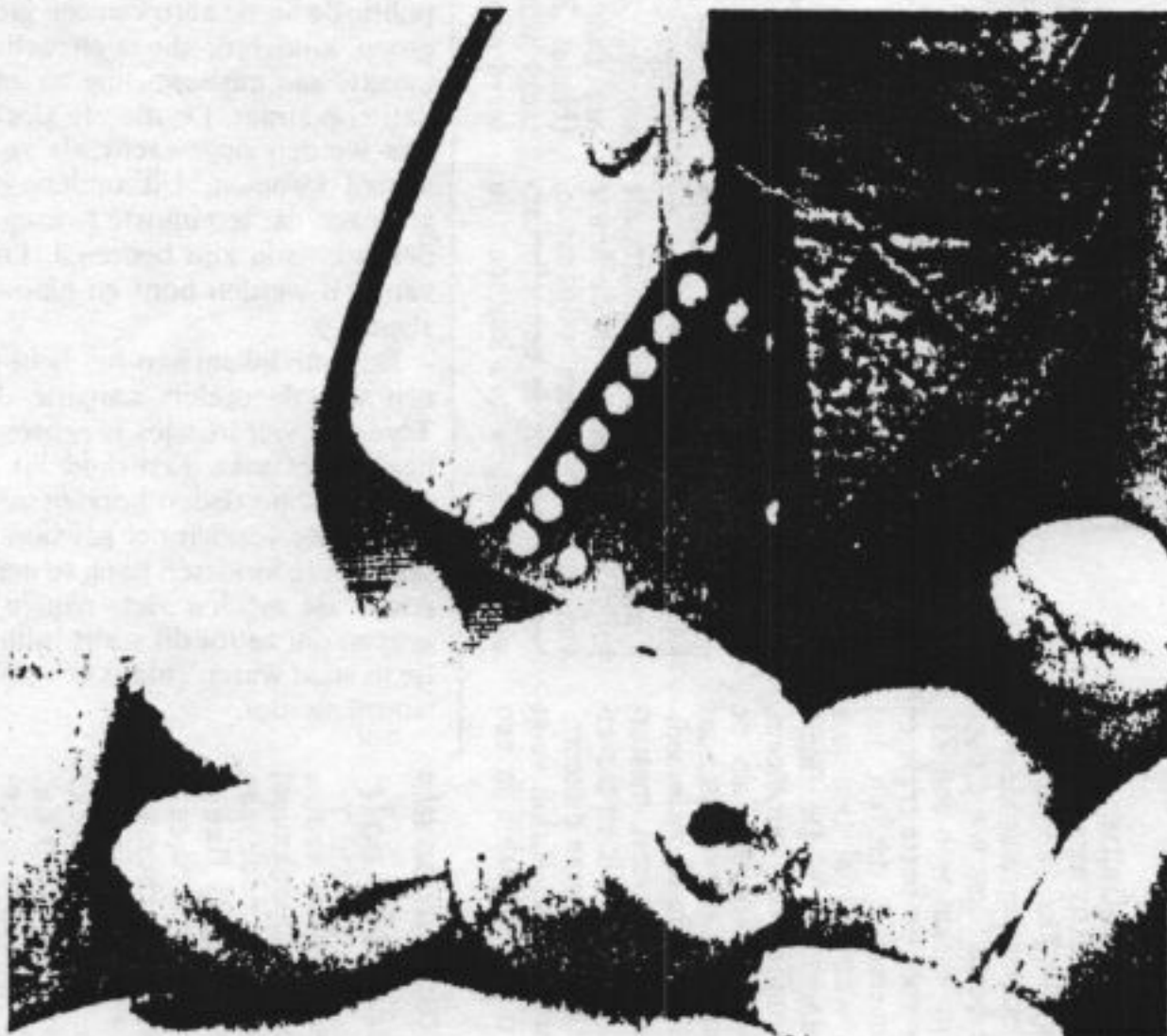
Heeft u tenslotte nog een boodschap voor studenten van de faculteit POW ?

"Zelf heb ik jarenlang medewerking verleend aan vragenrubrieken en daarin een verscheidenheid aan vragen beantwoord. Daar heb ik veel van geleerd. Ik zou studenten pedagogiek willen aanraden hetzelfde te doen, bijvoorbeeld als medewerker van de Kinder-telefoon om zo zicht te krijgen op de vragen die kinderen stellen, o.a. over seksualiteit."

Het paar liet volgens de aanklacht het kind slagroom likken van de borsten van de danseres. De danseres zei tegen de politie zich tijdens haar optreden zeer te hebben ingehouden, omdat twaalfjarige snel in verlegenheid worden gebracht.

Strip-teasedanseres voor kinderteefst Geld

ROCKFORD (AP) - Een echt paar in de Amerikaanse staat Illinois is aangeklaagd omdat het in maart een strip-teasedanseres liet optreden op het verjaarspartijtje van zijn twaalfjarige zoon. De twee worden ervan beschuldigd te hebben toegelaten dat hun kind seksueel werd misbruikt.

opwekken. Het recente onderzoek onder middelbare schooljeugd 'Jeugd en Seks' bewees dat masturbatie anno 1990 nog steeds moeilijk ligt. De jongste kinderen uit deze onderzoeks-groep konden niet worden geïnterviewd over masturbatie, omdat uit proefonderzoek bleek dat op de scholen nogal wat weerstand bestond. Opnieuw duidt dan de beroemde angst op, alsof masturbieren slecht is. De gangbare opvatting is toch echter, dat voor een goed 'duo' eerst oefenen van een goede 'solo' noodzakelijk is, zodat je de eigen mogelijkheden en voorkeuren ontdekt kunt."

Is de gesloten sfeer rond seksualiteit, zoals u die schietst, typisch voor onze westerse cultuur ?

"De bekende seksonderzoeker John Money beweert, dat

"Ik denk dat op de hele wereld kinderen seksueel verwaarloosd worden"

Het radicale egoïsme en de perversiteit van pubers

The Cement Garden. Regie: Andrew Birkin. Met: Andrew Robertson, Charlotte Gainsbourg, Alice Coulthard, Ned Birkin, Sinead Cusack, Hanns Zischler. In: Amsterdam, Desmet; Rotterdam, Lantaren/Venster; Den Haag, Haags Filmhuis.

★★★★

De reputatie van een regisseur of een korte beschrijving van de inhoud zijn doorgaans handige hulpmiddelen om bijvoorbeeld tijdens een festival de kwaliteit van een film te voorspellen. Zo had ik dit jaar in Berlijn *The Cement Garden* van Andrew Birkin overgeslagen. De twee eerste films van Birkin, prestigieuze maar geestloze verfilmingen van Stefan Zweig en Benoîte Groult, maakten me weinig nieuwsgierig naar zijn behandeling van Ian McEwan's gelijknamige debuutroman uit 1978. Ook het thema, dat grofweg neerkomt op de poging van vier halfverzen om de dood van hun moeder voor de maatschappij verborgen te houden, is al vaker in films behandeld, bijvoorbeeld in *Our Mother's House* en *La fraction du myocarde*.

De Brits-Frans-Duitse coproductie — ook dat is meestal geen aanbeveling — *The Cement Garden* blijkt echter verrassenderwijs een van de beste films van dit seizoen te zijn. Birkin won een Zilveren Beer voor de beste regie en maakt aannemelijk dat dit het project is waar hij al tien jaar over nagedacht heeft. De financiering vormde een probleem, omdat zowel Hollywood als de meeste Europese televisiestations weinig heil zagen in de vrijmoedige uitbeelding van incest, masturbatie, gesol met een lijk en travestie, die McEwan's roman dicteert. Scenarist-regisseur Birkin volgt McEwan vrijwel letterlijk in een

The Cement Garden: gestileerde vertelling met Charlotte Gainsbourg en Andrew Robertson maar net zo goed ergens anders in Europa aangetroffen zou kunnen worden. De rigide onmacht van het daar residentie ouderpaar (Hanns Zischler en Sinead Cusack) wordt treffend gesymboliseerd door de ongenaakbare grijsgekleurde vertelling die handig balanciert tussen realisme en symboliek. De theatrale abstractie krijgt vooral gestalte in de keuze van de locatie, een vrijstaande, betonnen woning in een afbraakwijk, die Engels zou kunnen zijn

heid van huis en hof, een door pa aan het begin van de film met cement volgestorte tuin. Nadat vader en moeder succesievelijk gestorven zijn, krijgen de tienerneurosen van hun kinderen ruim baan in een soort anarchist-

sche vrijstaat. Het stoffelijk overschot van de moeder wordt in de kelder ingemetseld en de oudste twee teigen nemen de ouderrol over. De van het begin af aan dreigende incest tussen de 16-jarige Julie (Charlotte Gainsbourg)

en de iets jongere Jack (Andrew Robertson) groeit langzaam naar verzevenlijking toe, terwijl de twaalfjarige Sue (Alice Coulthard) zich terugtrekt in een droomwereld en het zesjarige nakomertje Tom (Ned Birkin) zich beurteelings als meisje verkleedt of als baby gedraagt.

Er zijn weinig films, die de eenzaamheid van pubers, hun radicale egoïsme en neiging tot het verkennen van morele grenzen, zo adequaat voelbaar hebben gemaakt als *The Cement Garden*. Birkin haalt het uiterste uit zijn acteurs; het ligt voor de hand te refereren aan de incestueuze casus, die zowel de zoon als de nicht van de regisseur uitverkoos. Het had weinig geschied of ook Charlotte Gainsbourg's moeder, Andrew Birkin's zuster, de Frans-Engelse actrice Jane Birkin, had de moederrol op zich genomen. Belangrijker nog is de vergelijking met een andere broeierige en onderschatte film, *Je t'aime moi non plus*, die Serge Gainsbourg in 1975 maakte met Jane Birkin in de hoofdrol. Niet alleen doet de androgynse verschijning van hun dochter Charlotte denken aan die film, ook Robertson lijkt sprekend op haar moeders toenmalige tegenspeler Joe Dallesandro.

The Cement Garden is een transparante, maar toch geheimzinnige film, die bij menige volwassene herinneringen zal oproepen aan de vanzelfsprekende perversiteit en ongelukkigheid van zijn eigen adolescentie. Een belangrijk deel van de verdienste moet op rekening van McEwan's geschreven worden, maar het is zeker niet evident dat een zo subtiel roman ook tot een geloofwaardige en meeslepende film leidt.

HANS BEERKAMP

36 OPZIJ JULI/AUGUSTUS 1993

Let's talk about sex

Eigenlijk is er maar een regel in liefde en seks. Alles mag als je het allebei wilt. Dan mag je zoenen tot je flauwvalt, dan mag je de vering uit het bed vrijen. Maar als zij niet wil dat je je tong in haar mond stopt, moet je je tong thuishouden. Met dergelijke slogans is de overheids-campagne 'Seks is natuurlijk maar nooit vanzelfsprekend' afgelopen maand weer van start gegaan. Ditmaal gericht op jongens van veertien tot achttien.

Net zoals in een eerdere Postbus 51-campagne krijgen jongens opnieuw ingepeperd dat een meisje naar huis brengen nog niet betekent dat ze met je naar bed wil. Het effect van de eerste campagne die eind 1991 startte, is gunstig geble-

ken: seksueel geweld werd bespreekbaar en de kennis erover is vergroot. Helaas heet de brochure bij de nieuwe campagne misleidend 'Let's talk about sex', terwijl het louter over seksueel geweld gaat. Gelukkig verscheen er bij de nieuwe campagne over 'Seks is natuurlijk maar nooit vanzelfsprekend' ook nog een blad onder de titel 'Jongens over liefde en seks'. Daarin is een handleiding opgenomen over versieren en veel etiquette-regels op dit gebied, zoals 'jongens mogen ook lekker ruiken', en 'je bent bot als je tegen een onbekende roept: lekker stuk, ik wil met je naar bed.'

Anke Manschot

Dales wil actie politiekorpsen tegen seksuele intimidatie

Van onze parlementaire redactie

DEN HAAG, dinsdag
De politiekorpsen moeten maatregelen nemen om seksuele intimidatie van vrouwelijke dienders door hun mannelijke collega's te voorkomen.

Dit schrijft minister Dales (Binnenlandse Zaken) in antwoord op vragen van het PvdA-kamerlid Stoffelen. Deze was bezorgd over een rapport waaruit blijkt dat vrouwelijk politieagenten blijvend lijden onder de dubbelzinnige opmerkingen, handtastelijkheden of andere vormen van seksistisch gedrag van de mannelijke agenten.

De minister neemt de zaak hoog op en wil dat de korpsen een beleid ontwikkelen waarvoor aan deze misstanden een eind komt. Zij meent dat deze dubieuze manier van omgangsvormen funeste gevolgen heeft voor de kwaliteit van

● Minister Dales

het politiewerk. Dales zal een commissie van deskundigen instellen die haar ondersteunt bij de inperking van de seksuele intimidatie.

Dales bevecht seksuele intimidatie bij politie

Van onze verslaggeefster

DEN HAAG

Minister Dales van Binnenlandse Zaken zal de politiekorpsen dringend verzoeken een beleid tegen seksuele intimidatie te ontwikkelen. Binnen twee jaar moet dat in gang zijn gezet en resultaten opleveren. Een commissie van deskundigen zal toezien op uitvoering van het beleid.

Dales' oproep aan de korpsen vloeit voort uit het onlangs verschenen rapport van de Landelijke Politie Emancipatie Commissie over de omgangsvormen bij de politie. Daarin werd geconcludeerd dat vrouwelijke politie-agenten last hebben van structurele seksuele intimidatie van hun mannelijke collega's.

De minister neemt de zaak hoog op. Zij meent dat het vrouwonvriendelijke klimaat bij de politie ernstige gevolgen kan hebben voor de kwaliteit van het werk.

3
DONDERDAG 29 JULI 1993

Meisjes intimideren en mishandelen leeftijdsgenoten

Van onze correspondent

GRONINGEN

Vier Groningse meisjes in de leeftijd van elf tot veertien jaar hebben de afgelopen maanden enkele tientallen leeftijdsgenootjes geterroriseerd. Zowel meisjes als jongens werden door het viertal geschopt, geslagen en in het water gegooid.

De meisjes vormden volgens de politie de harde kern van een grotere groep kinderen, die zich schuldig maakte aan mishandeling en intimidatie op straat. De meeste slachtoffers werden opgewacht als ze van school kwamen. Uit onderzoek is gebleken dat ten minste twintig kinderen ernstig zijn bedreigd. Enkele van hen werden bont en blauw geslagen.

De zaak kwam aan het licht toen een van de ouders aangifte deed. Tegen de vier meisjes is proces-verbaal opgemaakt. Een duidelijk motief voor hun daden konden ze niet geven. 'Ze vonden het gewoon leuk om andere kinderen bang te maken. Als je de meiden ziet, zou je niet zeggen dat ze tot dit soort intimidatie in staat waren', aldus een politiewoordvoerder.

Vrouw valt flauw als het woord seks valt

● Een Amerikaanse vrouw uit Cincinnati zegt seksueel te zijn misbruikt door een man die wist dat zij flauwvalt zodra ze het woord seks hoort. Tijdens de rechtszaak raakte ze twee keer buiten westen toen het woord seks viel. Een psychiater zei dat deze psychologische toestand reacties kan veroorzaken als verlamming, stemverlies of flauwvallen na het horen van een bepaald woord.

Ranzig seksisme van een kinderdief

Britse oppas mag stout kind slaan

HC 12/7

AD 22.7
Le Voleur d'Enfants. Regie: Christian de Chalonge. Hoofdrollen: Marcello Mastroianni, Michel Piccoli, Angela Molina. In Peppenappa Amsterdam.

DE titel mag dan dezelfde betekenis hebben, Le Voleur d'Enfants (De kinderdief) is geen Franse versie van het Italiaanse juweeltje Il Ladro di Bambini. Wie de films naast elkaar legt, ziet hoofdzakelijk verschillen. Zuiverheid tegenover bombast, emotionele diepgang tegenover oppervlakkigheid en zelfs seksisme. Gianni Amaro liet onervaren acteurs improviseren op een zelfgeschreven stramien. Regisseur Christian de Chalonge liet zich inspireren door

een literair meesterwerk en gooide er zelfs grote sterren tegenaan.

Het bewijst weer eens dat het bij film gaat om visie en de vaardigheid die te verbeelden. Zeker van het eerste is bij Le Voleur d'Enfants hoegenaamd geen sprake. Twee lange uren verdriet zijn het, ondanks Marcello Mastroianni, Michel Piccoli en de Spaanse schone Angela Molina.

Het boek achter de film — geschreven door de in 1960 overleden dichter en schrijver Jules Supervielle — gaat over de Argentijnse kolonel Philemon Bigua, die in de jaren twintig met zijn vrouw naar Parijs is gevlucht. Uit onvrede met zijn ballingschap en vooral met de kinderloosheid van

zijn huwelijk gaat de kolonel kinderen stelen, waarbij hij zich toelegt op verwaarloosde jongetjes.

Femme fatale

Met zo'n gegeven moet een beetje filmmaker iets kunnen, maar De Chalonge klungelt slechts wat rond in een sprookjesatmosfeer en schopt het niet tot één pakkende scène. Erger wordt het wanneer Bigua (Mastroianni) de dochter van zijn beste vriend (Piccoli) opgedrongen krijgt. De aanwezigheid van deze prille femme fatale brengt de hormonen van alle mannelijke wezens in huis in beroering, inclusief die van de kolonel. Met de nodige speelsheid

valt ook dit nog in goede banen te leiden. Zoniet door De Chalonge, die verzandt in verpletterende ranzigheid. Tal van thema's, zoals bij voorbeeld de ervaringen van het meisje met de prostitutie van haar moeder, laat hij links liggen om zich tenslotte te verheugen in haar zwangerschap, die nota bene het produkt is van de verkrachting door de oudste adoptiezoon.

De Chalonge kan dan wel chic doen met een uitgekende reconstructie van de beroemde trappenscène uit Eisensteins Potemkin, het slaat nergens op. Wel duidelijk is dat hij er eigenaardige ideeën op nahoudt.

M.v.d.S.

De Britse babysitter Anne Davis (33) mag kinderen die haar zijn toevertrouwd slaan. Een Londense rechtbank heeft dit bepaald. Davis, die als oppas in dienst is van de gemeente Sutton, is onlangs door de gemeenteraad geschorst. Zij had het 4-jarige jongetje Luke onder haar hoede. Van zijn moeder had ze te horen gekregen dat het kind een draai om de oren moest hebben als hij ondeugend zou zijn. Anne Davis stemde daarmee in. Volgens de gemeenteraad verbiedt de kindwet babysitters kinderen te slaan. De rechter gaf de raad echter ongelijk en bepaalde dat een 'toepasselijk pak slaag' in Groot-Brittannië een algemeen geaccepteerd opvoedingsmiddel is.

Dales krabbelt terug met wet Liefdesuiting kan homo-leraar nekken

g+E
9/9

(Van onze parlamentsredactie)
DEN HAAG - Een christelijke school mag van haar leerkrachten verlangen dat hun gedragingen stroken met de uitgangspunten van de school, ook als die gedragingen samenhangen met homoseksuele gerichtheid of burgerlijke staat.

De school zal aan de rechter moeten bewijzen dat de leerkracht niet past bij de school gezien de uitgangspunten van de onderwijsinstelling. Het enkele feit echter dat iemand homoseksueel is en/of ongehuwd samenwoont met iemand van hetzelfde geslacht, mag geen reden zijn voor uitsluiting van een leerkracht.

Minister Dales (Binnenlandse Zaken) schrijft dit in het kader van de voorbereiding van de behandeling in de Eerste Kamer van de wet gelijke behandeling. Dales krabbelt nu terug van opmerkingen, die zij begin dit jaar in de Tweede Kamer heeft gemaakt.

Toen zei ze dat discriminatie van homoseksuelen niet mag, en dat bijkomende gedragingen en omstandigheden (zoals liefdesuitingen in of buiten de school) geen reden kunnen zijn voor een school om iemand uit te sluiten.

Onomwonden

Hoewel minister Hirsch Ballin (Justitie) toen al duidelijk afstand nam van Dales, stemden D66, Groen Links en VVD voor het wetsvoorstel, vanwege de onomwonden uitleg van Dales. De coalitiepartners CDA en PvdA, medeverantwoordelijk voor het dunne compromisvoorstel, hadden zich van begin af aan voor het voorstel uitgesproken.

Nu echter sluit Dales naadloos aan bij de uitleg van de wet, zoals Hirsch Ballin die in de Tweede Kamer al gaf. D66-kamerlid Groenman noemt het „ernstig” dat Dales haar woorden nu zo duidelijk terugneemt.

Bejaardenactie in Nieuwleusen tegen komst van pedofiel

TEL 24/9

Van onze correspondent

NIUWLEUSEN, zaterdag
Bewoners van de bejaardenwoningen aan de Wethouder Nijboerstraat in het Overijsselse Nieuwleusen zijn een handtekeningactie begonnen tegen de komst van De Konijnenman, de 71-jarige Hendrik D. uit die plaats die onlangs wegens ontucht met een aantal minderjarige kinderen door de Zwolse rechtbank werd veroordeeld.

De man woont op dit moment in de buurt van een school. Meerdere malen is hij erin geslaagd scholierijtes in de leeftijd van zeven tot tien jaar met zich mee te nemen naar zijn huis, waar hij zich aan hen vergreep. De bejaarde ontuchtpleger kreeg door zijn slachtoffertjes de bijnaam De Konijnenman aangemeten omdat hij ze telkens mee wist te lokken met de smoes dat hij de kinderen zijn konijnen wilde laten zien. De zedenmisdriven hadden plaats gedurende de periode van een jaar.

ke celstraf van acht maanden. Bovendien moet hij twee meisjes een schadevergoeding van elk f 1500 betalen. Om de man niet opnieuw in de verleiding te brengen, heeft de nabijgelegen school aangekondigd op verhuizing van de ontuchtpleger.

De bejaarde bewoners van de Nijboerstraat zijn echter woedend dat hun plaatsgenoot nu in een van de aanleunwoningen komt te wonen. Volgens hen wordt daarmee het probleem slechts verschoven. Voor De Konijnenman zou de kat nu opnieuw op het spek worden gebonden doordat in deze buurt regelmatig kleinkinderen op visite komen. Bovendien ligt er een speelveldje op een steenworp afstand en is er sprake van een nabijgelegen kleuterschool.

Bestuurslid ing. P.J. Smits van de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen (ANBO), die organisatie die de handtekeningactie is begonnen, „We werden benaderd door ongeruste ANBO-leden. Behalve dat veel vrouwen bang voor hem zijn, vrezen we dat hij zich opnieuw zal vergrijpen aan kinderen. Er zijn mensen die hebben gezegd: wanneer hij komt, dan verhuis ik. Als deze man zijn leven wil beteren, is dat natuurlijk best, maar waarom moet dat hier? Dat kan hij ook waar hij nu woont. Of laat hij eventueel gaan verhuizen buiten de dorpskern.”

De handtekeningen worden overhandigd aan de toewijzingscommissie en het gemeentebestuur. De voorzitter van deze commissie laat weten dat slechts de criteria in acht zijn genomen die van toepassing zijn bij de toewijzing van een woning.

Verleiding

De Zwolse rechtbank veroordeelde de man begin deze maand tot een voorwaardelijk

Condoom bij de koffie

Ab
14-7
• Toeristen aan de Franse Riviera kunnen bij de koffie een condoom bestellen. De overheid heeft gratis een miljoen condooms ter beschikking gesteld in het kader van de strijd tegen aids. De voorbehoedmiddelen worden verspreid via bars, discotheken en strandcafés.

Perico suggereert dat niet alleen nonnen die in gevaarlijke gebieden werken, maar alle vrouwen, voorbehoedmiddelen mogen gebruiken om zwangerschap na verkrachting te voorkomen. „Het is eenvoudig te begrijpen dat de paus de verkrachtingen heeft veroordeeld, zonder de vrouwen die daarna om abortus hebben gevraagd rechtstreeks te veroordelen”, schrijft Perico.

De *Civiltà Cattolica* heeft nauwe banden met het Vaticaan. De artikelen die het blad publiceert, worden voor verschijning bekeken door het Staatssecretariaat in Vaticaanstad.

Jezuiten vóór anticonceptie bij risico verkrachting

AFP, Reuter VK 3-7
VATICANSTAD

De *Civiltà Cattolica*, een gezaghebbend blad van Italiaanse jezuiten, heeft donderdag geschreven dat vrouwen die bedreigd worden met verkrachting de pil mogen slikken of andere voorbehoedmiddelen gebruiken, ook al hebben succesvolle pausen daar steeds krachtig stelling tegen genomen.

In *Civiltà Cattolica* herhaalt priester Giacomo Perico de officiële kerkelijke stellingname dat anticonceptie voor echtparen niet is toegestaan. Maar hij noemt het gebruik van voorbehoedmiddelen om zwangerschap na verkrachting te voorkomen „legitieme zelfverdediging”. Perico haalt vooraanstaande moraaltheologen aan om dat te bevestigen. Hij verwijst in zijn artikel naar de verkrachtingen die op grote schaal plaatsvonden in Bosnië-Herzegovina. Daarbij zouden ook nonnen zwanger zijn geraakt.

ZATERDAG 3 JULI 1993

D

Condooms nog steeds taboe bij aidsvoorlichting op Sri Lanka

Colombo (ips) - Op Sri Lanka, het tropische eiland dat onder meer bekend is om zijn seksindustrie, is praten over seks nog steeds een groot taboe. Het gevolg is dat de onwetendheid over seksualiteit bijzonder groot is, met alle gevaren voor een aidsepidemie van dien. Langzaam wordt er nu een begin gemaakt met seksuele voorlichting. Een onderzoek van de Family Planning Association (FPA) toonde aan dat een op de vier volwassenen gelooft dat een vrouw zwanger kan raken van het dragen van mannenkieren of door zoenen, terwijl 40 procent geen enkel idee heeft hoe zwangerschap ontstaat.

Geschokt door deze onderzoeksresultaten is de FPA begonnen met voorlichting voor scholieren van 15 tot 18 jaar. Tot nu toe wordt seksualiteit zelfs in de biologielessen als obsceneit vermeden. De FPA laat ook voorlichtingsvideo's over voortplanting, aids en geslachtsziekten zien aan jong hotelpersoneel aan de toeristische westkust, waar 30.000 kinderprostituties werken. „We kunnen het ons niet veroorloven langer te wachten gezien de snelheid waarmee aids zich verspreid,” aldus FPA-direkteur Daya Abeywickrema.

De FPA is verbaasd dat ouders toch positief staan tegenover de campagne. Er zijn ook geen problemen over geweest met religieuze leiders of leraren.

Een van de redenen voor het succes is de leidende rol van een populaire arts-publicist, dr. Sriani Basnayake. Hij heeft een voorlichtingsboekje geschreven voor scholieren, over puberteit, menstruatie, masturbatie, voortplanting en maagdelijkheid.

Maar ondanks de uitbundige seksindustrie op het conservatief boeddhistische eiland is seksualiteit nog dermate taboe, dat de organisatoren van de voorlichtingscampagne het niet durven te hebben over condooms. „Dat zou mensen doen denken dat wij, onder het mom van seksuele voorlichting, seks voor het huwelijk willen bevorderen.”, zegt Abeywickrema.

DE STEM (BREDA)

Man lijkt door nieuw kapsel op aanrander: neergestoken

TEL 20/7

Van onze correspondent

HAARLEM, dinsdag

Het laten knippen van zijn haar heeft een 34-jarige Haarlemmer dit weekeinde bijna met de dood moeten bekopen. De man werd voor iemand anders aangezien en zaterdagavond voor het speeltuingebouw Kindervreugd aan de Godfried van Bouillonstraat in Haarlem neergestoken.

Het betrof een wraakactie van een man met wiens zontje vorige week ontuchtige handelingen waren gepleegd. Het vierjarige kind meende in de Haarlemmer de aanrander te herkennen. Na-

dat hij het kind naar huis had gebracht, kwam de vader samen met een vriend terug en begon op de vermeende aanrander in te steken.

Gistermiddag kwam de dader zich melden op het politiebureau. Bij onderzoek bleek dat hij de verkeerde had neergestoken.

Twee steken troffen de man in de borst, twee in de rug. Hierbij werd een long geraakt. Het slachtoffer is direct geopereerd en ligt momenteel op de afdeling intensive-care van een Haarlems ziekenhuis.

Door zijn nieuwe kapsel vertoonde het slachtoffer een treffende gelijkenis met de dader van de aanranding. Het kind was hierdoor in de war geraakt en had de Haarlemmer als de boosdoener aangezien.

Het leven van Eros verliep stormachtig

TEL 1/7

door Henri van der Zee

LONDEN, donderdag

Eros, Londens populairste standbeeldje, vierde deze week zijn honderdste verjaardag. Het klinkt ongelofelijk, want iedereen is het er over eens dat hij er geen dag ouder uitziet dan toen hij op 25 juni 1893 werd onthuld.

Niemand die honderd jaar geleden aanwezig was op Piccadilly Circus voor de onthulling, had een dergelijk beeldje verwacht.

De fontein was bedoeld als een monument voor de vrome filantroop lord Shaftesbury en het engeltje dat, staande op een piramide van vissen en schelpen, tevoorschijn kwam, vond men wel erg frivol.

Afschuw

Geen wonder dat er een kreet van afschuw opging toen de hertogin van Westminster het doek wegtrok. „Een stuitende creatie”, noemde de krant *The Times* het beeldje. De Londenaren dachten er echter anders over en herdoopten deze 'engel van christelijke liefdadigheid' onmiddellijk in Eros.

Als bode van voorspoed bracht het aanvankelijk zijn schepper Alfred Gilbert alleen maar ongeluk. Zo kreeg deze slechts 300 pond in plaats van de door hem gevraagde 7000 en bovendien was de Victoriaanse samenleving zo geschokt door het naakte jongetje, dat verdere opdrachten uitbleven.

Gilbert was tenslotte gedwongen naar het vasteland uit te wijken om zijn schuldeisers te ontlopen. Pas 25 jaar later kon hij terugkeren, om uiteindelijk toch erkenning en zelfs een titel te krijgen.

Onderduiken

Het leven van zijn scheping is al even stormachtig verlopen. Zo moest Eros gedurende de twee oorlogen onderduiken, terwijl hij ook het veld moest ruimen toen men in de jaren '30 het metrostation onder Piccadilly Circus bouwde.

Enkele jaren geleden waren het de eisen van het moderne verkeer die hem dwongen te verhuizen en gedurende zijn hele leven heeft hij talrijke opknappen moeten ondergaan.

De grondigste, die maar liefst een miljoen gulden kostte, vond plaats in 1980. De laatste was dit jaar, noodzakelijk geworden door het enthousiasme van twee voetbalsupporters die aan Eros' arm waren gaan hangen.

Hij bleek niet alleen verscheidene breuken te hebben opgelopen, maar was bovendien door het weer sterk aangetast.

Vijf maanden later en 150.000 gulden armer, kon de stadsraad hem enkele weken geleden weer op zijn plaats terugh brengen, nu beschermd door een elektronisch veiligheidssysteem. Juist op tijd voor zijn verjaardagsfeest.

'Seksuele beloningen' als smeergeld voor Belgische politiemannen

Van onze correspondent 2-7
BRUSSEL. — De parlementaire onderzoekscommissie in België, die zich bezighoudt met prostitutie en vrouwenhandel, heeft de namen van acht politiemannen en leden van het gemeentepersoneel van Gent doorgespeeld naar justitie. De acht worden ervan beschuldigd tussen 1982 en 1983 in

rull voor geld, geschenken en 'seksuele beloningen' een oogje te hebben dichtgeknepen bij de controle op arbeids-, verblijfs- en andere vergunningen. Volgens de parlementaire onderzoekscommissie gingen leden van het Gentse politiecursus meer dan vriendschappelijk om met leden van de onderwereld en de prostitués in het beruch-

te Zuidkwartier. In het parlementaire verslag staat onder meer dat twee recheurcheurs die er in de periode 1982-1987 controlen uitoefenden niet aarzelden om intimiteiten uit te wisselen met de meisjes. „Bij een controle in het cabaret 'Crazy' werden verschillende dames zelfs getongzoend door de mannen van de wet.”

Op het politiecommissariaat in Gent, waar het Zuidkwartier in de gaten moest worden gehouden was het een administratieve janboel en heerste haat en nijd tussen agenten die corrupt waren en collega's die zich aan de regels hielden. Documenten verdwenen met de regelmaat van de klok. Een hoofdinspecteur van het bewuste politiebu-

reau, die de bijnaam 'de pooler' droeg, hield zich zelfs samen met een collega-agent bezig met bemiddeling tussen hoeren en klanten als er onenigheid was over de prijs. Volgens de parlementaire onderzoekscommissie is het duidelijk dat het bewuste politiecommissariaat onder leiding van

zijn dienstchef elke serieuze controle op de prostitutie en vrouwenhandel tegenwerkte en bepaalde vrouwen tegen betaling in geld of natura bescherming bood. De opeenvolgende politiecommissarissen en dienstchefs van het bewuste politiebureau zouden nimmer hebben ingegrepen om de misstanden de wereld uit te helpen.

Cupido als hartkwaal Jongeren zijn meer geïnteresseerd in liefde

HAARLEM 6-7-83

Bovenaan het zorgenvlijste: 'Echte Liefde'

Donna Spruijt-Metz (VU) vindt het heel leuk dat liefde op nummer één staat. „Het geeft de burger moed. De jongeren hebben dit onderwerp zelf aan de lijst toegevoegd. En eigenlijk is de uitkomst ook niet zo verwonderlijk, want liefde speelt een grote rol in hun leven.”

vandaag en morgen, de rest is vaak te ver weg. Tussen liefde en gezondheid staat nog een aantal zaken die jongeren belangrijk vinden. Alleen de rangorde van deze onderwerpen verschilt bij jongens en meisjes. Zo hebben meisjes minder geld:orgen dan jongens, dat komt bij hen op de elfde plaats en bij de jongens op de zesde plaats. De jongens zijn duidelijk prestatiegericht, want op hun lijstje staat toekomst op de tweede plaats, verveling op drie, schoolcijfers op vier, prestatie op vijf en daaropvolgend komt dus geld. Terwijl meisjes op die plaatsen hun uiterlijk, de toekomst, waarde gevoelens en schoolcijfers hebben staan.

Dat jongeren hun gezondheid niet bijster interessant vinden, blijkt ook uit hun gewoonten. Spruijt-Metz denkt ook een theorie te hebben waarom gezondheid zo laag genoteerd staat: „De jongeren hebben nog niet veel ziekte om zich heen gezien. Ze hebben vaak jonge ouders en zijn zelf ook nog niet ernstig ziek geweest. En jongeren kunnen slecht met algemene begrippen omgaan. Dat zegt hen niets, want het ligt buiten hun belevingswereld. Neem 'toekomst', dat is voor jongeren een vaag begrip. Er is gisteren,

Misschien dat deze ongezonde leefwijze ook een aantal gezondheidsklachten in de hand werkt. Want 97 procent van de jongeren heeft wel eens hoofdpijn, van wie 27 procent regelmatig. Spruijt-Metz: „Ik schrik er-

Het onderzoek is een voorbereiding op de ontwikkeling van lesmateriaal voor het nieuwe vak Verzorging. Dit vak wordt met ingang van het nieuwe schooljaar op alle middelbare scholen ingevoerd.

Het doel van het onderzoek is een manier te vinden om jongeren in hun gezondheidsgedrag te beïnvloeden. Spruijt-Metz probeert dit uit te leggen. „De oorzaken van bijvoorbeeld 'een slecht humeur' en 'je rot voelen' kunnen onder andere de toestand van het milieu zijn of problemen thuis. Daar is weinig aan te doen, maar jongeren kunnen wel leren over hun problemen te praten of minder te piekeren.”

van, dat jongeren zoveel hoofdpijn hebben. Daar blijkt ook wel uit dat er slecht over gepraat wordt.”